

ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA • 1914

R. RIERA

Miles de curaciones obtenidas

MARCA REGISTRADA

TOS, BRONQUITIS, TISIS

curación radical
usando el

TERINHOL

5 pesetas frasco

ESTÓMAGO SANO, CORAZÓN CONTENTO
USANDO LA

DIGESTOLINA

Y HABLARÉIS ASÍ

5 PESETAS TUBO

Reumáticos

vuestro alivio inmediato y cura
segura se consigue con la

REUMATICINA

JARABE Y FRICCIONES, 3 Y 4 PESETAS FRASCO

DE VENTA: Segalá, Rambla Flores, 4; farmacia de la Cruz, Escudillers, 75; Serra, Pelayo, 23; Vicente Ferrer, Princesa, 1; Dr. Andreu; J. Viladot; J. Uriach y Cª; Vidal y Ribas; Sepúlveda, 173.

PIPERAZINA

ARTRITISME,

REUMA,

GOTA, MAL DE PEDRA

EL MILLOR DISOLVENT DEL ACIT URICH

D^R. GRAU

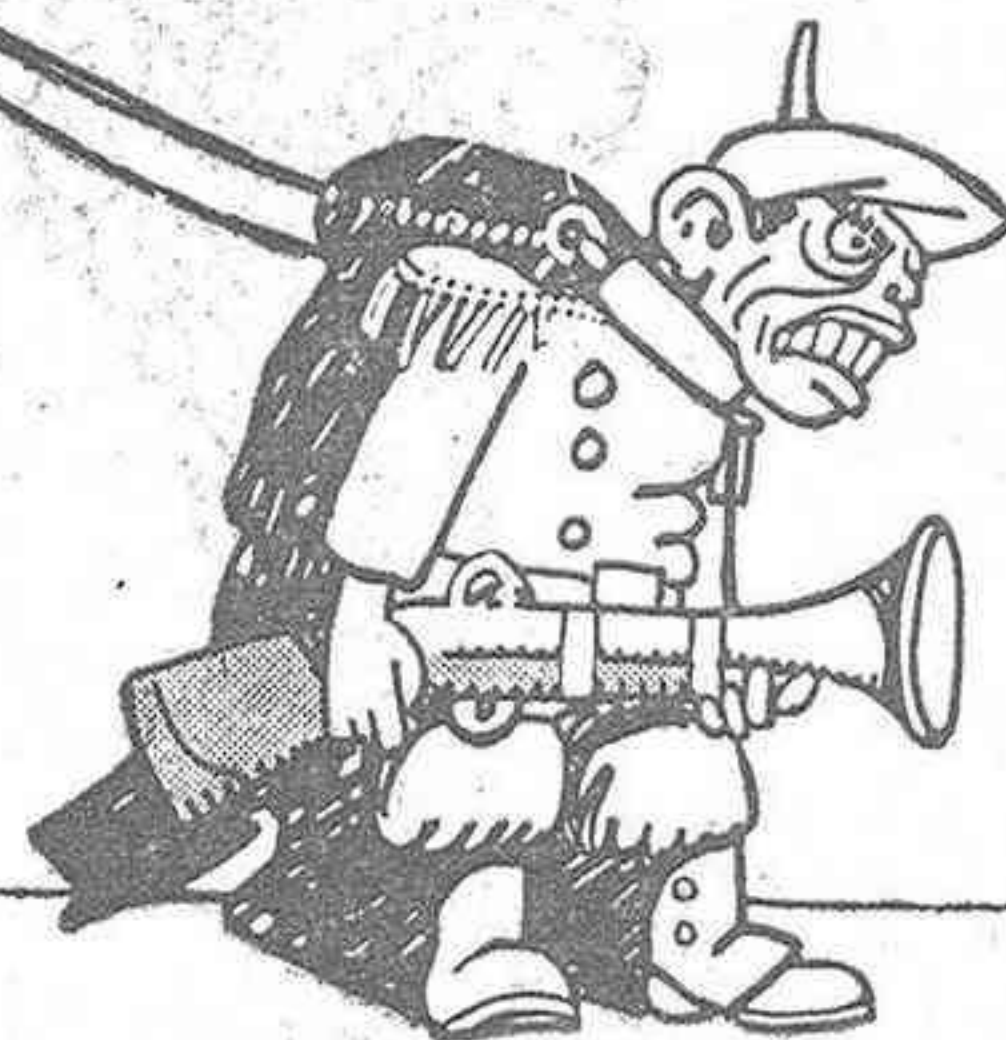
L'Esquella de la Torratxa.

ALMANAC

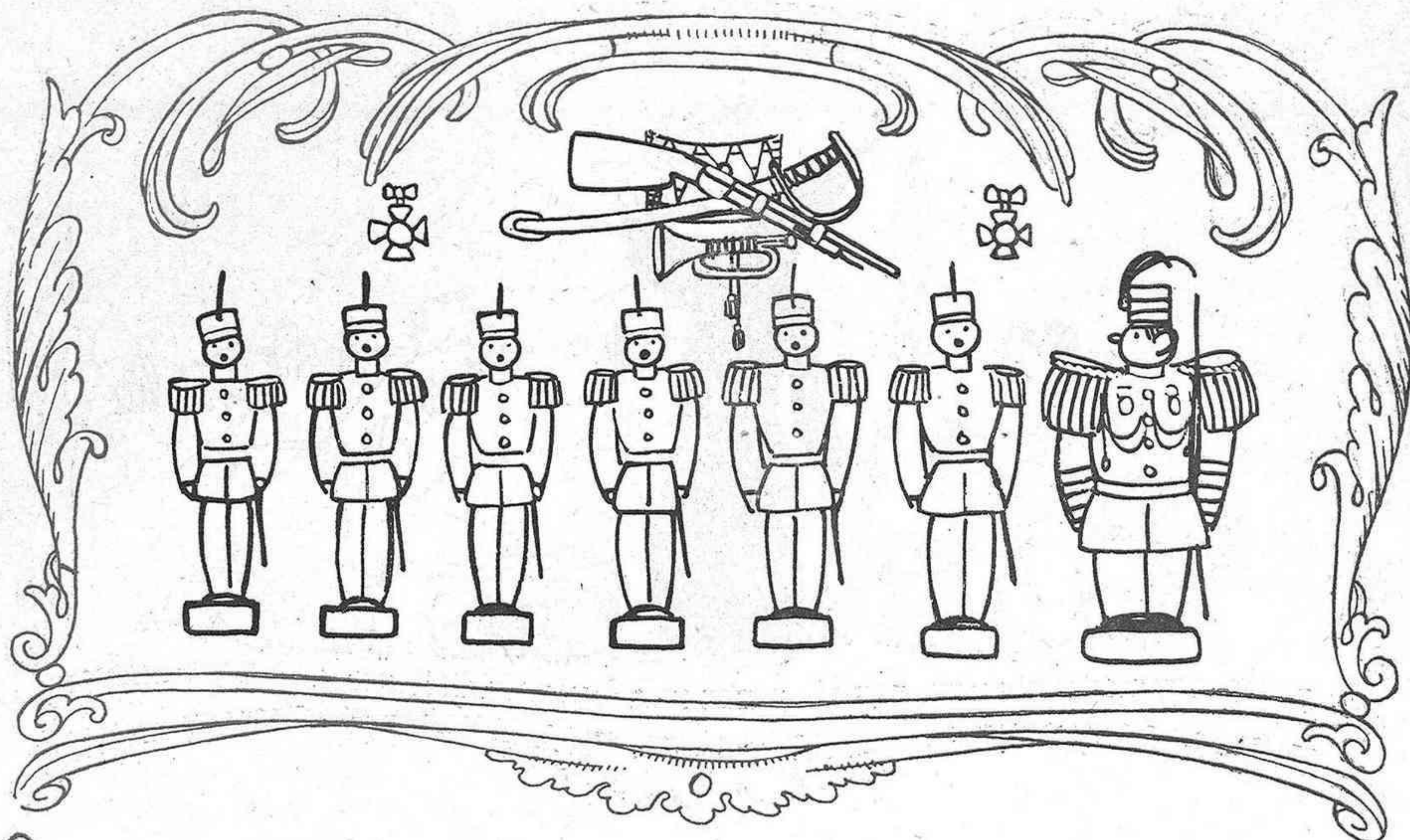
ANY XXVI DE SA PUBLICACIÓ

ES PROPIETAT

DE L'EDITOR ANTONI LÓPEZ

IMPREMTA LA CAMPANA I L'ESQUELLA :: OLM, 8 :: BARCELONA

JANER

Any nou vida nova

Any nou vida nova?... És un dir, com tot són dirs, en aquesta porca vida.
 Any nou?... Seguirem igual en passions i vicis, alegríes i tristeses.
 Aquells a qui tornaren els diners de la rifa de Nadal, pendran un dècim per a deixar-los en la rifa de cap-d'any.

El bevedor farà un trago a la salut de l'any que arriba; el luxuriós comprarà un present per a fer a la senyora, la qual l'hi pagarà amb petons, abraçades, i lo que vinga darrera.

Any nou vida vella, i quants més ne passin, d'anys, més vida vella, i més arrelats an ella.

El janer té la ventatja de portar en son sí dues festes inapreciables: els Reis i la Candelera.

Lo millor dels Reis, per aquells que no hi creiem, és la vetlla. Una alegre bogeria s'empara de nosaltres, i en botigues de quinca-lla, en establiments de llibreters i torners, en parades de firaires, en confiteríes; en els taulells dels venedors de dàtils, ametlles garapinyades, i pinyons ensucrats, deixem lo que podem i no podem.

Els petits fruiràn menjant els comestibles i trencant les joguines.

Nosaltres ja ho hem fet abans que ells, comprant-les.

—Aquesta nina serà per a la Teresina, aquest teatre per en Joan. Llàstima que siga tant car aquest cavall de màquina!...—

Això darrer és mal pensat; car a les criatures els plauen molt més les joguines de bunyigo-bunyego.

Ah! No us descuideu pas del carbó de sucre, ni d'aquells dolços que semblen excrements.

La Candelera és el summum de generositat de l'Esglesia. L'Esglesia, no més fa dos presents: la cendra del dimecres i les cerilles de la Candelera. Als nois, nostres amics, els plauen les candeles multicolors, que's tornen blanques sota'ls dits.

1 dij.	La Circumsció.
2 div.	Sts. Isidor i Marcel.
3 dis.	Sts. Anter i Daniel.
4 diu.	S. Aquilí i comp. ms.
5 dill.	S. Telesfor, mr.
6 dim.	Els Sants Reis.
7 dim.	Sts. Julià i Teodor.
8 dij.	S. Lluçia i comp. ms.
9 div.	Sta. Basilissa, verge.
10 dis.	S. Gonzal, mr.
11 diu.	Sts. Higiní i Silvi.
12 dill.	Sts. Benet i Arcadi.
13 dim.	S. Gumersinde, mr.
14 dim.	S. Hilari, bisbe.
15 dij.	S. Joan de P.
16 div.	S. Marcel, mr.
17 dis.	S. Antoni, abad.
18 diu.	Sept S. N. de Jesús.
19 dill.	S. Canut, rei.
20 dim.	S. Sebastià, mr.
21 dim.	S. Fructuós, mr.
22 dij.	S. Vicens i Atanasi.
23 div.	S. Ildefons, bisbe.
24 dis.	Ntra. Sra. de la Pau.
25 diu.	Conversió de S. Pau.
26 dill.	S. Policarp.
27 dim.	S. Joan Crisostom.
28 dim.	S. Julià, bisbe.
29 dij.	S. Francisco de Sales.
30 div.	Sta. Martina.
31 dis.	S. Pere Nolasc.

FEBRER

L'enterrament de la sardina

Diu que abans, quan vivia el pare, o l'avi, o l'oncle de l'Olegari Junyent, en Carnestoltes era l'alegria de l'any. Ara no. Desde que'l botiguer del Born baixà a la tomba, i l'home amb l'ullera, esperant l'arribada de S. M., deixà d'aparèixer en el balcó de casa seva; desde que'ls menestrals de nostra ciutat no's vesteixen de *conde*, i no van a Girona a rebre l'hoste il·lustre. Desde que'ls doctors no'l visiten i les empreses del Liceo no organitzen funcions en honor séu, com si fos un Wagner, en Carnestoltes ja no és l'alegria de l'any, ni la dels tres dies que dura el séu regnat.

1 diu.	Sts. Ignasi i Ceci
2 dill.	La Purificació de la Verge.
3 dim.	S. Blai, bisbe.
4 dim.	S. Andreu Corsíno
5 dij	Santa Agueda.
6 div.	Sta. Dorotea, verge.
7 dis.	S. Romuald.
8 diu.	S. Joan de Mata.
9 dill.	Sta. Polònia.
10 dim.	Sta. Escolàstica.
11 dim.	S. Sadurní.
12 dij.	Sta. Eularia, verge.
13 div.	S. Benigne.
14 dis.	Sts. Vital i Valentí.
15 diu.	S. Faustí.
16 dill.	S. Julià, mr.
17 dim.	S. Julià de Capadocia.
18 dim.	S. Simeó, bisbe i mr.
19 dij.	S. Gabí, mr.
20 div.	Sts. Lleó i Nemesi.
21 dis.	S. Felix, bisbe.
22 diu.	Sts. Secundí i Sirici
23 dill.	Sta. Marguerida. Sta. Marta, martir.
24 dim.	S. Maties.
25 dim.	de <i>Cendre</i> .
26 dij.	S. Alexandre.
27 div.	S. Leandre, arqueb, i S. Baldomer.
28 dis.	S. Romà, abad.

De balls de disfresces, quasi ni parlar-ne; de «rua» no parlar-ne, sense quasi; de màsques, tampoc.

No més al dimarts, ja vespre, uns quants enterraments, portant al cementiri lo que no ha sigut. Volgient sepultar al cant de:

«A setze, a setze, a setze el vi;
en pobre Carnestoltes s'acaba de mori»,

un cadavre que no ho és, perquè no ha viscut mai, i si ha viscut és ja colgat i mort. Sembla que vulguin riure.

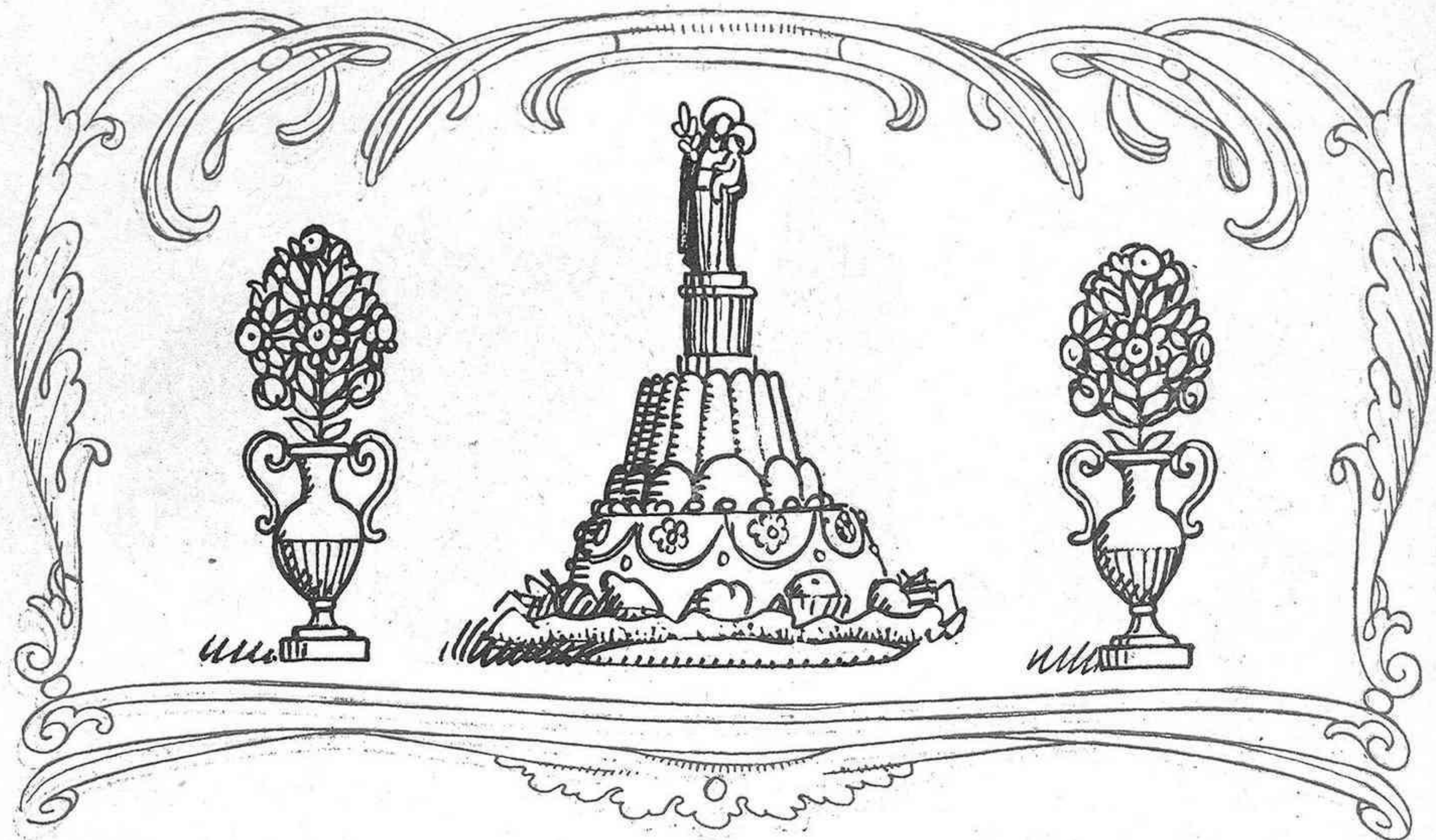
Nosaltres creiem que'ls enterraments i cants del dimarts són no més l'anunciació de l'alegria del dimecres.

«*Pulvis eris*»...

Sí, senyor, *pulvis*.

La filosofia del poble ho ha entès perfectament, i respòn: «*Pulvis*, eh?... Doncs, a les penes, punyalades!»... o bé: «Per lo que té de durar...».

I mentres pels carrerons de la ciutat vella passen les vestes carregades de cranis i de símbols macàbrics, a fóra l'alegria del viure se sent en el xerricar de gats i porrons, en el multicolor de les amandides i en els petons que esclaten darrera les verdices.

MARÇ

Sant Josep

Sant Josep era fuster.

El mai prou plorat Emili Vilanova els tenia una grossa simpatia, als fusters. Si hagués conegut els moderns tallers, amb serres mecàniques, pot-ser no se'ls hauria estimat tant.

D'aquells fusters d'ell, amb aprenents que escalfaven l'aigua-cuit al mig del carrer, ja no'n queda rastre. És un dir, rastre, sí. Hi hà l'oloreta de la fusta, que és igual avui que ahir, i que serà demà. Res s'ha vist tant toçut com la Natura.

Amb tot i no dir-s'ho ja, els fusters, i, si s'ho diuen, no recordant-se'n, contra tots els obllits i ingràtuts, Sant Josep segueix victoriós, tenint més nomenada que tots els demés sants del calendari.

Lo que fa un bon matrimoni!...

Ara, que la gent li disfreça el nom:

Pep.

Pepet.

Pó.

Pepitu.

Titus.

Titó.

I encara en fa més—oh, vergonya!—per a un sant tant gloriós: Josep-Maria!

Si jo fos d'ell—del sant fuster, tutor de l'infant Jesús,—m'ho pendria molt a mal, això, de que'ls meus patrocïnats no'n tinguessin prou amb la meva protecció i demanessin la de la meva propia.

Jo diria: —Josep-Maria, eh?... Maria, Maria, Maria... Les dones a casa!... Ja sóc prou amb mi tot sol!... He pujat a qui he pujat, i em crec amb dret al respecte.

En fi, no val a parlar-ne més. Menjem crema.

1 diu.	S. Rossendo.
2 dill.	S. Llucià.
3 dim.	S. Emeteri.
4 dim.	S. Casimir, rei.
5 dij.	S. Eusebi, mr.
6 div.	S. Olaguer.
7 dis.	S. Tomas d'Aquino.
8 diu.	S. Joan de Déu.
9 dill.	Sta. Francisca.
10 dim.	S. Melitó.
11 dim.	S. Eulogi.
12 dij.	S. Gregori el Magne.
13 div.	Sts. Ramir i Salomó.
14 dis.	Sta. Matilde, reina.
15 diu.	Sta. Madrona, verge.
16 dill.	S. Julià.
17 dim.	S. Patrici.
18 dim.	S. Gabriel arcàngel.
19 dij.	Sant Josep.
20 div.	S. Nicet.
21 dis.	S. Benet.
22 diu.	S. Deogracies.
23 dill.	S. Victorià.
24 dim.	S. Agapit.
25 dim.	Anunc. de Ntra. Sra.
26 dij.	Sts. Brauli i Teodosi.
27 div.	Sta. Lidia.
28 dis.	Sts. Castor i Sixte
29 diu.	de Passió
30 dill.	S. Joan Clímac
31 dim.	Sta. Balbina.

ABRIL

Diumenge de Rams

Els nostres Diumenge de Rams són quasi bé trenta, i sinó trenta, vintivuit. Dels vintivuit volem triar-ne dos, per a fer-vos-en ofrena, amics lectors. L'un a Santa Maria del Mar; l'altre a Jesús, de Gracia. Jesús i Maria, voleu millor companyia?

El Diumenge de Rams, a Santa Maria del Mar, havia estat el més típic i encisador de tots els diumenges de tal mena. La gent de la Barceloneta, abandonant la llur església de Sant Miquel del Port, hi arribaven amb llorers sencers, enramats amb rosquilles, taronges, àdhuc amb arengades. Els del barri de Marina els esperaven amb altres llorers, sobre'ls quals resplendia un sol, fet amb grills de palmó.

Topaven, i abans d'entrar al temple, una batalla campal tenia lloc.

Després, quan el capellà havia picat tres cops de creu a la porta, entraven dintre.

Aleshores el temple semblava invadit per un bosc. La selva, terror de Macbeth, repetint el miracle, s'havia traslladat a Santa Maria; però el rector no tenia la més petita paüra.

El diumenge de Jesús de Gracia ne té un altre de record, el d'aquell bon amic fusellat a Filipines.

Era tagalo i estudiavem junts. Ens portaren a missa; una palma carregada de confitures sembla, al noi, vestida de temptació, i, no poguent resistir-la, allargà la mà i collí, sinó una poma, una pera confitada. La nena, portadora de la palma, esclata en un gran plor.

—Què tens, maca?

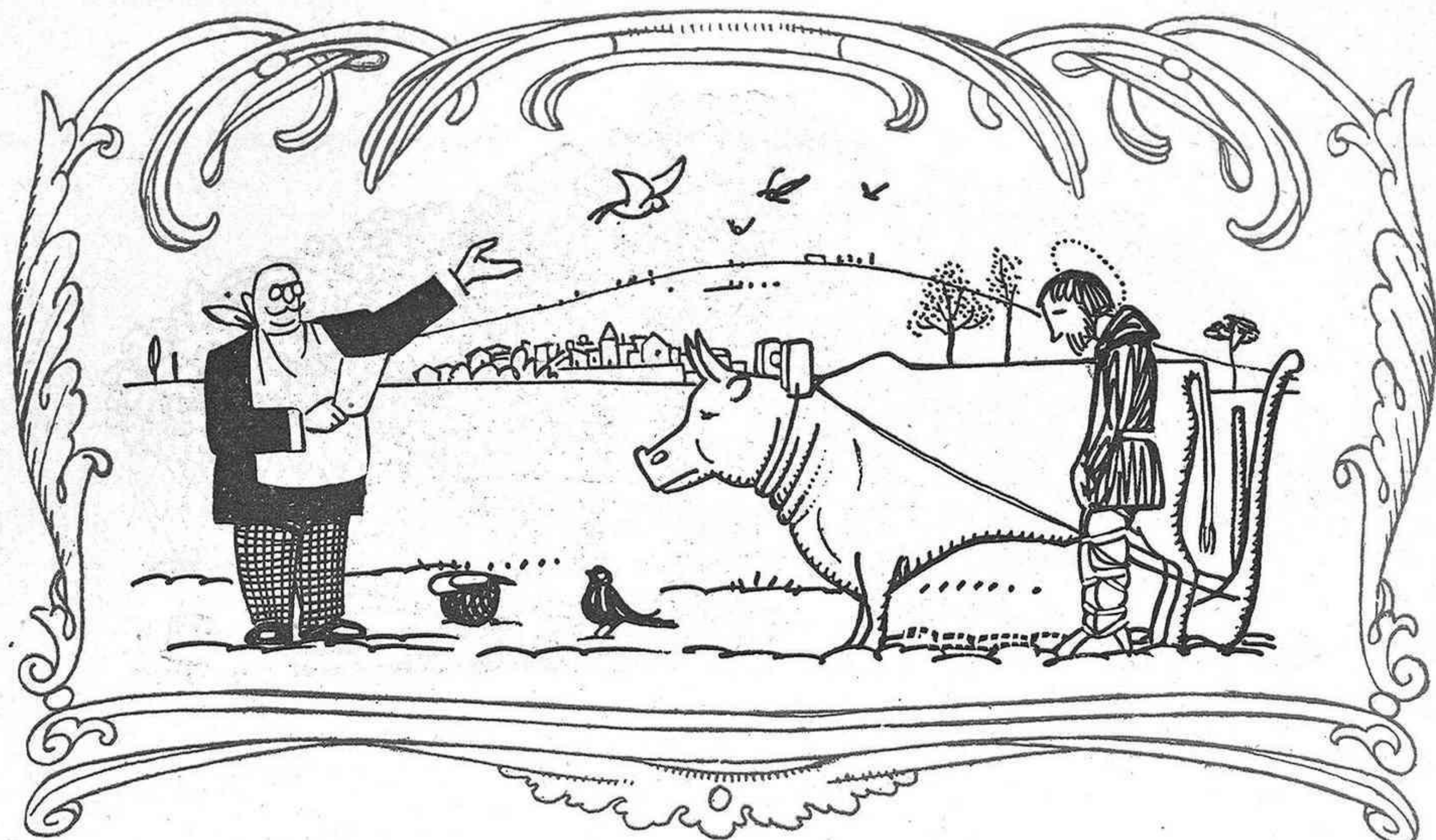
(Hi! hi! hi!).

—Què tens, bufona?

Aleshores per les voltes del temple sona una vèu infantil i vibrant:

—Aquest mico que'm pren les pomes!

1 dim.	S. Venanci.
2 dij.	S. Francisco de Paul.
3 div.	La Verge dels Dolors
4 dis.	S. Isidor.
5 diu.	de Rams.
6 dill.	S. Celestí.
7 dim.	S. Epifani.
8 dim.	Sts. Dionís i Tiburci.
9 dij.	Sta. Casilda.
10 div.	S. Ezequiel, profeta.
11 dis.	Sta. Florentina.
12 diu.	Pasqua de Res.
13 dill.	S. Hermenegild.
14 dim.	Sts. Valerià i Tiburci.
15 dim.	Sta. Anastasia.
16 dij.	Sta. Engracia.
17 div.	S. Toribi.
18 dis.	S. Eleuteri, bisbe.
19 diu.	Sts. Dionís i Lleó.
20 dill.	Sta. Agnès de Montpulçia.
21 dim.	Sts. Anselm i Simeó.
22 dim.	Sts. Soter i Caio.
23 dij.	S. Auguri.
24 div.	Sts. Gregori i Fidel.
25 dis.	S. Marc, evangelista.
26 diu.	S. Filemó.
27 dill.	S. Pere Armengol.
28 dim.	S. Didim, mr.
29 dim.	S. Pere de Verona.
30 dij.	Sta. Caterina de Sena.

MAIG

Sant Isidro

Sant Isidro, el llaurador, dormia a mig-jorn.

Els llauradors catalans, que no dormen mai, quan ve la seva diada, mengen faves.

És una festa burgesa, però patriarcal i simpàtica, aquesta de la «favada».

A ella hi concorren els Girona, els Nonell, els Raventós, els Serra, els Zulueta, etc. etc.

Agafen el tren o l'automòbil i arriben a la masia, per endavant, arreglada.

Surt un masover lluit; surt un goç lluent de pèl; surt un gall de cresta enlairada.

El masover saluda al seu amo i dona el Déu-vos-guard als arribats. El cà lladra als desconeguts i remena la cua, i frega els morrets en el pantalón de l'amo. El gall fuig, com si fos francès, enfront de les tropes germàniques. El masover, l'amo i el cà, acompanyen als forasters a visitar la finca. A la finca hi hà dos safareigs plens d'herba i d'aigua, amb peixos de colors, amb ànecs, i amb una font que'ls fa de dida.

Els favaires remenen l'herba, de la qual surten bombolles; després espanten als ànecs; després, un beu un got d'aigua, i un altre —botifler!— agafa un peix.

L'amo els ensenya la vinya, amb fulles tendres; els ametllers, ja en fruit; les patateres i la glorieta de bac-cio florit; la glorieta, orgull de la propietat, verda, ufanosa, tacada de blanc ahir, avui, vestida de flors blanques, sembla una noia en la primera comunió.

La masovera—la masovera és una donaçà colrada i amb tots els quatre quartos—cria als senyors: «Les faves són a taula!».

Les faves són: arròs amb carn i peix, perdius amb cols, faves amb botifarra i cansalada, lluç bollit...—demanau!— i gall-dindi.

Se beu «Codorniu»; seguidament un agricultor de ciutat s'aixeca. Primerament fa lloances de Sant Isidro; després de l'amfitrió; després parla de l'Agricultura, del Comerç i de l'Indústria...

1 div.	S. Felip, ap.
2 dis.	S. Atanasi, bisbe.
3 diu.	Patrocini de S. Josep.
4 dill.	Sta. Mònica.
5 dim.	S. Agustí.
6 dim.	S. Joan A. P. L.
7 dij.	S. Prudenci.
8 div.	L'apar. de S. Miquel.
9 dis.	S. Gregori Nacianzè.
10 diu.	S. Ladislau d'Av.
11 dill.	S. Mamet.
12 dim.	S. Domènec.
13 dim.	S. Pere Regalat.
14 dij.	S. Bonifaci.
15 div.	S. Isidro llaurador.
16 dis.	S. Joan Nepom.
17 diu.	S. Pasqual Bailon.
18 dill.	La Sma. Trinitat.
19 dim.	Sta. Palenciana.
20 dim.	S. Bernardí de Sena.
21 dij.	L'Ascensió del S.
22 div.	Sta. Rita de Casia.
23 dis.	L'apar. de Santiago.
24 diu.	S. Joan F. de Regis.
25 dill.	S. Gregori, papa.
26 dim.	S. Felip Neri.
27 dim.	El venerable Beda.
28 dij.	Sts. Just i Emill.
29 div.	S. Maximí, bisbe.
30 dis.	S. Ferràn, rei.
31 diu.	Pasqua de Pent.

JUNY

L'amor a Montjuic

Juny és un mes tot ple de festes. La Natura floreix les ginesteres per a celebrar el Corpus, obre'ls clavells per a ornar els traus dels que van a les corregudes de braus i fa lluir les estrelles en les vetlles de Sant Joan i Sant Pere. En aquestes vetlles s'apaga la lluna. Aquest favor no saben com agrair-li, els que tenen glorieta a Montjuic.

Suposem que'ls llegidors ja n'han tingut, de glorieta, en la tràgica muntanya. No sé per què li posen aquest mot, tràgic podrà ésser-ho una altra cosa; la muntanya no'n té res.

Tràgica una muntanya, amb el cementiri més xiroi del món, per una banda, i plena de glorietes i fonts... del Gat, per l'altra?... I ara!

Tornant a les glorietes. Per a que puguin portar aquest nom dignament, deuen tenir una figuera al davant, i l'encanyissat ben guarnit de campanetes morades. Que la fusta de la taula i dels bancs siga podrida, és cosa que... tant-se-val; la qüestió és que les enredaderes siguin ben tupides i la figuera ufanosa, així no's veu res de fóra.

Ja tenim la glorieta. Ara anem-hi a menjar coca en la nit de Sant Joan. Serem quatre o sis; més, no. Anirem de bracet, pujant muntanya amunt; amb l'excusa d'ajudar a les nostres amigues, esdevindrem llargs de dits. Hi haurà pecics i xiscles; àdhuc una besada i un bolet.

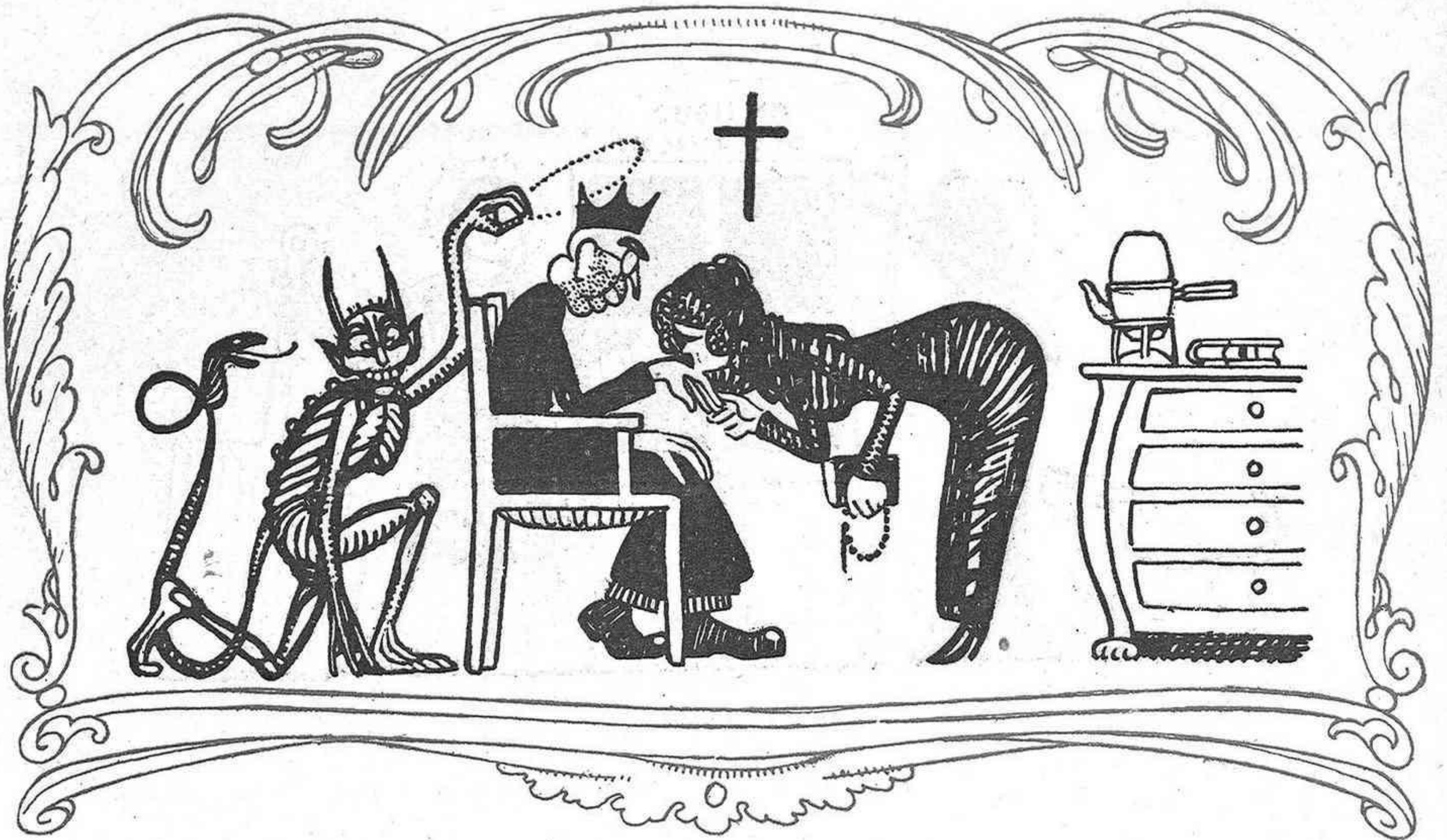
Posarem la coca, el vi i l'aiguardent sobre la taula corcada; seurem al banc podrit i aquest se trencarà; caurem; una noia haurà ensenyat les cames i farem molta broma.

Menjarem i beurem de qualsevol manera. S'apagarà el llum i anirem a seure sota de la figuera. Mirarem els coets; parlarem a pleret.

Després, a les quatre... a les quatre...

«Tornant de la Font del Gat,
una noia, una noia...».

1 dill.	S. Segond, martir.
2 dim.	S. Marcellí, presb. i Sta. Paula.
3 dim.	S. Franc. ^o Caracciol.
4 dij.	Sta. Sadurnina.
5 div.	S. Bonifaci, bisbe.
6 dis.	S. Robert.
7 diu.	S. Salustia, confessor.
8 dill.	Sts. Prim i Felicia.
9 dim.	Sta. Marguerida, rei.
10 dim.	Sts. Castor i Just.
11 dij.	Corpus Christi.
12 div.	S. Joan de Sahagún.
13 dis.	Antoni de Padua.
14 diu.	S. Basili, bisbe.
15 dill.	Sts. Norbert i Vit.
16 dim.	S. Aureli.
17 dim.	Sts. Manel i Sabel.
18 dij.	Sts. Marc i Marcellí.
19 div.	S. Giervasi.
20 dis.	S. Silveri, papa.
21 diu.	S. I. Luis Gonzaga.
22 dill.	S. Paulí.
23 dim.	S. Basili el Magne.
24 dim.	La Nat. de S. Joan B.
25 dij.	S. Prosper.
26 div.	Sts. Joan i Pau.
27 dis.	S. Zoilo i coms. mrs.
28 diu.	S. Argimir i Lleó.
29 dill.	Sts. Pere i Pau.
30 dim.	La conv. de S. Pau.

JULIOL

La Verge del Carme, Sant Ignasi

Les senyoretetes que's diuen *Carmen*, amb gran alegria de les criades que's nomenen Carmeta, tenen l'agradable costum de permanèixer a Barcelona fins passada la data en que's celebra la festa en llaor de la seva excelsa patrona.

Les floristes n'estàn tant agràides com les mateixes Carmetes, i així, posen molta cura, en tal dia, al fer els rams, i amb tot i ésser ja al setze de juliol, pot assegurar-se que la Rambla de les Flors sembla un maig, aquell matí.

Betlem, que és al cap-de-vall de la nomenada via, fa gran funció, i s'ompla de gom a gom. Ara a les Jerònimes volen fer-li la competència; però dubtem que'ls vagi bé.

A l'endemà, les *Carmens* s'adonen de la calor i fugen de Barcelona, emportant-se'n les Carmetes i deixant desesperades a les floristes. Però arriba el 31. El 31 és Sant Ignasi.

¿Quina *Carmen*, ni quina *Paca*, ni quina *Lola*, Leonor, *Angustias*, o lo que siga, pot deixar d'assistir als festivals que en el carrer de Casp se celebren en memoria del sant que'ls hi ha tingut més rabia? Cap.

Comprent-ho així, abandonen el sojorn estival i tornen a ciutat.

Un estol de senyoretetes i senyoraces, vestides totes de negre i tocades amb la subtil mantellina, omplen els carrers, semblants a gràcils mosquetes o a pesades mosques d'ase.

Després de saludar al sant i als *padres* tornen a marxar; però abans passen per les Rambles.

En Llibre i Serra i en Llibre sense Serra, vénen xocolates com al pic de l'hivern; després van adalerades a comprar una vara de jessé.

És per això que les floristes també estimen la festa de Sant Ignasi, que és per a elles un record i una esperança.

1 dim.	Sts. Castor i Secundí.
2 dij.	S. Eustasi, martir.
3 div.	S. Heliodor.
4 dis.	S. Laureà, bisbe.
5 diu.	S. Miquel dels Sants.
6 dill.	<i>La Prec. Sang de J.</i>
7 dim.	S. Fermí, bisbe.
8 dim.	Sta. Isabel, viuda.
9 dij.	Sts. Cirilo i Zenon.
10 div.	Sta. Amalia.
11 dis.	S. Pio I papa.
12 diu.	S. Joan Gualbert.
13 dill.	S. Anacleto, papa.
14 dim.	S. Bonaventura.
15 dim.	S. Enric, emperador.
16 dij.	Ntra. Sra. del Carme.
17 div.	Sta. Marcelina.
18 dis.	Sta. Sinforsosa, mr.
19 diu.	Stes. Justa i Rufina.
20 dill.	Sts. Elies i Geroni.
21 dim.	Stes. Pràxedes i Julia.
22 dim.	Sta. Maria Magd. ^a
23 dij.	S. Llibori.
24 div.	Sta. Cristina, verge.
25 dis.	Sant Jaume , apostol
26 diu.	Sta. Agna.
27 dill.	S. Pantaleó.
28 dim.	Sts. Nasari i Cels.
29 dim.	Stes. Marta i Beatriu.
30 dij.	Sts. Abdon i Senèn.
31 div.	S. Ignaci de Loyola.

AGOST

Sant Roc i Sant Llorenç

Heus-aquí dos sants veïns: veïns en el calendari i veïns de domicili a Barcelona.

Sant Roc, de la Plaça Nova. Sant Llorenç, de la Tapineria.

Per Sant Roc, els senyors domiciliats a la Plaça Nova—començant per en Puig, llibreter, i acabant pel cansalader de la *Real Casa*—sembla que s'hagin begut l'enteniment.

L'estorer vol que hi hagin sardanes, i el del *colmado*, *cucañas*. Aquell de les mongetes bollides està per una «banda» militar, i el de les antiqüeles perquè hi hagi font de vi.

El torner vol concurs de jocs de bitlles, i el sastre de capellans fóra capaç de deixar una sotana per a que'ls xicots fessin broma.

Per Sant Roc, a la Plaça Nova, se canta un gran ofici al matí, i a la tarde un gran rosari.

Diu que desde càl Bisbe tiren cèntims i confits; però això no ho jurariem.

Al pobre Sant Llorenç l'han fumut, amb això de la «reforma».

Abans, sota'l seu cap, ficat en una gavia, ballaven els veïns de la Tapineria. Ara no; per la raó senzillíssima de que pot dir-se que no hi hà Tapineria. Amb tot, la festa se celebra més o menys humilment; però se celebra. ¿Sabeu el carrer de Capellans, entrant per la Plaça Nova, a mà esquerra? ¿No us recordeu de la cançó:

«De la Sèu fins al cantó,
nèm a càl Beco, anem a càl Beco.
De la Sèu fins al cantó
nèm a càl Beco del recó!».

Doncs bé, el Beco, o el seu successor, se diu Llorenç. Té una fonda i té taverna. Quan arriba la diada, l'home convida als parroquians; ell se posa camisa blanca, i al mig del taulell hi guarneix un ou com balla.

1 dis.	S. Pere Advíncula.
2 diu.	Ntra. S. ^a dels Angels.
3 dill.	S. Nicodemus.
4 dim.	S. Domingo de G.
5 dim.	La Verge de les Neus.
6 dij.	Transfiguració del S.
7 div.	S. Gaietà.
8 dis.	S. Ciriac i coms. mrs.
9 diu.	Sts. Romà i Secundí.
10 dill.	S. Llorenç.
11 dim.	Sta. Susagna.
12 dim.	Sta. Clara.
13 dij.	Sts. Cassià i Hipòlit.
14 div.	S. Eusebi.
15 dis.	L'Assumpció de M. ^a
16 diu.	Sts. Roc i Jacinto.
17 dill.	S. Joaquim.
18 dim.	Sta. Elena.
19 dim.	Sts. Lluís y Donat.
20 dij.	S. Bernat.
21 div.	S. Donós, mr.
22 dis.	S. Timoteu.
23 diu.	S. Felip Benici.
24 dill.	Puríssim Cor de M. ^a
25 dim.	S. Lluís.
26 dim.	S. Ceferi.
27 dij.	S. Josep de Calasanz.
28 div.	Sts. Agustí i Moisès.
29 dis.	Sta. Sabina.
30 diu.	S. Homobò, bisbe.
31 dill.	S. Ramon Nonat.

SETEMBRE

La Mercè, R. I. P.

Per a nosaltres, els xirois barcelonins, la festa dels Morts s'és avançada; ja que en tal mes commemorem la mort de la diada que'ns plavia més de totes les diades.

La festa major de Barcelona és morta. La Mercè, Rip.

Qui l'ha occida? No ho sabem; pot-ser ha mort de vellesa. Fa tants anys que's va aparèixer a Don Jaume, a Sant Raimond i a Sant Pere Regalat. Oh!, i aleshores ja era gran.

Nosaltres, els barcelonins d'avui, hem sentit contar coses grandioses de la festa major de Barcelona. Adhuc tenia auca de redolins!

1 dim.	La Verge de la Consolació.
2 dim.	Sts. Esteve i Antolí.
3 dij.	S. Ladislau.
4 div.	Sta. Rosalía.
5 dis.	S. Llorenç Justinià.
6 diu	S. Eugeni.
7 dill.	Sta. Regina, verge.
8 dim.	La Nativitat de Maria.
9 dim.	S. Gorgoni, màrtir.
10 dij.	S. Ciprià Eng.
11 div.	S. Emilià.
12 dis.	Sts. Teodul i Lleonci.
13 diu.	El Dolç Nom de M.ª
14 dill.	Exció. de la Sta. Creu.
15 dim.	S. Nicomedes, mr.
16 dim.	S. Corneli.
17 dij.	Les llagues de S. F.
18 div.	S. Tomas de V.
19 dis.	S. Genari.
20 diu.	Dol. glor. de N.ª S.ª
21 dill.	S. Mateu, ap.
22 dim.	S. Maurici, mr.
23 dim.	Sta. Tecla.
24 dij.	La Verge de la Mercè.
25 div.	Sts. Llop i Cleofà.
26 dis.	S. Cebrià.
27 diu.	Sts. Cosme i Damià
28 dill.	S. Wenceslau.
29 dim.	S. Miquel Arcàngel.
30 dim.	S. Geroni.

Els carrers s'il·luminaven. Els establiments feien negoci.

Un any, el 73, per la Mercè va donar-se per acabat el còlera.

Un diari, dibuixat per en Padró i escrit per en Robert Robert, i en Llanas, i l'Aulés, sortí al carrer, cridant:

«Nang! nang! nang!... Visca, visca, visca!... Visca la llibertat!... S'ha mort! s'ha mort! s'ha mort!... Nang! nang! nang!... Que toqui la Tomasa!... Visca la llibertat!». Era el còlera el qui s'havia mort.

Els d'*El tros de paper* no comptaven en que, passats uns anys, feta una Exposició Universal, fet un Eixampli i un Port, pogués sortir un altre periòdic, cridant amb vèu de capellà, a l'enterrament:

«Nang! nang! nang!... nang!». S'ha mort.

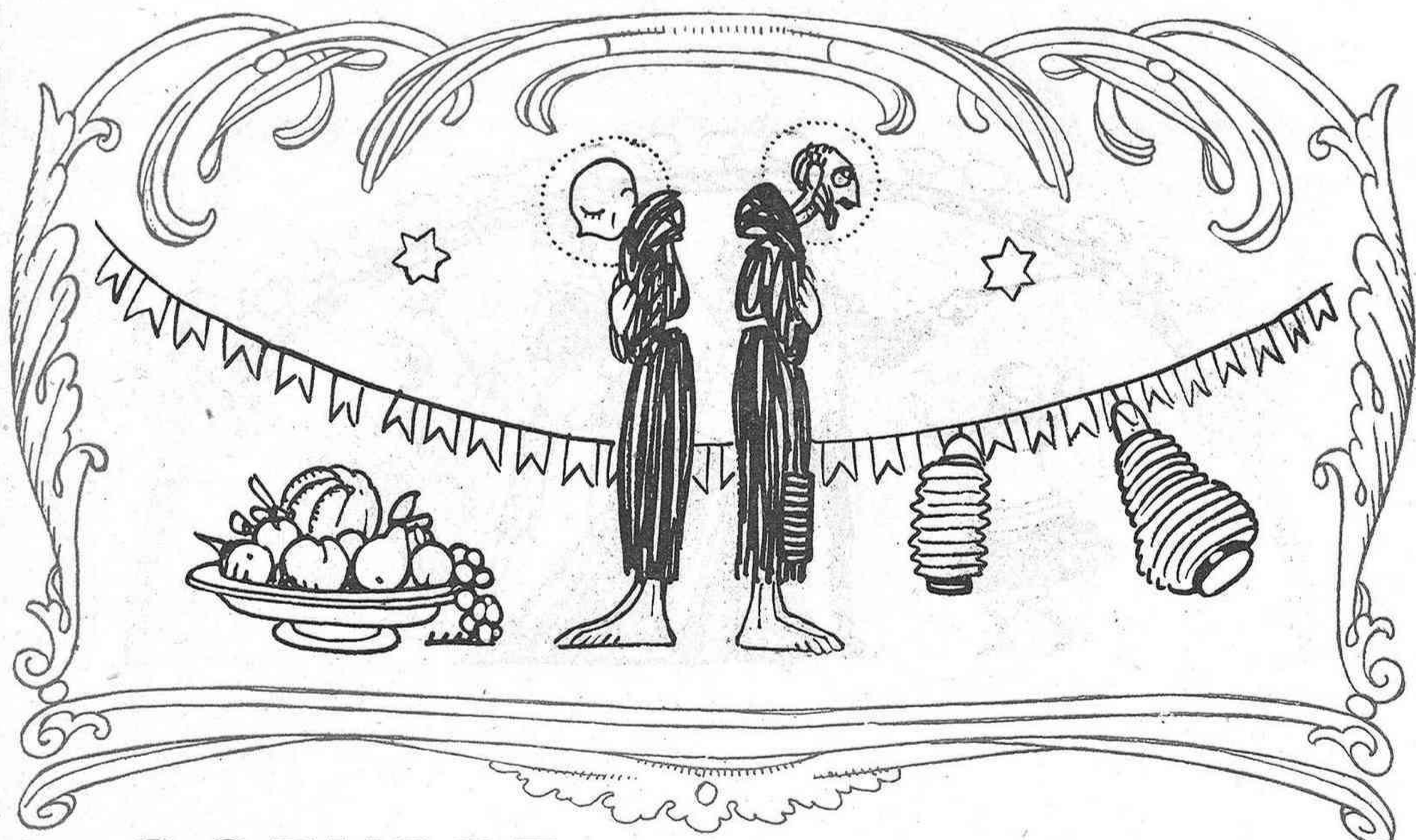
Pater noster. Còm se diu el difunt? Mercè?.. *Requiescat in pace.*

Va tenir una revivalla quan en Puig i Patíbol s'empescà les festes cèlebres. Vingueren els gegants, les patums, les tortugues i les cuques feres. Les rambles s'il·luminaren. Fou la revivalla de la mort.

Sort que Déu apreta, però no ofega. Si setembre és el mes dels Morts, setembre és el mes del vi.

Pobre Mercè!... Bebem-hi?

Bebem-hi!

OCTUBRE

Sant Francesc d'Assís, Sant Bru

Vet-aquí dos sants molt amics meus.

El primer perquè era'l patró del director d'un col·legi; el segon perquè era'l patró d'un carrer. El col·legi era aquell on nosaltres havíem d'estudiar; el carrer, aquell en el qual s'aixeca la nostra torreta.

Gran àpet escolar per-Sant Francesc; gran ball de carrer per Sant Bru; gran i últim.

En l'àpet escolar ens reuníem alumnes de totes les fornades; els que encara érem al col·legi i els que ja n'havien sortit. Moltes vegades, algun pàrvul, recentment vingut, mirava astorat, obrint els ulls com dues taronges, com el seu pare—el pare respectat—jogava a pilota amb uns altres senyors que s'havien tret el jaqué per a més comoditat, i que en mig del joc se disputaven per si era falta o no.

El director és mort; el col·legi és tancat; aquells Sant Francescs, al començar la tardor, eren la primavera de la nostra vida.

I Sant Bru? El meu Sant Bru té l'allotjament en una capelleta col·locada en la paret d'una casa humil; sota'ls peus hi té un safareig i un pou; si fita en terra veu un hort que dona no sé quantes collites de patates, de mongetes, de tomàquets, de cols, de col-i-flors. Si mira més enllà veu un altre hort, aquest de tarongers, amb una gran casa blanca, ornada amb galeries, i per damunt surt el campanar de l'església, deixant-li ovirar l'hora. Fitant més lluny, pot veure les muntanyes cobertes de pins i vinyes, i després el blau mirall de nostra mar estimada. En sa diada li ornem la capelleta amb garlandes florides; li alegren el carrer amb banderoles de paper de colors, i quan és fosc el desvetllen amb els sons d'un piano de maneta i el fan estar alerta, a ell, l'asceta, amb les aproximacions de les parelles que dancen en honra i gloria del sant atormentat i rigorós.

1 dij.	S. Remigi.
2 div.	S. Leodegari.
3 dis.	Sts. Candi i Faust.
4 diu.	S. Francesc d'Assís.
5 dill.	Sts. Placid i Froilà.
6 dim.	La Verge del Roser.
7 dim.	S. Marc.
8 dij.	Sta. Brígida.
9 div.	S. Dionís Aeropag.
10 dis.	S. Francisco de B.
11 diu.	S. Nicasi.
12 dill.	La Verge del Pilar.
13 dim.	S. Eduard.
14 dim.	S. Calixte I, papa.
15 dij.	Sta. Teresa de Jesús.
16 div.	Sts. Gal i Ambrosi.
17 dis.	Sta. Eduvigis, viuda.
18 diu.	S. Lluc i Sta. Julia.
19 dill.	S. Pere d'Alcàntara.
20 dim.	S. Joan Canci.
21 dim.	Sta. Ursula.
22 dij.	Sta. Maria Salomé.
23 div.	S. Pere Pasqual.
24 dis.	S. Rafel, arcangel.
25 diu.	S. Crispi.
26 dill.	S. Evarist, papa.
27 dim.	S. Vicens.
28 dim.	S. Judes Tadeu.
29 dij.	S. Narcís, bisbe.
30 div.	S. Claudi.
31 dis.	Sts. Quinti i Nemesi.

NOVEMBRE

Sant Andreu.

És la darrera festa major de l'any. Després de la diada de l'apòstol, entra'l Desembre congelat, portant entre les fulles del calendari tantes festes i festetes que no deixen lloc a res. La Concepció, Sant Tomàs, Nadal, Sant Esteve, Sant Silvestre i l'home dels naços, se mengen el darrer moç d'alegria que d'aquells 365 dies ha restat.

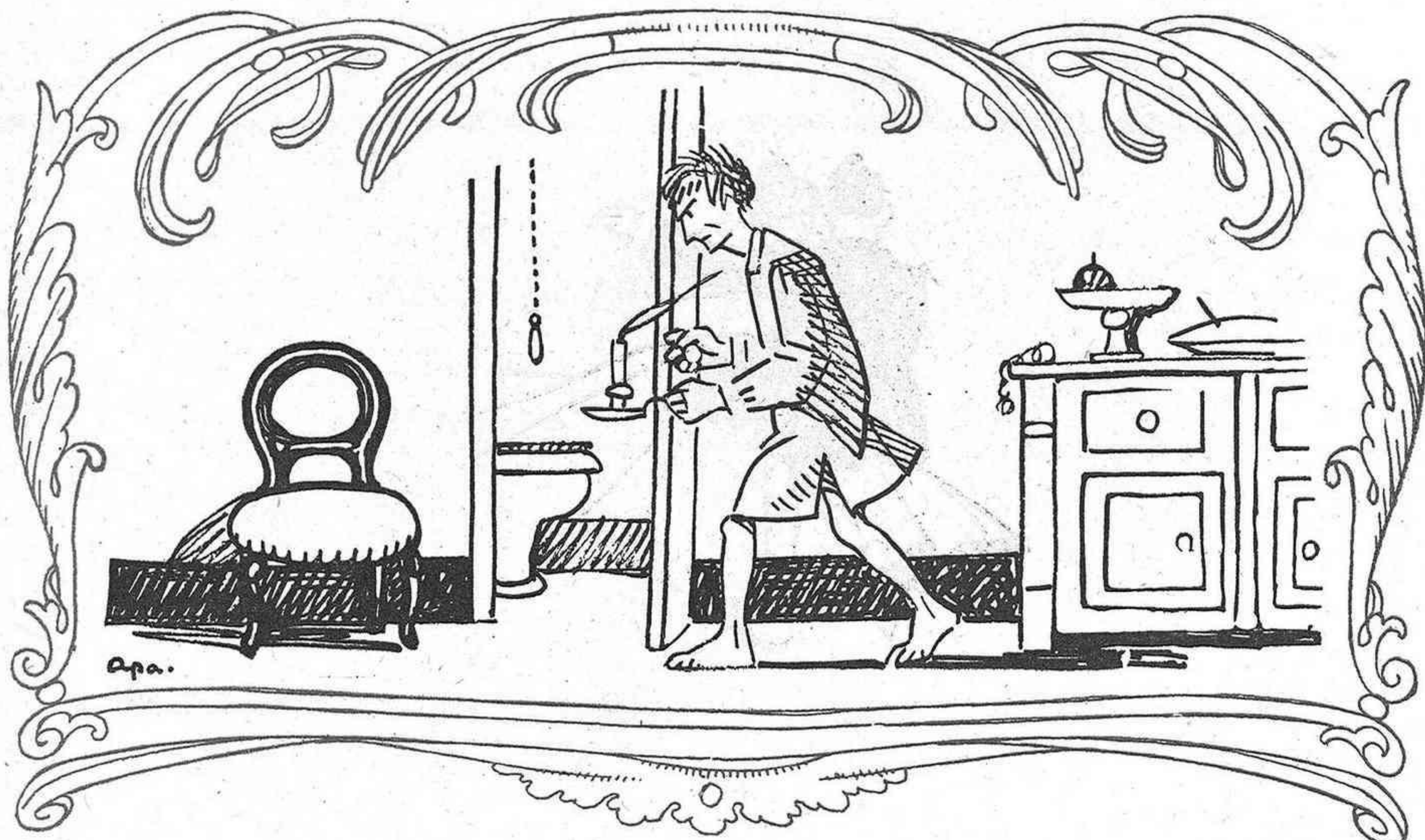
Per al bon barceloní, Sant Andreu és Sant Andreu de Palomar. Els altres són *sevillanos*. La festa major de Sant Andreu de Palomar és morta. L'han matada els tramvies elèctrics i l'empedrat de la carretera. Mentre la pols o el fang regnaven en aquesta; mentre s'arribava —o no s'arribava— al suburbi, en aquell carril de nois, amb un xicot tocant la trompeta i un maquinista esmorçant sense parar, les festes majors de Sant Andreu de Palomar brillaren més que'ls estels i llui- ren com sauló a la mig-diada.

Ai!... Qui ho ha vist i qui ho veu!... S'entrava a la vila al sò d'una trompeta més intrèpida que la de *I Puritani* i més solemne que la de l'*Aida*; una mena de corn de Siegfried, vaja.

S'hi arribava tot mullat, perque, com ja és sapigut, «Sant Andreu pluja o neu...», els vagons del carrilet estaven plens de goteres. La mullena commovia als parents, que preguntaven si duies coll per a mudar-te. Ja tranquils, sobre'l particular, t'espolsaven el gec i et donaven sopar. Després... *por el baile*. *Por el baile* a cân Jacón; l'única societat del pla de Barcelona, amb trespols, que's gronxava. *Por el baile* al «Casinet»; niu dels drames de l'Iglesias. *Por el baile* a cân «Progrés», a cân «Silvela», al «Fénix» i al casino dels rics.

Després, ja de matinada, ja Desembre, altra vegada al carrilet, amb la balladora adormint-se sobre teu, que també t'adormies i senties l'amargor passada de l'última cervesa i la pròxima del sermó maternal a l'arribar.

1 diu.	Tots-Sants.
2 dill.	Comm. dels Difunts.
3 dim.	S. Valentí.
4 dim.	S. Carles Borromeo.
5 dij.	S. Zacaries.
6 div.	S. Sever.
7 dis.	S. Florenci.
8 diu.	S. Arme igol.
9 dill.	El Patr. de Ntra. Sra.
10 dim.	S. Andreu Avell.
11 dim.	Sts. Martí i Millà.
12 dij.	S. Didac d'Alcalà.
13 div.	S. Estanislau de K.
14 dis.	S. Serapi.
15 diu.	S. Eugeni.
16 dill.	S. Rufi.
17 dim.	Sta. Gertrudis la M.
18 dim.	S. Maxim.
19 dij.	Sta. Isabel, reina.
20 div.	S. Felix de Valois.
21 dis.	La Presentació de Ntra. Sra.
22 diu.	Sta. Cecília.
23 dill.	S. Climent, papa.
24 dim.	S. Joan de la Creu.
25 dim.	Sta. Caterina.
26 dij.	Desposoris de N. S. S.
27 div.	S. Primitiu.
28 dis.	S. Gregori III, papa.
29 diu.	S. Sadurn f.
30 dill.	S. Andreu.

DESEMBRE

Sant Esteve

Si Nadal és la cara, Sant Esteve, el màrtir apedregat, és la creu.

Jorn d'abundancia i mans foradades el primer. Dia d'aprofitar viandes i escurar culs d'ampolla és el segon. «Nit de Nadal, nit d'alegría». La nit de Sant Esteve és nit d'anar-se'n al llit d'hora; allí és on menys se gasta. Descanseu el cos, el ventrell i la butxaca.

El símbol de Sant Esteve són les despulles mig pelades del gall-dindi.

¿No les recordeu les tals despulles? El gall-dindi no despunta mai per blanc; mes ses despulles se distingeixen per negres. La flaire de Sant Esteve és la que surt de les ampolles mal tapades i a mig vuidar; el bruit de Sant Esteve és el que fan les neules remullides al trencar-se, semblants en tot al paper de barba bo quan l'esqueixes; l'aspecte de la taula, en el jorn de Sant Esteve, és el mateix que devia oferir el lloc on fou lapidat el màrtir després de l'execució: despulles i el cadavre.

Aquest paper en la taula és el del gall.

Arròs amb gall. Arròs cuit amb greix de gall. Arròs on els pi-nyons s'agermanen amb els grans. Arròs amb salsitges dolces. Arròs amb prunes que semblen talls de sang i talls de sang que semblen prunes.

Restes de garrí rescafats.

Barres de turrans encetades.

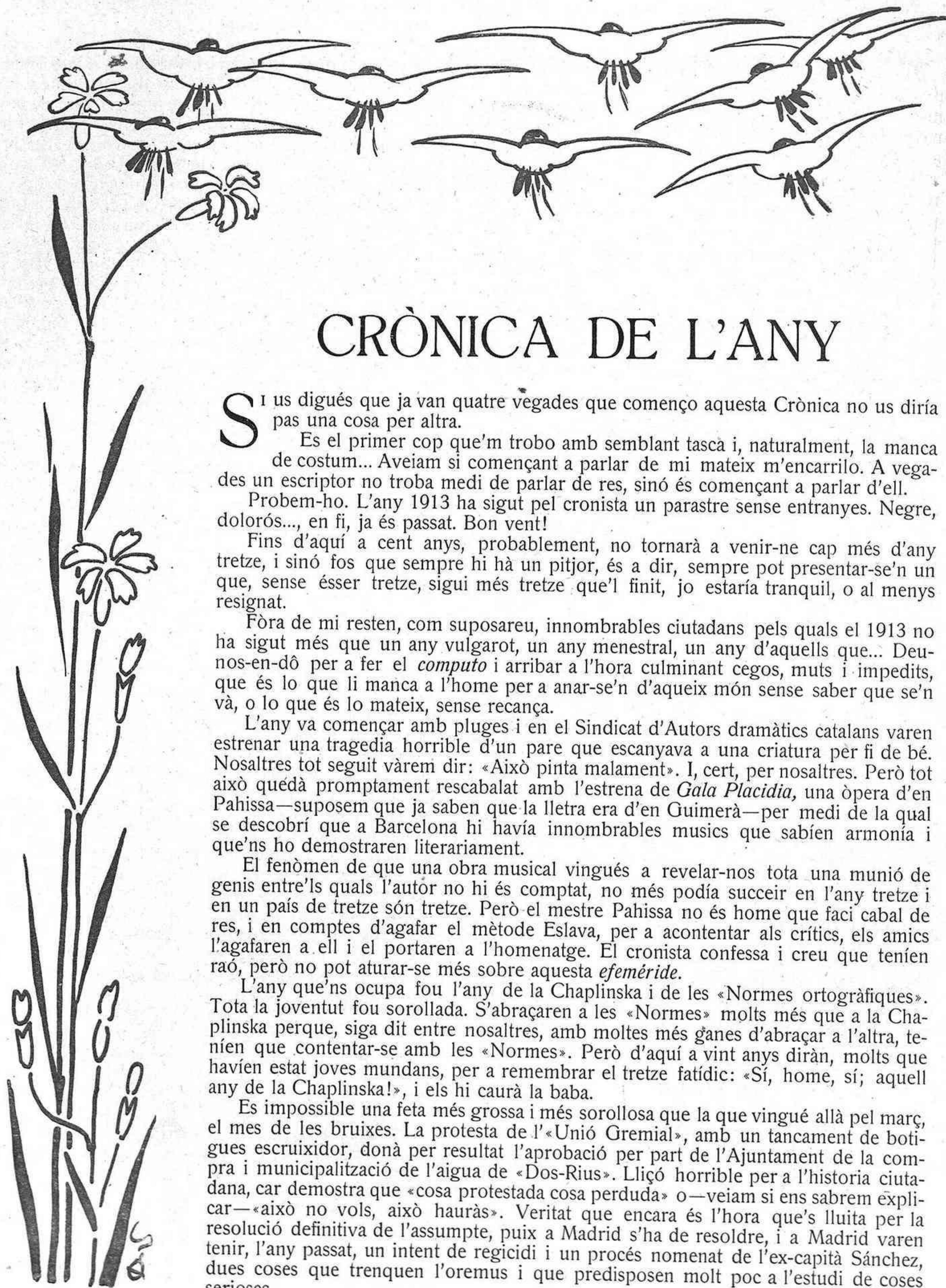
Sardines de Nantes i pebrots *morrones* amb la capça oberta.

Meló — maleit! — tallat ja a la vigilia, que s'ha de rascar amb ganivet per a que suquegi. Bon àpet per a que s'atipin els aprenents.

Que passi un felix dia, senyor Esteve.

Tenim la seguretat de que vostè, al veure tant vermell a l'aprenent, tot just vingut, s'haurà recordat de que arriben els Ignocents i li farà anar a cercar els neulers.

- 1 dim. Sta. Natalia.
- 2 dim. Sta. Bibiana.
- 3 dij. S. Francisco Xavier
- 4 div. Sta. Bàrbara, verge.
- 5 dis. S. Dalmau.
- 6 diu. S. Nicolau de Bari.
- 7 dill. S. Ambrós.
- 8 dim. Puríssima Concepció.
- 9 dim. Sta. Llugaia.
- 10 dij. La Verge de Loreto.
- 11 div. S. Sabí.
- 12 dis. Sta. Adela.
- 13 diu. Sta. Llucia.
- 14 dill. S. Nicasí.
- 15 dim. S. Eusebi.
- 16 dim. S. Valentí, mr.
- 17 dij. S. Llatzer, bisbe.
- 18 div. Verge de l'Esperança.
- 19 dis. Sta. Fausta.
- 20 diu. S. Domingo de Silos
- 21 dill. S. Tomàs.
- 22 dim. S. Demetri.
- 23 dim. Sta. Victoria.
- 24 dij. S. Gregori.
- 25 div. **Naixement de Jesús**
- 26 dis. S. Esteve.
- 27 diu. S. Joan, apòstol.
- 28 dill. Els Sants Ignocents.
- 29 dim. S. Tomàs Cantu.
- 30 dim. Trasl. de Santiago.
- 31 dij. S. Silvestre, papa.

CRÒNICA DE L'ANY

Si us digués que ja van quatre vegades que començo aquesta Crònica no us diria pas una cosa per altra.

Es el primer cop que'm trobo amb semblant tasca i, naturalment, la manca de costum... Aveïam si començant a parlar de mi mateix m'encarrilo. A vegades un escriptor no troba medi de parlar de res, sinó és començant a parlar d'ell.

Probem-ho. L'any 1913 ha sigut pel cronista un parastre sense entranyes. Negre, dolorós..., en fi, ja és passat. Bon vent!

Fins d'aquí a cent anys, probablement, no tornarà a venir-ne cap més d'any tretze, i sinó fos que sempre hi hà un pitjor, és a dir, sempre pot presentar-se'n un que, sense ésser tretze, sigui més tretze que'l finit, jo estaria tranquil, o al menys resignat.

Fòra de mi resten, com suposareu, innumbrables ciutadans pels quals el 1913 no ha sigut més que un any vulgarot, un any menestral, un any d'aquells que... Deu-nos-en-dò per a fer el *computo* i arribar a l'hora culminant cegos, muts i impedit, que és lo que li manca a l'home per a anar-se'n d'aqueix món sense saber que se'n và, o lo que és lo mateix, sense recança.

L'any va començar amb pluges i en el Sindicat d'Autors dramàtics catalans varen estrenar una tragedia horrible d'un pare que escanyava a una criatura per fi de bé. Nosaltres tot seguit vàrem dir: «Això pinta malament». I, cert, per nosaltres. Però tot això quedà promptament rescabalat amb l'estrena de *Gala Placidia*, una òpera d'en Pahissa—suposem que ja saben que la lletra era d'en Guimerà—per medi de la qual se descobrí que a Barcelona hi havia innumbrables musics que sabien harmonia i que'ns ho demostraren literariament.

El fenòmen de que una obra musical vingués a revelar-nos tota una munió de genis entre'ls quals l'autor no hi és comptat, no més podia succeir en l'any tretze i en un país de tretze són tretze. Però el mestre Pahissa no és home que faci cabal de res, i en comptes d'agafar el mètode Eslava, per a contentar als crítics, els amics l'agafaren a ell i el portaren a l'homenatge. El cronista confessa i creu que tenien raó, però no pot aturar-se més sobre aquesta *efeméride*.

L'any que'ns ocupa fou l'any de la Chaplinska i de les «Normes ortogràfiques». Tota la joventut fou sorollada. S'abraçaren a les «Normes» molts més que a la Chaplinska perquè, siga dit entre nosaltres, amb moltes més ganes d'abraçar a l'altra, tenien que contentar-se amb les «Normes». Però d'aquí a vint anys diràn, molts que havien estat joves mundans, per a recordar el tretze fatídic: «Sí, home, sí; aquell any de la Chaplinska!», i els hi caurà la baba.

Es impossible una feta més grossa i més sorollosa que la que vingué allà pel març, el mes de les bruixes. La protesta de l'«Unió Gremial», amb un tancament de botigues escruixidor, donà per resultat l'aprobació per part de l'Ajuntament de la compra i municipalització de l'aigua de «Dos-Rius». Lliçó horrible per a l'història ciutadana, car demostra que «cosa protestada cosa perduda» o—veïam si ens sabrem explicar—«això no vols, això hauràs». Veritat que encara és l'hora que's lluita per la resolució definitiva de l'assumpte, puix a Madrid s'ha de resoldre, i a Madrid varen tenir, l'any passat, un intent de regicidi i un procés nomenat de l'ex-capità Sánchez, dues coses que trenquen l'oremus i que predisposen molt poc a l'estudi de coses serioses.

Ja suposaràn que en un any tretze no podien mancar unes eleccions, ni podia mancar que perdessin els nacionalistes. L'única novetat que en aqueix afer d'alta ciutadania cal remarcar, és que perderen també els radicals; mes això no t'importàcia davant la fugida vergonyosa d'uns armats, ocorreguda en una processó d'una barriada forana. Era per la Setmana Santa, i fou una piula disparada per un noi la causant del pànic. Tot seguit se sapigueren males noves del Marroc. La providència, tant mateix, en l'any tretze, se valia d'auxiliars ben poc a propòsit per a que ningú fes cabal de les seves advertències. Després d'aquella processó vingué la «Constantiniana»; en aquesta no fugí ningú per causa d'un gran contingent de policia i guardia civil que acordonava els carrers. Els armats hi eren, però duien boina vermella i aplaudien al Crist de Lepant, cosa que'l cronista troba que feia massa elector.

I vingué que una nit, els venedors de diaris començaren a cridar la desaparició misteriosa d'en García Jalón, i l'altre capvespre, les entranyes d'en García Jalón en l'*atargea*, i després, el *capitán Sánchez asesino*. Barcelona es va commoure d'allò més. I ja no vàrem reposar ni un sol dia. Un estrany encadenament de fets vingué a pertorbar la nostra vida apacible de ciutadans morigerats. Mireu, sinó: de la processó constantiniana al capità assassí; del capità assassí a la vaga de cambrers; de la vaga de cambrers a la vinguda de l'infanta Isabel; de la vinguda de l'infanta Isabel a l'excursió a Iviça; de l'excursió a Iviça a una altra vaga de forners; d'aquesta a la formidable de teixidors, complicada amb la d'escombriaires; de la d'escombriaires a la denuncia de *La Campana de Gracia*; de la denuncia a la mort dels il·lustres Sol i Ortega i Sunyol, i d'aquí... prou.

Jo'm prometo analitzar aquesta part de l'any tretze, la més transcendental, amb la detenció que's mereix; mes no vullau que citi més fets, perquè fóra exigir-me que'm tornés profeta. Per un cronista d'Almanac, complidor i atent a les necessitats de tipògrafs, relligadors, repartidors i demás gent que cal *mantenir* amb *cuartillas* nostres, no hi hà any que tinga dotze mesos.

Forçosament en octubre, novembre i desembre no pot passar absolutament res que siga digne de nostra crítica. Si m'heu entès feu-me el favor d'esser discrets.

Estavem en les vagues. Sempre hi estem en vaga; és a dir, sempre hi estàn. Per ara, els que fem cròniques, o coses així, igualment utilitàries, no podem plegar el treball, per ganes que'n tinguem, perquè'l món s'ensorraria. Però els altres sí, pleguen, i mai treballen tots els oficis a Barcelona. Els forners, al nostre entendre, tenien tota la raó. Es molt trist fer pa pels altres i no tenir-ne prou per un, i és també molt trist fer-lo mentres els que se l'han de menjar dormen o es diverteixen. Els forners degueren guanyar la vaga—mai arribaré a comprendre

quan se guanya i quan se perd, una vaga,—perquè jo recordo perfectament que vaig passar-me algun dilluns sense llonguet pel xacolata.

Els tipògrafs també la varen guanyar, encara que'ls patrons asseguraren lo contrari. En quant a la formidable vaga dels teixidors, malgrat la fama d'eminència fabril que tenim a Barcelona, se va demostrar que en realitat no hi havia patrons ni obrers. O al menys, quan el senyor governador els cercava, no va poguer-ne trobar ni un. Durà això quasi un mes i, mentrestant, vinguen tropes i policia pels carrers, esperant uns revolucionaris que, com els patrons i obrers, tampoc existien. I el Govern publicà aquell famós Reial Decret, que no fou pas com posar oli en un llum; però que... vaja... donà marge a noves discussions. Les ventatges obtingudes en aqueixa vaga s'aniràn demostrant poc a poc. Resten uns quants periodistes encausats pel fur de Guerra, i això sí que és positiu.

En aquest any tretze Barcelona tingué el goig de veure com menteixen els higienistes quan aconsellen netedat. Si en llargs temps hi hagué un any de la picor, en els temps presents hi ha hagut un any de la bruticia, sense que fos possible alterar la salut pública.

La mort d'en Sunyol i d'en Sol i Ortega, ocorregudes el mateix dia, posaren en aquest any una nota de dol cívic digne d'esser esmentada. Amb tot, els enterraments dels dos il·lustres republicans, ens feren entendre que un no pot arribar a fer-se càrrec de l'admiració i estimació ciutadana fins que se l'emporten al cementiri.

Després d'aquest succés, el cronista no troba gaire gran cosa que s'ho valgui. Sense mancar al respecte que'ns mereixen els nobles difunts, no podem pas esmentar immediatament els estropicis de vidres causats pels dependents de comerç—segons versions policiaques, no *fumem*,—als amos de botigues.

Caldria resumir. L'any 1913 ha sigut un any ni molt bo ni molt dolent. Els empresaris de toros han guanyat diners, i si la classe obrera ha tingut que sofrir certes privacions, ara això ja és passat i resultaria de mal gust filosofar-ho. Nosaltres no hi sabem pas veure la ventatja. Si a l'hivern no ha fet gaire fret ni a l'estiu gaire calor, què'n treuríem d'exagerar?

Ja'ns acontentaríem que tots els anys fossin com el 1913; això és: que s'estrenés una *Gala Placidia*, es publicuessin unes «Normes ortogràfiques», tinguessim un governador com en Francos Rodríguez, s'agredís a un director d'un *Liberal* per a entreteniment de comentaristes de cafè, i, sobre tot, que no hi hagués còlera ni cap cometa de representació en el món dels astres.

I ara el cronista us saluda fins un altre any, i tant-de-bo que en totes les tasques que'm pesen, pogués dir-ho així.

P. BERTRANA

Presó casolana

Ta tia sempre s'oposa
a les nostres relacions,
total, perquè ella suposa,
que jo soc un cap de trons.

Som cosins i a festejà,
li dic jo, vinc en bons fins,
i ella em retreu un refrà
de no sé què... dels cosins.

Ta tia és constant espia,
puix passa el temps vigilant;
sabs, noia, que aquesta tia
fa temps que m'està *atipant*?

Té què dir si veu que't miro;
parlem baix, no vol secrets...
i diu, si em sent que sospiro,
que ls sospirs són indiscrets.

Si parlo seguit, l'amoïno;
si callo, soc un mussol;
filla, jo no sé, no atino
lo que aquesta tia vol.

Dins sa cambra acurrucada,
tu, noia, no has reparat
que, en la fosca, sa mirada
lluu talment com la del gat?

Ara li ha entrat la mania
del pis convertí en presó;
ma cel·la és la galeria
i la teva el menjadò.

Tant sols un vidre ens separa
i ella forta reixa el creu;
atanse-m'hi bé la cara
i parlem amb baixa veu.

Pel vidre que'ns apresona,
el teu llavi coralí
cerca el meu, com papallona
un clavell a mig obrí.

Els sospirs el vidre ruixen
eixint del pit pantejant,
i les dents en ell recuixen
com puntetes de diamant.

Ella fuig avergonyida
quan ja els llavis s han trobat:
dos petons hi han tret florida,
deixant el vidre entelat.

La rosada, ploranera,
el vidre ha deixat humit,
i la meva mà lleugera
el teu nom hermós hi hà escrit.

Si ho veia la teva tia,
feta una furia, al moment,
segur que'm recordaria
aquell refrà impertinent.

Aquesta reixa odiada
és tant forta, que a despit
de la vella, una ventada
pot deixà el camí expedit.

Per l'amor no hi valen reixes;
per l'amor no hi han presons;
pel lloc on passen les queixes
passen sospirs i petons.

EMILI COCA I COLLADO

La Sió

La Sió és una nena
de tipo excel·lent,
d'ullets plens de brillo
de cap ple de vent;
de boca petita,
de nas bastant gros,
front ample de savi
posat de talòs;
cabells fins com seda
i cutis encès,
tirant a moreno,
tirant a pagès.

Fa temps que delira
perquè es vol casà,
no sab lo que's pesca
ni el que pescarà.

Si algú la demana
no li dona el sí,
ja creu que és prou guapa
per poguê escullí.

Al lleig no se'l mira,
al pobre tampoc,
si passa dels trenta
ja'l treu fòra joc.

Ella el busca jove,
ha d'ésser bonic,
ha d'ésser de broma,
ha d'ésser ben ric.

En canvi, de gracies,
ella no'n té cap,
és tonta, deixada,
de lletra no'n sab,
no sab de fer mitja
ni sab de cosir,
sols sab de fer gresca,
de menjà i dormir.

Sent ella tarada
no vol cap tarat.

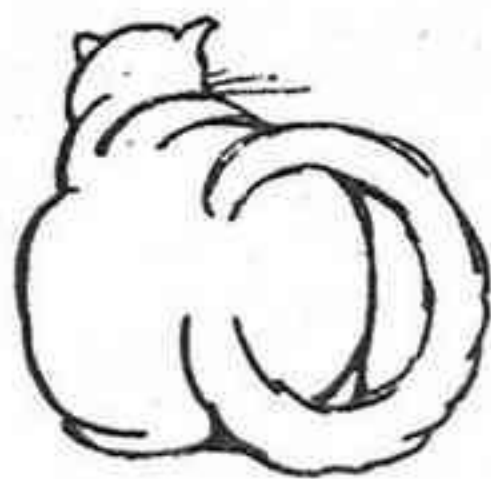
No sé aquesta noia
lo que s'ha pensat.

Per xò repeteixo
lo mateix que he dit,
que no sab què's pesca
quan pesca marit.

I amb tanta exigencia
passaràn els anys,
s'anirà fent vella,
tindrà desenganys,
i quan se n'adoni
ja haurà fet a tots,
se trobarà tia
sens tenir nebots.

Noies orgulloses
que a la Sió imiteu,
l'exemple és magnífic.
L'aprofitareu?

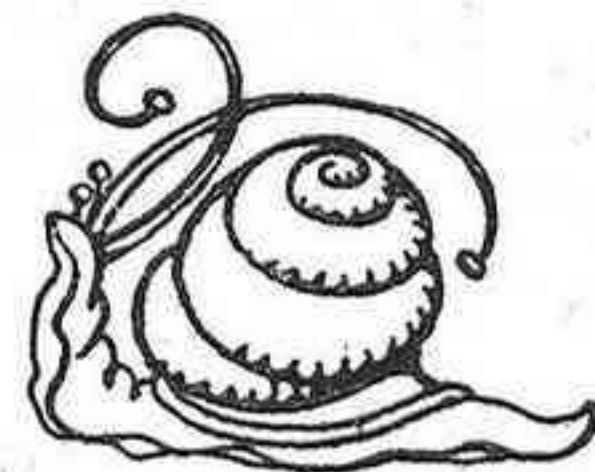
Q. ROIG

A l'inconeguda

Tant temps que vago pel món
i et veig encara incorporia,
et veig en els somnis blancs
i et veig en totes les coses;
però al volguer-te tocar,
al volguer besar ton rostre,
jo no sé perquè obro els ulls
i veig que sols ets una ombra.
Dins ma cambra en solitud,
en la febre que m'arbora,
et veig tota al meu costat
que m'animes i acarones;
i després aixeco el cap
i ja't torno a trobar fòra.
Quin torment!, no més te veig
quan tinc les parpelles closes!
Vaig vagant, esma-perdut,
volguent somnià a tot-hora;
un dolç somni delirant
que és teixit per la teva ombra.
Somni daurat, somni cruel
que tant de torment me dones,
si has d'ésser realitat
vina a mi, que'l cor t'anyora.
Mes, si ets somni enganyador,
si ets ficció o il·lusió boja,
queda't somni eternitzat
i enganya'm sempre, a tot-hora.

EMILI SALETA I LLORENS

Una joguina

Plorant amb gran desconsol
vaig trobà un dia un baillet
i al dir-li:—Què tens, reiet?—
respongué:—M'han deixat sol!
—Bé; però, explica't: perquè
tant així el plò et té d'abatre?
—Es que'ls Reis m'han dut un teatre
i no'm serveix per a rê.
—Que no hi jugues?—Ben segú,
i fent-hi comedia el llueixo;
però és que al fi m'avorreixo,
puix no'm ve a veure ningú.
—I doncs, que no tens amics?
—Diuen que ho són i no vénen
i en altres jocs s'entretenen
tant si són pobres com rics.
En canvi, hi hà uns italians
que d'entremaliats fan gala
i uns altres que hi hà a l'escala
que són xicotets castellans
i tots a casa, a l'entrar-hi,
juguen amb ell, ategrois,
i el pis sempre és ple de nois
quan ells vénen a jugar-hi.
—I no's pot saber què ho fa
que'ls nois que ells saben atreure
an a tu no't vulguin veure?
—Es que parlo en català.

MARTÍ REVOLTÓS

ARPEGIS

És ben sapigut que l'home no viu sols de pa; però sense pa no hi hà home.

Il·luminem el nostre cervell amb grans consols morals; però no'ns oblidem pas de ficar quelcom en el ventrell, perquè, de lo contrari, l'intel·ligència no retindrà ni reproduirà la llum. Una idea il·lumina molts cervells, quan el cervell reb del ventrell energia suficient per a concebir idees. El pa és, doncs, la causa dels ideals; fins ho seria de les utopies, si hi capiguessin, que no hi caben les utopies en un cervell sà. L'utopia és una ficció de les intel·ligències febles, dels caràcters covards, dels ànims vençuts. L'utopia és el moment suprem dels egoistes que viuen bé actualment i tenen por de perdre la pitànça.

* * *

Tot el progrés no ha sigut mai res més que una qüestió de mecànica o de força; força creadora d'ella mateixa, que no ha augmentat ni disminuït d'ensà que existeix, però que s'ha modificat eternament.

Tanta força desenrotlla l'home d'avui com desenrotllava l'home d'ahir, sols que la força de l'home d'ahir residia en els múscles, i la de l'home d'avui, en la seva major part, resideix en el cervell.

L'exemple pot aplicar-se a tot moviment i a tota energia. L'electricitat mateixa és una força que un segle enrera no tenia aplicació, però la força existia. La tasca humana, en aquest cas, s'ha reduït a convertir-la en llum, calor, o en moviment útil.

* * *

Jo crec molt bé que no's pot ésser artista sense estimar a la dona per lo que té de femella. Perquè, què és l'art? Amor, amor, amor. Tant és amor, amor passional, amor humà, idealitat, que l'artista veritable aprèn més art en els ulls d'una dona que en tots els tractats d'estètica. Si tenim en compte que'ls més grans artistes han sigut els hèroes de totes les llegendes eròtiques i que les obres eternes en art les ha inspirades sempre una dona, ens donarem compte de que no pot ésser un gran artista el que a la dona no estimi. L'art va tant unit amb la fisiologia, amb la nostra carn, amb el nostre amor d'homes, que l'home que res sent enfront d'una dona hermosa, que no desitja en passió intensa petonejar llurs llavis, enmirallar-se en llurs ulls, amanyagar llur cos, mai podrà produir obres immortals.

* * *

Dins de tots els homes, fins dels més infeliços, hi hà quelcom que'ls fa volguer i admirar lo generós, que ls fa elegir lo bo i els inclina envers lo extraordinari en bellesa i en bondat. I quant més caminem, més bellesa i més bondat desitgem, i quant més l'humanitat s'allunya del seu punt de sortida, més elevació de caràcter exigeix. De manera que l primer home representa la cel·lula d'un gran organisme humà que amb el temps se convertirà en una meravella, de quin valor moral no podem formar-nos una idea els homes presents.

* * *

Sembla que'l gest de l'amor, que és la font de la vida, el que'ns acobla les alegries més fondes i ens fa néixer

l'estímul de les accions més corprenedores, que assegura per ell sol, quan no obeïa sinó a un propi impuls, la reproducció de l'especie en les condicions més favorables, deuría ésser l'acte més protegit i honrat de les societats humanes. Deuría, per lo menys, tenir dret a les mateixes consideracions i en el mateix respecte que l'amistat. Però no hi hà res d'això.

Com el treball, que cria el benestar i l'abundor, l'amor, quina flama sobirana conserva i perpetúa l'especie, permaneix també esclau de l'iniquitat econòmica, sofrint les injustícies de les religions acomodades per llargs segles de moral espiritualista.

* * *

L'home pot defensar-ho tot i donar a tot apariència de veritat. Tanta és la potencia de nostre pensament, que s'ha defensat lo dolent com a bo i reputat lo bo com a dolent. Per això tots els grans pensadors han format escola; per això ha trobat defensors lo més absurdo; per això és impossible distingir el sofista del filòsof, i per això ha fet mal fet l'humanitat en fonamentar llurs aspiracions en productes del pensament. La vida, heus-aquí l'única realitat. La vida amb llurs passions, amb llurs desitjos, amb llurs sentiments; tot lo demés és metafísica.

* * *

Quan el psicòleg s'haja convertit en metge o el metge en psicòleg, les manifestacions degeneratives de l'art donaran molt que fer a les ciències de la salut. Diuen ja avui, les ciències mèdiques, que amb higiene no s'hauria de menester la medicina, i jo crec que no passarà pas molt temps sense que hi haja algú que expressi que amb una generació d'artistes sans serien ben inútils els tractats d'estètica, perquè no hi hà art millor ni més bell que'l que neix de l'artista fort en relació directa amb la naturalesa. En una altra humanitat, les regles estètiques i les receptes medicinals representaran el fet de crear art o de gorir homes per medi de l'artifici, i l'artifici posa sempre de relleu l'absència de naturalesa.

* * *

Abandonem-nos en el bosc immens de l'amor dels homes per a les dones i de les dones pels homes. És aquest amor per l'únic que val la pena de viure, perquè és la vida mateixa. Treieu l'amor del cos i ho haureu tret tot; les ganes de viure, fonament dels nostres actes per una existencia millor... No sabríem ni tant sols morir per les idees si no estiméssim, ni val la pena de defensar una doctrina que no estableixi la llibertat d'estimar.

Cantem, doncs, la vida; cantem nostra ferma personalitat, nostra potent personalitat; potent en tots els sentits; potent per a pensar i per a guiar-nos nosaltres mateixos; potent per a estimar molt i per a reproduir molt també en una terra que siga tota per als homes. Espannim la vida, que quant més estimarem, serem més forts i serem més homes.

* * *

La materia prima de l'art no és pas per al pintor, en els colors; ni per al escultor, en el fang; ni per al literat, en les paraules. Hi hà un bloc, un immens bloc de massa palpitant, en el que's deuen consagrar totes les energies de l'enteniment: l'humanitat. Avui la veiem

BANYISTES

—Jo deliro per venir a la platja, a l'estiu. I no sóc jo sola, no; que és tota la gent elegant.
—Naturalment, com que és una cosa que vesteix molt.

trista, dolorida, lletja, banyada en la materia de llurs corrupcions, inundada en la sang de llurs infortunis. Anem vers ella, companys de joventut, amb el pinzell, amb el buril, amb la ploma. Plasmem en llur carn una figura hermosa, injectem en llurs venes una sang forta,

imprimim en llur rostre una expressió de sana alegria. I quan haguem conseguit vivificar l'humanitat, fent-la ditxosa i feliç, haurem assolit l'ideal suprem de l'art i la bellesa.

J. PUIG CASSANYAS

Fulla de claustre

Del temple sever, en l'ombra sagrada, mentres els vells monjos resen un respons, un novici que feu, fa poc, entrada, va fent-se a sí propi eixes confessions: —Darrera el portal d'aquesta morada jeu en oblidades mes boges passions, que en mon pobre cor ja no hi fan estada ni les esperances ni les il·lusions. Lliure d'ambicions i passions malsanes, apartat de totes les pompes mundanes, gaudiré en eix claustre de místic amor; les hores en ell passaràn lleugeres, mon esprit viurà orfe de quimeres, i amb el temps, tal volta, jo seré el prior.

MIQUEL BALMAÀS JORDANA

L'esbarzer

Quan Jesús de Nazaret era un infant com els altres, tenia un deliri gran per les flors, aucells i plantes.

Dematí, dematinet, sortia, cantant, de casa, encaminant-se an el bosc, a la serra o a la plana, amb un plantadò a la mà i el caveguet a l'espatlla, per anar plantant, plantant, esqueixos de flors i arbres.

Cert matí d'un jorn d'estiu a l'anar a trencar l'auca, Jesús, boi assegudet, s'estava an el peu d'un marge esperant el bès del sol per a començar sa tasca,

quan de sobte al davant séu un senyor s hi presentava que an el bon Jesús va dir: —Infant, bon infant, què plantes?— i aquest li va contestar: —Senyor, bon senyor, plantava un cep que donarà un fruit més dolç que la mel gemada.— Vols ensenyar-me'l, si et plau, que jo te'n plantaré un altre. —Com aquest no l plantareu (i un picapoll li ensenyava). —Que no'l plantaré, que no? Déixem, bon infant, el càvec.—

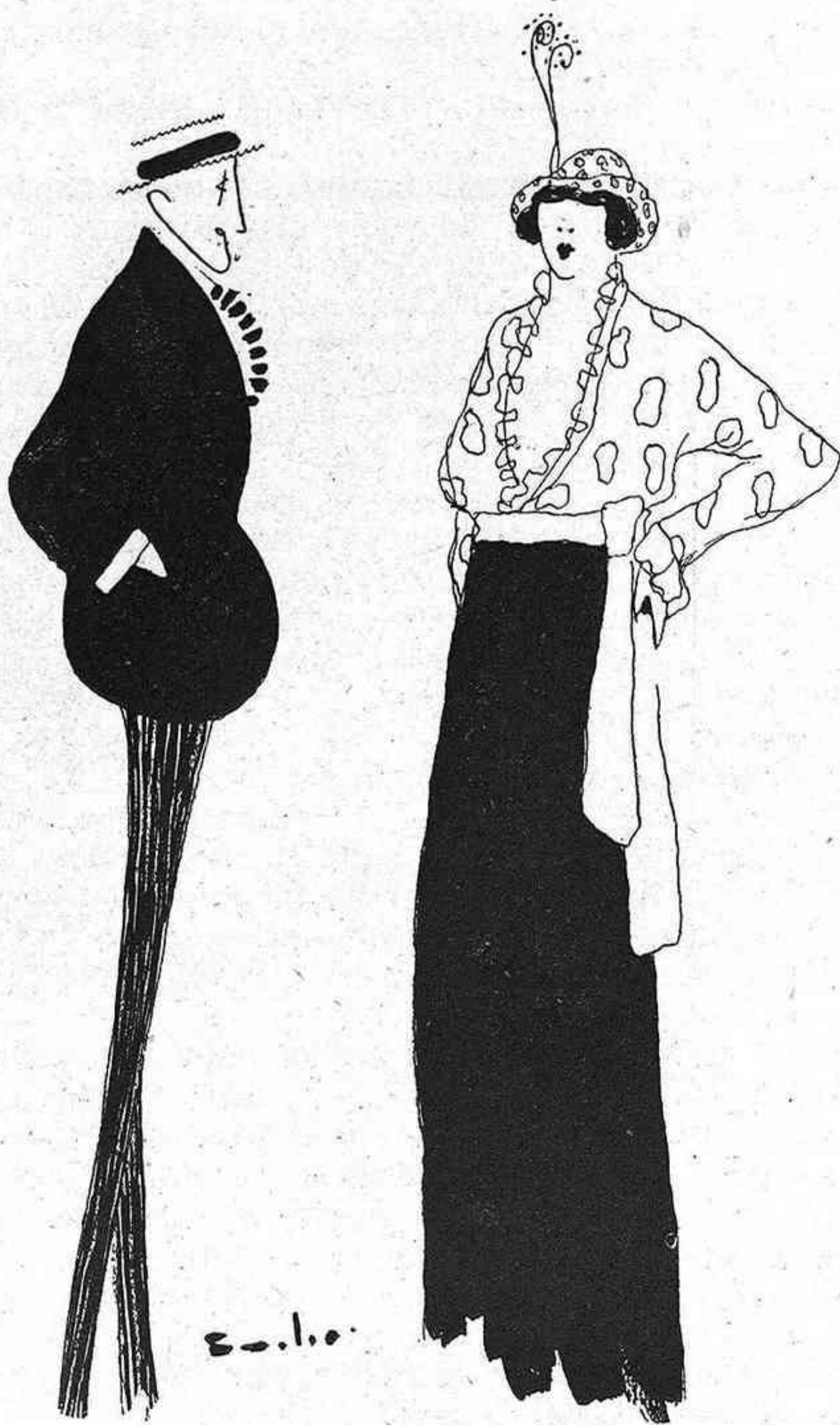
I al donar a terra amb ell un cop, va brollà una flama que's convertí, a l'apagar s, en negre esbarzer punttaire, quedant el dimoni mut i cargolant-se de rabia.

SEBASTIÀ BRUGUÉS BERTA

SORPRESA DESAGRADABLE

—Vaja, ja'm semblava estrany que no vingués algú a trencar-nos la poesia.

TIPUS (I)

—On vas, Lluís?
—Mira..., a estirar les cames.
—Diantre!... Encara no te les ha estirades prou el caricaturista?

A LA LLUNA

SONET COMPOST PER CATORZE POETES

Càndida Lluna, que amb ta llum serena
la volta blava de l'espai domines
i a la natura obscura l'il·lumines
de pompa, majestat i gloria plena.

Que tal volta sents tu una trista pena,
que a la mansa pietat dolça t'inclines,
i a buscar un aimant ser t'encamines
que a eterna desventura t'encadena?...

Me sembla que m'escoltes amatenta.
En gloria i pau, i amor i venturança;
tebia, modesta, fugitiva Lluna,
jo't veig en brillant llum ben resplendent,
i entre'l suau temor i l'esperança,
sempre constant te veig, mai importuna.

El primer vers és d'Herrera; el segon, de Quintana; el tercer, d'en Sadurni Martínez; el quart, de Cadalso; el quint, d'en Ramón Palma; el sisè, d'en Manel Arjona; el setè, d'en Lope de Vega; el vuitè, anònim; el novè, d'en Francisco de la Torre; el dezè, d'Espronceda; l'onzè, de Zorrilla; el dotzè, d'en Josep Roldán; el tretzè, de Martínez de la Rosa, i el catorzè, de Luzan.

LLEÓ VILA, trad.

A Frederic Mistral

Amb motiu del seu darrer llibre *Lis oulivado*.

Si el temps, que ja fresqueja, i el piular de les grives
te diuen, oh poeta!, que arriba l'hivern cru,
no és pas perque arrepleguis les últimes olives
i omplis d'oli la llantia que ha de cremar per tu.

El sol de ta Provença, que tant glorificares,
te dóna fortalesa més que a ningú n'ha dat,
i el cor te bat encara com batre l'escoltares
el jorn de Font-Segugno, el dia senyalat.

Ta barca encara boga, deixant brillant estela,
com quan ja fa mig segle vingué dels mars helens,
i el mateix vent de gloria que li va inflar la vela
en ta gentil Mayana a totes hores sents.

I amb goig tothom remembra l'aua de llum divina
amb que aclarí el teu geni els tèrbols horitzons;
i encara es veu Mireya besant a Evangelina,
les verges desolades que han fet plorà als Dos Mons.

Per lluminar ta tomba no has de fer l'oli encara,
que'l dia en que'l teu poble t'hi vegi soterrà,
la nova *Santa Estrella*, de totes la més clara,
serà la teva llantia que mai s'apagarà.

F. BARTRINA

TIPUS (II)

—Però què fas parat?... per què no't treus les mans
de la butxaca?...
—Oh, ja ho dius, tu!... les mans! Són molt difícils de
dibuixar les mans, noia!

LA LACERTINA

(HISTORIETA CLÍNICA)

Moltes de les contrarietats amb que té de lluitar el metge rural, en l'exercici de la seva professió, són degudes a la manca de cultura dels seus clients. Aquests sempre fan més cas d'un curander qualsevol que del pobre que s'ha cremat els ulls estudiant.

No hi hà malastruguesa sense'l seu especialista de fama, ni malaltia en el quadro nosològic sense'l corresponent específic casolà.

En la comarca baix-empordanesa, la plaga del curanderisme hi té profundes arrels. Conec *especialistes* de totes menes, castes i estaments (homes, dones, clergues, seglars); però em guardaré prou de nomenar-los.

Si ara jo esmentés el poble o vila baix-empordanesa on té el seu hostatge aquell que amb quatre mots cabalístics fa abortar les erisipeles; l'altre que amb un dos per tres afegeix tota classe d'òssos trencats; el fulano que no deixa niu d'orenetes sencer, per a la composició d'un oli que goreix tota classe d'angines; el sotano que tracta les malalties de cap (meningitis) obrint un colom de viu en viu i posant-lo a manera de casc a la testa dels pacients; la dona que té clínica oberta en la rebotiga de l'apotecari de X, on embauca a les histèriques, neurostèniques i demás neuròtiques, amb quatre potingues i pegats; la mala *pécora* rumbejadora de berrets espaterrants i luxosos trajos de seda, guanyats trafiquejant per les vies secretes d'ambdós sexes, fent infantar a les dones xorques i desinfantar a les massa prolífiques, i solteres que han tingut una mala hora, com *numeras stultorum est infinitus* algún llegidor o llegidora se n'aprofitaria.

No vull fer el reclam d'una gentuça a qui la Justícia deixa lliure, malgrat haver-hi articles en el Còdic que castiguen tals barrabassades.

* * *

Són innombrables les historietes clíniques que sobre aquest ram guardo en cartera. Amb una n'hi haurà prou per a l'«Almanac» d'enguany. La que surti a l'atzar; escapço, remeno i en trec una; aquesta. Què diu? *L'oli de lluert...* Ah, sí. L'olí del *Lacerta viridis*, reptil de la família dels lacertis, més conegut per llangardaix en el restant de Catalunya.

Aquest animalet inofensiu, beneficiós a l'agricultura, amic de l'home, com ho ha demostrat moltes vegades lliurant-lo de les malifetes dels ofidis. Aquesta bestioleta vivarata que, segons se llegeix en l'Antic Testament, allà en el paradís terrenal exercí d'Angel de la Guarda lluitant amb la serp (dimoni) perquè Adam i Eva no s'engolissin l'històrica fruita i que si no sortí amb la seva fou perquè en el llibre del destí estava escrit ja l'apoteigma bíblic: «*Cum sudore vultis tui vesceris panem*». Aquesta monada de l'ordre dels sauris se la persegueix alevosament, en tot el Baix Empordà, per la composició d'un oli; remei segur i eficaç contra les inflamacions i mals de costat (pulmonies i pleuroneumonies).

* * *

Va d'història.

L'auga no havia encara tret el nas pels amples finestres d'orient, quan—pom, pom, pom!—tres cops a la porta del carrer retrunyiren per tota la casa, com altres tantes canonades, deixondint a tot el barri.

Pego un bot, salto del llit i trec el cap a la finestra.

—Qui demana?

—Sóc jo, l'hereu Lloreda. Vingui corrent; la dona se'm mor.—

Me vesteixo a corre-cuita i cap a la Lloreda; una masia a quatre kilòmetres del poble, amagada entre la boscuria en una de les fondalades de Les Gavarres.

Després d'un detingut examen de la pacient, diagnòstic una pulmonia. Enemic de desquisicions i retòriques, empleades pels metges verbagàtics, amb dues paraules poso al corrent als Lloreda de l'estat de la malalta, recepto i me'n vaig.

A l'endemà—segona visita—a l'atansar-me al llit de la pneumònica, sento una fetor especial. A l'anar a practicar l'auscultació, una bravada pestilenta em fa girar la cara, donant-me uns oigs terribles. Li poso la mà a la regió toràcica per a perentir-la, i una substància llefiscosa i putrefacta se m'enganxa als dits, fent-me exclamar, tot enfutismat:

—Què re...diabla és aquesta porqueria?

—Això no és cap porqueria!—contestà molt serio el vell Lloreda.—No'ns va dir vostè que la jove tenia inflamació i mal de costat? Doncs li hem aplicat el remei indicat: l'oli de lluert. Ja's veu que vostè és novell en l'ofici—afegint, després, amb menyspreu i commisseració:—No conèixer l'oli de lluert!—

Què havia de contestar-los an aquells analfabets? Quina havia d'ésser, allí, la meva tasca? Abandonar la malalta?.. Era lo més racional; però era cas de consciència.

Ademés, si els metges rurals haguessin d'abandonar a tots els clients a quins una mà intrusa ha fet de les seves, ja podrien plegar el ram, es quedarien sense clientela. Vaig arronsar les espatlles, continuant les visites, fins que's presentà la crisi.

Per sort, aquesta fou favorable, entrant, als vuit o nou dies, en plena convalescència.

* * *

Deure de metge és esbrinar els efectes fisiològics i terapèutics de tota medicació en l'organisme humà, tant si aquella procedeix del camp empíric o casolà, com si ha sortit d'un laboratori portant un enrevessat i retumbant nom acabat en ol, al o ina. Obligació meva era, doncs, buscar la manera com obrava tal substància en els processos pneumònics, tant més quant en mon llarg pelegrinatge pels viaranys de la vida professional han sigut innombrables les pulmonies que he vist tractades amb l'oli de llangardaix.

Me va costar molt descobrir l'incògnita. Per fi, un jorn, després de repetits estudis de laboratori, mercès als avenços de la bacteriologia, vaig sortir amb la meva.

Avui, sense por d'errar bola, puc sentar la següent conclusió, que tinc l'honor d'endreçar als meus companys del Col·legi de Metges de la província de Girona, llegidors de l'ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Els *pneumococcus* productors de la pulmonia se retiren pel foro (bronquis) degut als oigs que produeix en les seves gorges aquella substància putrefacta, principi actiu del *Lacerta viridis* (lluert o llangardaix) que, batejada per mi amb el nom de *Lacertina*, en l'avenir figurarà en tots els tractats de terapèutica.

ROMUALD VIDAL

Juan Prus
1914

L'HUMOR DELS POBRES

— Què'm dius ara, noia?... Tu, tens diners al banc?... No ho sabia.
— Dona, tots els duc al damunt, vos direu si ara no són al banc...

SÍMBOLS DE FANG

Ideal Sevilla

GRUPU GROTESC

El rapte de D. Inés
(Don Juan Tenorio.—Escena final de l'acte III)

Sant Joan i la carabaça

La pubilla Freixes
ja ha pescat marit;
prò el poble murmura
que ha fet mal partit,
car sent ella altíssima
i ell tant desnarit,
més d'un pensa: —«Ai, mare,
anem-se'n al llit!»

A l'entrà a l'esglesia
ja ve el requisit
de posar les firmes
al peu d'un escrit.
Quan s'hi apropa el nuvi,
el vicari ha dit:
—«Aqueix testimoni
és massa petit.»

Prò al saber que's tracta
del futur marit,
quin panxó de riure
tots els del convit!
Sort que'l rectò és serio
i, engègant un crit,
els diu que en l'esglesia
no's permet burgit.

Mentres els casaven
va ésser divertit.
S'arrosna la nuvia,
s'alça ell amb neguit,
i encar no hi arriba
i es veu avorrit
per a col·locar-li
l'anell an el dit.

Quan ella es despulla,
ell ja és dins del llit.
Com no's veu cap bulto,
cria ella al marit.
Aquest el braç alça
i sembla un mosquit.
Per por d'aixafar-lo
vetlla mitja nit.

Quan ella es desperta,
l'aucell ja ha fugit.
En el penja-robes
hi hà intacte el vestit.
D'un bot salta en terra
i veu al confit
sostenint la taça,
dret, sota del llit.

—Perque amb una guitza
no t'esbotzi el pit,
no entris a l'estable
que hi hà un matxo guit.
Cuidado amb els goços,
alerta el cabrit
que topa amb més furia
que un mal esperit.

—Còm te và, pubilla?
—Com l'anell al dit,
—No tens por de perdre'l?
—Ja'l porto cosit.
—I el trobes simpàtic?
—Ja ho crec: exquisit.
Per a confitura
bona, un pot petit.

M. BADÍA

En Joan Coc

Era, en Joan Coc, passamaner, i lo que passava'l pobret era molta miseria. Pocs homes, en el desvari del no tenir diners, haurien tingut l'amabilitat i delicadesa de tracte que ell solia tenir, tant, que s'explica d'una vegada, que un comerciant que li venia seda, estava tant cansat d'enviar-li a cobrar la factura, que per fi va pendre la resolució d'anar-hi ell mateix en persona, que, per altra part, no sabem pas com ho hauria fet per anar-hi ell mateix sense ésser en sa propia persona; però com que això és un dir que's diu, lo nostre és un explicar. Doncs bé; se presenta el comerciant d'ànim exaltat, perque li tocaven la part més sensible de tots els seus sentiments, això era lo que's referia al diner, perque pel comerç ve a ésser una cosa la més venerada, és una mena de veneració al diner, com si diguessim unes quaranta hores de tot l'any; feta aquesta comparació se'n podrà deduir l'intensitat nerviosa del comerciant al presentar-se a casa d'en Joan Coc a cobrar la factura i de la contesta del mateix comerciant an en Joan Coc, també fàcilment se'n deduirà de la seva amabilitat; humildat perque li fos contestat pel de las seda, de que ja hi tornaria quan an en Joan li vingués bé de pagar.

Quan un comerciant respòn així, l'actitut del contrari, o del deutor, ha d'ésser commovedora, quasi tràgica, perque per poc que respiri a ben estar, la contesta de l'agressor sempre serà des del «Vegi que no hagi de tornar, ja s'han fet molts viatges»; o bé allò altre: «No guanyarem prou per espartenyas», o sinó aquell: «No's pot arrencar un clau de ningú», donant a aquesta paraula una expressió ben llastimosa per commoure al deutor a pendre el determini de volguer pensar amb pagar. Doncs sí, era tanta l'humil·liació i lo humil·liat que vivia en Joan Coc, que, com hem dit, fins commovia als seus acreeadors.

Ara figureu-vos, commovent als acreeadors, que tal devia ésser amb els compradors! L'atenció i l'amabilitat competien l'una amb l'altra. Si en rebia de reganys i de converses estridents. Si per una casualitat no podia tenir llesta una borla pel dia i hora convinguda, ja's podia amanir, perque tot seguit se sentia, del parroquià ofès, allò: «Jo confiava amb la paraula de vostè». «Em creia que era una casa formal», o bé «Els homes han de tenir paraula»; ell, humil·liat, contestava: «Ja'n tinc de paraula, encara que no hagi tingut això fet»; però no li valia, la soberbia del comprador no admetia discussions de cap mena, desde'l moment que la feina no estava llesta pel dia i l'hora convinguda. En Joan Coc no tenia dret a dir un mot; tot lo més, ajupir-se de genolls i mans a terra, desfetes les calces i un xic arremangada la camisa, perque l'parroquià triés: o bé una escupinada a l'esquena o bé una coça un xic més avall.

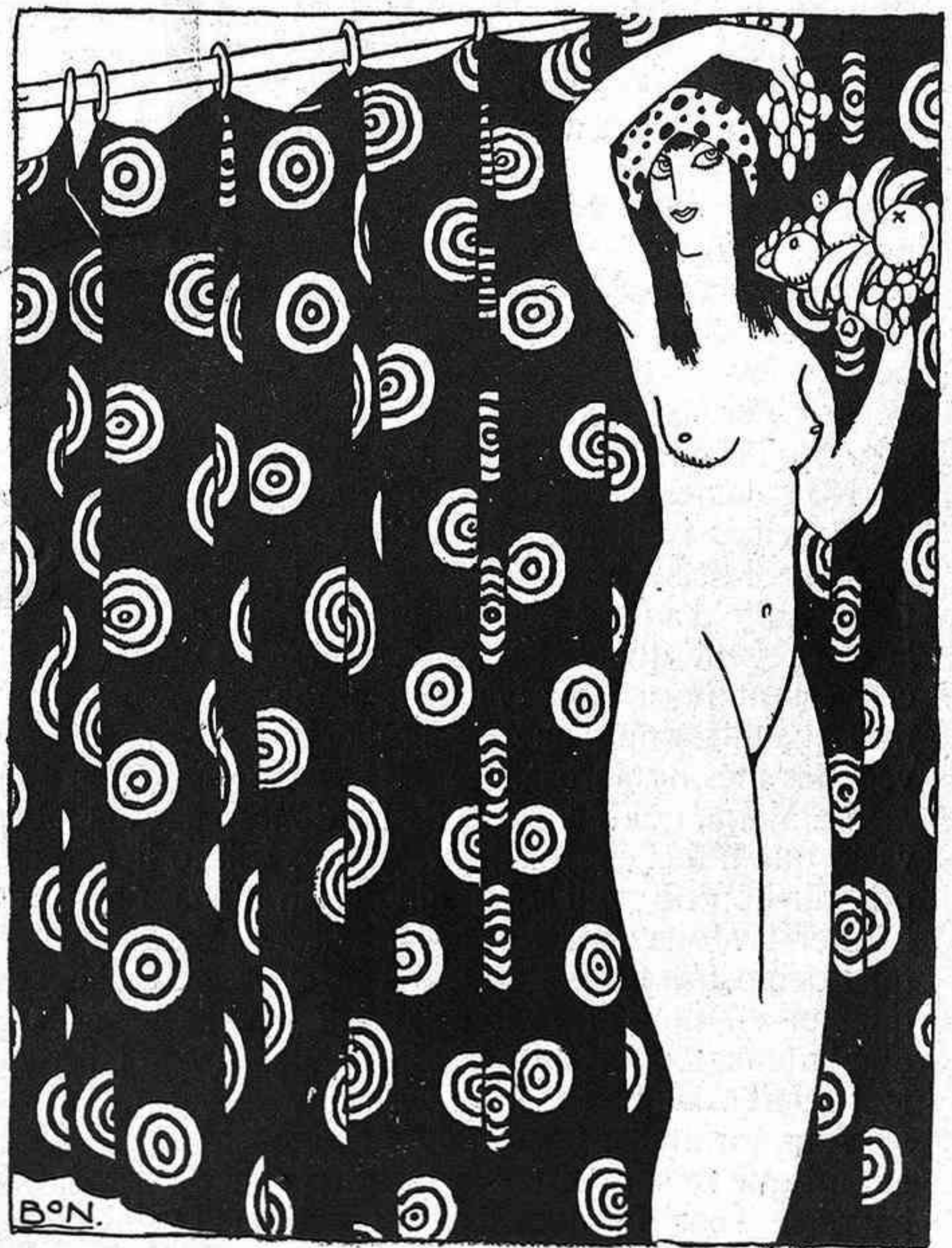
Moltes vegades, al preguntar-li el preu d'un serrell, deia de vuit a nou pessetes la cana, per exemple, perque el parroquià volia saber quan més o menys ho havia de pagar, i exigia d'en Joan que digués el preu, no per saber el més, però sí el menys. Estava la feina feta, encara que estés més bé de lo que havien convingut, el parroquià no la trobava mai prou ben feta, i això servia per lo que venia després, que era'l moment més solemne: el de pagar.

Primera queixa que rebia, era el preu. «Oh, si vàrem quedar entre vuit i nou, i ha posat vuit i mitja»; responia en Joan; però com que havia de pagar moltes factures, accedia a rebaixar la mitja pesseta, que moltes de les vegades era el benefici que hi tenia. Quan el parroquià

PI ARGOL
PROBANT LA VÈU

—No és això, no és això, noia!... Quan t'he vist tant prima i escardalenca, ja m'ho he pensat, que no'l tenies, el dò de pit.

B. N.
ORIENTAL

—Apa, aixerits: de tota aquesta fruita, a que no en devinen quina és la prohibida?

havia obtingut la rebaixa, aleshores li responia: «Bé, va bé, que passi a cobrar a fi de mes», i en Joan Coc rebia la nova que li feia brollar les llàgrimes.

Un cop això explicat, fa l'efecte de que en Joan Coc fos un pobre d'esperit; doncs res d'això, únicament era un pobre de diners, perquè era d'un temperament tant farreny, que li permetia rebre totes les afrentes amb la més heroica serenitat, se feia càrrec de la seva situació i no podia fer altra cosa que rebre resignadament tot quant li succeia.

Una de les coses que més l'atormentava era que havent elegit president a un parroquià seu, que era d'una societat coral, volia que en Joan se fes soci del cor i anés a cantar. «Jo a cantar?, tant que ploraria de rabia», se deia a sí mateix, dissimulant l'enuig a don *Fortunato*. Però era tanta la feina que li donava aquest senyor, que no va tenir més remei que anar al cor, per a que li probessin la vèu i tenir de cantar.

Les vetllades del coro el tenien consumit, com se sol dir; però amb la poca feina que tenia, si hagués renyit amb don *Fortunato*, era la seva ruina. Que don *Fortunato* proposava una bestiesa, tenia de donar-li la raó i fer «atmosfera», que deia don *Fortunato*, perquè'ls demés també li fossin partidaris.

Venien les eleccions, ja tenia a don Pascual que l feia intervenir, i, per cert, una vegada de poc li costa perdre un ull d'un bell cop de puny, perquè fins lo que fa mal te la seva bellesa; per això diem un bell cop al cap, o a l'esquena, o bé allà on siga.

No solament tenia de resistir totes les atrocitats i els atropells dels parroquians i dels seus acreeadors; que'l terme mig d'aquest desequilibri era la poca gent que tenia a treballar, car, essent poca, abusava d'ell amb més quantitat que si hagués sigut deu vegades més nombrosa.

La Maria, que's cuidava de les dones, a cada observació que li feia en Joan, li responia: «Si no li agrada ja pot dir-ho; no vull que ningú em tinga per força». En Peret Mona, del torn, si li feia notar algun nus, lo qual demostrava haver badat, la primera resposta era de que an ell ningú li passava la mà per la cara; encara que la tenia tota un herpe, com si fos sarna, i ho deia fent referencia al treball.

Així, torturat, passava la vida el nostre Joan Coc, i encara que se sol dir que la qüestió és anar passant, de vegades se passa per llocs tant estrets que'l cos queda fet una macadura.

Un matí, que entre badall i llambregada, prenia o menjava el xocolata boi llegint el diari, al moment de fer

LA GROSSA!

— Vaja, cançoner, que no't faries pregar tant, si fossis regidor!

la libació, entra el carter. «Carta?—digué en Joan—si que és extrany». «Carta»—respongué el carter, parant la mà, esperant els cinc cèntims.

Estripa el sobre, amb tota la parsimonia que requereix el rebre una sorpresa, i llegeix. Després de tota la relació convinguda amb les cartes, allò de l'«estimat», «A Déu gracies», etc., etc., quan comença un paragraf d'aquest tenor: «Tu, tal volta, no sabràs qui soc jo, o potser sí; però el cas sigué que a causa del robo que vaig fer al teu pare, ja fa uns trenta i pico d'anys, he corregut l'Amèrica com si la fortuna m'empaités arreu, sense que'm pogués desfer d'ella, per més coses que jo fés per esquivar-la, se veu que quan ella't vol no t'abandona, per mi et diré, jo que he corregut tant món, faig la següent com-

paració: la fortuna, quan te vol, és com una dona quan està enamorada, per més coses que li faci l'home, sempre li và al darrera».

An aquest punt reflexionà en Joan el perquè feia la comparació a la dona i no a l'home amb la dona, i amb el dubte continuà la lectura. «No tinc família coneguda, no tinc ningú a qui m'uneixi una afecció; sols a tu em lliga un remordiment, i com que ja començo a ésser vell, no vull morir amb aquesta pena, ans al contrari, vull tenir la consciència neta». En aquest moment se li acut l'aclaració d'abans, respecte a la dona; està clar que ha fet la comparació de la dona, perquè l'home, quan la dona li falta, lo menys que fa és buscar-se'n una altra; sinó, amb un cop de bastó li doblega l'esquena, i amb la viva natural de la pensa, pensà amb lo de la consciència neta, després de la manifestació d'haver robat, però, continuà la lectura. «Amb això, després d'un any d'investigacions,

he vingut a saber que'l teu pare és mort, que la bona de la teva mare va seguir la mateixa sort, i crec que aquesta carta arribarà a les teves mans, i tant bon punt la rebis, contèstem tot seguit, perquè vull retornar-te la quantitat furtada més els seus redits, que, junt amb algunes disposicions que't faré respecte a l'ànima, te vindrà a quedar com uns trenta vuit mil duros amb moneda espanyola». A l'arribar a aquest punt, en Joan Coc passà lo que solen dir aquells homes que vénen l'història dels *horrendos* crims, que quan l'assassí arriba a la més gran desfeta, diuen: «*Aquí se para la pluma para no contarlo*», de tant esgarrifós que és; doncs a nosaltres ens passa lo mateix, l'impresió d'en Joan és totalment indescriptible.

El fet va ésser un fet reial. Al cap d'uns tres mesos ja va tenir els diners. Descomptant dues mil misses a duro, li varen quedar trenta-vuit mil duros nets, encara que qui els hi envià fos un brut.

Quan en Joan Coc va tenir en el seu poder aquells diners, va posar-se a roncar, i de tant en tant mirava ficso. Està clar, els que això observaven, creien que en Joan se tornava boig, i és que, encara que tenia'ls diners, vivia i estava en les mateixes condicions morals i materials, amb la sola diferència de que, quan mirava ficso, meditava quina en podia fer, fins que concebí la gran idea: conquerir o restablir la seva llibertat, i ho posà en pràctica de la següent manera:

Va anar-hi a cobrar aquell comerciant de la seda i li pagà tot seguit, donant-li les gracies com a propina, i a l'oferir-li si volia més genre, li va contestar:

—No; ni regalat.

—Home, no's posi així, ja li donaré tres mesos de plaç.

—Ni que me'n dongui sis.

—Ja li rebaixaré de preu.

—Ni que m'ho dongui de franc.

—Li faré un deù per cent de descompte i li posaré la factura a sis mesos—replicà el sedaire.

Aleshores en Joan, no poguent-se contenir, li va respondre:

—Vostè és un lladre i un poca-vergonya. Vostè m'ha robat.

—Què diu ara!—respongué l'altre, amb la més gran estupefacció.

—Sí, senyor; vostè és un ser indigne. Quan jo necessitava plaç, venia a amoinar-me cada dia, i ara que no'l necessito, me l'ofereix; i de tot quant li he pagat m'ha robat un quinze per cent, que és el que ara'm rebaixa perquè veu que no li compraré més.—

Aquestes últimes paraules foren dites amb tanta energia agressiva, que'l comerciant fugí esverat, deixant-se un paper de plata, o siga quaranta duros, damunt de la taula,

FIGURES DECORATIVES DE L'ANY

L'Angel Salvador

lo qual li vingué bé an en Joan per a poguer-los-hi tirar per l'esquena, per a acabar-lo d'esquivar.

Com que vivia sol, no va dir res a ningú, de que la seva situació hagués canviat per complet. Sopà com sempre, i amable amb la bona Magdalena, que era una velleja que'l servia, se n'anà al chor.

Tot just prenia cafè que ja el cridaren per a ensajar. No va respondre ni paraula. Encengué el seu cigarro puro i mirava les figures que feia i desfeia el fum a través de la llum, quan s'escaigué a passar per allí don *Fortunato*; quan també s'esqueia que'l chor començava a ensajar l'*Arre-Moreu*.

—Que no aneu a ensajar?— li va dir, en to altiu, don *Fortunato*.

—Ja no faig més el ximple,—va respondre-li en Joan.

—Però, què dieu? Vos esteu, com si diguessim, begut.

—Jo lo que estic és rebegut d'aguantar tantes bestieses. Ja té ordres vostè i el chor d'anar allà on... ja'm pot entendre, que per això he vingut.

—Això és una insolència!—va respondre-li don *Fortunato*, esverat i mirant que'l defensessin els que pels crits havien sigut atrets en aquell lloc.—Amb mi ja heu acabat per sempre.—I deixa anar l'anatema: «No compteu més amb la feina de casa».

—No que no hi compto, ximplet, que a canvi de la feina em volia tenir aquí esclau, fent-me cantar lo que jo no sé, ni puc, ni vui apendre, i després per a fer «atmosfera», que deia ell, en favor seu. Vés en hora mala, ànima miserable!—

I en mig de la gran expectació se'n va anar, deixant als circumstants amb gran murmuració.

Quan a l'endemà puja la bona Magdalena a l'entressol, on dormia en Joan Coc, i li diu que a la botiga l'està esperant don *Fortunato*.

En altre temps, una nova així, era tant com desaparir-li un canó dessota'l llit, i ell, amb tota sang freda, contestà:

—Digueu-li que estic al llit, que s'espera, o que torni més tard.—

Va tenir de renyar a la criada perque se servís transmetre el recado.

Al cap d'una hora baixava a la botiga, on don *Fortunato* s'esperava, després d'haver llegit el diari, i tant bon punt en Joan enretirà la cortina per a donar sortida a la seva persona, don *Fortunato* s'aixeca i li diu:

—He vingut perque crec que lo d'ahir va ésser com

un cop de sangs; així ho varen pensar també els meus companys de junta, incident que vaig sentir en l'ànima.

—Segui, segui,—va respondre en Joan.

—Cregui'm, Joan, que ho vaig sentir amb tota l'ànima.

—Jo també—respongué en Joan.

—No esperava altra cosa de vostè; sempre havia estat tant carinyós, tant humil; en fi, era tot un home, tot un cavaller...

—Ja veurà—interrompé en Joan,—és que lo que jo sento és no haver-ho pogut fer més aviat.

—Què diu?—respongué, tot esverat, don *Fortunato*.

—Sí, senyor, lo que sent; no'l necessito per a res; tant me té fer-li la feina com no; millor dit, m'estimo més no fer-li, perque desde que'l conec, me fa fàstic vostè.

—Vostè està pertorbat, no pot ser d'altre, això no's comprèn!... Tantes centes pessetes que li he fet guanyar.

—Però, que potser me les ha regalades?—li respongué en Joan. I afegí: —Soc jo, qui les he suades, fent-li coses a preus que no m'hi guanyava la vida, esperant aquella partida de feina que cada vegada'm prometia que hi guanyaria més.—

Desseguida pensà don *Fortunato* que en Joan parlava d'aquella manera cansat de perdre diners amb la feina que li servia.

—Calmi's,—va dir-li don *Fortunato*.—Calmi's, amic Joan. Les coses ben enraonades estàn bé per a tothom. Si vostè no's guanya la vida al preu que'm fa el serrell i les borles, facim una nota de lo que s'ha d'augmentar i se li apujarà la feina; no vui que'l que treballi per casa es perjudiqui. No, això no; de cap manera.

—Vostè és un lladre i un poca-vergonya—li res-

pongué en Joan.—No'n tenia prou de pagar-me la feina a preu de miseria, sinó que també em feia anar a cantar perque tingués un adulator més i un que'l fes adular pels demés. Vostè m'ha robat tot quant vol ara apujar-me la feina. Per lo tant, si no'm torna lo que m'ha pres, no torni a posar mai més els peus en aquesta botiga i, com que ja he aguantat prou temps, faci el favor d'anar-se'n abans no'l tregui d'una manera més expressiva, i lo que'm deu, si ha de comprar-se'n veneno, estem saldats, i sinó ho dona als pobres.—

No cal dir lo que pensà don *Fortunato* i la pressa que tingué en anar-se'n; però es va averiguar que per punt no va pagar la factura, ni va comprar el veneno, ni va donar res als pobres.

ELS IDEALISTES

—De diners no te'n refiis, noia, perque no te'n donaré. L'amor enclou un sentiment poètic, i no vui tasar-lo com si es tractés d'una mercaderia.

Així, i d'aquest tenor, va anar fent en tots lo mateix. Despedia els treballadors i no se li volien anar, plorant-li als seus peus. No volia treballar i cada dia se li acumulava més feina, i així com abans era pacífic i humil en el parlar, ara deia les veritats a tothom, i en lloc de tenir-lo per ximple i pobre, varen considerar-lo com a savi i ric; tant, que, si es descuida, fins l'anaven a fer regidor; però tenia ja la fortuna per part del que va robar al seu pare, va deixar el negoci als treballadors més fidels, i assegurant a la velleta un pervindre que li permetés viure amb comoditat, va anar-se'n a un poblet i va comprar una casa lluny del poble, per a estar lluny de la farsa humana.

JULI VALLMITJANA

Els cementiris abandonats

Cada vegada que heu anat de camí i us han sobtat les siluetes d'alguns xiprers; cada vegada que apressant el pas, per a seguir avant el vostre romiatge, us han aparegut els vells murs d'un cementiri, ben segur que la fantasia us ha evocat qualques records, esborradichos uns i recents altres. Les meditacions, en tals moments, us hauràn esdevingut totes misterioses, divagant en un desert de fosca i finint-les més tard amb una ferventa oració, que s'haurà relliscat, tremolosa, sense donar-vos-en esment. Es la oració que neix a flor de llavi pels ignorats que reposen en el darrer paratge de la vida i en el que hi fan estada eterna desde l'hora de la mort.

Jo les he viscudes aquestes meditacions, que semblen volguer desxifrar lo que som i el que serem; però si en el problema de la Vida la pensa hi divaga i s'hi perd, en el problema de la Mort queda closa immediatament en els plecs del dubte, única causa que vol fer descabdellar les meditacions misterioses.

Les siluetes dels xiprers i els vells murs d'un cementiri són, pels vianants, la fita que senyala llur destí. Venim a la terra, i damunt d'ella posem confiadament nostres petjades, car en ella hi tenim les més falagueres esperances i les més devotes promences; en ella hi transcorren les millors hores de la nostra vida, i en ella hi recollim les més negres tempestats. Per això és nostra, la terra, i per això ens engoleix i ens acotxa amorosament com una mare. Es la terra mare que per a tothom té els braços

amples i francs, i un lloc on reposar del cansanci de la vida.

Pels cementiris sobtats, pels cementiris que tot fent la ruta apareixen com per sorpresa, els nostres llavis modulen una oració sense paraula, una oració que encén les fibres més fondes i es perd en el moment que una bellesa de la Natura ens extasia, o quan els colors d'una posta ens corprenen.

I anem seguint avant el pelegrinatge de la vida, perquè'l camí és florit i en el pensament portem totes les promeses somniades.

Quan rendits per la llarga caminada ens hem aturat per a refer les nostres forces, volem sapiguer on som, en quin lloc ha arribat l'empenta del dalit, i ensà, molt aprop

nostre, en la soletat i en el misteri, hi resta el cementiri abandonat: quatre velles parets ennegrides pels vents, la llum i les pluges; els xiprers raquítics i despentinats; la terra vestida d'eura i murtra. La porta, plena de rovell i quasi a troços, diu al vianant el temps que no ha sigut oberta, i al fer-la trontollar grinyola ferestegament, com si rondinés de la seva velluria: és una queixa, un avís, perquè no profanem aquella terra que guarda despulles d'altres vianants incognuts, vianants d'èpoques llunyanes, de pobles tornats a runes.

No'ls profanem els cementiris abandonats! En la pau eterna dels que foren, una petjada nostra seria un sacrilegi; una oració serà un record i una ofrena.

Vianant: en la ciutat meva també hi hà un cementiri abandonat! Si per ell t'escaus a passar-hi, pensa que aquelles santes terres guardaren les despulles dels que lluitaren desmesuradament per a la

prosperitat del seu poble. L'empenta del temps hi construeix llars on s'hi han de constituir noves families, i si abans havia sigut lloc de repòs i de quietut, avui el progrés hi condueix el burgit de la vida.

Tal vegada hi has passat sense saber-ho; tal vegada la teva petjada ha fet cruixir els ossos sense donar-te'n compte, perquè també entre'ls carrers de la ciutat meva hi deuen haver els cementiris ignorats, els cementiris de les generacions primitives.

Fem, llegidor amic i company de romiatge, que la nostra oració siga per a tots: pels que reposen en els cementiris que en la ruta apareixen sobtadament, pels que dormen el són etern en els cementiris ignots o abandonats i pels que resten en la tomba immensa de la mar!

R. RIBERA LLOVET

ELS PRÀCTICS

—A mi, sabs?... amb romanticismes no m'hi vinguis.
Jo't donaré un tant per a que m'estimis, i tu compleix amb la teva obligació.

30

..... Lo de "Joven hermosísima desea casarse como Dios manda..." un fracàs...! Lo de "Madre e hija cedera a caballero decente

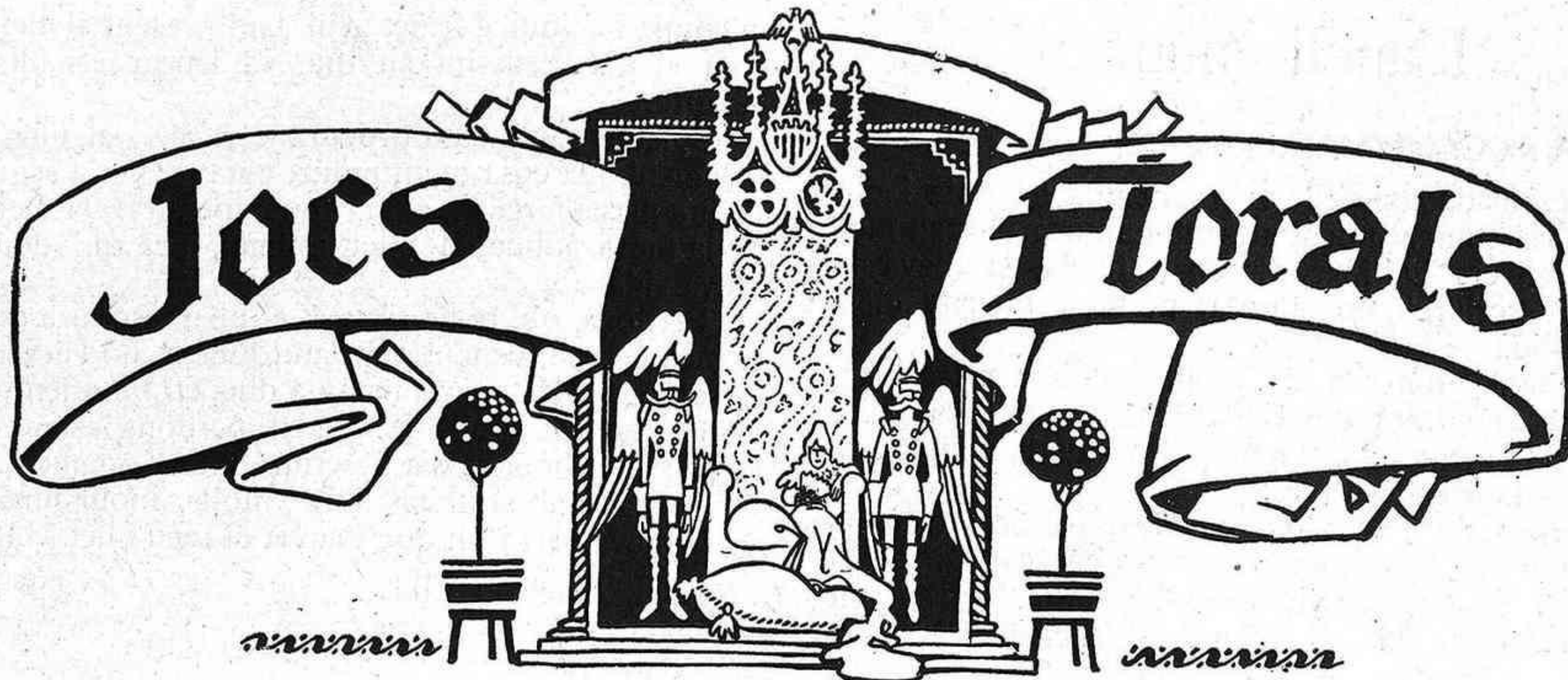
bitación a toda asistencia... una tástrofe...! Y els últims de mes un promís...! Potsè que miressis al "Si L'Esperança qu'està ajeguda als peus del llit no respón. Està servant a un senyò, que cada tarda l'acera del davant, se'n va

metje més amunt i de metje determini. metje L'Esperança també se'n va a ca-l El saló ple de gent. L'Esperança pren un aire trist i'l senyò s'intriga. - Amors contrariats- pensa. Y s'insinua....

Y al cap de dos dies lloc d'anà a ca-l metje s'en va a veure al amor qu'està malalt... Y per agraïment l'Amor li fa el llac de la corbata...!!

Espectec

A L'AMIC R. DE P. C. A.

Bon amic, que'm demanes—que't digui com m'ho *apanyo* per a *guanyar* bons premis—en tots els Jocs Florals, com a millor contesta—la mostra t'acompanyo dels versos que avui *priven*,—amb tot i sê infernals.

Són els tres primers temes—dels premis ordinaris, amb quins, com podràs veure,—canto Amor, Patria i Fè, i encara que tu els trobis—ramplons i estafalaris, an ell dec l'honrós títol—de mestre... en gai sabê:

FLOR NATURAL

LA COMPLANTA DE LA MARIETA

Frac .. ment!

—Ai mare, no sé què tinc
que'm trobo molt malament!...
—Ai filla, és que són les cinc
i encara no ve en Climent!

—Ai mare, no és pas això,
la causa del meu sofrí!...
—Ai filla, tu dius que no,
i em sembla an a mi que sí!

—Ai mare, jo'm moriré
de pena i de consumció!...
—Ai filla, que bé estaré,
sense sentí aquest *corcó!*...

—Ai mare, mareta, mare,
no sé lo que tinc aquí!...
—Ai filla, pot-sê ton pare,
a pinyes i a cops de vara,
de dins t'ho farà sortí!...
—Ai, sí!...

ENGLANTINA

ESTIGUEU BONS!...

Sonet... de moda

Adeu-siau, companys de ma infantesa!
Adeu-siau, parents!
Me'n vaig enllà d'enllà, prop de Manresa,
que'ls aires de ciutat són molt dolents!
Me'n vaig a viure al cim d'una muntanya,
on sols floreixi orenga i romaní!...
Me'n vaig enllà d'enllà, ben lluny d'Espanya!...

Ja m'escriureu si acàs voleu vení!

Adeu, aimada esposa;
ja no't faré més nosa!

Cuida bé els conillets i les gallines,
i treu-li les trenyines
que tenen en llur gavia,
i pensa dir-li a l'avia

que'm trobo trist sens ella i sempre ploro;
però que quan retorni, si hi penso, li portaré un lloro. (*)

VIOLA

CAMÍ DEL CEL!

LEMA: *Tombi, giri... i tiri amunt.*
(Cap... gros.—Lib. 3).

Que hermosa era la Sió mirant enlaire!
Tothom deia'l mateix: «Es una santa».
Mireu-la com volgueu, de fit, d'escaire,
i li veureu cert aire,
com d'haver passat sòn, fret... i carpanta!

I un jorn i un altre jorn se la trobava
resant a Sant Baldiri,
i amb tanta devoció s'hi entregava,
que no se n'adonava
que'l regalim d'un ciri
li anava esquena avall i la cremava!

I la pobre Sió,
tot fent oració,
morí en un recó
d'un atac al fel.
I el pare priò,
que era un bon senyò,
dalt d'un carretó,
la feu pujà al Cel.
Oh!, oh!, oh!
Prou d'aquest colò!

Bon amic que'm demanes— que't digui com m'ho *apanyo* per a *guanyar* bons premis...—aquí la mostra tens dels versos que avui *priven*,—i creu que no t'enganyo, i no són els més *neules*,—aquests que t'acompanyo, que encara se'n premien—de molt, molt més dolents!

VICENS ANDRÉS

(*) Si trobeu massa llarg aquest vers, feu-ne un i mig.—N. del A.

L'anell nupcial

A NA CLARETA ARAUJO.

Ma estimada amiga: te veig fent una ganyota i dient que aquest començament desentona amb el meu modo d'obrar envers tu. Mes, dispensa, filleta; la meva tardança en escriure't, no suposa, ni molt menys, manca d'estimació.

Visc tant allunyada del món, que tota relació amb persones caríssimes que'l freqüenten, me sembla una burleta a la memoria del meu pobre marit, a qui trobo a faltar cada dia més i més.

Si vejesses lo trista, lo agoviada que estic, me compadiries amb tota la teva ànima pietosa i caritativa.

En els dos anys de viuda no he tingut un sol moment d'alegria, un sol minut de felicitat. La tristesa

m'enutja i aniquila. Tinc, avui, tant present al meu marit, com el dia tristíssim en que va tancar els ulls per a sempre.

Solament una cosa procura cert alivi al meu dolor, solament una cosa m'infundeix coratge per a seguir lluitant: aquesta cosa és, com tu comprendràs, el meu Peret de la meva ànima; el fillet estimat, pel qui donaria la meva vida.

Perdona, oh, bona amiga!, el meu escriure esvalotat; el meu cervell, vençut per l'aturdiment, no encerta a posar en ordre els conceptes que dins ell rebullen.

Perdona'm també, ja que en perdons estem, el meu lacoinsme. Un altre dia t'escriuré més llargament.

Rebràs amb aquestes línies, molts, moltíssims petons de la meva part i un que t'envia el meu fillet.—*Maria*.

Avui, 22 febrer 1911.

A NA CLARETA.

Amiga meva estimadíssima: una tensió de nervis i d'esperit varen anar retrassant un dia i altre l'escriure't la present carta, en la qual vull donar solta al meu cor, confiant-te una cosa que't sorprendrà.

No sé com començar... No sé com dir-te... Perdona les moltes correccions.

Solament l'ésser tu ma millor amiga m'anima a obrir-te el cofret dels meus secrets... En el meu allunyament del món i de la societat, ja sabs que no visitava ningú més que la vella marquesa de Riscal.

En una d'aquelles visites me presentaren al comte de Alfangar... Me sembla veure't llegint, curiosa, a tota pressa, lo que segueix. No vull impacientar-te.

Segueix.

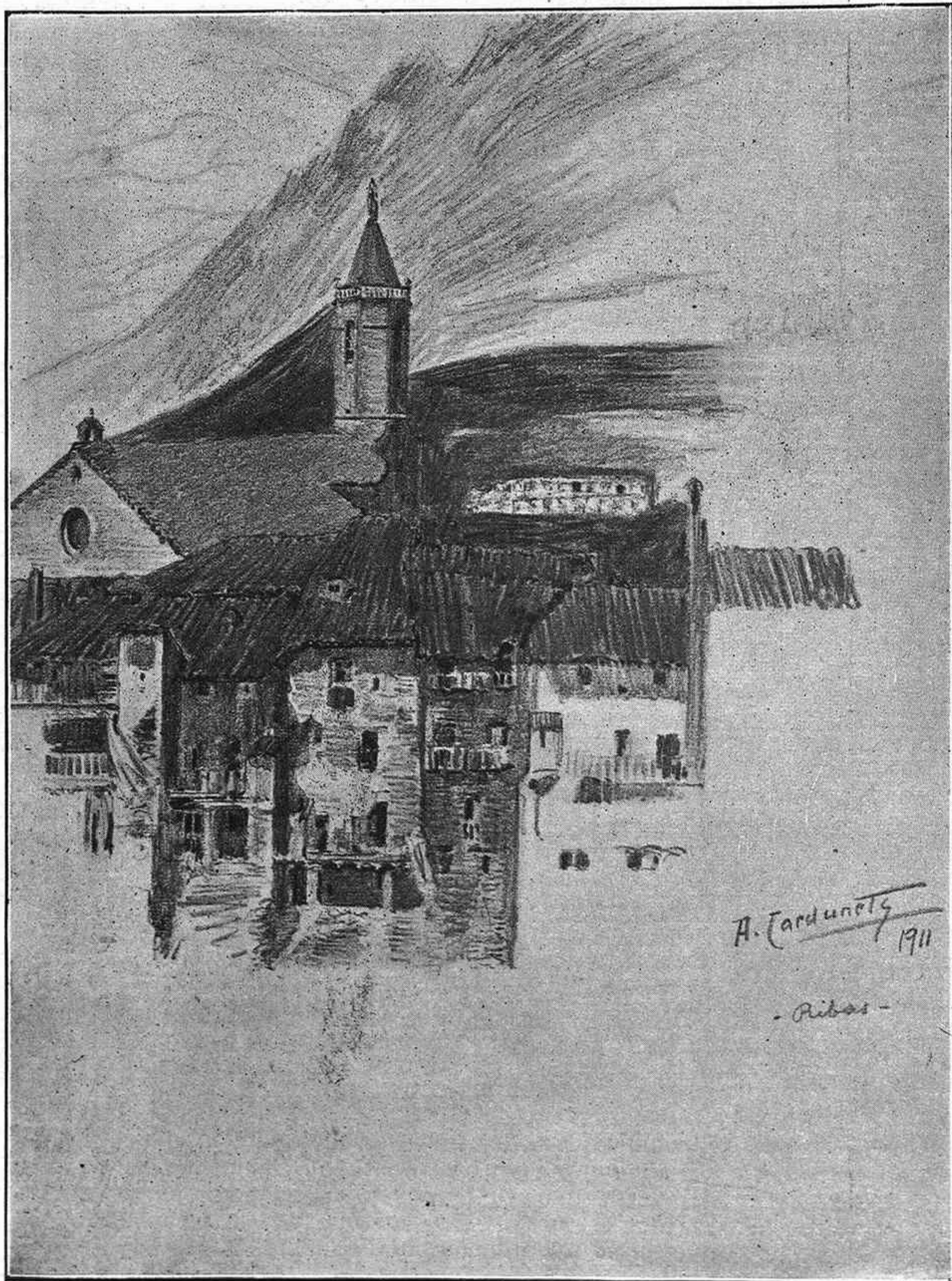
El comte és lo que'n diuen un perfecte *gentleman*. Té una cinquantena d'anys; el pèl i la barba rossos—sense ajuda de l'aigua oxigenada, no't creguis!—Es un gran *causeur*; galant i exquisit en ses maneres i... filla meva, em dona vergonya escriure-ho... posseeix a meravella l'art de conquerir el cor de la dona... La seva seducció és irresistible!

El vaig conèixer una tarde, al morir el crepuscle. Dins el saló regnava una penombra misteriosa. Mon fill Peret, animat tal volta per la semi-obscuretat, va rompre l'etiquetesa, forçada immobilitat i començà a trescar de butaca a butaca.

El comte el va cridar i el va fer seure sobre sos genolls.

A l'encendre la làmpara s'il·luminà el quadro que t'he descrit, fent-me un efecte que penetrà dins lo més fondo de la meva ànima.

En Peret, envalentonat per les paraules i caricies del comte, ensortitava sos dits amb la riçosa barba

RIBES

Un recó de poble

rossa, mentre que Alfangar mirava al meu filllet amb aquest cert aire d'inefable tendresa propi dels homes que arriben al llindar de la vellesa, sense provar les caricies de la quitxalla.

No deixava de contemplar, extasiada, aquell grupet. De sobte, per certa intuïció que avui mateix encara no sé explicar-me, se m'aparegué l'espectacle tristíssim d'un nen que s'educa sense pare. An aquesta impressió va seguir una mirada eloqüent envers el comte, mirada que fou tot seguit compresa i contestada.

Una llàgrima escaldà mes galtes. Allavors el comte, emocionat, estampà un llarg petó sobre'l front d'en Peret, i aquella carícia'm semblà sentir-la repercutir sobre'ls meus ulls humits.

Excuso seguir amb minucies. La teva perspicacia afegirà lo que callo, per a no fer tant pesada aquesta carta.

Al primer moment de rebre la demanda formal de matrimoni, tota me vaig rebel·lar davant l'ultratge que inferia al meu difunt espòs; allavors, al reproduir-se dintre la meva imaginació l'escena en que en Peret, assegut sobre'ls genolls del comte, acariciava els riços de sa barba, vaig sentir certa disculpa... ¡Què felicitat semblava n'Alfangar vora el meu filló! Vaia un modo d'expressar són carinyo al pobre orfanet!

Vaig fer-me aquesta reflexió: «¿Qui sab, qui sab, si desde l'altre món el meu pobre marit aprobaria l'adopció d'en Peret pel comte, qui podria substituir-lo, dirigir-lo envers la vida, fins que arribés a ésser un home?»

Ja t'ho he dit tot, ma estimada amiga.

El meu gust hauria estat, al comunicar-te aquest episodi, tenir-te al meu costat per a contar-te mil i mil detalls que s'escapen a la ploma, i fer major la meva alegria amb la teva presència.

Ah! Se m'havia oblidat: la boda està ficsada per a dintre de quinze dies. Res de publicitat ni de soroll. El meu difunt no m'ho perdonaria.

Aquí mateix, sobre'l *secrétaire* on t'escriu, brilla l'anell nupcial: un safir rodejat de brillants, d'un gust ultra-exquisit.

Me crida el meu filllet i cloc depressa aquesta carta, però no sense abans enviar-te amb ella milers de petons i abraçades i quant vulguis de ta amiga.—*María*.

Avui, 10 maig 1911.

A NA CLARETA.

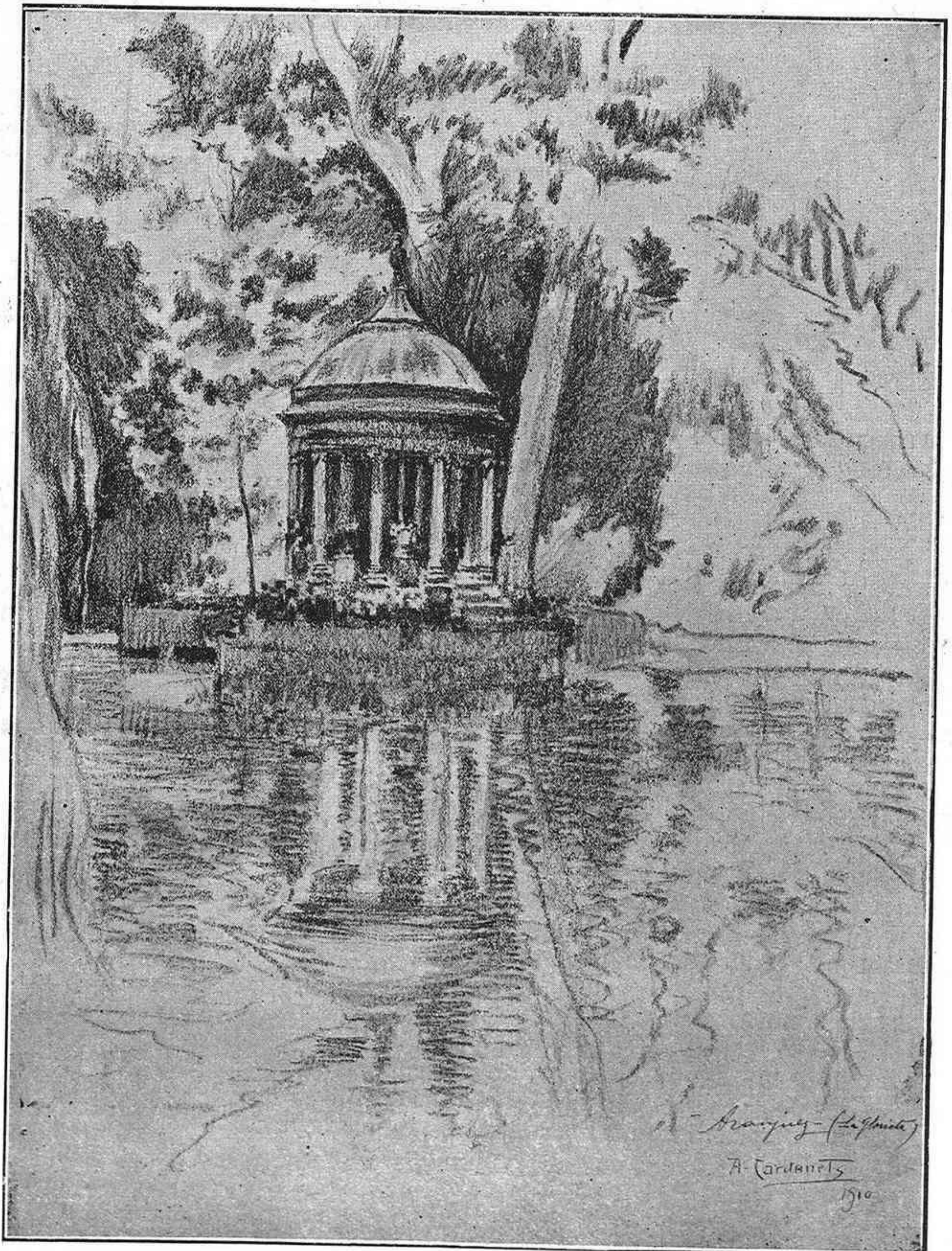
Amiga de la meva ànima: me consta per experiència que quan la gent ignora més, més murmura; vetaquí lo que va ocórrer entre jo i el comte, encara que'm prenguis per boja.

La vetlla de noviances me vaig retirar ben aviat a les meves habitacions, sofrint una forta migranya. Curiosa, vaig obrir l'estoig de l'anell nupcial per a admirar una volta més son bon gust i riquesa.

Vaig posar-me'l i contemplant-lo separat dels altres anells, que eren altres tants records de la passada vida conjugal; mes, figura't quina seria la meva sorpresa, quan, després de mirar devora la làmpara els canviants de la pedreria, vaig intentar treure-la per a guardar-me-la altra volta dins l'estoig, i vaig poder notar que no sortia del meu dit de cap de les maneres.

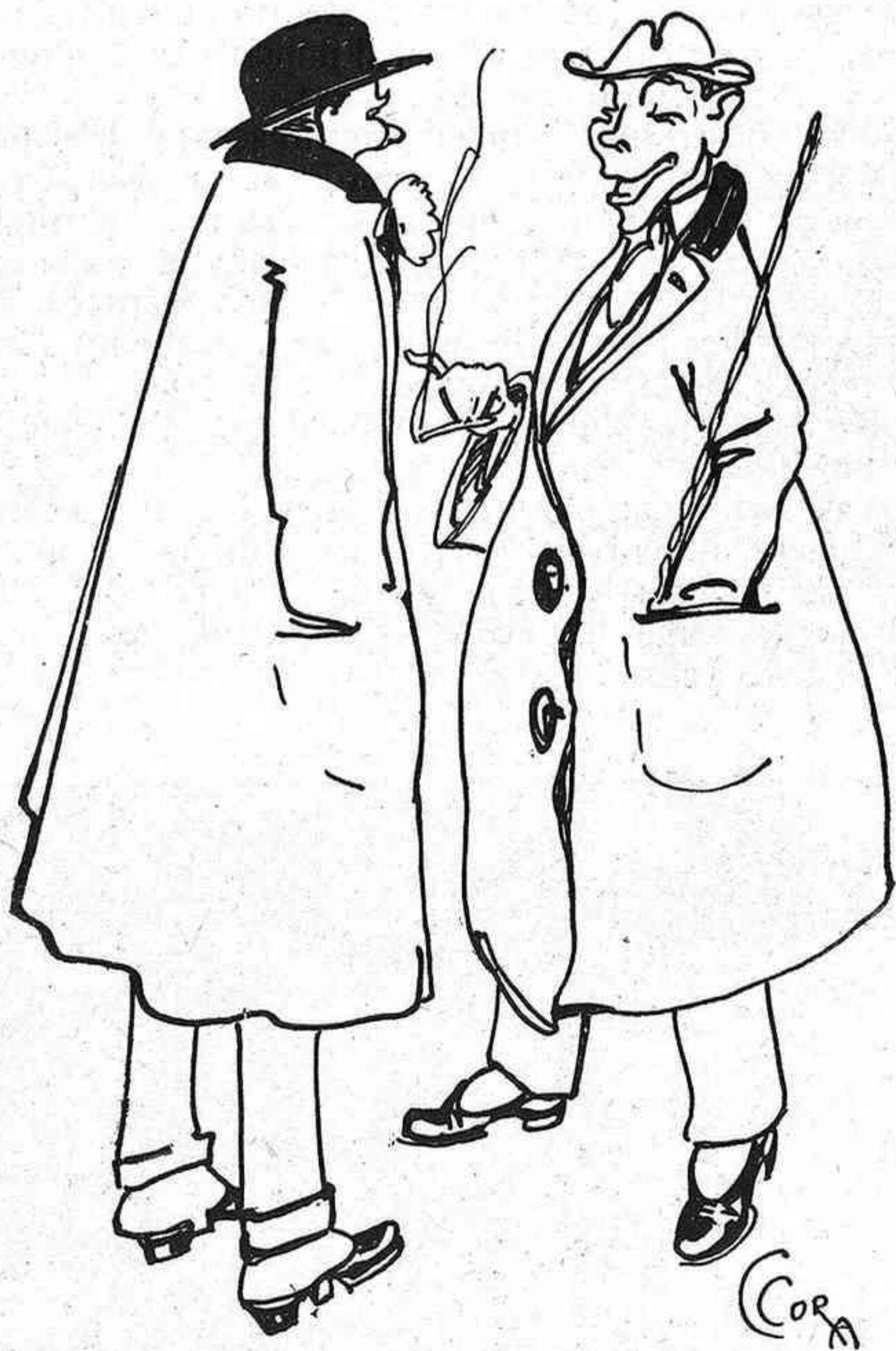
Semblava que un poder sobrenatural m'obligués a retenir-lo per a sempre en el meu dit.

Vaig sentir com una fredor potentíssima que recorria tot el meu cos, fent sonar les dents amb una tremolor nirviosa, mentres la sang me pujava a la cara, sofocant-me; les cames fluixejaren; el pit semblà enfonsar-se sota'ls meus peus.

ARANJUEZ

La Glorieta

DEFINICIONS DE L'AMOR

—Què és, per a tu, el veritable amor?

—El que'm professa un sastre quan me fia un sobretodo.

Vaig caure en basca.

No puc precisar-te, amiga meva, el temps que durà 'el desmai, ni tampoc lo que'm va ocórrer. Una vèu de l'altre món me parlà misteriosament a cau d'orella, recordant-me la fidelitat jurada a mon difunt espòs.

Me vaig aixecar sobtadament; vaig arrencar d'una estirada l'anell nupcial i el vaig tirar amb tota la meua força, com si hagués estat un objecte maleit: la prova patenta d'un crim.

A l'endemà, ben de matinada, vaig remetre al comte son anell, tancant-me a casa amb ordre de no rebre a ningú.

En Peret no s'apartà un moment dels meus braços, besant-me i plorant tot seguit.

Avui surto cap a l'estranger, d'on te tindré al corrent de la nova vida.

Necessito respirar altre aire; veure altra llum.

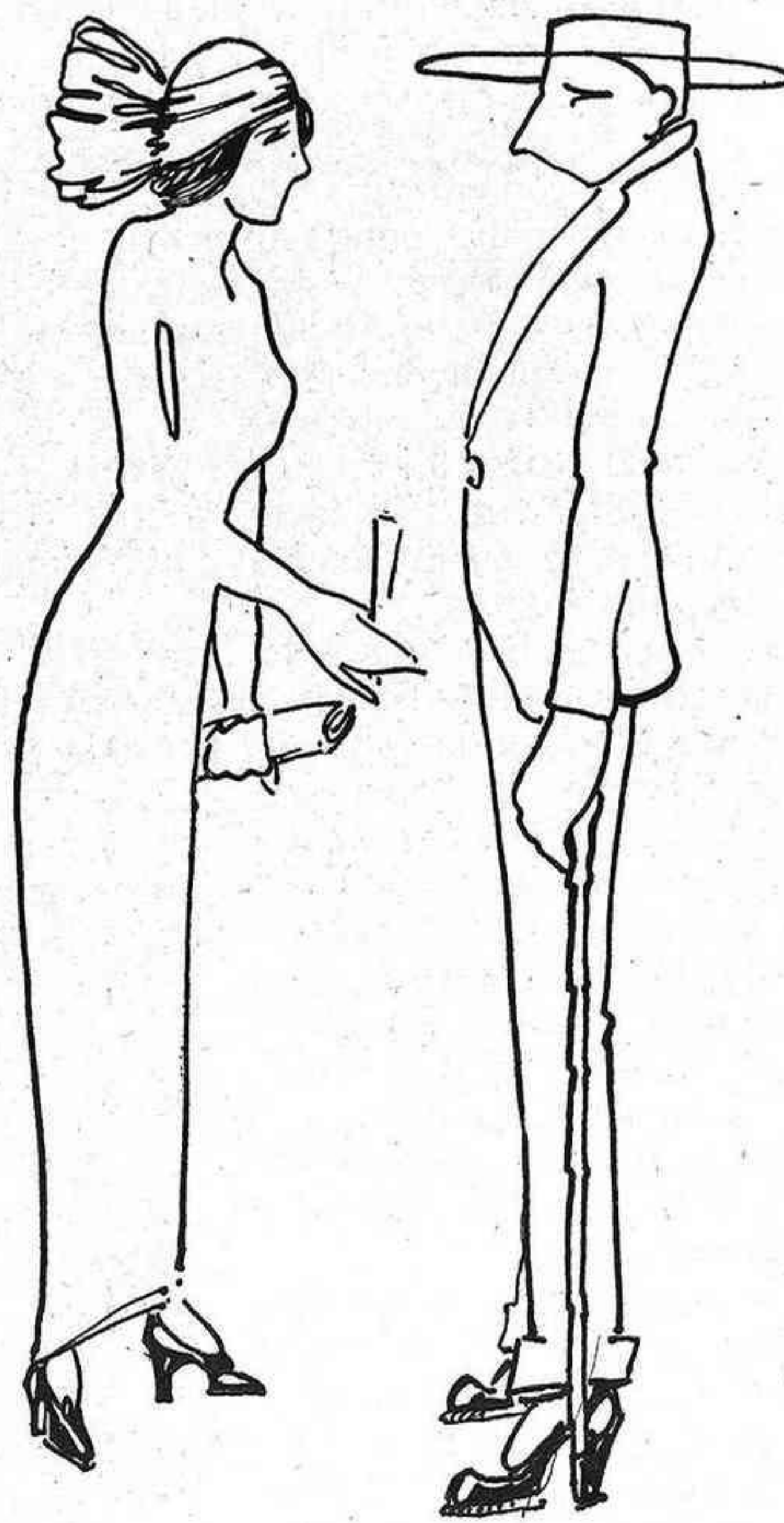
Perdona'm les molesties que't donaré amb les meves cartes, les quals te prometo que rebràs ben sovint.

Compadeix-me i estima'm molt, com t'estima la teua amiga de l'ànima, que és tant desventurada.—*Maria*.

Avui, 15 juny 1911.

Per la copia

PERE FERRER GIBERT

BAR

—L'amor, sabs què és?... Romanços i poc pa.

VEGETACIÓ

La terra verge, estèril, és com urna tancada; un catau on s'hi alberguen reptils ruïns i rastres, occint-se els uns als altres en forta guerra, irada, a l'ombra d'argelagues, d'agram i d'esbarzers.

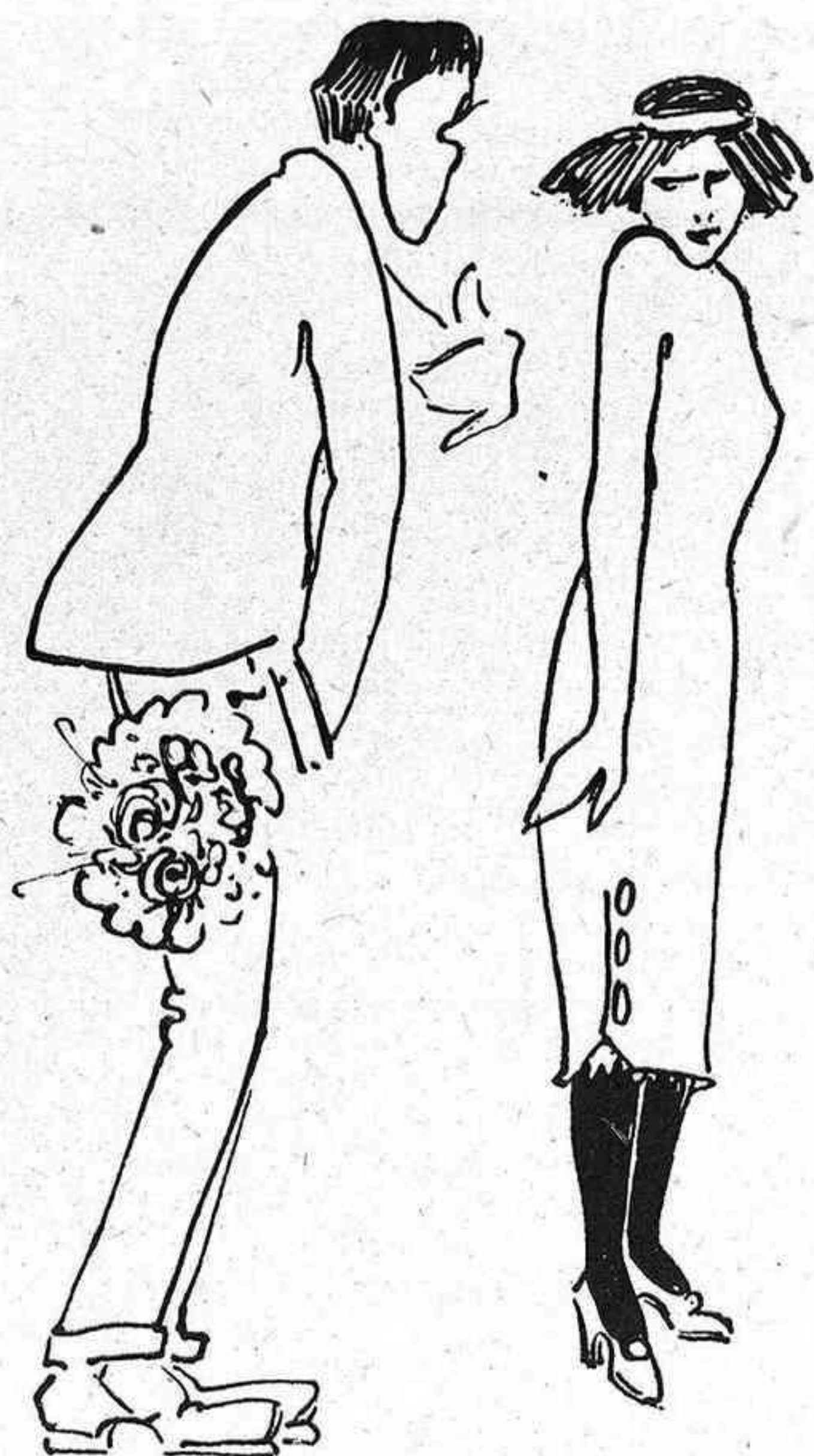
Ve l'home ardit i noble, rabaça sens pesera la terra dura i xorca, i a cops del séu arpiot descobreix dins son ventre la preuada riquesa que atesora l'avar i improductiu hermot.

Les despulles que arrenca del terror, agarbera; hi aplica foc; la llenya resseca fa el flam viu; fins tapa el sol lluminic la negrosa fumera, purificant la terra l'ardent i sèc caliu.

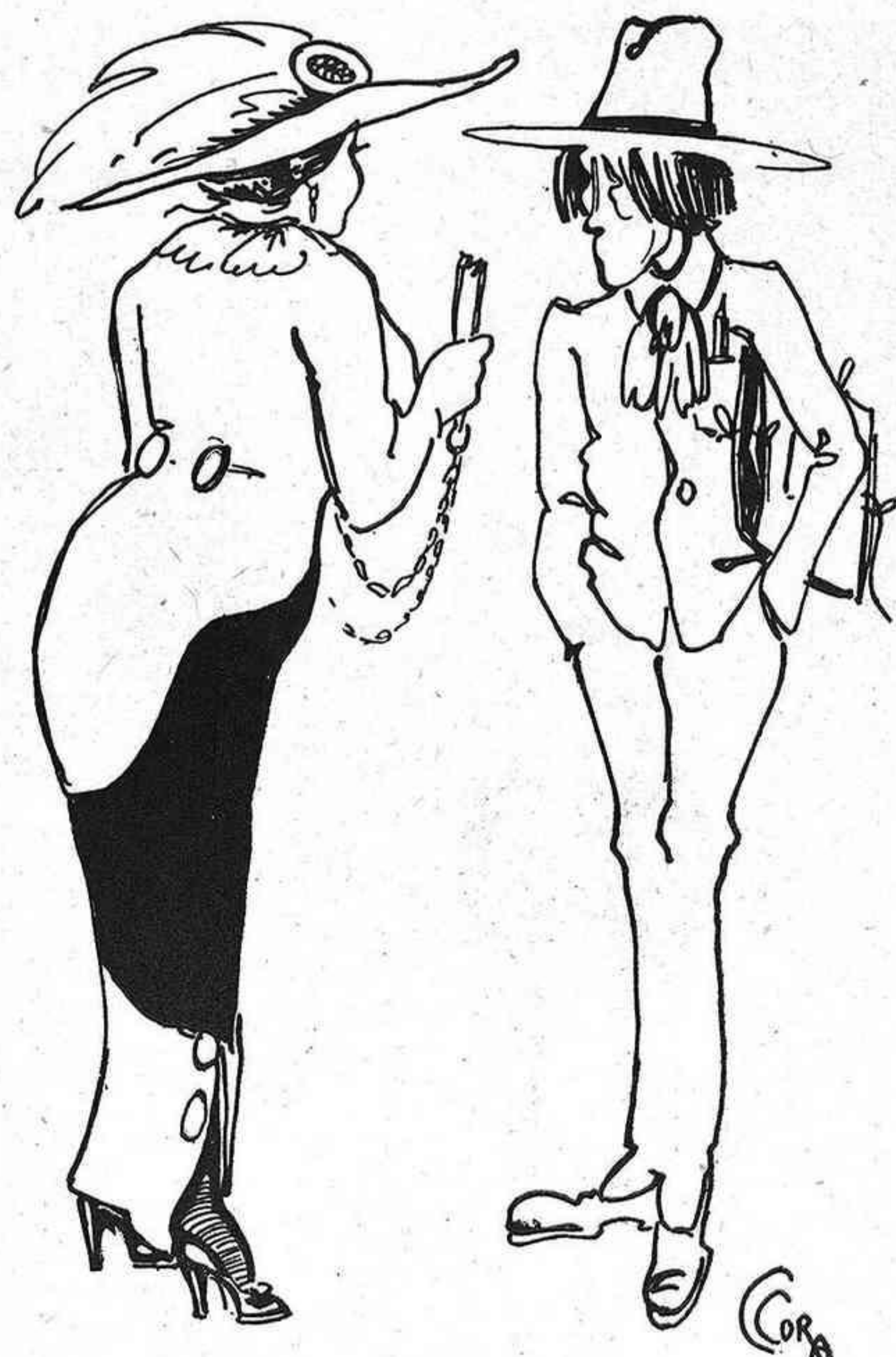
D'aquell hermot estèril n'ha tret tota l'escorsa, i, fent solcs amb l'aixada, nou fruit hi va sembrant; fruit d'aquell que alimenta, que alegra i dona força a l'obrer incansable, virtüós i constant.

Quan demà l'home vegi la seva obra premiada —puix per a fer-la bona s'han de vence els perills— gens avara la terra li farà triplicada l'ofrena dels séus fruits per a ell i pels séus fills.

FÈLIX CANA

—Segons el meu entendre, sab què és l'amor, senyoreta?
—No diu que és vegetarià, vostè?... Doncs deu ésser una mena de verdura.

—Defineixi'm l'amor, vostè que és poeta
—L'amor?... L'amor són catorze versos alexandrins que's converteixen en un plat de mongetes.

UN MAL QUE NO TÉ REMEI

O bé jo estic molt malalt,
o bé no soc el mateix;
Però lo que a mi em succeeix,
cavallers, és colossal.
Be és vritat que rê em fa mal,
però en moltes ocasions
pateixo unes distraccions
que d'anar seguint aixís,
poden dur-me un compromís,
a més de series qüestions.

Avui, al punt de sortir
al carrer, he reparat
que a sota'l berret, posat,
duia el gorro de dormir;
i al volguer-me persuadir
de si un altre bunyol més,
vestint-me, havia comés,
mireu si en seré de ruc!...
no me n'adono que duc
els pantalons al revés?...

Escriu una carta un dia
per a un comerciant de Reus,
demanant m'envii preus
dels olis que allí venia:

un cop llesta la tenia
i a dintre'l sobre, després
la tiro al correu i... res,
més tard me vaig recordar
que la vareig endreçar
al President del Congrés.

Molts cops, per guanyar camí,
mireu si això no és desgracia,
per nâ amb el tramvia a Gracia,
pujo al que và a Sant Martí,
i m'he trobat al sê allí,
com remei no puc posar-hi,
penso que l millô és buscar-hi
algun lloc per a menjar,
em fico per a sopar,
a casa un apotecari.

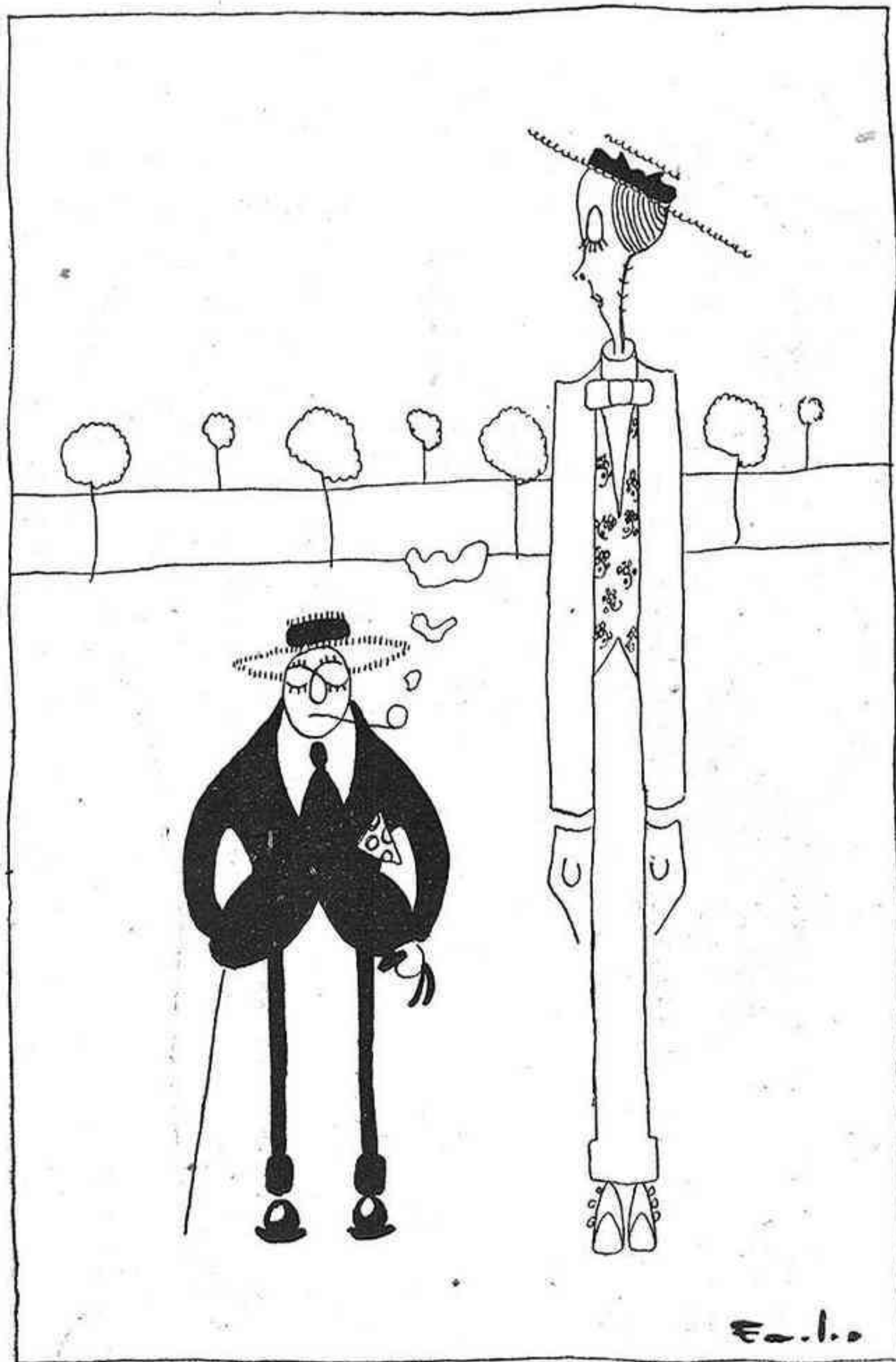
M'he vist, anant pel carrer,
el cel amenaçar aigua,
i entrar a comprâ un paraigua
a casa d'un sabater.
Una volta, sens volguer,
vareig veure'm amb tropells
éssent de joves i vells
la rialla, per a entrar

a dintre del «Berlin-Bar»
a fer-me tallâ els cabells.

Distraccions d'aquesta mena
me n passen a cada pas,
a voltes me pica el nas,
i em grato, distret, l'esquena;
altres, com un poca pena,
me poso a parlar tot sol.
Al cafè m'hi tiro col,
me tiro llet a la truita,
i quan menjô alguna fruita
no menjô més que'l pinyol.

Aquestes explicacions
jo crec que són suficients
per probâ els inconvenients
de les meves distraccions.
He visitat metges bons,
el declarar-ho no m'raca,
i els que'm coneixen la flaca,
tots en el parer estàn
que'l meu mal és una gran
debilitat... de butxaca.

J. STARAMSA

DOL

—Noi, sembla que t'ha afectat la mort de la dona.
—Oh, no és això lo més trist. Lo sensible és que'l capellà diu que la tornaré a trobar allà dalt.

ESTOICISME

—Ara no'm recordo si va ésser la primera dona o la segona, la que va posar-me banyes.

Redempció

En Lluc, més conegut com aucellista
que com a sabater,
gandul de cap de llista,
als pobres aucellets l'hermosa vista
cremava, perfidiós i rutiner.

Pinçà com passarell,
cardina, gafarró, alosa, verdum,
calandria i cruixidell,
al caure, amb ram o tela, a grapes d'ell,
perdién vida, llibertat o llum.

Doctor d'infusa ciencia,
glosava entre'ls imbècils i babaus
l'estúpida creencia
de que calia fer, per conveniencia,
ceguets an els aucells, a més d'esclaus.

—Perquè, deia'l mentor
bregat en droperia,
per força cantaràn amb més primor;
i es pot, un o altre dia,
revendre'ls i assolir el preu millor.—

Arreu taülejant,
seguint i resseguint *exposicions*
a tall d'ardit xalàn,
pispava el sabater més dineros
que no repicant soles i talons.

Trafiques i balafis a desdir;
de nit i en dia clar
a tot estrop mentir;
sens mida i sense modos discutir
i, lo que importa més, gandulejar;

portar a flor de llavis el progrès,
la llum, la pau, l'honor, la veritat;
i anar per les tavernes i cafès
parlant a dós per tres
d'amor i llibertat;

aquesta fou llarg temps la tasca innoble
del brètol aucellaire
que gat per llebra administrava al poble
(que estima encara'l doble,
primer que mil lletrats, un sol xerraire).

I aixís el tal pegot anà envellint
amb la consciencia dura com un roc,
donat especialment al tripijoc
de fondre ben sovint
ullets a ferro i foc.

Es obra de justicia:
qui, atent a la disbauxa i la cobdicia,
segueix el mal camí
traçat per la mentida i la estulticia,
atrapa, tard o d'hora, mala fí.

Cego ara l'aucellista,
d'amics i parentela abandonat,
amb cantarella trista
pidola, discorrent fòra ciutat,
la santa i beneïda caritat.

Mes, ara que rondeva trist i sol
arrocegant tot l'any miseria i dol,
en Lluc, per l'infortuni redimit,
gaudeix en la foscor de tanta nit
reparador consol
al tenebrós neguit,
escoltant amatent, pel maig florit,
les tonades sublimes del rossinyol.

J. BAUCCELLS PRAT

LA VEU DELS ANYS

—Quan jo era una mainada com vosaltres, vetaquí que un dia...

Hi hà cada pagès!...

Don *Gumersindo* (té el *don* desde que arreu molt *din* gasta, puix, si així no fos, seria un qualsevol *papanates*) cada estiu va a Puigcerdà, a passà una temporada, aon se dóna molt de *pisto* i una vida de cà l'ample en son magnífic xalet rodejat de pins i acacies, cosa que no feia abans (molt més pelat que una rata) d'anà a Cuba i Filipines amb empleos de *substancia*. A pesar de no saber ni sumar sisquera, és fama que en aquelles terres llunyes arribà a sê un personatge, retornant a la península amb una gran fortunaça,

fortunaça que no's fa, com no siga per miracle, treballant honradament amb voluntat, fè i constancia; i al preguntar a un pagès d'aquells que sembla que baden, prò que són molt aixerits i la saben bastant llarga, respecte al modo de fer fortunes improvitzades per a veure què hi diria, millor dit, què contestava, el pagès, rumiant un xic i després del cap gratar-se, s'encarà amb don *Gumersindo* i digué amb mitja rialla: —Veu eix riu?

—Sí.

—Doncs ha fet moltes crescudes sobtades i jamai he vist, jamai! que'n fés cap amb... *aigües clares*.

AGUILETA

Fantasia d'estiu

(LA DIAGONAL)

Nit xafogosa! El cel, com un orat, duu la camisa bruta, esparracada; per cada esquins, me guaita endormiscada qualche estel·la, felina com un gat.

Quatre files d'enciam m'han convoiat, —o julivert! —qui ho sab, mala bravada! Cada mata és com furia escabellada, que m'esguarda amb el cor enverinat!

Ampla, la via! Globos nictitants —semblen melons que pengen, oscil·lants! — li fan l'ullet, la xopen de tristor.

Com a revols de bruixes i damnats, a llur entorn, s'hi veuen rats-penats que puntegen sardanes de calor.

J. PLANA I DORCA

Quadret de tardor

Montserrat

La pluja cau pausadament
pel pla i per la muntanya;
el fret se filtra intensament
a dins de la cabanya.

El pastor, arraulit vora del foc,
una cançó murmura,
i amb el cap reposant damunt d'un roc,
atent llambrega el fidel goç d'atura.

Penja dels calamàstecs ennegrits
l'olla d'aram que'ls conillers flaïregen
i com mals esperits
els tions llengotegen;

mentres que la brivalla en un recó
va espellofant espigues,
apilonant el gra, que Déu-n'hi-do,
amb el mateix instint que les formigues,

i la pluja no para ni un moment
i amara pla i muntanya...
i el fret se filtra intensament
a dins de la cabanya.

J. NOVELLAS DE MOLINS

A UNA DAMA

SONET

Us veig passar triomfalment,
el pit esbelt, alta la testa,
el rostre alegre i somrient,
florint amors, vessant de festa.

Jo hi veig claror de jorn neixent
en vostre esguard que tot ho enfesta,
i camineu altivament,
amb deix i aire de conquesta.

Al vostre pas tothom s'inclina,
per saludar a la regina
de la bellesa i de l'amor.

I vos passeu, gentil, radiant,
la cabellera rossejanta
i un coqueteig incitador!...

F. CARRERAS PADRÓS

Remembrança

Als llavis un terrocet
de sucre vas col·locar-te,
i mostrant-lo al teu gocet
hi va aplicar el morret
com si un bès volgués donar-te.

Me tractaràs d'envejós
si et dic que vareig sentir
molta enveja d'aquell goç;
semblava talment que'ls dos
me volguessen fer dalir.

De sobte vaig recordar
que un terrocet també tenia,
i al goç el vaig ensenyar,
i als llavis me'l vaig posar
per veure si me'l prenía.

El morret prest m'acostava
així que'l sucre'm va veure;
jo un poc fort el subjectava,
quan el seu morret fregava
ma boca, volguent-me'l treure.

Gens d'escrúpols jo tenia
si el seu morret, Assumpció,
an els meus llavis s'unia,
que'm semblava que sentia
de ta boca la dolçor.

JOAN VÍA

PRESENTIMENTS MATERNALS

—Ara, que vagis en compte, ho sents, maco?... que'ls tumors porten mals resultats.

Assaig de bogeria

A don Pau Roure acabà per fugir-li d'entre mans el cacicat polític que exercia sobre la vila de Pinetell. La desorganització dels partits avençats de la vila, democrata i lliberal per tradició—tant, que d'ella podia dir-se també: «Terra de llibertat jo'n diria de Pinetell, per ferne tot l'elogi d'una paraula», que algú digué de l'Empordà,—havia fet possible que en Roure, home dèspota, venjatiu i rancuniós, d'idees retrògrades i absolutistes, arribés a fer-se'n amo i senyor, posant-la sota peu, imperant en ella sols el caprici i l'arbitrarietat, dictats per l'etern malhumor que tancava la còrpora rodanxona d'aquell home que tenia per enemics séus a tots els que no li rendien sotmissió o esclavatge incondicional.

Però arribà un dia que'ls demòcrates pinetellencs se cansaren d'ésser tractats com a remenses, essent com eren els més, i, deixant de banda diferències i apreciacions de caràcter polític, s'uniren en un sol bloc amb altres elements afins, i s'aprestaren a lluitar, en les eleccions municipals, contra'l cacic, sobre'l qual obtingueren la primera victòria.

Una ferma embranzida més, donada en unes altres eleccions, enderrocà per sempre el despòtic cacicat d'en Roure, escombrant del govern municipal del poble als homes-bèns, als infeliços incondicionals servidors d'aquell.

Prou probà en Roure, posant en joc l'influència que tenia en les esferes oficials i totes les males arts del caciquisme, de capgirar la legalitat que imperava triomfanta en Pinetell; però res pogué contra la forta unió de tot el poble, que, poble unit és poble fort, ni contra l'honrada administració del Municipi, que ben aviat fou citada com a model, fins en les mateixes oficines i dependències governatives de la capital de la província.

I en Roure, desahuciat i tot en les esferes oficials, creient encara amb la seva omnipotència, ajudat d'uns quants incondicionals que li feien costat, no donava son braç a tòrcer, i probà una nova tàctica: propalar insidies injurioses i calumnies de tota mena contra digníssimes personalitats, adversaries seves; denúncies per nimietats contra'ls que ocupaven el govern municipal, sols per causar-los-hi molesties i atemoritzar a llurs famílies; entorpiments i interposició de recursos contra tota millora benèfica que's projectés en benefici de la població; interdictes si, per a portar a cap alguna d'aquestes millores, se feia precís arrambar una escala o clavar un clau a la paret d'una de les seves finques urbanes—i ai del caçador o vianant que tingués l'atreuiment de ficar-se dintre un camp, bosc o vinya de la propietat de l'ex-cacic!—sense contemplacions era denunciat pels séus guarda jurats.

Fins son fill—un xicot de divuit anys d'edat, criat a imatge seva, que ni amics ni companys tenia, que anava sempre acoblat amb son pare i esguardava fit a fit a tot-hom amb pinxeca insolència—un dia s'atreví a escometre, per darrera i en despoblat—però, això sí, guardant-li les espatlles un parell de galifardeus a sòu de son pare,— a un adversari d'aquest, home d'edat i pacífic, que feia via vers una seva propietat.

Aquesta actitud pertorbadora del cacic enderrocant, creà a la vila un estat de coses tal, i excità de tal manera la tensió nerviosa dels pinetellencs, que, de no ésser per les recomanacions i la sensatesa de les persones de seny

LA VOCACIÓ

—I què voldràs ésser quan signis gran?
—Jo?... capellà dels grassos.

CARITAT

—No duc cap céntim, però... teniu; us regalo una entrada pel cine.
—I què hi faré jo al cine, pobre de mi?... que no ho veu que sóc manco?

NANADA

—Ah, tens un altre germanet?... I d'on l'haveu tret?
 —Els nens petits i els presidents de República tots vénen de París.

que exercien predomini sobre'ls temperaments exaltats, a bon segur que la vila de Pinetell hauria tingut d'escriure en el llibre de la seva historia una plana luctuosa. Perque era això lo que la dolenteria maquiavèlica d'en Roure ansiava: un esclat d'indignació popular envers ell, una agressió col·lectiva en que la sang s'hi vessés, que ja cuidaria ell no fos la seva; a fi de que després una forta repressió portés l'espant al cor dels febles, el terror al sí de les families i un atuiment general a la vila que li permetés apoderar-se dels seus destins i del seu governament.

Era ben públic que la casa d'en Roure se trobava convertida poc menys que en una fortalesa, guardada dia i nit per certs subjectes de mala reputació — algun dels quals arrenat, per l'influencia d'en Roure, de les grapes de la justícia — que no esperaven sinó fer-se a trets contra qualque manifestació nascuda de l'indignació popular, que amb sò d'irada protesta anés a esvalotar

davant la casa. I els pare i fill Roure, quan eixien al carrer, ho feien sempre junts, el bastó a la mà i el browning a la butxaca, desafiant, insolents, a tothom amb la mirada, i seguits, de prop, d'un parell de llurs assalariats. Això sí, el fill, amb més desvergonyiment que'l pare, puix aquest, per sí sol, era covard, i en canvi aquell, com engendrat per un mal-ànima, i allixonat i educat a imatge de son pare, havia eixit, corretgit i augmentat, amb més refinada i provocadora dolenteria. A més, era un temperament nerviós i exaltat, propens als arrebatats i als excessos de còlera que, en més d'una ocasió, havia exterioritzat rebel·lant-se contra tothom i fins contra son propi pare, si aquest, just o injustament, el reptava, fos en lo que fos.

I en Roure, tement una topada o una agressió personal de son fill contra algú, pensà en preparar la coartada per a fer-lo aparèixer com irresponsable de tot acte criminos que pogués cometre. I la coartada era fer-lo passar per boig, amb instints irresistibles d'agressió a les persones, el dia que li convingués.

I a l'hort de darrera casa seva, en hores que poguessin veure-ho els veïns, començaren els assajos de bogeria del fill, presenciats pel pare, amb gran extranyesa i admiració de aquella bona gent al contemplar les sospitoses evolucions i els gestes tant aviat tràgics com còmics d'en Pauet, el fill d'en Roure.

No, allò no era de bon ésser; aquell passejar a grans gambades, tot gesticulant, durant llarga estona; aquell aturar-se en sèc, esguardant amb ficsesa a terra i signant amb el dit índex imaginari objectes; aquell encarar-se amb un arbre, cloent els punys amb gest menaçant; aquell

enlairement de la mirada al cel, en beatífica actitud de misticisme, denotaven quelcom anormal, desusat, en la manera d'ésser del fill d'en Roure. I aquest reia, reia, tot satisfet, felicitant a son fill per lo bé que representava la comedia. I en Pauet s'hi encarinyà de tal manera, amb el paper d'orat de mentidetes, que fins anant pel carrer assajava actituds i gestes estranys i sospitosos. I la gent senzilla del poble començà a pensar si el noi Roure s'havia tornat boig; però entre'ls maliciosos, entre'ls que coneixien les males tretes i l'innoble manera de procedir i d'obrar, sempre amb un fi determinat i utilitari del cacic caigut, maliciaven que tot allò no era més que una comedia, una farsa, el desenllaç de la qual no preveien de moment, però no dubtaven seria tant mal intencionat com ridícol i bestial, per ésser qui era l'autor.

Fins se va saber — en un poble tot se sab — que en Roure havia anat a trobar al Director del Manicomi provincial, per a enterar-se de la pensió que's pagava en

aquella casa de curació per una cel·la de preferència, puix, digué, tenia un fill que, malhauradament, havia agafat la mania d'escomètrer en actitud agressiva a la gent, i que, per tant, potser algun dia tingués el dolor d'haver-lo de portar allí per a que'l sometessin a tractament de curació.

I en tant, seguïen els assaigs. I un dia en que en Pauet semblava més il·luminat per la flama de l'inspiració dramàtica; un dia en que'l seu gest i la seva mirada huaurien causat l'admiració i despertat l'enveja del més eminent dels actors tràgics... en Roure, que contemplava l'escena corprès i emocionat davant tanta perfecció imitativa, que ja no podia arribar a més, va alçar-se comogut, i atansant-se per darrera a son fill, en lo millor del soliloquí mímic que aquest sostenia enfront la soca d'una figuera morta—que amb ses branques retortes i esfullades i amb la seva actitud no menys tràgica semblava esperar l'escomesa per a rebutjar-la,—li tirà els braços al coll i, abraçant-lo, li digué:

—Bé, molt bé, fill meu!...—

El xicot, al sentir-se prè per darrera, feu un crit estrident, d'espant; amb una forta estravada, va despendre's dels braços de son pare, i es girà prest de cara an ell, transformat, la cara contreta, els narins eixamplats flairant fortament, i els ulls oberts amb desmesura cuidant saltar-li de les conques... Era la vera imatge de la follia.

En Roure se feu enrera, astorat, amb tot i creure que allò no era més que comedia, i li digué:

—Vaja, ja n'hi hà prou, per avui, Pauet, reposa i...—

No pogué acabar. En Pauet, excitadíssim, els cabells estarrufats, ronca i tremolosa la vèu, bramulà menaçador:

—Ah, covard!... Volíes escanyar-me!... Jo t'esberlaré el cervell!...

—I ràpid, portà la mà a la butxaca de darrera les calces, i tregué el browning.

En Roure donà un crit de horror i fugí, perseguit per son fill, qui, revòlver en mà, li cridava:

—No fugis, covard!... Espera't!... Té!—

I li engegà un tret que li feu caure el berret del cap.

En Roure cridà, demanant socors i assistència, fugint de son fill tot guardant-se d'ell a l'ampar de les soques dels arbres. Els de la casa, al sentir el tret i els crits, eixiren a les galeries del pis i restaren una estona astorats davant el quadro

insòlit i esfereïdor que oferien pare i fill; aquest perseguint, caçant a aquell, revòlver en mà. Refets de la sorpresa, se llençaren escala-avall; però totjust posaven els peus a l'hort, un segon tret deixava sense vida, el cap travessat per la bala, a don Pau Roure, qui caigué estès, boca-terrosa, sense pronunciar un ai.

Una grossa riallada del parricida seguí a l'espetec del tret, i com si la mort de l'il·lusori agressor l'hagués del tot tranquil·litzat i satisfet, digué, dirigint-se als arribats, que s'havien aprestat a auxiliar a don Pau:

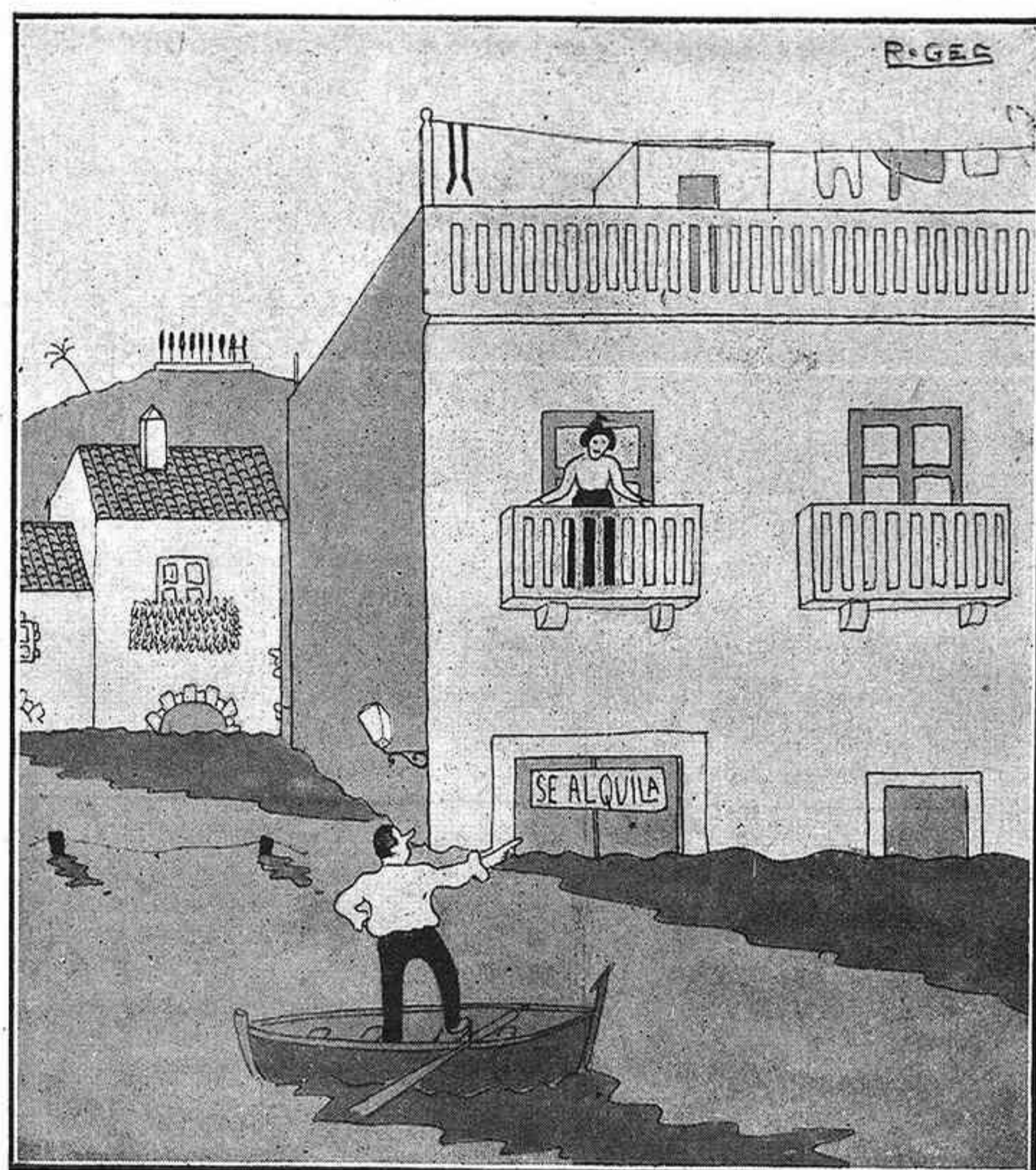
—Ja, ja, ja!... Volia escanyar-me a traïció i jo li he esberlat el cervell!... Així, així s'apanya a la gent d'aquets poble!... Jo'l tindrè sota peu!... Ficat aquí dintre!...—feu, cloent el puny; i es dirigí envers la casa, amb pas reposat, tot rient estúpida.

Els que havien acudit, gent del servei i gent assalariada, restaren muts, més estranyats que condolguts de

BOHEMIA METALLITZADA

—Què me'n dius d'aquesta gerra de flors que m'han regalat?
—Que més ens l'estimariem plena d'unces.

DESPRÉS DE LES INUNDACIONS

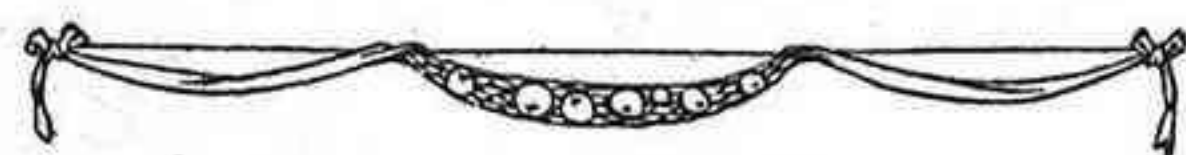
—Que sabeu si hi hà gas i aigua en aquesta tenda per a llogar, mestressa?

—De gas, no li sabria dir; però d'aigua... tanta com ne vulgui!

la tragedia que acabaven de presenciar; fins que un, més indiferent, o potser més cínic que'ls altres, digué amb ironia càustica, tot veient marxar al parricida:

—Té, volgué estudiar per boig, i ha acabat per ésser-ho!

R. RAMÓN I VIDALES

Xistos de fonda

—Moço! Aquest pollastre em torna a la boca...

— Millor!

— Vaja!...

I per què?

— Perque així menja pollastre dugues vegades.

— A quant aquest esmorçar?...

— A tres pessetes cobert.

(L'altre, examinant forquilla i cullera, respongué):

— Prô, escolti: vol dir que aquesta és plata bona... de llei?...

J. MORET DE GRACIA

S'ha de saber de comptar i als arriscats no se'ls ha de tenir enveja

CENT vegades m'he enrabiad i cent vegades m'he hagut de menjar les enrabiades.

Perque a un menestral que tinga mil, dos mil, quatre o dèu mil duros esmersats a la botiga, i que amb mil o amb dos mil viu com un rei, i encara pot fer un bon recó per la vellesa, no li cab al cap que un fabricant que tinga doscents mil duros, o un milió, o més, gastats en edificació i maquinaria, i compresos en crèdits, que cobrarà al mig any o als nou mesos, faci balanços de vint mil duros, o del doble, o de més. I el qui diu d'un fabricant diu d'un que tinga barcos que naveguin, o d'un que al comerç hi esmersi els cents mils duros a grapats, que'ls carregaments de blat, o de fusta, o de cotó, o de drogues no's paguen amb aumostes de dobles de cinc duros, sinó que amb unes quantes senalles encara no n'hi hà prou.

L'un viu amb un capital reduït i arrecona, i encara no'n té prou, si hem de judicar per l'enveja que té als que fan balanços grossos. Viu ell i la família, que no són cançons, i cobra la meitat de lo que ven, i segons en quins oficis, tot lo que ven, quan encara tindrà coll per pagar lo que ja al calaix li trincà. I el que no més cobra la meitat de lo que ven, té el comprador a tret de l'aprenent, o de l'*andador* de Germandat, que li fa per un petitíssim tant per cent els cobros. I si se'n cansa, de la botiga, o arriba al punt somniat per retirar-se, preparant-s'ho amb mig any de temps, comprant cada vegada partides més petites i anant adinerant lo que li quedava i lo poc que va comprant, arriba al dia de liquidar que no més ha de liquidar i mal vendre la quarta part o menys del que solia tenir d'existència. Que fins venent-ne amb un cinquanta per cent de perdua, que és dir una heretgia, pert un tant per cent que fa riure del total del capital esmersat. Perque, si no ha tingut de plegar per haver-la errada al plantar-se, quan se valúa ja està amortitzat tot lo del fuster i del vidrier, baldament a l'amortització no hi haja posat més que'l tres per cent cada any del que's guanyava.

S'enveja als fabricants que guanyen molt, i als grans comerciants se'ls hi mig perdona la vida. I això que quan toquen a retiro també es poden retirar sense llençar cap gros gemec. S'enveja als fabricants que treballen el cotó o la llana, i als que del suc de la remolatxa o de la canya dolça en fan sucre no se'ls hi discuteix el balanç, i això que dels mil·lionaris de Barcelona, a proporció, més n'hi hà dels que fabriquen sucre, o bé hi trafiquegen, que no dels que fabriquen empesas o robes de vestir. I als grans i als petits farinares també se'ls hi tenen els mateixos miraments, i als naviers fins de vegades se'ls plany de veres.

La guerra a ultrança no més és als que, al meu entendre, més maldecaps tenen i més perills han de passar. I els li fan els que, si ho anessim a esbrinar, pot-ser fan guanyar al capital un interès doble de lo que'l capital significa. Perque tot s'hi hà de comptar a l'interès: lo que gasta i no guanya la família i lo que's pot arreconar per la vellesa. Igual que a casa del fabricant, sinó que aquí els guanys responen a un capital que, deixat a interès d'home considerat, donaria prou per fer-se arrocegar en cotxe. Si el botiguer no's mou de la botiga i per sa feina,

apart dels guanys del negoci, es pot assignar una mesada o un bon sòu anyal, el fabricant que porta el timó de la casa desde l'escriptori, o al peu del canó a la mateixa fàbrica, també el té el mateix dret: també val lo que val la seva feina apart de lo que val el capital que té endoïna.

I criden els botiguers, i criden els metges i advocats, i criden els berretaires que no saben fer altra feina que planxar berrets alts quan hi hà ball de disfrees al Liceo, i criden els que vénen pa sense tenir fleca, i criden els que tenen kiosc. I se't queixen els que per curar-te o no curarte te'n fan pagar, d'una feina de cinc minuts, un duro. I els que, per portar-te un plet, et presenten cada compte que't fa caure dues vegades en basca cada any, i els que venien a dos rals les pedres d'encenedor que no'ls costaven dèu cèntims.

Sí, senyor, i fins els que tenen *carniceria modelo*, que pobre de la teva ànima que t'hagin d'escapçar un dit, que se te n'emporten per la feina lo que't costava anys de suades. I els que tenen d'assistir a un part en que la llevadora no hi pot res, que aleshores sí que, per poguerles pagar, quasi tens d'ésser fill del duc de Cardona i la teva dòna filla d'en Rotschild o d'un que l'estaloni.

Sí, senyor, i fins els que de cop i volta s'han trobat amb que una casa que tenia la fatxada al carrer d'en Bot i treia pels darreres a la Riera d'en Malla, ara que'ls darreres són la Rambla dels Estudis, d'un botigot de no res ne treuen cinc duros cada dia.

I fins els banquers que'ls hi donen garrot al més petit entrebanc, i les cases de comissió que fan d'estira-cordes als temps de poca venda.

ROMÀNTICA

—Ai, a mi m'agradaria molt, fer versos!... Tinc ànima somniadora... No més me falta un bon poeta que m'ensenyi la metrificació.

I brega amb els governs, i amb els fabricants de vagues, i amb els malpagadors de provincies. I paga viatjants que't costen un sentit, perque al viatjant se li ha de pagar tot: sòu corresponent a la seva borsa, bones fondes, passatge de segona pel cap més baix i aquells *gastets* que no poden detallar-se.

I jo'm dic una cosa que les vol dir totes: per què, si tant dolça és la confitura, no us la mengeu vosaltres? Per què no'n compreu d'accions de les societats fabrils anònimes? Per què us finqueu amb envistes al quatre per cent poguent cobrar, segons vosaltres, un vint o un trenta per cent del capital esmersat en cotó i crèdit i maquinaria? Apa, macos, per què no us en feu de fabricants? Per què no l'ajudeu a en Pearson a regenerar Catalunya, copsant el vol a centenars de mils de cavalls de força que's perdien? Per què—diem-ho—per què deixeu que'ls capitals de regeneració hagin de venir de París, i de Londres, i de Nova-York, i de Quebec?

-Jo ja'ls veig, als covards-envejosos, quan els *canadencs* reparteixin els guanys que faràn, i que serà justíssim que'ls facin. «Vès: aquest any se n'han endut un milió de duros cap a l'estranger»; l'electricitat us l'haurien de regalar, i abans de llevar-vos us haurien de portar al llit la xacolata amb melindros.

I jo no sé lo que en conjunt tindran esmersat, a Catalunya, d'aquí a dos anys. Però per lo que veig, pels jornals que paguen, i per lo que compren de finques, i per lo que seguidament els arriba al port, que'ls mils duros se compten com grans de sorra, i per lo que encarreguen aquí, si no'n treuen cada any de ganancia moltíssim més d'un mil·lió—de duros, no de pessetes—hau-

ràn fet un pa com unes hosties; que no treuran del capital la quinta part de la que treu un botigueret del séu, ni la meitat de lo que'n treu del séu un propietari dels que s'asseguren del llamp i del foc i de lot lo que troben que pot assegurar-se, per assegurar-se ben assegurada la rendeta.

Es clar que no tots els botiguers, ni tots els metges i advocats, ni tots els que tenen arrendat un kiosc, o vénen pa que altre ha pastat i cuit són així. Ja ho sé que n'hi hà que tenen serenitat per comptar i que són justos per a fer justicia. Ja ho sé que en tots els arts i oficis i carreres abunden els que no la coneixen, l'enveja. Ja ho sé que fins en la classe obrera, a qui tants s'han empenyat a perdre donant agalles desde dalt o entavanant-los desde baix, hi hà qui ho comprèn que tot ha de tenir recompensa merescuda: el capital, que no vol dir més que intel·ligència, treball i traça acumulats per l'ordre i per l'estalvi, i el treball dels que fan moure i donar fruit al capital, que deu ésser pagat a raó de la traça, de l'intel·ligència i del braó i bona voluntat del que matineja i es cansa. Ja ho sé que no tothom nega al capital el séu dret ni envegen tots els obrers al majordom que de cop i volta els torna a posar en funcionament regular aquella màquina que abans ximplejava i de la qual ells no entenen tots els misteris.

Ja ho sé que no tothom la sent l'enveja contra de lo que als pobles els hi fa donar la gran volada. I que no són més que'ls encongits els que la senten, i que no són més que'ls encongits els que criden.

Però és que n'hi hà més del pacte d'encongits, i els que hi hà criden igual que si les fortunes dels fabricants haguessin sortit de les tiretes de la seva pell, que, per altra part, la solen tenir ben sencera, i més fina que'l satí i blanca que no ha tingut de tastar mai cap soleiada.

Jo no l'he sentida mai l'enveja; ben al revés, que'm ve fonda tristesa quan me diuen que ha tingut de plegar una botiga, o un magatzem, o una fàbrica, o que estallen una nau que s'havia passejat anys i més anys, ufana, per la mar gran. Tanta tristesa com quan me diuen que un bon obrer ha d'embarcar-se per no trobar aquí feina, o perque no la té pagada com correspòn als séus mereïments.

He vingut al món sense aquesta xacra, que a tants i tants fa corsecar, i no sé com agrair a Déu mercè tant grossa.

PERE ALDAVERT

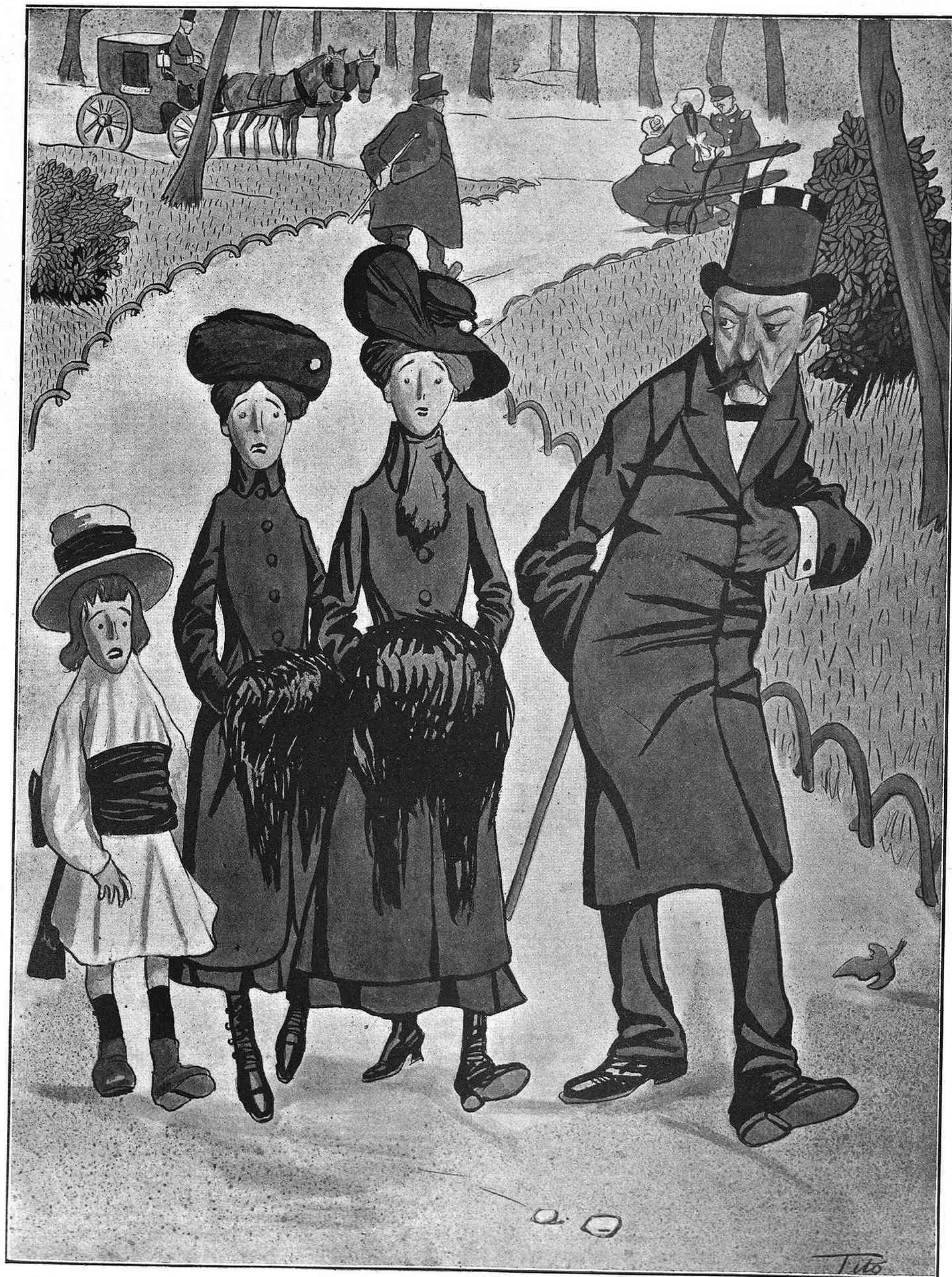

Tot

SITUACIÓ CRÍTICA

—Digues que estàs molt desesperat...
—Que si n'estic?... Vès que si tenia una «browning» ara mateix... me l'anava a vendre.

AL PARC

—Papà: com és que les *niñeras* i les *dides* sempre fan broma amb els soldats?
—Perque, pobretes, no coneixen la llei de Jurisdiccions.

Gelosia

A ensenyar-me el vestit nou
vares dir-me que vindries
el diumenge al demati,
finida que fos la missa.
I que'm va tardâ a arribar
el diumenge de mes ditxes!...
Com més gran el meu desig,
més llargs se'm feien els dies.
I el diumenge, quan en tu
més el pensament tenia,
glatint de goig, i els ulls fits
a l'indret per on vindries,
quina punyida més greu
al mig del cor vaig sentir-me!...
De sobte, et vaig ovirar;
d'un altre home en companyia
anaves. El vestit nou...
i que gojosa el lluïes
amb aquell jove al costat,
per befa de qui t'estima!...
Per què així tant crudelment
la meva ànima castigues?
Què t'he fet, per fer-me això?
Estimar-te!... Es cap delictes?...
No sé pas què passa en mi
que amb l'ànima engelosida
no més faig que preguntar-me:
« On anava?... D'on venia? »

JOSEP FERRÉ I ROIG

Nota d'estiu

Fugint del raig de sol de ple mig-dia
que plana sobre'ls camps abrusador,
frueix el bon pagès de l'alegria
d'un somni benfactor.

Ni la més lleu remor imperceptible
pertorba la quietut solemnia
d'aquella hora suprema, indefinible,
de calma sepulcral.

Tant sols de la cigala luxuriosa
se sent el cant monòton i ensopit,
o bé d'algun pardal o trista alosa,
el xiscle espaordit.

Talment sembla que al món hagi finida
la tasca que'l destí li ha encomanat,
regina imperiosa de la vida,
la sòn s'ha proclamat.

I penja de les branques colltorçades
pel feixuc pès, el fruit madur, sucós,
i resten damunt l'era, abandonades,
les garbes del blat ros.

I en tant dintre una cambra assolada,
s'hi sent el ploricó d'un tendre infant,
i els besos d'una mare enamorada
que'l breça tot cantant.

JOSEP MONCLÚS

Quadret

La multitud frisoosa omple la plaça
i l'onejar violent de testes rima
amb la remor que a cada instant més puja.

De cop, com per miracle's fa'l silenci
i aquella mar humana devé immòbil.

Claudi Genil arriba. Sa mirada
té un flamejar ardent; viu en son rostre
l'excelsa serenor de l'optimisme.
Com d'un déu grec és bella sa figura,
i ample, viril, son gest.

Un somris gràcil
llença a la multitud que, abaix, el copsa
amb la fruició d'un bes. I la paraula,
dolçament insinuant i lluminosa
d'aquell home, aleteja entorn les testes,
filtrant-se dins els cors com l'aigua pura
d'una font en la molsa meragdina.
Amb la polç del camí encar en les robes,
diu vívids els records del séu romiatge
per la Patria vexada i oprimida:

« No és pas morta la raça, ni retuda
per a no alçar jamai l'ira feconda!
Arreu troba un ressò l'idea santa... »
De sobte, l'esclatar d'uns trets sinistres
colpeja els cors com una martellada
i talla el mot als llavis de l'apòstol
qui cau ferit. La gent s'arremolina
i udolant se redreça com una ona
d'una mar en galerna. Vibra en l'aire
un visca sacrossant que és crit de lluita
i d'angoixa a l'ensemps. En tant el Mestre,
en braços d'un estol de patriotes,
és portat a redós, el vil sicari,
perseguit pels carrers, troba refugi
entre uns saions que'l prenen.

I la plaça,
abans radiant, devé callada, trista.
El sol ponent tenyeix els murs de porpra
i als seus petons encesos llampeguegen
les armes d'uns genets d'esguard ombrívol...

J. BOSCH I ROMAGUERA

LA SERPETA

—Allà on treballa hi va una moça que guanya dotze pessetes la setmana i porta mitges de quatre duros el parell... Com hi hà món, no'ls entenc aquests misteris!...

FIGURES DE L'ANY

Don Joaquim Sostres i Rey... dels municipals i dels moços de l'esquadra.

El guarda-agulles

A EMILI GREDIAGA

President de la secció ferroviària d'Aranjuez.

Quan anem seguint la via del tren i veiem en un replanet una caseta de guarda-agulles, o bé de guarda-barres, ens fa la mateixa impressió que quan, al passar per un poble d'aquests deixats de la mà de Déu, veiem una finestra florida, o quatre olletes d'aufàbregues.

Un guarda-agulles, en una via, pot-ser és l'únic record d'humilitat i de poesia que tenen aquestes paral·leles que, amb tant d'anar dret i fer camí, tant se'ls endona passar per un paisatge florit com per un recó d'escombraries; són uns versets que, de tant sentir-los cantar com una copla als tristos viatgers que passen, són una *cantina* pels ulls i són un jardinet de pobre que treu els testos al mig del camp perquè no té tancat per tenir-los.

S'ha de veure lo que arriba a fer un guarda-agulles, per a poguer-ne tenir, de jardí. A voltes, amb una carabacera en té prou, per a fer glorietes, parrals, dossers tant ufanosos que, si arriben a granar les carabaceres al damunt de la teulada, li fan acotar la barraca. A voltes, una passionera, que ha plantat d'un petit esqueix, arriba

a fer tant de camí que, després que ha voltat la casa, ha entrat a dintre per una escletxa i ha resseguit tots els recons, se'n va a florir camps enllà, com si tota la terra fos seva i no hi haguessin vedats fins per a anar-hi a portar flors, i, a voltes, una enredadera de les que fan campanetes blaves, n'arriba a fer tantes i tantes, de aquestes campanetes blaves, que la barraca, hi hà un moment, que és un campanar de blavor. La terra del guarda-agulles deu ésser una terra tant bona, perquè hi vagin be les plantes, que tot lo que s'hi fa s'hi arrela, i si així com el terreny que tenen per conrear són deu o dotze pams quadrats fossin unes quantes quarteres, no hi hauria granja experimental com les *garitas* de la via; amb dues cols, sis broquils i quatre enciams n'hi hà prou per a omplir un *solar*; primerament perquè aquell solar és petitó com un plat de postres, i segonament perquè creixen tant, que una col arriba a semblar un pi, i una escarola un de aquests arbres que's veuen en les selves verges d'aquells països de viatges.

La verdura, les flors, els llegums, tot s'hi arrela que dona pler; però lo que s'hi arrela més, a les barragues de guarda-agulles, fet i fet, és el guarda-agulles. El guarda-agulles sol ésser casat, i si no és casat no tarda a ésser-ho; de moment, perquè un casat sempre és de més confiança per tenir casa oficial, i després perquè la dona li pugui aguantar la bandera. Un solter pot ésser aixelbrat i córrer-la per aquests mons de

Déu, i la missió d'aquest estament no més és córrer-la per la via, i un casat que vulgui *brincar* ja no seria guarda-agulles. Un guarda-agulles sol ésser un home que està resignat del món, un filòsof que exerceix, un ermità reglamentat, un frare administratiu, i generalment també sol ésser pobre, perquè encara que tingui casa, horta, jardí i regadiu, no més n'és masover a hores fices, i tampoc les terres que mena són per a enriquir una família. Un guarda-agulles és un home que, així que ha passat el seu tren, se fica a la seva gavia, neteja la menjadora, cerca si hi hà llevor de cànem per rosegat alguna cosa, surt, rega, poda, veu la dona, té fills i se n'entorna a dintre, i el guarda-agulles, en fi, és un guarda que estima al pròxim, que dorm serè, que no menja gaire, que devegades và a missa, i que és fiel a la dona, i que li agraden les bestioles.

Els que haveu visitat nacions, encara que siguin estrangeres, haureu observat moltes voltes que'ls homes de la bandereta solen tenir un goç al costat. Serà que sols amb la dona no tenen prou distracció, o que sempre estar a l'hort ve que cansa, o que và de pares a fills, el cas és que allí hi hà una agulla, hi hà un goç, o viceversa. I quins goços, valga'm Sant Roc!.. Quins posats!.. Quins esquifiments!.. I quin embrancament de races!..

Hi hà goç d'aquests que ja no ho és un goç, és una pellota arnada que jeu al costat de la barraca com una pell als peus d'un llit. N'hi hà d'aquells que, de tantes lleganyes, ja no se sab on tenen els ulls; d'aquells peluts que totes les brosses se'ls hi enganxen a l'esquena i quan arriben a casa sembla que arribi una bardica; d'aquells que borden quan no hi hà gent i s'amaguen quan veuen a algú; d'aquells que passegen un òs del matí fins al vespre com si fos una prometença; dels que són imàn per les pusses, que se'ls passegen per la panxa com les formigues en una era; dels que han de dur un pegat al front perque l'asma els té atropellats; dels que'l tren els hi hà esclafat les dues potes del darrera i han de caminar com les foques; dels que estornuden, dels que badallen amb una boca com de peix; dels que arriben empolsats, bruts i fangosos de la reïra-de-deu, de carretera, de femer, escapats de carretó, que s'han salvat de la bola, del fret i de les criatures; tots els que no tenen casa, ni asil, ni hospital, ni laboratori, ni experimentador que'ls vacuni, ni ajuntament que'ls excomuniqui, van a parar al guarda-agulles, pare-peça de les bestioles.

Això prova que'l guarda-agulles té bon cor i bons sentiments. L'home que recull les besties que no han trobat col·locació, ni per a fer l'ofici de goç, i que tant sols guanyant onze rals i tenint la casa tant xica — que si té fills, per guardar-los, els ha de tenir a la teulada, i ha de fer cou-dinar en lloc d'olla, — n'ha d'ésser tant, de bon home, que si hi haguessin medalles pel salvament de goços naufragats, li haurien de donar una creu més, puix se l'hauria ben merescuda.

I tot això, cavallers, tenint responsabilitat. Havent de vigilar l'agulla, si el nostre home és dels de l'agulla; o la tanca, si és dels de la barrera. Un descuit séu o bé de la dòna; l'ésser ell a l'hort o l'ésser ella als llims; una corriola que no corre o un engranatge que no roda, poden fer capbuçar algun tren, com ho hem vist tant sovint, car en els periòdics il·lustrats ja tenen un gravat per aquests casos, i qui paga amb òssos trencats són els que van en el tren; però qui paga tot lo altre és el pobre guarda-agulles, i que no'n paga onze rals, no, com ne tindria de pagar, paga càstig de gerent, i per una hora distreta, que tots plegats la podem tenir, adéu, horta, adéu carabacera, goç, dòna, llegums i agulla!

Aquestes cases, doncs, vistes per fòra, tant endressades, amb el séu bestiar de pessebre, les campanetes, les passionaries, i fins amb la seva poesia d'onze rals, però poesia, poden semblar-te, tot passant, petits establiments idil·lescs, on anar-hi a pendre aquella ombra que tant ens recomanava Horaci; però els que hem pogut entrar dintre d'elles hem vist que hi hà tant poc esbarjo que, per anar-se'n-hi a viure, s'ha d'ésser memorialista. Així és que — oh, bon llegidor — voldriem donar-te el consell que, per poc que puguis estar-te'n, no vulguis ésser guarda-agulles.

FIGURES DE L'ANY

Mister Pearson, canadienc il·lustre i amo de mig món.

Si en lloc d'aquells onze rals, una paga tant miserable que no n'hi hà ni per l'agulla, aquests miserables accionistes te donguessin un sòu decent per poguer pujar una familia que no hagués de menjar grava, i mantenir un goç més endressat que'ls que s'han de mantenir amb un sòu de llimpiabòtes, i que, amb tota tranquil·litat, que ara surt un tren, ara un altre, sortiu amb la bandereta, i si no podem sortir no sortim, aleshores sí, aleshores me permetria aconsellar-te que, així que hi hagués una vagant, cercar empenyos i ficar-s'hi a dintre.

Perque enlloc s'hi està tant be com en aquestes barraquetes. Hi cau un sol, però un sol tant dolç. L'aufà-brega i el violer fan una flaire tant casolana, la carabacera fa una ombra tant plena de reflectes verds, i us hi agafa una nyonya tant de mig-diada i tant suau, que'l que això escriu se recorda que una volta, per anar-hi a pintar, hi matava algunes estones, i ni pintava ni caminava; allí es quedava ensopit com un llargandaix sota un marge.

Sí, amics meus, els guarda-agulles, o millor els guarda-barreres, ho tenen tot, per a viure be, i no més els manca una cosa; els manca això: el poguer-hi viure.

SANTIAGO RUSIÑOL

La platja de «La Fosca»

I

LA PINEDA

No l'haureu vista mai, potser,
tot passejant a la ventura?
Té d'una església el gest auster;
d'un temple immens l'arquitectura.

Catedral gòtica m'apar
de tant esbelta columnata
que cada soca és un altar;
un incenser és cada mata.

El chor el formen cants jolius
de gafarrons i caderneres
que hi van a fer cada any els nius
a l'arribar la primavera.

L'aire s'hi esmuny per tots costats
portant l'olor d'algues marines,
la flaire suau dels camps segats,
i la fortor de les reïnes.

Dessota'l toldo verd dels pins
de reïnosa i fresca sava,
seuen les noies i els fadrins
de cara al mar, nostra mar brava,
en rotllos lliures, escampats
de sí, de llà,
sense cap llei ni simetria;
joves i vells, aconvoïats
per un ambient de poesia.

Vosaltres joves, quan aneu
a passejar amb l'estimada
tot festejant, per què no hi feu
qualque diumenge una escapada?

Jo estic ben cert que, tot rient,
i aprofitant les delicioses
castes manyagues que du el vent,
se us farà el jorn molt més plaent
i les paraules amoroses.

Jo n'estic cert que vos plaurà
amb son encís de cosa tosca,
si un jorn aneu a festejà
a la pineda de «La Fosca».

II

LA PLATJA

La platja de «La Fosca»
ja la podeu mirà,
de tota aquesta costa
és la millor que hi hà;
té a un costat Sant Esteve;
de l'altre hi té Cap gros;
i per detràs la serra
la vetlla Palamós.

No té sorra tant fina
cap més platja del món;
prenent-la per juguina
per entre'ls dits se fon:

Pedraltes i conquilles
la mar ne cria arreu;
prò, com les de «La Fosca»
enlloc les trobareu!

Les ones escumoses
inflades pel garbí,
tornant-se peresoses
s'hi vénen a adormí,
i extenen una randa
damunt l'humit sorral
com no la té cap reina
per al séu llit nival.

El mar, amb sa complanta,
com sempre té poc fons,
amorosit li canta
rondalles i cançons;

talment com una mare
canta al compàs del breç.
De platges com «La Fosca»
no'n trobareu cap més!

Les dames presumides
s'hi vénen a banyar;
les nines atrevides
hi aprenen de nedar;
i a totes les regala
amb salabrós perfum
una gentil carícia
i un devassall de llum.

S'hi fa cada brenada
durant el temps d'estiu!
L'oreig de marinada
serveix d'aperitiu;
dessota un pi, la cuina;
tres pedres per fogó;
per volta, el cel; la platja
és sala i menjadò.

LL. BARCELÓ I BOU

Les dues mans

FAULA

Deia la dreta a l'esquerra:
—Que poca agilitat tens,
si alguna tasca t'emprens
per ta torpesa s'esguerra!

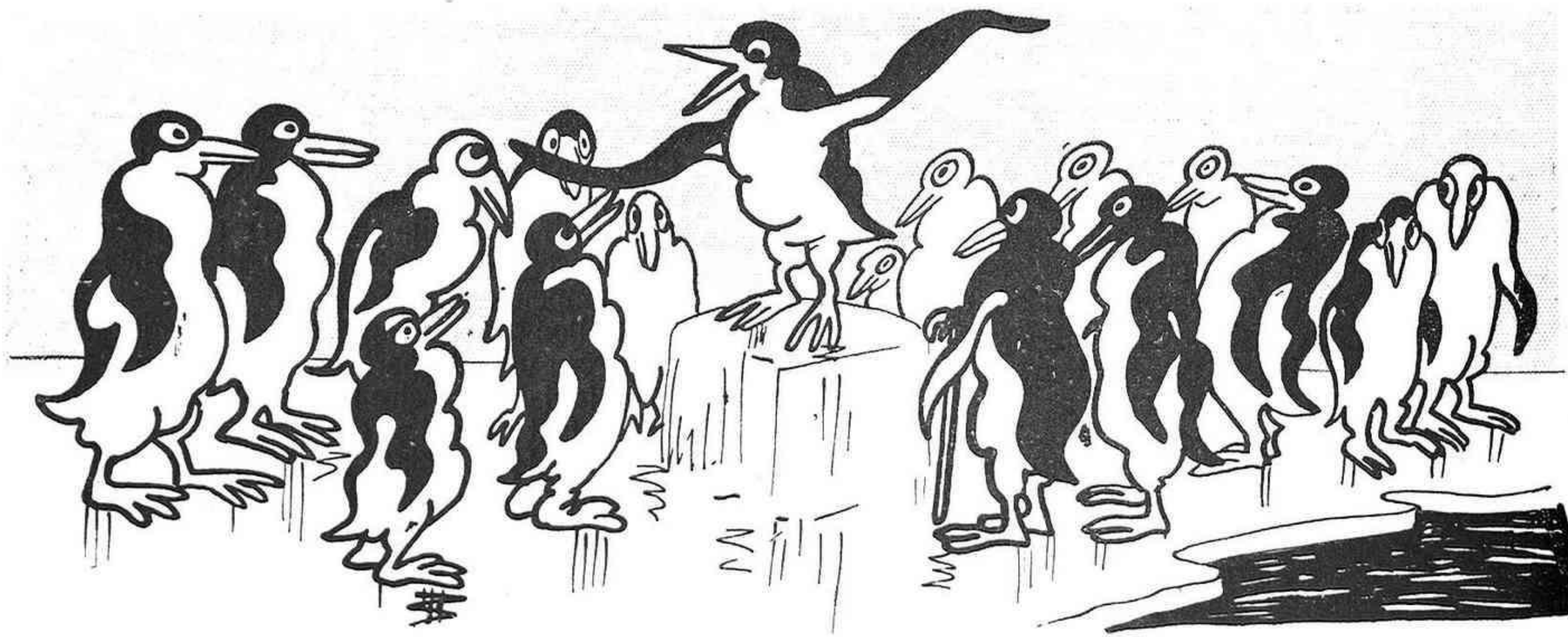
No tens força com tinc jo,
ni manya per fer les coses
i tot i quant te proposes
no passa de l'intenció.—

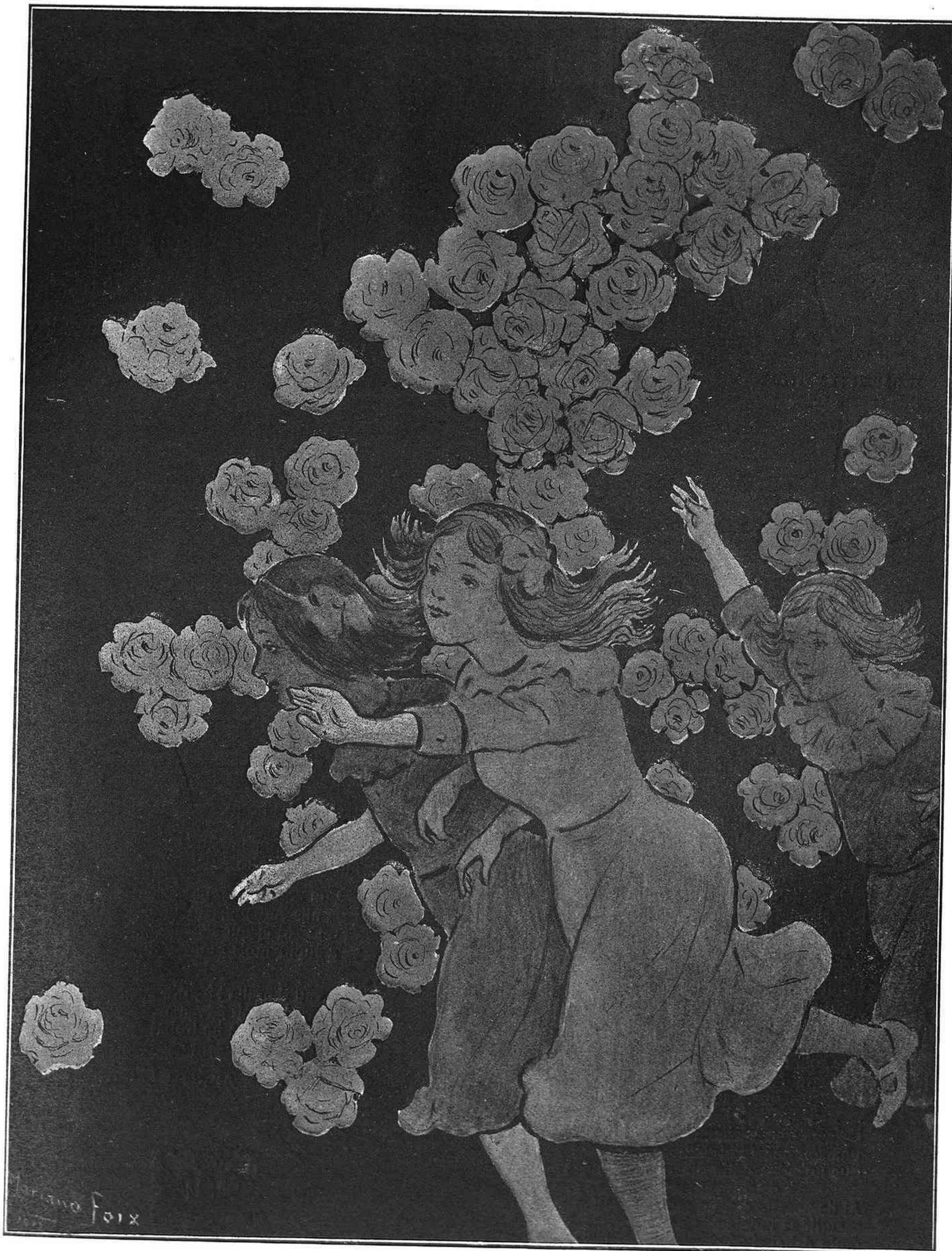
I l'esquerra respongué:
—Lo que dius és gran vritat!
Mes a haver-m'ho a mi ensenyat
tot quant fas, sabria fê.

Avui, davant la destresa
jo res soc al cap-de-vall;
tant sols en algun treball
la meva ajuda és admesa.—

No critiquin els que saben
al que's troba en atràs gràn,
puix no seria ignorant
si de petit l'ensenyaven.

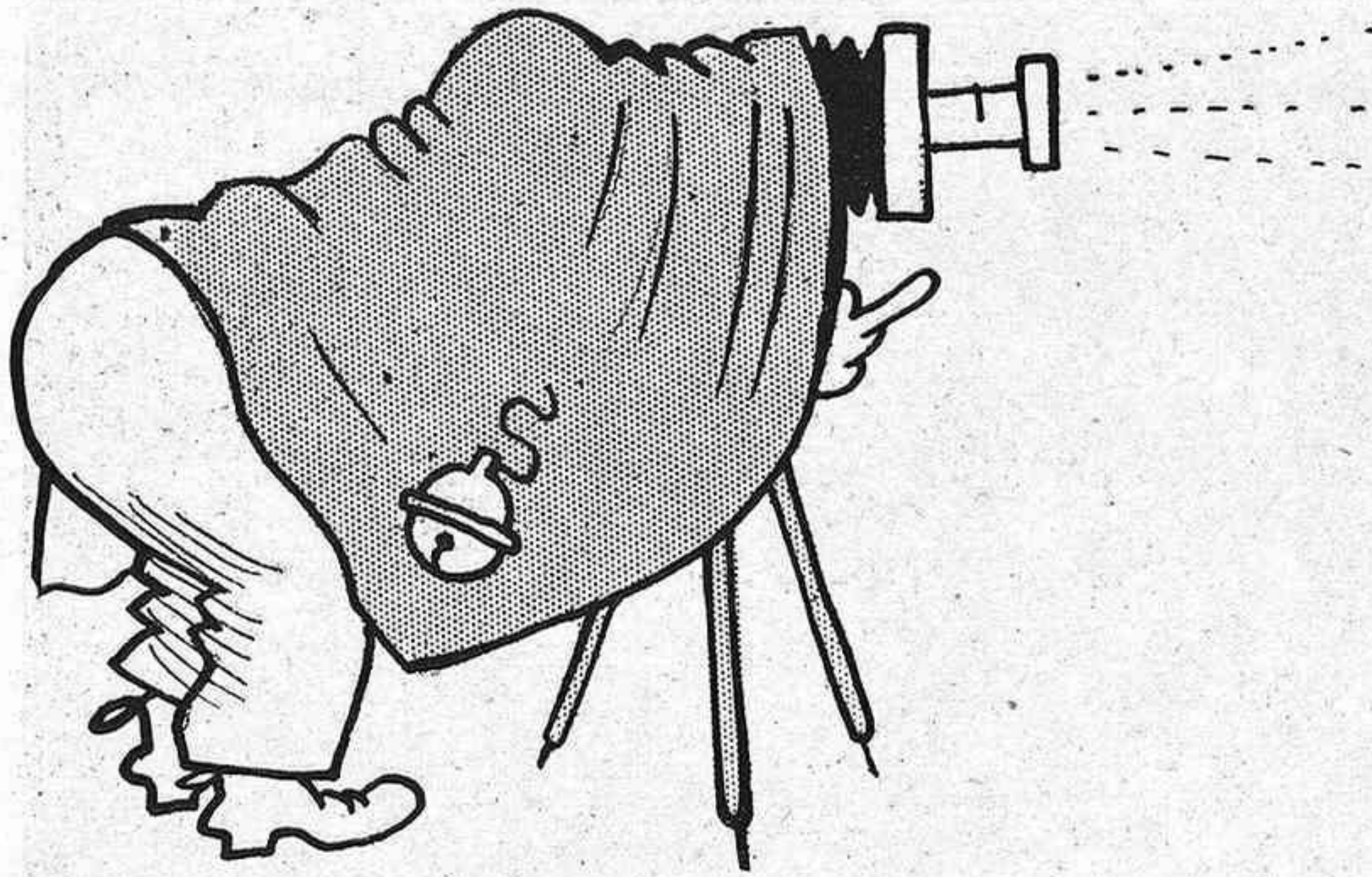
JULIÀ CARCASSÓ

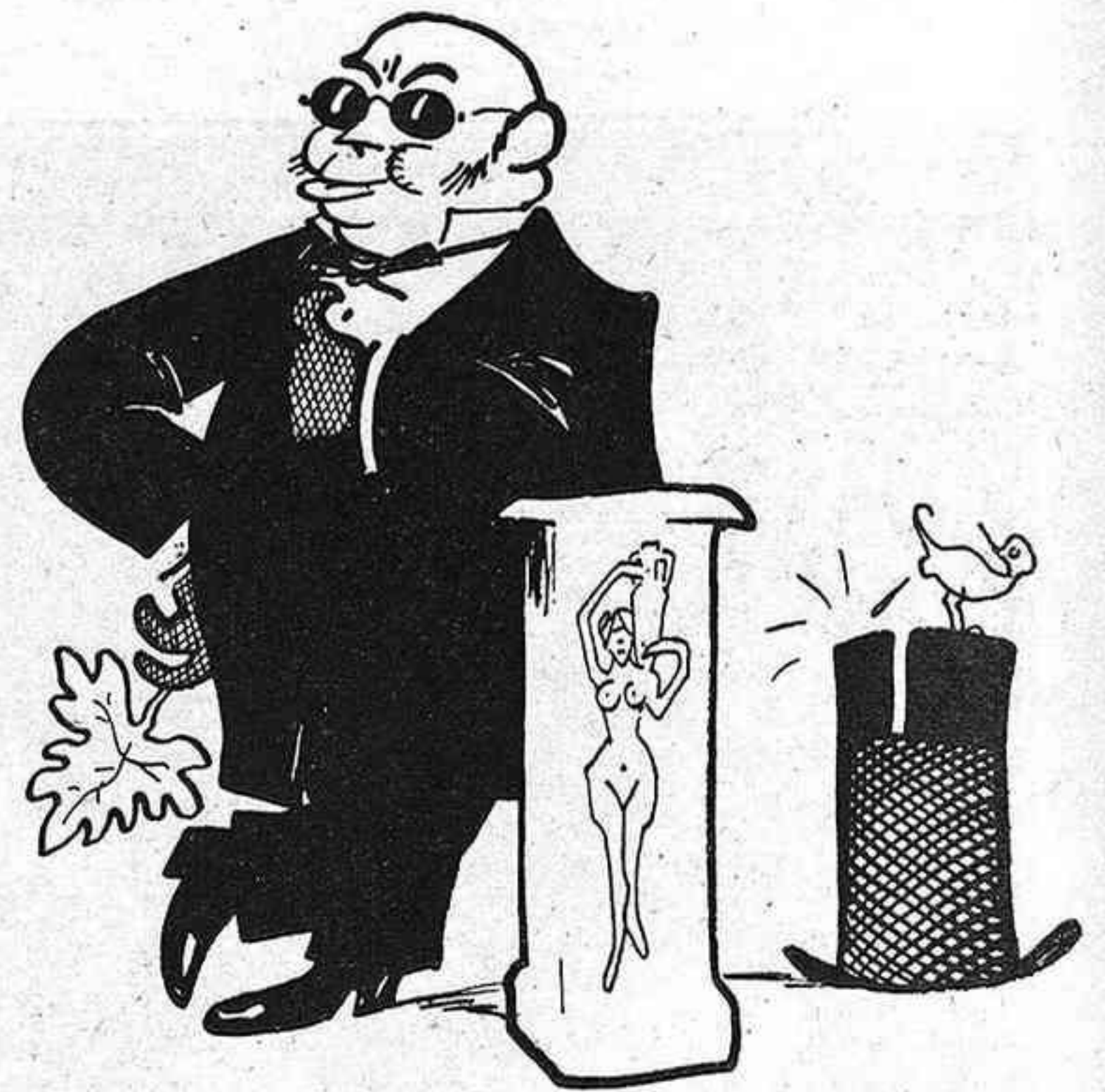

ESCLAT PRIMAVERAL

Flors i papellones

DOTZE PER 60 CÉNTIMS

—Sobre tot, procuri que se'm vegi la fulla, que és per a enviar a la presidenta de les Dames Catòliques.

El repòs de les pedres

En l'altívol rocam de les cingleres
que besen sempre les eternes boires
i en els turons d'esquerpa serralada
les pedres dormen,...
ni el xiuxejat del vent amb ses manyagues,
ni el frec dels aucellots que allí reposen,
ni els pastors amb llurs tendres melodíes
les desensonyen;
en les esglésies que'ls antics bastiren
i en les parets dels monuments que's moren
en finestres, arcades i columnes
les pedres dormen...
Com un vel de tristesa impenetrable
s'extén per les cornises i les voltes,
i és tant fonda la sòn d'aquelles pedres
que semblen mortes;
En recintes de pau, de dolç silenci,
dormen les escultures i les tombes,
i al càliu de petons i de pregaries
mai se commouen!
Dels edificis en els murs ombrívols,
i en els marjals i en les foscos pregones
de la mar i d'abims insondejables
les pedres dormen...
Aguanten el repòs amb melangfa
vivint la quietut que les ensonya,
verges d'ensomnis d'una aubada alegre
que no ambicionen;
amb llàgrimes röentes de la vida
que sobre d'elles la natura plora
no logra deslliurar-les de la calma
que amb goig suporten!...

Deixem que eternament dormin les pedres
una sòn beneïda i delitosa,
que no's desvetllin obeïnt a impulsos
d'estranya forçal
Ai de nosaltres si un moment volien
sacudir sa indolència benefactora!...
Quin daltabaix farà estremir la terra,
si un dia ho proben!...

FRANCESC OLIVES

A cau d'orella

Totes les hores voldria
passar-les al costat teu,
confont-se les mirades
dels teus ulls amb els dels meus.

Te venero com a verge,
t'idolatro com a santa,
i t'estimo com a dòna
que ha d'ésser, dels meus fills, mare.

Cada volta que'ns parlem,
ja ho sabs tu tant bé com jo,
hem de repetí amb passió
l'amor que'ls dos ens portem.

Quan les boques emmudeixen,
que és tant sols per breus intants,
són allavors penetrants
mirades que ho repeteixen.

I un cop les boques callades
i els ulls embaumats d'amors,
és un petó el qui allavors
ve a suplir mots i mirades.

A cau d'orella t'he dit
una oració molt ferventa
i en recompensa he trobat
tos llavis, que encara em cremen.

A. RIBAS LLAGOSTERA

Pierrot gelós

CONTE BLANC

Es nit otomnal. Nit plascenta i blanca com lliri d'aigua; nit de fades i d'amors platònics en que l'esperit reconcentrat en sos dintres gosa en la muda contemplació de la Naturalesa dormida, il·luminada per constel·lacions blanques i immòbils sospeses en l'amplitud del Cosmos, nit en que la lluna té reflexes d'ivori, en que la Via-làctea bruneix camins de plata en els clars de la selva, en que'l rossinyol en son niu de plomes canta cançons ledes com sospirs de verge enamorada... sinfonía immensa i passional la seva, notes ignorades en el pentàgrama, cançó epitalàmica que fa florir la flor de l'esperança en els cors sedents d'amor.

—Oh nits dolçes i blanques, ramells de poesia immortal, nits germanes dels cors que estimen amb amor espiritual, oïu la meua queixa, el greu gemec del cor d'en Pierrot.

Així el míser çantaire, polsant sa mandolina i plorant a l'hora, cercava consòl per a l'ànima engelosida, mes el plor en la cara blanca d'en Pierrot era una mueca i plorant reia, reia

com en Gynplaine de «L'homme qui rit», d'en Víctor Hugo

Rostre blanc i somrient en el que l'arruga del dolor no s'hi marca, rostre llis i serè, és en và que ploris; en la teua epidermis no s'hi reflexarà la tristesa, i riuràs sens que'l consòl te cerqui per a acaronar-te.

Pierrot, gelós de Colombina, té pensaments tràgics; en son cor de nin rebull febre de sang i jurarà matar-se matant a ella.

Se redressa, eixuga les llàgrimes rebeques i surt al camp, sol, ai míser!, sense la dolça catifa del braç mòrbid que l'apretava, sense l'esguard del rostre angèlic que acotat en son muscle, li brindava la vermellor sagnanta d'uns llavis vampirescs.

Empetitit com un àtom en el solemniat silenci de la nit plascenta, camina apesarat, busca, cerca a Colombina, com Orfeu a la seva Eurídice; la crida, amorós, i la seva veu, dolça i tènue, se perd com un murmuri pels palaus encatífats que'l circunden.

De prompte la lluna s'amaga. Una por mortal s'apodera de la seva ànima tímida. Els arbres li semblen espectres, els trins de les aus i el murmull dels corriols, udols de fera, i esporuguit com una coloma vola, més que corra, envers son hostatge.

A l'ésser prop, un núvol blanc s'interposa en sa carra boja i cau de genolls en terra, i com el perlejar d'un sortidor, brollen de sa gola eixes paraules:

—Perdó, perdó!...

Una riallada argentina i estrident, com el dringuejar de picarols, respòn a sa queixa. Es Colombina que apretant a Pierrot sobre'l séu pit li diu, a frec de llavis:

—Que ets boig?

Refet, Pierrot, li conta lo succeit, els séus gelos amb panteig, i Colombina, pensativa i coqueta alhora, li ensenya una toia de flors boscanes que ha collit per ell, teixint-li una corona..., i amoixant-lo com si fos un nin, besa els ulls, amarguejants de llàgrimes, d'aquell home-nin, tot cor i poesia, que quan plora riu i quan riu plora,

rostre incompreensible que'l jorn en que esborri la mueca característica i brolli el veritable raudal de llàgrimes, deixarà de ésser poeta per a tornar-se home, i no l'enganyarà Colombina amb garlandes de flors i descobrirà un Arlequí de virolat trajo robant-li amb besos eròtics l'idili d'immensa poesia i idealitat teixit per son cor jove, on hi viu i resplendeix l'eterna estrofa de la joventut somniadora que sab com s'estima i estimant idealitza la vida.

R. HOMEDES
MUNDO

DANÇATRIU EMINENT

Stasia Napierkowska

El joc dels disbarats

...I no sabia què fer-me de mi mateix.

I mancava encara mitja hora per a sortir el tren.

I cansat de fumar cigarrets, vareig entregar-me al plaer de la tafaeria. escoltant converses de gent que, com jo, també esperava l'hora d'encaixonar-se entre aquelles fustes que la companyia del Nord ne diu *vagones*.

Una senyora grossa, amb dues filles primes i un fill amb cabells llargs, que encara tira per modernista, deia:

—Paquito, ja tens els bitllets?

—No, *mamá*, encara no han obert la *regilla*.

—Què fa aquesta gent!

—Fa samarretes amb màquina,—diu un home de Granollers, seguint la seva conversa amb un seu amic de La Garriga.

—Jo creia que'l casament era cosa feta,—exclama una pagesa, dirigint-se a un jove amb qui va acompanyada.

—I ca! Si quan vareig veure que hi posava un motor de tres cavalls, ja vaig dir-li que...

—Vols dir que'n tindrem prou amb dos llonguets?

—Sí; però tens de fer-te càrrec que'l notari va dir-li que faltaven...

—Vint minuts. Hi hà temps per tot; no t'espantis.

—Bé, però si els pares no ho volen, què farem nosaltres?

—Farem tard, com si ho vegés.

—No, dona; no'ls fa pas trenta kilos que's concedeix per bitllet.

—Vols dir que aquesta bóta no està forada?

—Està a Sant Joan de les Abadesses, fa quinze dies.

—I quan l'enterren?

—Demà mateix se casa.

—Amb qui?

—Amb una maleta n'hi havia prou; però tu ets tant toçut!

—De Vilafranca, soc jo.

—Jo'm creia que eres de la junta directiva, tu!

—Ne vaig ésser dos mesos, de municipal, després vaig passar, i...

—Torero com el *Gallo* no n'hi hà cap.

—Amb trenta pessetes vol anar a París?

—Ni amb dos segells n'hi hà prou per aquesta carta. No veus que hi hà un *cuadernillo* comercial, escrit per totes les cares!

—Cares enfarinades com les moçes de càl Grau...

—Greu me sab no pòguer-te acompanyar, noi; però al despatx...

—Despatxa'l, si no compleix, dona.

—Dona-li recados de part meva, eh?

—Part o partida, encara'n tinc.

—Crec que ho tens tot, oi?

—Nou-cents duros n'hi van donar.

—Nou-cents?

—Sí que ho sento que marxis tant aviat!

—Bon viatge.

—Que escribiu, eh?

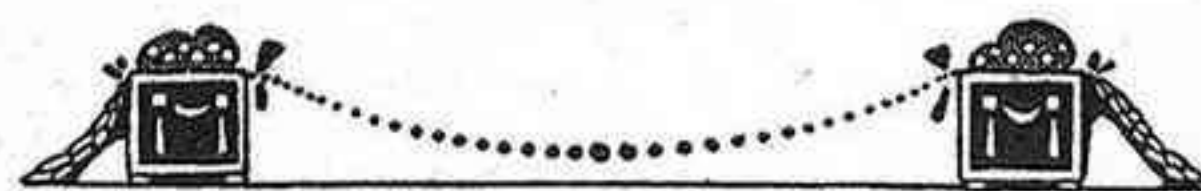
—Sí; però no t'aboquis a la finestreta.

—No hi hà por, ja estic *envacunat* jo.

* * *

Afortunadament, ja és hora de marxar el tren, trencant aquest joc de disbarats, que no deixa d'ésser un aplec d'*ideyas* per confeccionar un drama de més o menys *tisis* teatral.

LLUÍS MILLÀ

Epigrames

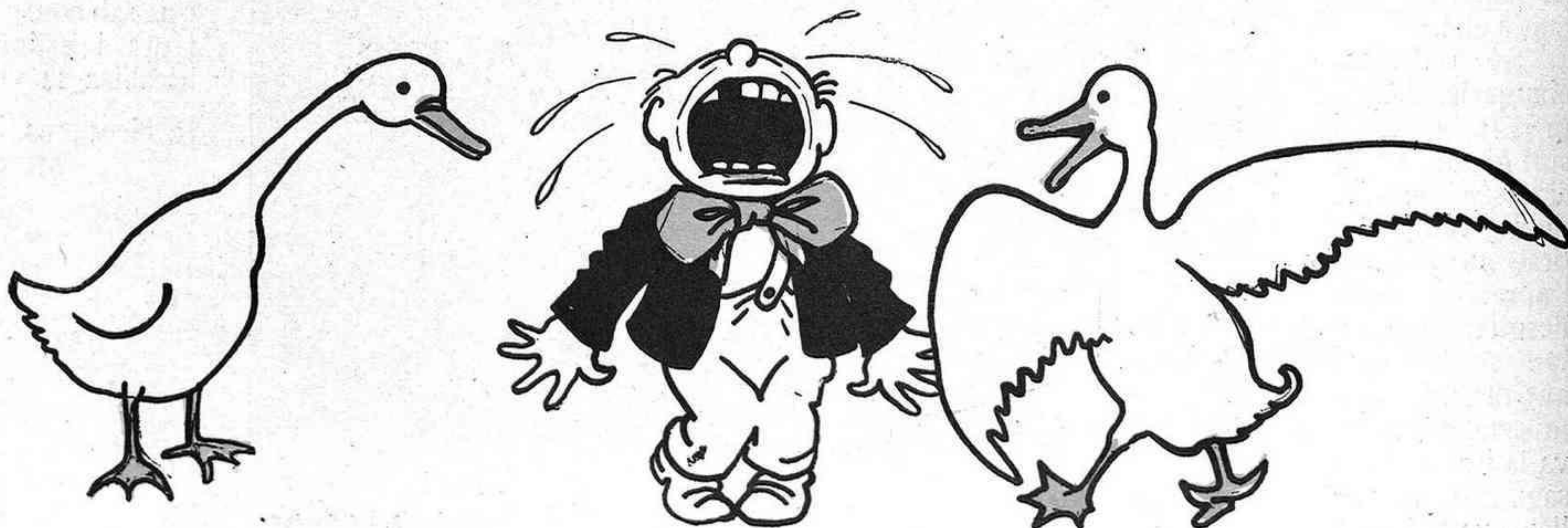
—Demà, explicava en Climent, se treu la rifa, Macari...—

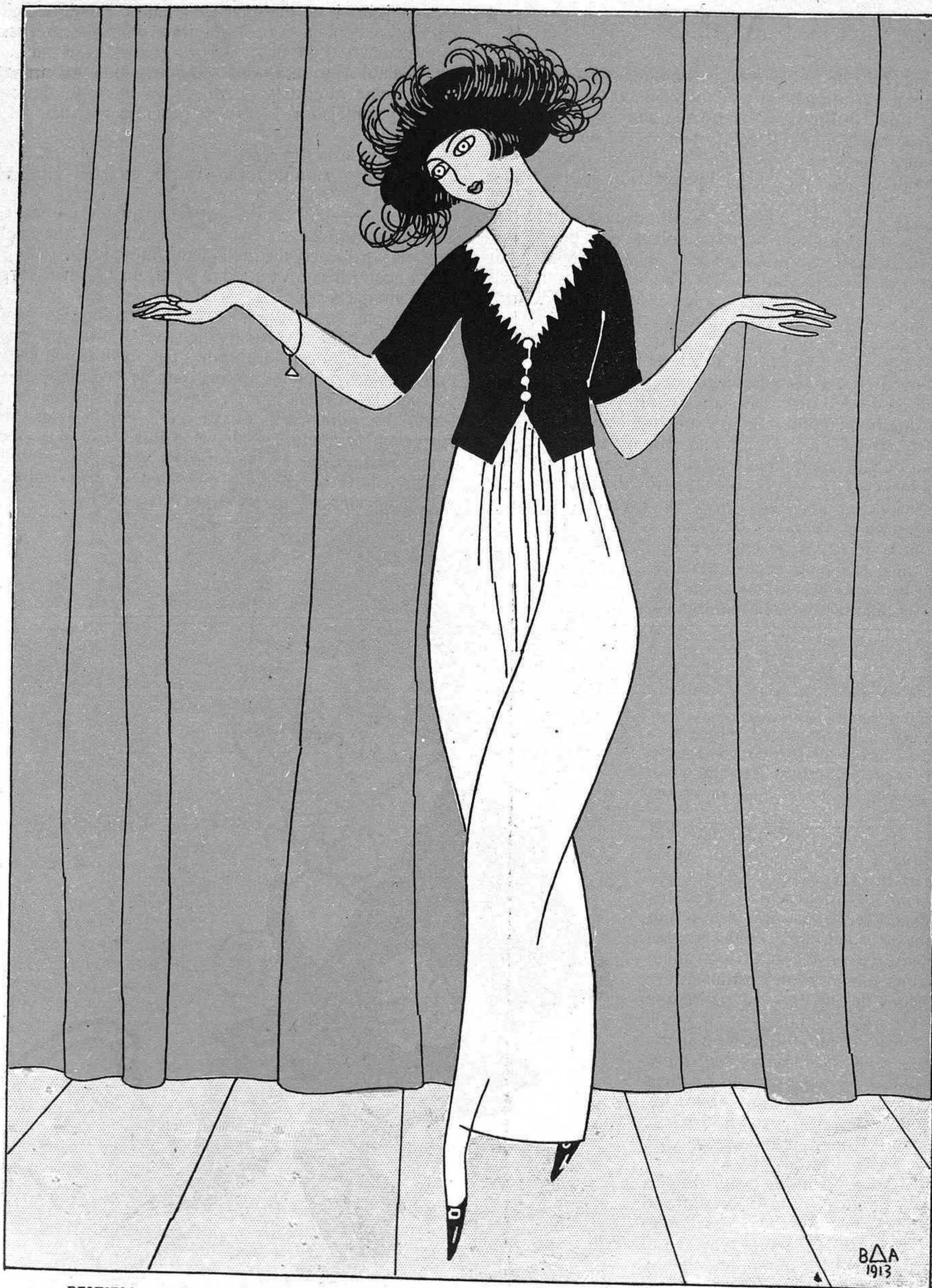
I aquest responguè al moment:

—Doncs si es treu, no cal posar-hi.

Vint anys a presiri ha estat
en Blai a complir *condena*
i, oh, irònica humanitat,
encara ara, els del veïnat,
li diuen en poca pena.

EUDALD SALA

BESTIESA

—Un pollo que va de visita a càn Cunill sempre'm diu que estic molt mona ballant la dança de l'ós.

PAGÈS!

Una *etoile* de tres pessetes, que cantava a un cafè del seu poble, va mirar-lo d'una mena de manera tant insinuant, que'l pobre xicot va quedar una mica sorprès i bon troç avergonyit. De totes maneres, va sentir-se amb prou atreviment per a convidar-la a veure i pagar-li una copeta de qualsevol cosa que'l cafeter li va cobrar com si fos licor dels Deu.

La facilitat amb que va fer la conquesta d'aquella hermosura, malgrat l'interès que semblava tenir per ella el pianista del cafè, va fer-lo adonar de que havia nascut pel ram de les calaverades i des d'aquell dia va mirar a les solteres amb tendresa, i a les casades amb descaro, ben convençut de que dòna mirada era dòna ferida.

Va semblar-li aviat que malgastava les seves qualitats donjoanesques, dedicant-se al vulgar famellam de fòra, i sovintejà els viatges a Barcelona, desitjós d'agavellar tot aquell bé-de-deu que omplia les Rambles. De primer va estar una bona temporada que, els dies que passava a la capital, no deia res a cap dòna. Topava una modisteta, encara de curt, amb aquells dos monyets al clatell i la mitja blanca, i la seguia, resolt, però als quatre passos ja's decidia per una reial moça de capell voluminós i abandonava el rastre de la modista; seguint la del capell, orientava el seu camí una elegancia amb falda blava, brusa vermella i sabatetes de xarol i enlluernat per les coloraines, deixava la del capell. I així voltava tot el sant dia, cansant-se com un ase i anant-se'n a la fonda amb les botines a les mans, de tant de mal que li feien els peus.

Però a l'ésser al llit feia la seva fantasia lo que la realitat no donava de bon grat, i anava enfortint-se el seu convenciment de que era irresistible.

A les gracies naturals dels seus vintiquatre anys i del seu bon pamet de cara hi va volguer afegir les arts transcendents del barber i del sastre. Va deixar-se penjar sobre'l front uns rinxos de cabell que li donaven posat d'artista; va vestir-se amb ermilles sanfainesques, corbates estrafalaries i pantalons de quadrets. Al passar per tots els aparadors, mirava de reull, per mica de mirall que fes l'aparador, la seva figura, i es confessava que podien pintar-lo en els quadros de figurins de les millors sastreries.

Jove, elegant i guapo, tot era qüestió de dir no més aquesta vull, per heure-la. I es decidí.

Baixaven, Rambles avall, dugues xicotes de lo més encisador entre lo molt encisador que corre per Barcelona. El nostre Tenori rural les seguí, i no sapiguent per quina decantar-se, s'anava a posar al costat de l'una per a *travallar-la*, quan un venedor de diaris, al passar, va obligar-lo a fer

una maniobra i va decantar-lo a l'altra. Era igual; ell ja tenia a flor de llavi la rumiada frase d'insinuació, i sense la preparació d'un mal Deu-vos-guard, les hi diu:

—Salau! Amb una dòna així aniria jo a tot arreu.

La xicota va girar-se sorpresa, va mirar-se de cap a peus al galantejador, i fent una graciosa ganyota, va exclamar:

—On và aquest *pagès*!

—Es un *corrido* de fòra,—va dir, esclafint una rialla, la seva companyona.

I van seguir Rambles avall, tapant-se la boca amb ses minúscules mans, per a ofegar les rialles que's volien escapar, sorolloses, d'aquells llavis molçudets.

El nostre hèroe va quedar parat, un bon troç sorprès i com atontat d'aquell despreci.

Lo que, sobre tot, l'havia ferit era allò de «pagès». Aquesta paraula li bronzia per les orelles. Ell, pagès? I mirà sos pantalons, d'un bon gust exquisit, aquella ermilla *llamativa*, que'n portava una de semblant en Calvet; aquella corbata que li havia *aconsellat* en Miró... Pagès? Va mirar-se al mirall d'un *llimpia-bòtes*: anava correctament pentinat, afeitat d'ahir. ¿En què podien haver conegut que era de fòra? Va veure a la cantonada de cân Llibre uns elegants que feien goma i trobà que, si hi havia alguna diferencia era a favor d'ell.

FIGURES DE L'ANY

Don Manel Rius, regidor anti-hidroteràpic.

FIGURES DE L'ANY

Don Josep Collaso, arcalde passa-volant.

—Bah!—pensà filosòficament.—Devien ésser un parell de marmanyeres mudades. Les cares eren vulgars. Gent sense gust. M'hauria ben enredat, si m'escolten.

Però no s'atreví a dirigir la paraula a cap més dòna. Va seguir-ne moltes més; a les que anava per a escometre, ressonava en les seves orelles aquell *pagès!* aclaparador, i sentia ses barres *barrades*, com si patís el tètanos, i se li segaven les cames, negant-se al pas decisiu.

No va desistir, per això, de sos propòsits de conquesta. Afinà i refinà son posat elegant; va posar-se anells, agulles i cadenes capritxoses; però malgrat tot, no va poguer-se treure de les orelles aquell *pagès!* que'l detenía, quan anava a dirigir-se a alguna noia del carrer.

Va optar a la fi pels cafès de camareres, i allí, fent-se avalar per algun duro, fa les conquestes arreu. Però jo no sé què té a la cara, que fins als cafès de camareres li diuen quan entra:

—Hola noi, quan has arribat?

JOAN DEL NOIA

La cançó d'un que ho entén

Diuen que vaig malament
i molts goson criticar-me,
mes ningú podrà negar-me
que soc un dels que ho entén.
No hem vist en mil ocasions
que en el món tot és mentida?
Doncs, vinga la bona vida!
que tot lo demés són trons.

Per res vull preocupar-me,
no hi hà més, soc fet així.
Que'n treuré d'encaparrar-me?
Si també ens hem de morí!

A casa em diuen taul
perque quasi mai treballo
i si un cop vull alçà el *gallo*
tinc de callar per gandul.
Prou han volgut batallar
per fer-me ajupir l'esquena,
prò, fillets, me'n dono pena...
no he nascut per treballar.

Comprenc, i vergonya em dóna
confessà el meu procedí,
mes quan un se reflexiona
que també s'ha de morí...

Me llevo sempre al mig-dia,
i a casa no'm poden veure
perque'm faig tants tips de jeure
i al llit sempre m'estaria
No'm desperta la tabola
del carrer, sinó la gana.
No'm llevo a toc de diana,
prò em llevo a toc... de caçola.

No he patit jamai del fetge,
tots els mals fugen de mi,
no m'ha visitat cap metge...
i no obstant m'haig de morí!

Podré semblà un gata-maula,
però en quant a menjadò
soc verdader campió
quan estic segut a taula.

No soc llamenc, tot m'atipa;
tant m'estimo naps com cols;
siga salat siga dolç,
tot va avall, de tot faig tripa.

Lo essencial és atipar-se
vinga teca i vinga vi
és qüestió d'aprofitar-se,
puig també'ns hem de morí.

Se'n podria fè una historia
del que'm diuen: soc bagarro
i perque no m'encaparro
no tinc pena ni tinc gloria;
que mai l'òs he doblegat,
que no'm matarà cap pesta
i que per mi sempre és festa
perque vaig neixer cansat.

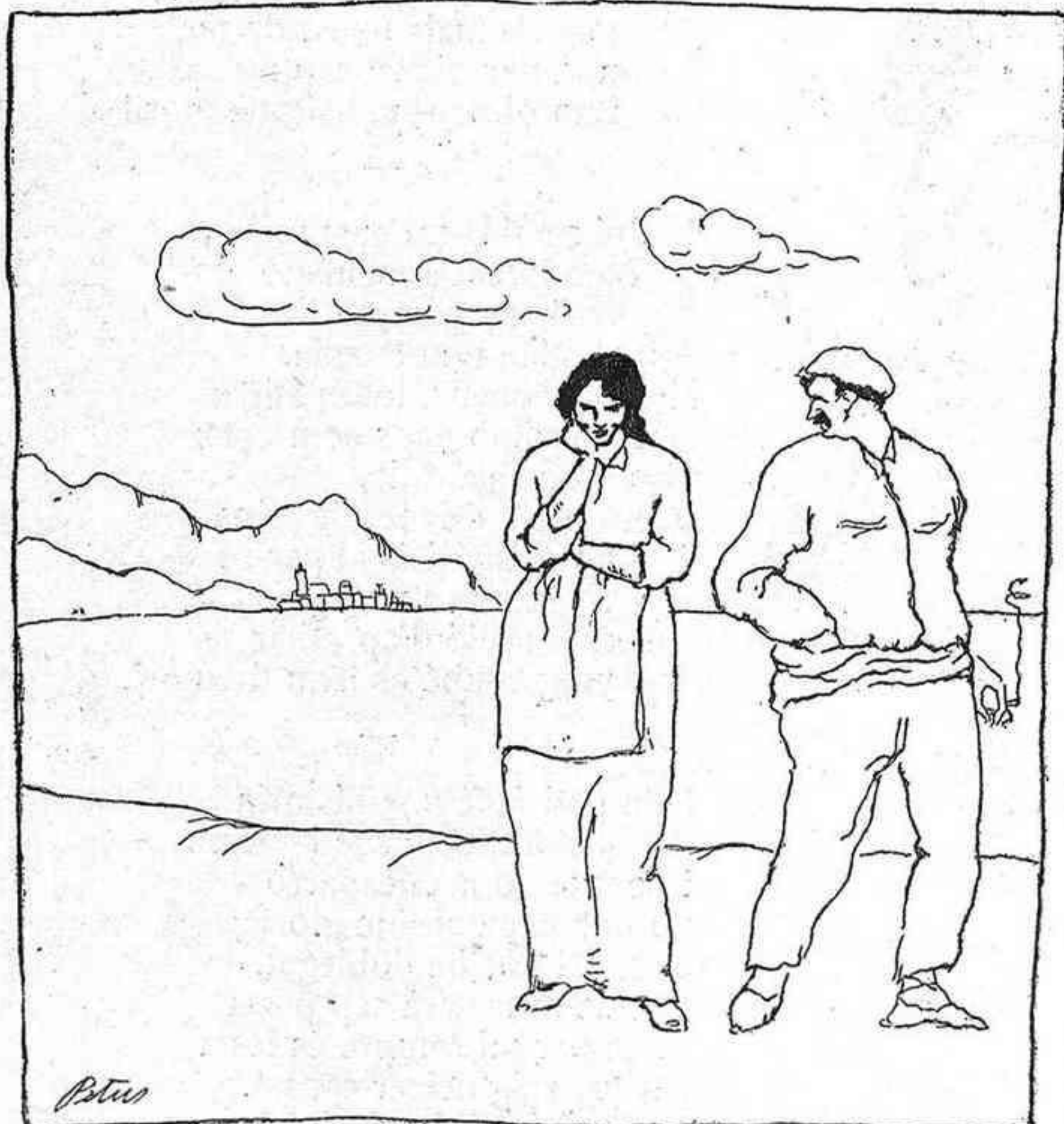
prò jo amb tota la catxaça
i ajegut al balanci
els hi dic: «Prou que ho veig massa
que també'ns hem de morí».

P. CATALÁ

EXTREMS

—Senyoret..., que fa dos dies que no hem tastat res...
—Tot és prou dolent; veieu?... a mi el mal me ve d'haver menjat massa.

MEDITERRÀNIA

—El dia que't tornis a deixar dir «benplantada» per aquell mosquit de Barcelona..., amaneix les galtes, que ja te les benplantaré jo.

Shakesperianes

(PEDRES D'IMITACIÓ)

I

Perque ara ets viu, amic, tens de mori!
Un dia negre, fosc, per tu vindrà
i en sense consultar-te es parará
el petit mecanisme que't fa agí.
I sigues allà on sigues del camí
enfeinat o placent, fita serà
del viure teu aquell instant i ja
seràs quelcom de l'esblaimat ahí...
¡Crudel contrast! Continuarà siguent
oblidada de tú completament
la llum del dia sobre'ls camps florits;
i sots l'envellutat del firmament,
els estels enigmàtics, a les nits,
tremolaràn nerviosos igualment!...

II

Vulgues deixar quelcom darrera teu
que resti viu quan siguis tu ja pols:
un nom excels, un far encès, que, a molts,
els fascina i atrau i tothom veu.
Un alt amor desventurat i breu
que'l trágic del Montesqui faci dolç;
o bé un dolor que ofegui amb sos udols
el gemec gris del coetani teu...
Si no ho fas, oh Poeta, com te dic,
i creus, perque tens estre casolà
que produeix estridencies sens fatic,
poder les grans altures traspassâ
quan miserablement, oh pobre amic,
perds fins el lleu treball de respirâ!

E. VILARET

LA VIUDA JOVE

SONET

Modesta i mel'langiosa, li escau la palidesa
que al rostre el mantell negre li ha fet anar pujant;
i apar que una auriola la va idealitzant
embolcallant-la tota de mística tristesa.

Admira i enamora sa gran delicadesa,
quan íntima sa pena relata sospirant;
i encanta silenciosa sos parpres abaixant
quan sab que se la miren amb massa atrevidesa.

Camina més sèriosa. Llavors és la casada
qui al séu marit anyora volguent ser recordada
per ell o per qui vulga donar-li dolç conort.

Son cor nuat estima, sentint-se esborronada,
i encar que recollida, en ràpida mirada
ha vist al qui voldria que s'oblidés del mort.

SALVADOR LLANAS I RABASSA

Visió camperola

Com un punt de claror l'he vista destacar
en el gran pedreguer, ple de clapes terroses
vorejant el camí per on jo solc passar
en els dies de pau, en les hores calmoses.

Es una planta-arbust que no's pot enlairar;
ses arrels tenen fam i punxen neguitoses
la vinza que palpant ha sapigut trobar
al empeny perfidiós de forces misterioses.

Floreta en ple condol de ta monotonía,
que a la burla de prat, al erm dons ta ambrosía
la grana, l'or i el cel dels teus pètals ignots.

Tu ets la virtut que và xamosa i recatada
seguint el rastre de l'humanitat nafrada,
per tots els becs trempats de tots els escardots.

J. COSTA POMÉS

SONET

Vagant per entre'ls pins pausadament,
s'adón que tot el món és meravella
i li parlen d'amor amb cant plascent
un aucell i una aucella.

La vergonya d'un tevi pensament
tenyeix de roig aquella faç tant bella
i sentint del desig el greu torment
amaga el rostre púdic la doncella.

Sent a la pell les punxes d'un calfret;
closos els ulls, els parpres li titil·len...

Pudor i Castetat, allí, a peu dret,
sortosament vigilen!

I aquí, lector amic, tens un sonet
dels que avui s'estilen.

DELFI ROSELLA

DEL MALAGUANYAT ARTISTA F. SARDÀ

Retrat de senyora

Una de tantes

I

Quan la Clotilde tingué deu anys, els seus pares, previsors i amorosos, cregueren que era ja arribada l' hora de pensar en el seu pervenir.

—La nostra posició és molt modesta— va dir el papà —i encara que, mentres Déu ens conservi la salut, a la nostra filla no ha de faltar-li res, cal prevenir-se contra qualsevol contingència desgraciada. No estàs amb mi, Llúcia?

—Sí que hi estic— respongué la mare, fonament commoguda i ben penetrada de la solemnitat d'aquell moment.—Però, què vols dir amb això?

—Vull dir que, per lo que amb el temps pogués succeir, fóra convenient donar a la nena un art o una carrera que, honradament exercida, bastés a subvenir a les seves necessitats.

—Ai, tens raó, Francisco!— exclamà la bona senyora, ja eternida del tot.—M'agrada extraordinàriament l'idea i trobo que quan més aviat millor hem d'explorar a la Clotilde sobre aquest punt.

—Ja ho crec!... Desseguida que vingui de col·legi...

II

—Amb tota sinceritat, digues, què t'agradaria fer, quan seràs gran?—

La Clotildeta, interrogada així, de prompte, va mirar-se al seu papà una mica sorpresa.

—Que'm volen posar a treballar?

—A treballar, no, reina!— va respondre la senyora Llúcia, fent-li un petó.—Però volem que aprenguis un ofici, una professió, una carrera. Això sempre és útil, i amb el temps, qui sab!, pot-ser encara un dia beneiràs la nostra previsió carinyosa...

—Doncs... ja ho tinc triat!— va exclamar la nena, saltant alegrement.— Moltes vegades, a mi mateixa m'ho havia dit: Si haguessis d'aprendre alguna cosa...

—Què?... Què voldries ésser?

—Professora de piano.—

El senyor Francisco i la senyora Llúcia varen quedar-se encantats.

Professora de piano!... Felicitat coincidència!... Precisament lo que, sense dir-s'ho l'un a l'altre, havien sempre desitjat per a la seva filla!...

III

La nena no és tonta i fa en els estudis musicals progressos notables.

Guanya mencions honorífiques, matrícules gratuïtes, premis extraordinaris... Els mestres estan entusiasmats amb ella. En el darrer curs, després d'uns examens que deixen pasmat a l'auditori, el tribunal li regala una corona de llorer i li entrega el diploma de professora.

Professora de piano!... El seu bell ideal; l'il·lusió dels seus pares que, veient-la armada amb aquest títol, la consideren ja a cobert de tots els perills i vicissituds de la vida...

IV

Han passat dos anys. El senyor Francisco ha mort. La Clotilde, soltera, se troba amb la seva mare, vella i amb no gaire salut.

—Noia— diu un dia la senyora Llúcia:—els nostres recursos van acabant-se. Ha arribat l' hora de treure profit de les teves facultats, fins avui improductives.

Es cert!— respòn la Clotildeta, animosa.—Per alguna cosa sóc professora de piano!—

Comença a bellugar-se, a donar vèus, a buscar clientela...

Però, al passejar per l'entorn la seva mirada, s'adona de lo que fins aleshores li havia passat per alt.

Al segon pis de la casa on viu hi ha una professora de piano.

La filla de la portera està a punt d'ésser professora de piano.

A la casa del davant s'hi ha establert una professora de piano.

A la del costat s'hi veu una placa que diu: «Professora de piano».

Tot el barri està farcit de professores de piano!...

Pregunta, indaga, s'informa i acaba per saber:

Què cinquanta-tres de les seves condeixebles són professores de piano.

Que del Conservatori, en dos anys, n'han sortit cent trenta professores de piano.

Que l'Academia lírica ha fet setanta professores de piano.

Que l'Institut musical ha llençat a la circulació quaranta-tres professores de piano.

Que, en fi, en tota la ciutat, se calcula que hi ha vint mil cinc-cents professores de piano.

I que, per a acabar-ho d'arreglar, ni una d'aquestes professores té cap lliçó, per la raó senzillíssima de que a Barcelona totes les senyoretetes saben tocar el piano tant bé com elles.

V

Què fer, davant d'aquest desastre?

La pobre noia va a casa d'un impressor i encarrega unes targetes que diuen així:

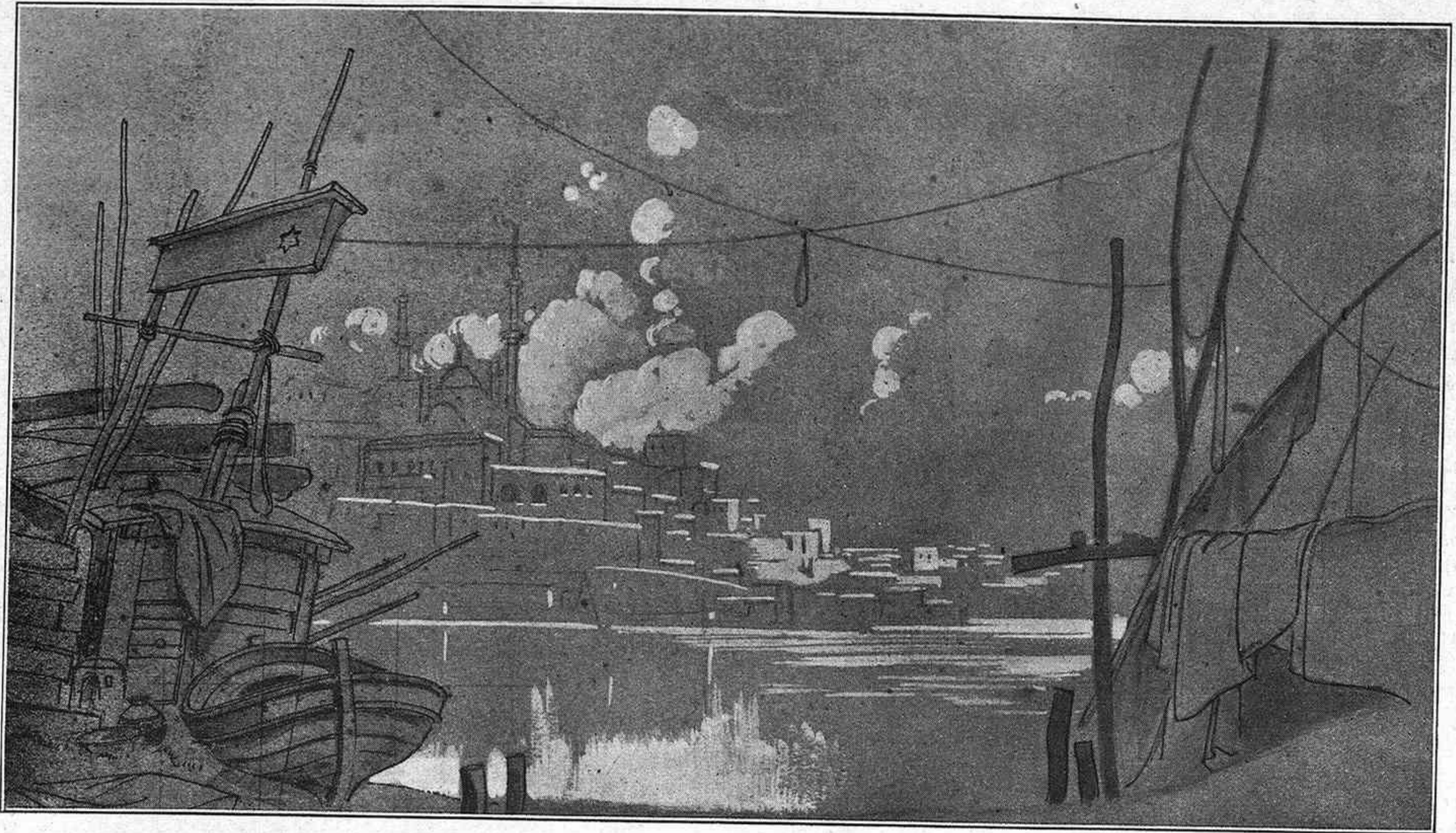
CLOTILDE FUSTAGUERAS

PROFESSORA DE PIANO,
FA FISTÓ I FREGA RAJOLS

Per si acàs, ella ho posa tot.

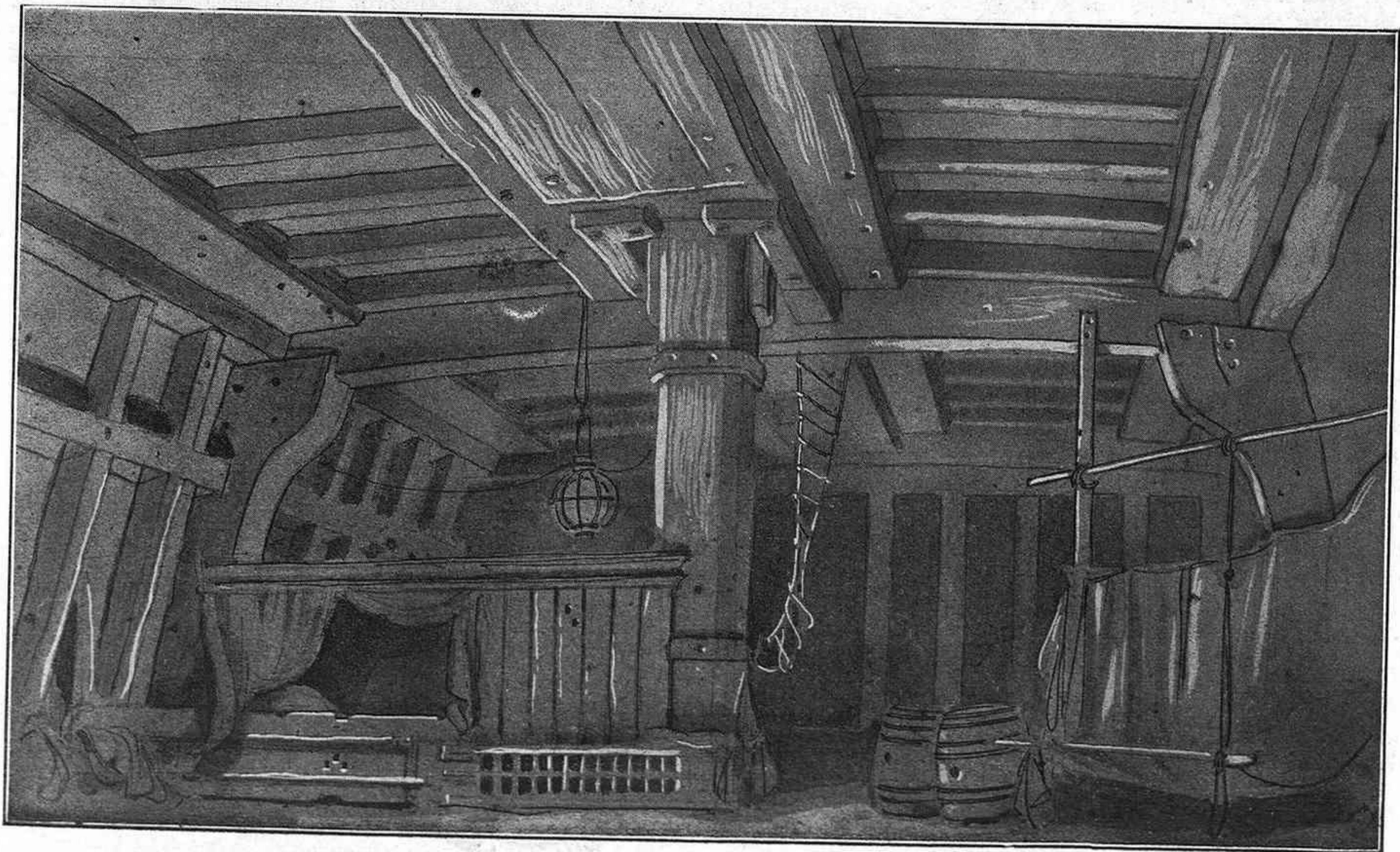
Però, a dir veritat, té més confiança amb les rajoles i el fistó que amb res.

A. MARCH

DELS MESTRES MORAGAS I ALARMA

Un projecte de decoració.

Un altre projecte, dels mateixos artistes.

LA FILOSA

Oh filosa, la filosa,
que restes vella i polsosa
en el clau que't van penjar,
jo t'admiro amb tota cura
com heràldica figura
de l'escut de nostra llar.

En el menjador de casa,
que'ls meus avis, dant-se brasa,
van fundar amb l'afició
al treball que'ls ennoblía,
encara hi veig avui dia
l'antic patriarcal escó.

L'escó que'm recorda encara
que hi sèiem amb el meu pare
tenint la taula al davant;
una taula llargaruda,
on hi assolíem cabuda
tots els de casa, al voltant.

Pares, fills i la mainada
hi feiem la castanyada,
hi celebravem Nadal,
la festa major del poble
i tot lo que és digne i noble
per a la casa pairal.

En l'escó l'avi s'asseia
abans de sopar i hi deia
el rosari amb devoció,
i mentres ell el passava,
l'avia, seguint-lo, filava,
també asseguda a l'escó.

Era la tasca darrera
de la mania feineria
que sempre havia tingut
i no volia deixar-la,
perque hauria estat matar-la
treure-li aqueixa virtut.

Jo encara la vareig veure
activa com no's pot creure
perque la llar prosperés;
afanyosa, diligent,
sempre alhora, sempre atenta,
no deixant res per després.

Quan era juny i es segava,
sens témer al sol, anava
el treball a vigilar,
i al ser la sega finida,
ella encara anava ardida
pels rostolls a espigolar.

Per la verema volia
aixecar-se abans que'l dia
espargís ses resplandors,
per trepitjar, perque deia
que amb la feina que ella feia
els vins sortien millors.

Son galliner pareixia,
per la netedat que hi havia,
un palau per l'aviram,
i en sa cuina tot brillava,
pisa i cristall, i semblava
que era d'or tot lo d'aram.

Les habitacions veïnes
sense pols ni terenyines;
sempre pa tendre a la post;
l'armari ben ple de roba;
la calaixera com nova,
i amb fruits del temps el rebost.

Tenia a la calaixera
una imatge falaguera
de la Verge dels Dolors,
amb un ciri a cada banda
i un pom de flors que, per tanda,
renovava amb altres flors.

Si un dubte l'avi tenia,
per a resoldre'l seguia
el parer d'ella, fundat
sempre en la seva experiència,
que és aquesta millor ciència
que la d'un savi advocat.

«Les coses de casa, deia
seguint la seva taleia,
no les fem en parany;
tu ets l'amo i jo la mestressa,
de tot lo que'ns interessa
què n'han de fer els estranys?»

Així la llar prosperava
amb els bons fruits que donava,
fins que's va casar l'hereu
amb una gentil pubilla,
tant bona com una filla
que'ls hi hagués concedit Déu.

Ditxosament vingué a l'hora
més justa, la jove nora,
per a minvar els afans
de l'avia, que's decandía,
perdent forces cada dia
amb el pès feixuc dels anys.

Allavors, per no entristir-se
i amb quelcom entretenir-se,
fou el filar son consol;
l'hereu el cànem bregava
i ella el filava, el filava
per a fer-se'n un llençol.

Com més se feia velleta,
més se creia fadrineta
i filava amb més dalits
i es voltava de quitxalla
per contà'ls-hi una rondalla
de follets i d'esperits.

A l'hivern, tota xamosa,
prop del foc amb la filosa,
s'escalfava, boi reçant,
i a l'estiu cercava l'ombra
de la parra, i a la sombra
s'endormiscava filant.

Blanca com la neu ja n'era
sa abans rossa cabellera;
amb la manca de dentat
el seu rostre disminuía;
cada jorn més s'ajupia
com un jonc pel vent corvat.

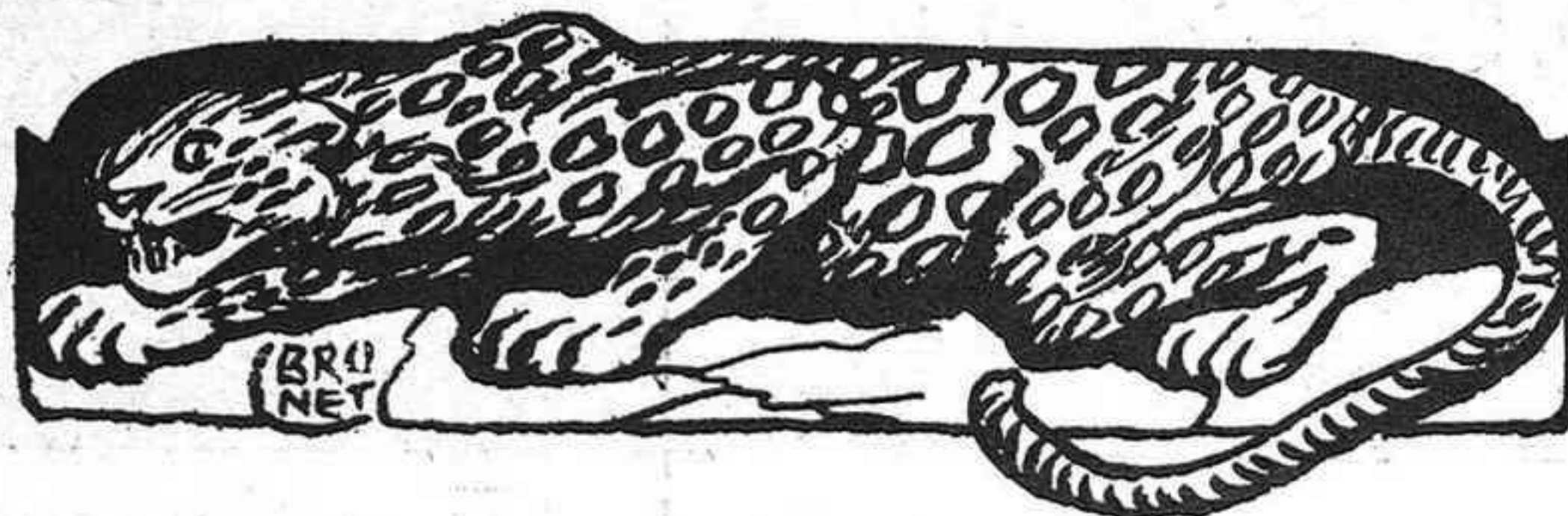
Un vespre, l'avi reçava
com de costum i filava
l'avia, al reç d'ell responent;
de cop, sa vèu tremolosa
s'apaga i cau la filosa:
era morta en son seient.

Quina commoció més forta
tothom al veure-la morta.
Entre sospirs i sanglots,
—Ja no filarà—exclamaven.
I petits i vells ploraven
com si fos avia de tots.

Una mà forsa pietosa
va recollir la filosa
i la va penjar a un clau
de l'escó, que encar l'aguanta
com una reliquia santa
del treball i de la pau.

Cada cop que a casa em porta
l'atzar, sento emoció forta
de la filosa a l'enfront,
i medito que s'apressa
a la perfecció i progressa,
amb els vells records, el món.

S. ALSINA I CLOS

Pensaments

Si els badalls alimentessin, que tips anirien els pobres!

En les visites de compliment sempre surten en la conversa aquelles coses que haurien de tenir-se més callades.

La consciència és el matalàs en que la sòn reposa;

per això, quan aquella està agitada, la sòn ne fuig depressa.

Un duro és sempre un duro; un home no és home sempre que hauria de ser-ne.

L'impertinent sol lograr el seu propòsit solament el primer dia; l'endemà, i sempre més, veu tancar-se al davant d'ell les portes més conegudes.

COTXER PARISENC

—No ho entenc... No més bèc absenta, que és una beguda verda..., i se'm posa el nas vermell.

Hi hà vegades que, no essent possible dir clarament la veritat de certes coses que se'ns pregunten, cal tenir més talent per a contestar a una criatura que a un home.

Ditxós de qui, per sa noblesa de cor, logra despertar l'enveja als séus semblants.

Qui sab ben gastar, economitza; ben sovint, el volguer fer masses estalvis, és causa de que's malmetin grans fortunes.

Les passions maten a aquells que, de no posseir-les, ja s'haurien mort de fàstic.

El dia que nomenin rei a l'orgull, cada mortal tindrà el séu rei.

L'home veritablement bo, fent bones obres, sempre creu no obrar prou bé; el dolent, per mal que faci, sempre's pensa que obra dignament.

Quant més temps passem donant voltes a unes paraules queensem dir, menys paraules diem; lo que equival a suposar que, si hi pensessim prou, callariem quasi sempre.

Desconfia d'aquell que abandona els séus interessos sense més mòbil que la sana intenció d'administrar els interessos teus.

Existeixen subjectes tant extraordinariament valents que no titubejarien en ficar-se dintre una gavia plena de lleons famolencs, i en canvi, per res d'aquest món s'atrevirien passar pel davant de la casa del séu sastre.

Abans de que falti pa als fills, el bon pare accepta fins les més ridícoles condicions que li imposa llur tirà.

Si l'enveja es tornés or, ¡que muntanyes d'or hi haurien!

EMILI ALBERT

LA FAM

SONET

En els confins d'Escitia, de neu emmantellada,
hi hà una regió infeconda, ostage de l'espant
on, des del cim del Caucas, s'hi veu la fam llençada
que arrenca, amb les dents, erbes pels antres unglejant.

Té els ulls a mitja testa, la gorja eixuta, inflada,
els llavis sècs i lívids de febre recremant,
li bull la cabellera, la faç groguenca, irada,
i té ensorrat el ventre i els òssos carn llagant.

En uracans envolta, de nit, pels pobles passa,
s'apropa al llit del miser, qual víctima hi dorm lassa,
i el séu alè mefític li infiltra sens pietat,

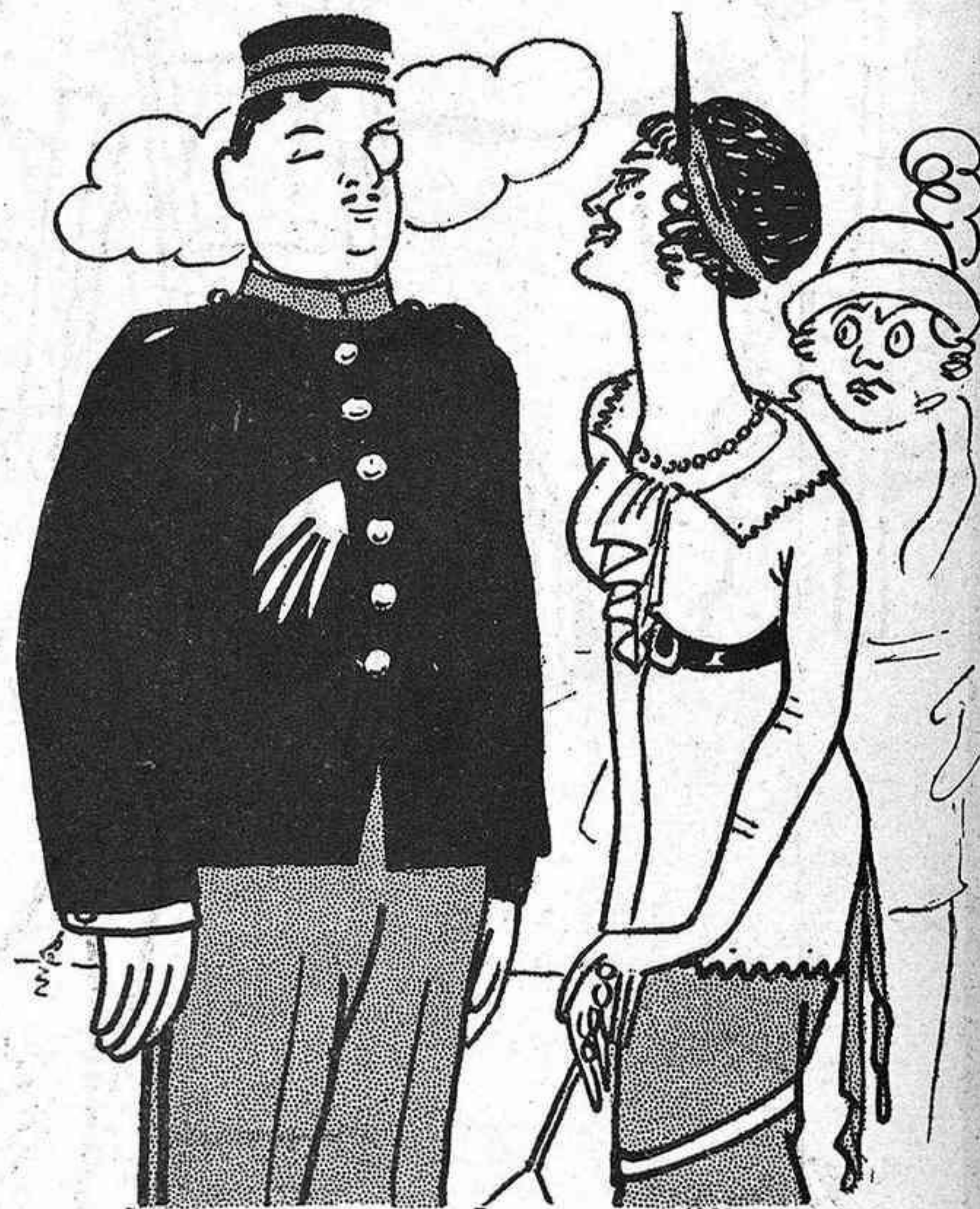
li encén en ses entranyes la fam devoradora
i fuig, volant sinistra, i riu esglaiadora,
veient com, per lliurar-se'n, sofreix l'humanitat.

JOAN REDONDO

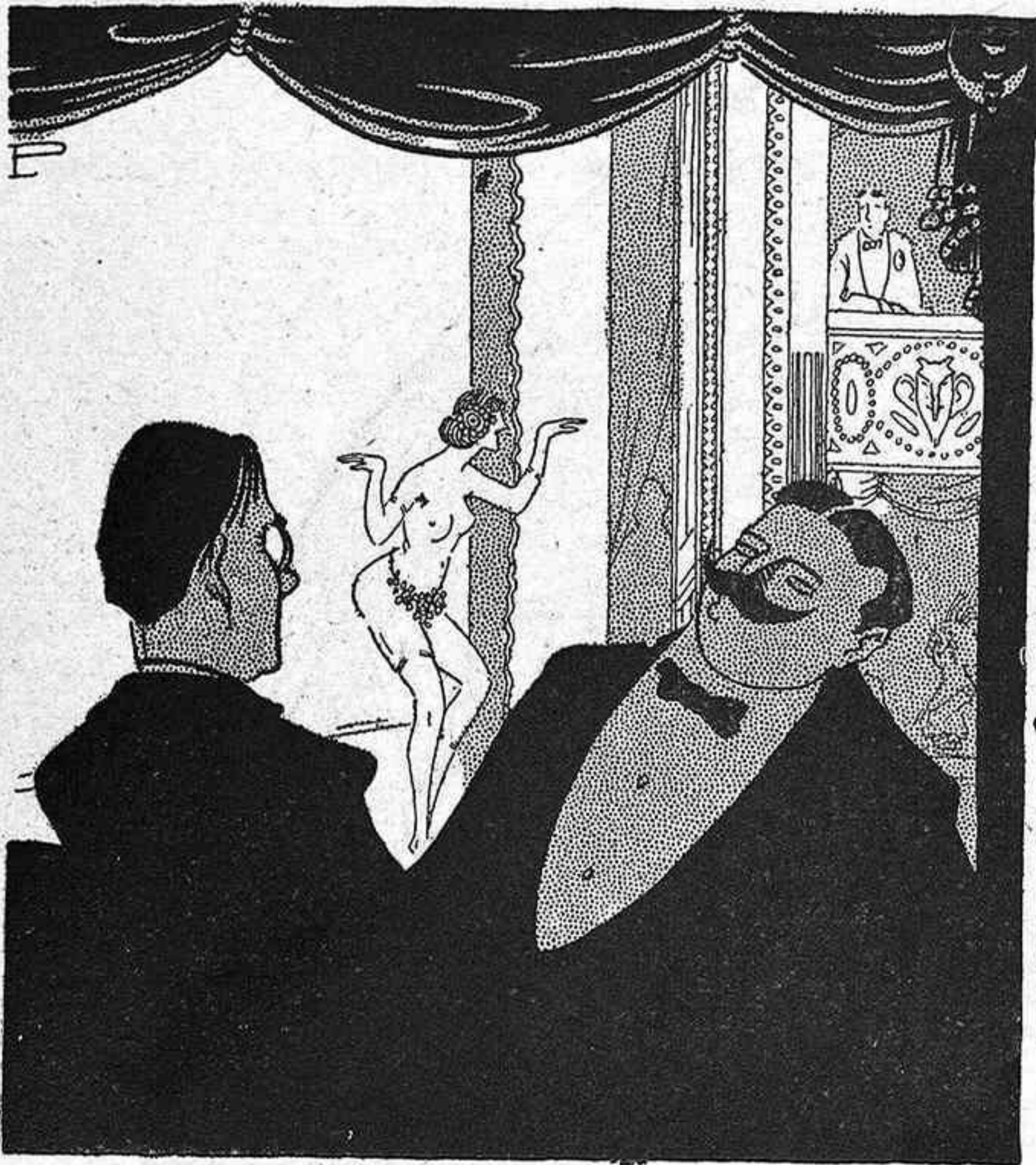
AL MAGATZEM DE MUSICA

—Ah, és molt bonic aquest "tango,,!... No l'han tocat mai?
—Les conseqüències, no més.

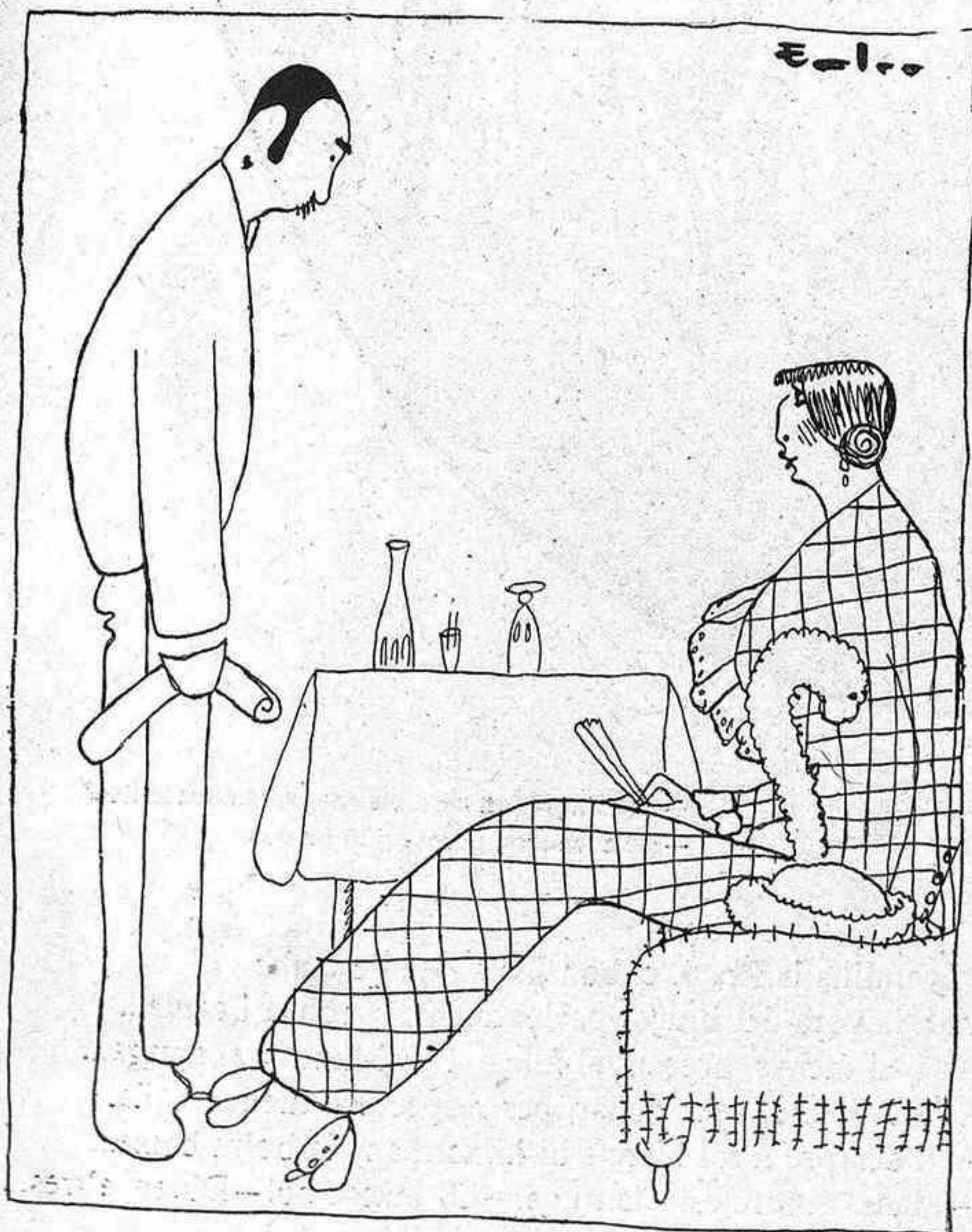
AL CARRER

—Estic boja per un quinto!
—I jo per un sexto!

AL CAFE-CONCERT

—I pensar que aquesta dona, amb els seus comptes de la modista, m'arruïna!...

AL RESTAURANT

—De quant el vol, el cobert, de tres o de cinc pessetes?
—Quina diferència hi hà?
—Dues pessetes.

Quiento gris

Estava decidit. La boda de la pubilla *Carbó* amb l'hereu *Guix* era cosa feta. Ambdós creien guanyar-hi, en el nou estat. Ella deixaria les *negruras* i foscors de casa seva, canviant son passat obscur per un present ple de claror; ell trobaria sens dubte el diamant d'un cor fidel que, com pedra rara, devia d'eixir, forçosament, d'aquell producte humil que, per ésser més *bo*, més *car* resulta.

Al juntar-se en estreta abraçada, l'unió va consagrar la força. La pubilla carbonera i l'hereu guixaire havien trobat son equilibri en una mitja tinta. Del *negre* emblanquinat i del blanc ennegrit, un to *gris* ne sortia, molt simpàtic.

Mes ai!, les coses bones duren poc. Una serpota maleïda s'introduïa traïdorament en aquell grisenc paradís, i xiulant a l'orella de l'home, li digué en to molt baix:

—La culpa és negra i el carbó, com ella, embruta i emmascara.

L'hereu començà a sentir l'angoixa del dubte, que és infèrnal torment. Llavors la serp s'acostà a la muller, tot murmurant:

—Covart i peresós, el guix, dorm sempre.

La pubilla restà cap baixa i pensívola.

Al poc temps ambdós caigueren ferits d'estranya malaltia. Ella s'anava tornant d'una blancor molt freda i sospitosa; ell s'enfosquia de semblant, i es feia insoporable pel gènit recel·lós: l'humor negre.

Fou precis separar-los. Mes, amb tot i viure lluny, ben apartats l'un de l'altre, continuava la discòrdia, passant de les paraules als escrits que sobre'l blanc paper, amb negra tinta, traçava, amb rabia, l'acerada ploma.

El dany que fa la llengua sol emportar-se'l el vent i aviat s'oblida; el mal que fa la ploma pot esmenar-se encara. Sols els fets són brutals, irreparables.

Sota un cel gris i núvol, tot trepitjant les fulles seques que encatifaven el passeig solitari, l'hereu *Guix* murmurava, en sa trista vellesa:

—Qui sab si aquella serp me va fer veure negre el blanc, sols per enveja!

Mentres allà, en un recó fosc, ple de miseria, la pubilla *Carbó* plorava, sola, abandonada de fills, parents i amics, arrencant-se, amb furor, els cabells *grisos*.

JOSEP DE LASARTE

Acudit

Una senyora entra a casa d'un retratista:

—Què se li ofería a la senyora?

—Voldria un retrat, ampliació d'aquest... Veu? Es d'un nen de cinc anys.

—I que'l voldria gaire gran?

—Què li diré, de l'edat que va morir, de vinticin anys!

JOSEP RIERA I FORG

ALS "CAVALLETS" DE LA BARCELONETA

—Què t'agraden més, els cacauets o les xufles?
 —Els cacauets, perquè n'hi hà dos.

La baralla

En Narcís i la Rosó fa dos anys que van casar-se i són pares d'un infant que té la carona d'àngel. En Narcís i la Rosó tal volta s'estimen massa... mes quiscun té el genit viu i per un no-res s'embranquen... Per un mot, el més senzill, per l'indirecta més blana, fan anà el Mas enrenou i ja està la guerra armada! La Rosó no pot sofrir que'l seu home la comàndia perquè, diu, que no hi té acert... i per xò li duu les calces!

Si rondina la Rosó, el bon Jan s'alça de taula; và a la vora del breçol pacientment, i gronxa i canta... Allà, al menys, breçant al fill, son mal-humor apaivaga... La Rosó, si el sent cantar, per respecte al menut, calla. Així sempre a càl Narcís hi hà tot l'any la boira baixa... —Massa amorettes!— fan uns.— Ell massa bó!— Diuen altres...

Fa dos anys que són casats i un i mig que ja's barallen. En Narcís és un taujà, mes, sempre la guerra, el cansa, que tant và el canti a la font... que algun dia pot trencar-se!

ALS "COCHONS,, DE MONTMARTRE

—Encara estàs tant enamorat de la Lluisa?
 —Ca, dòna! Ara ja'm comença a fer fàstic.
 —I doncs, que heu renyit?
 —No, m'hi he casat.

I va venir l'aldarull i al Jutjat hi hagué feinada...
 plans de divorci, retrets, i un tràngol de mil diables,
 crits d'ell, fums de la Rosó, i per fi... una bofetada!

Qui a donar-la es va atrevir ningú ho sab; el cas és que ara
 la Rosó no alça la vèu i ell és sol l'amo de casa.
 Diuen que, irat, en Narcís, d'ella volia allunyar-se
 i que, amb el Jutge parlant, ara s'ha desdit del tracte...
 Fins se diu que tot sovint el plor no pot aguantar-se,

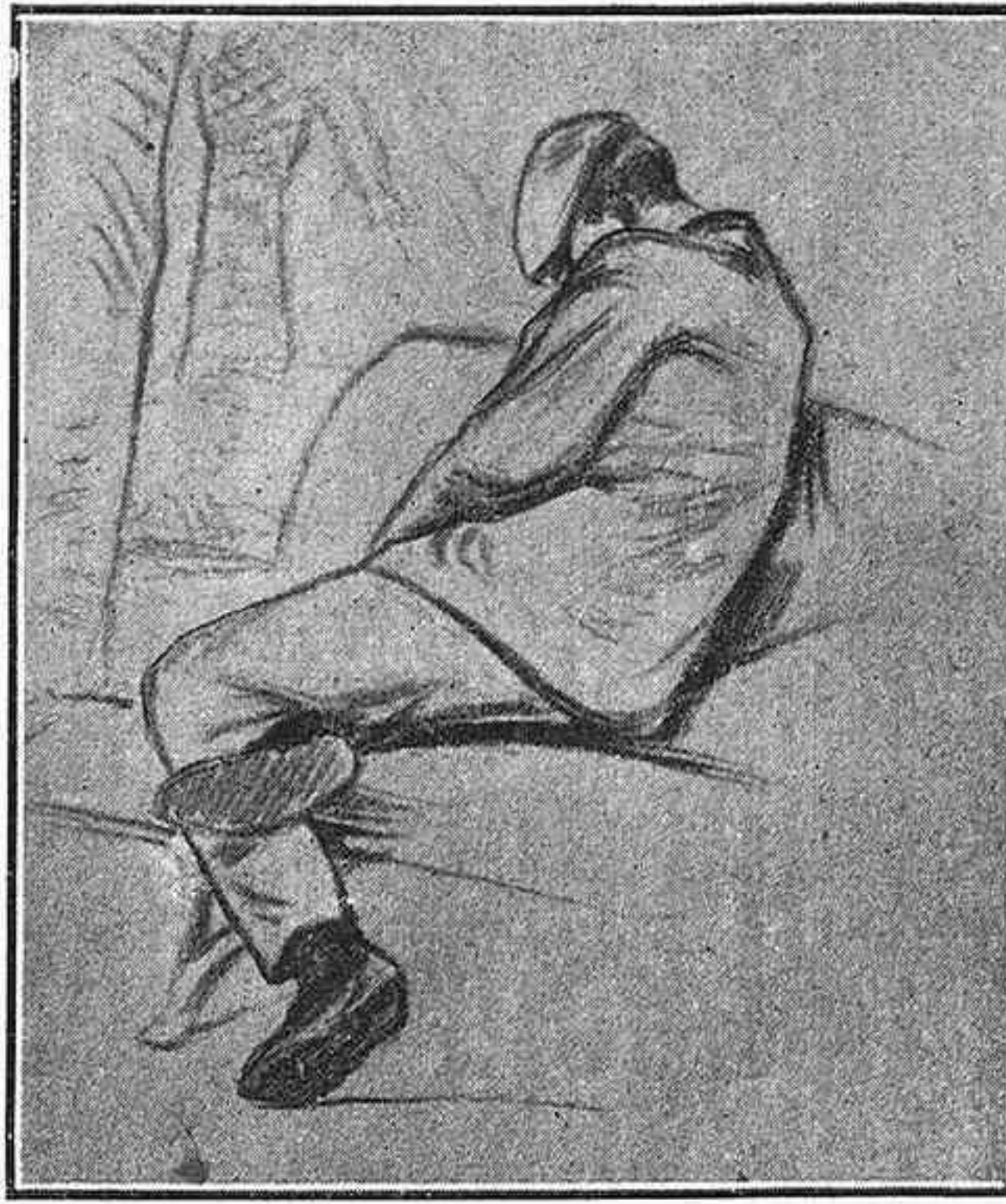
que, penedit del que feu, perdó a sa muller demana,
 i que besa amb més amor al fill de carona d'àngel,
 dient al qui el vol sentir, que, mai més, mai més baralles!...

—Si tu me'n cerques, Rosó, les ofegaré amb besades,
 tenint per Jutge de pau al nostre fillet de l'ànima!—

I assegut vora l'infant, en Narcís breçola i canta..
 i es confonen tres amors en una llarga abraçada.

J. AYNÉ RABELL

ELS "POTENTATS,, DEL PARC SOMNIEN...

En... truites

En una bona col·locació pel fill

En la reivindicació

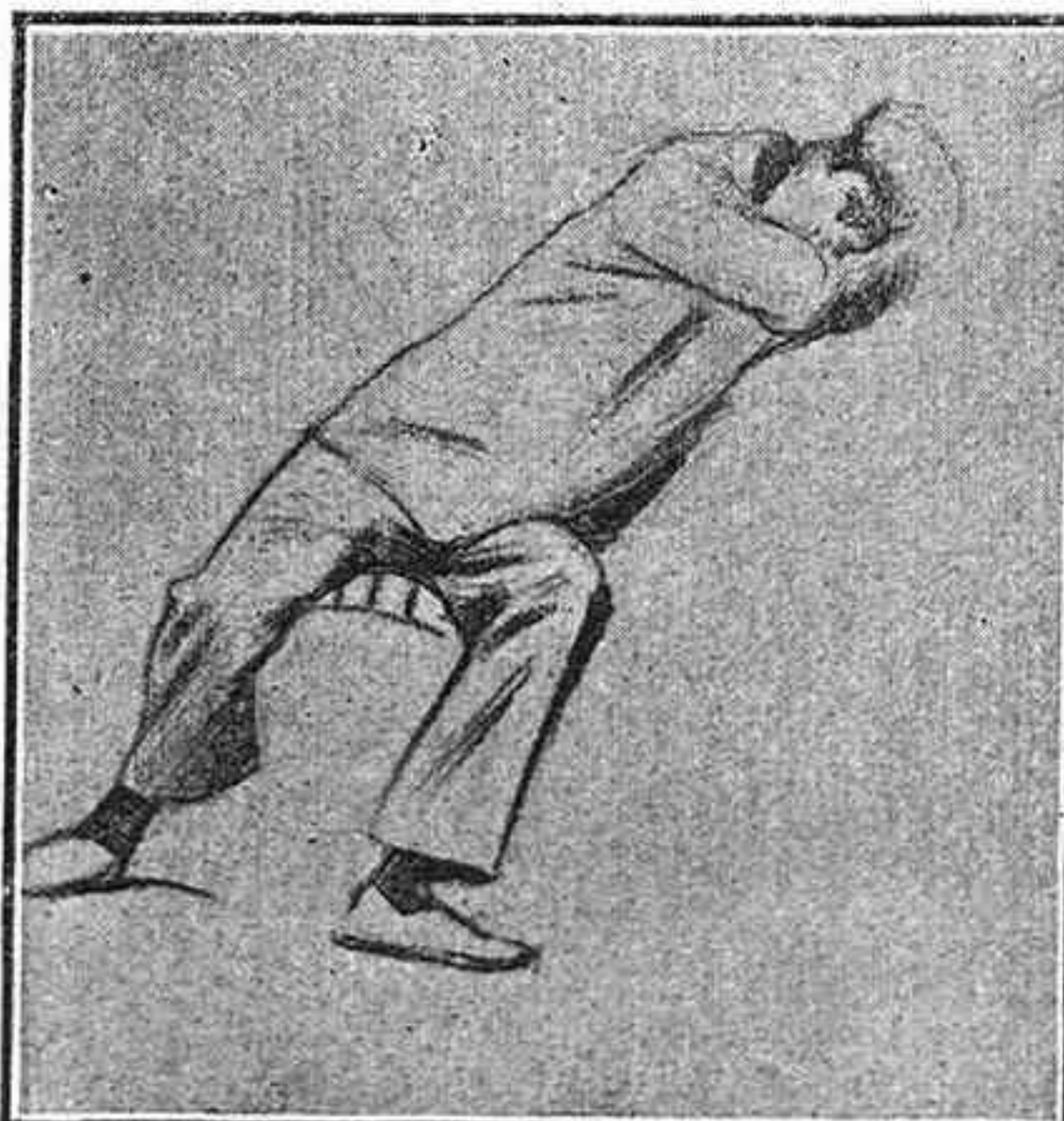
En treure la rifa

En un viatge a les Amèriques

En un drama inèdit

En un rellotge d'or marca "Longines,,

En una altra crema de convents

En res

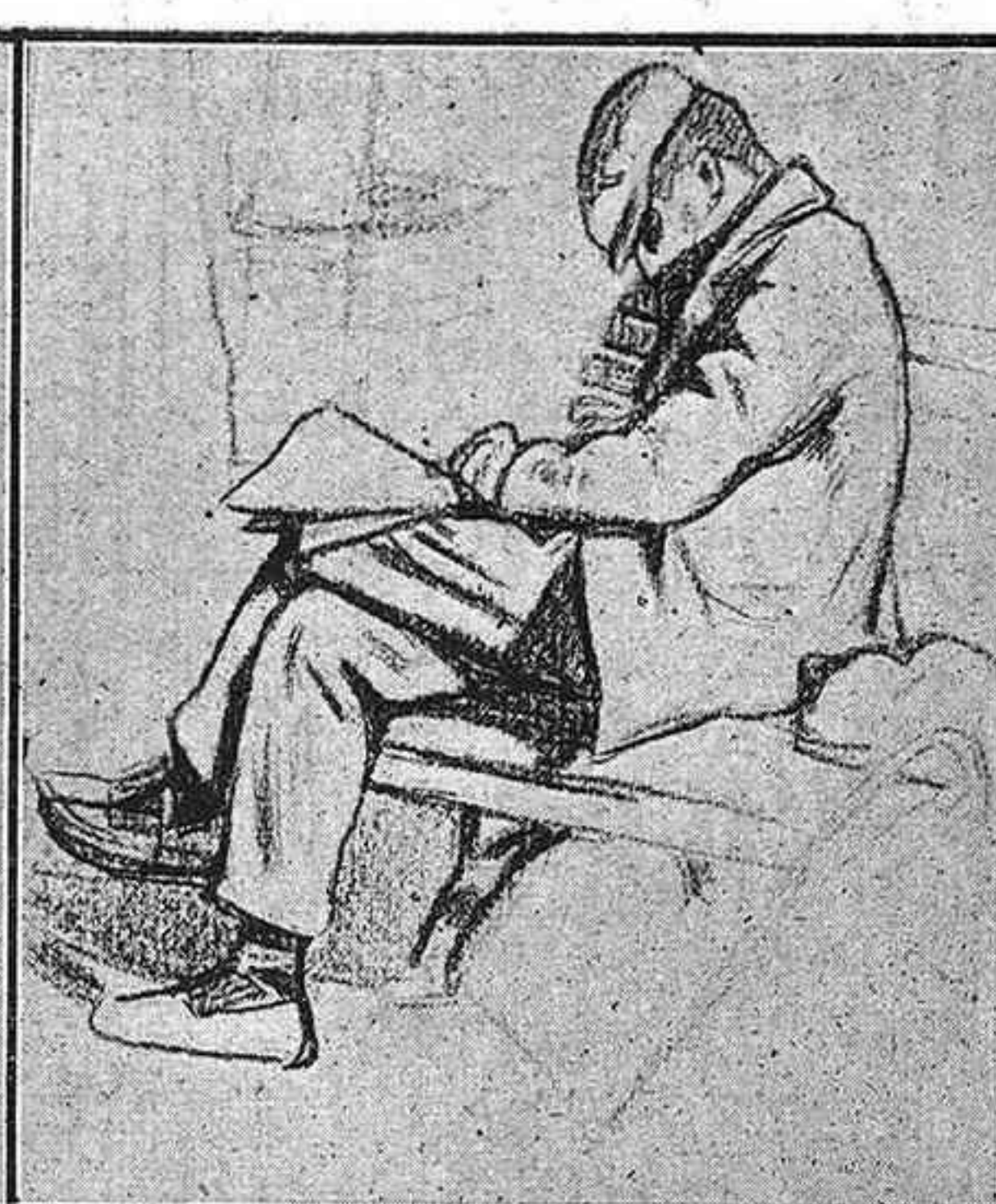
(Croquis del natural, per M. Balasch)

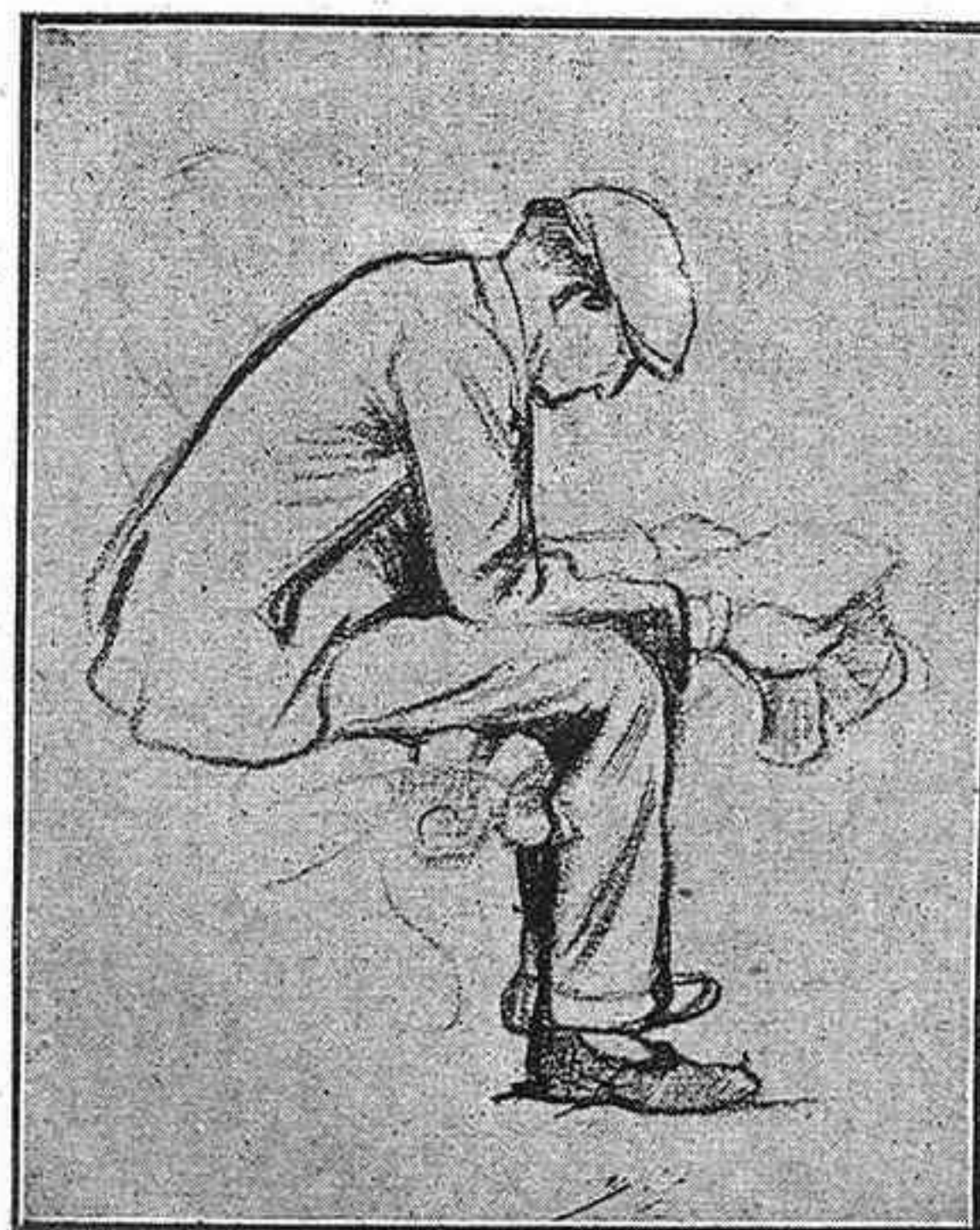
En un dinar de duro

En el majordom de la fràbrica, maliatsiga!...

En un oncle capellà

En una xaveya que va fer al cine

En el darrer discurs de don Lacandro

En un bon casament

En la mare que no ha conegut mai

En un fill que té al moro

En una regidoria

EL FINAL

Molt temps hà que la veia pensativa, seriosa, trista. Feia prop de dos anys que s'havia matat el pobre Martinet, l'únic amant al que havia estimat una mica, i continuava vestint de negre. Si algú amic l'invitava a un sopar alegre amb altres amics i amigues, refusava. Reia poques vegades.

Encara que jo havia anat seguint, dia per dia, aquell canvi de caràcter i de costums, veia amb tota la seva força el viu contrast que oferia la Lluïseta d'avui amb aquella Lluïsa esbojarrada d'anys enrera. Anava desapareixent la bordellera desvergonyida, donant pas a una xicota decent i honrada. Era un cas de purificació interna anormal; de regeneració dintre'l vici; de purificació entre llot.

Jo'm sentia satisfet d'aquella obra, semblant-me que hi havia contribuït amb els meus concells, la consideració amb que sempre l'havia tractada, i la meua constància en posar de relleu la superioritat dels purs goigs de l'esperit sobre les grolleres sensacions de la carn.

Un fet senzill va constituir la prova decisiva del canvi que s'havia operat en l'ànima de la Lluïsa. El jove que, atret per les gràcies d'aquella dona temptadora, havia ocupat el lloc abandonat tràgicament per en Martinet, s'havia enamorat bojament d'ella i corria el perill de seguir el mateix camí funest del seu malhaurat antecessor. Quan la Lluïsa conegué que aquell pobre noi ja no vivia més que per ella, en lloc d'abusar del domini que sobre d'ell exercia, embrutint-lo com havia fet amb els demés, començà a tractar-lo amb exquisida cortesia primer, amb estudiada fredor després, i finalment amb una acritut tan repulsiva que'l pobre xicot acabà per curar-se d'aquella passió tan mal corresposta i buscà en altres braços menys ingrats el goig de que estava assedegada la seva ànima.

La Lluïsa s'alegrà de la fugida d'aquell innocent i se

sentí satisfeta de lo que conceptuà, i realment ho fou, una bona obra.

Un vespre vaig trobar-la enfeïnada, netejant la màquina de cosir.

—Que no surts avui? vaig preguntar-li.

—No, no vull sortir cap més nit. Mira.

I va ensenyar-me tres dotzenes de *petxeras* que tenia sobre d'una cadira.

—Que vols treballar?

—Vull intentar-ho. Las hores que'm deixin en pau de dia els pocs amics que conservo, i les hores de nit, que siguin precises, las aprofitaré per a veure si puc guanyar-me un modest jornal. No sortint a les nits, puc estalviar molts gastos del vestir. Lo que vaig aprendre a la Casa de Caritat podrà servir-me per a intentar la prova que vull fer de viure honradament. Veurem.

—Si realment ho vols, ho lograràs.

—No hi confio gaire. Potser conseguireu guanyar-me la vida justa; però no tinc esperances d'arribar a conèixer l'alegria del treballar.

—A mida que vagis guanyant, amb la traça de les teves mans, lo suficient per a no necessitar l'auxili dels viciosos que't volten, aniràs comprenent i fruint les dolçures d'una vida de treball honrat.

—No, no. Les alegries serenes, les expansions pures m'estaran constantment prohibides. Ahir a la tarde, passava per la plaça de Letamendi i vaig veure plegar d'un taller de modistes a un grupo de noies d'uns vint anys, tres avant, tres enrera. Sortien alegres com una colla de xamosos aucells desengaviats; reien sorollosament, jogaven empaitant-se i donant-se carinyoses patacades; els seus ulls, plens d'una puresa infinita, llampuraven de joia. ¡Com les envejava i de quina bona gana m'hauria juntat amb elles! Però, tant bon punt passà per la meua imaginació el desig de compartir amb aquelles ditxoses obreres tant innocentes i agradoses expansions, se m'enrogí la cara pensant que era indigna de barrejar-m'hi. Elles sortien del taller santificades pel treball i jo portava humitejat el rostre d'uns petons impurs, quina marca infamant no podria esborrar amb una vida de sacrifici.

—No desesperis, Lluïsa. Tu trobaràs, si persisteixes en tos bons propòsits, una tranquil·litat interior que no has conegut encara, i que't compensarà la falta d'altres ventures que la desgracia t'ha fet impossibles de lograr.

—Ho provaré, però tinc por que la falta de fè en aquest ensaig, agotarà més prompte de lo que jo voldria la bona voluntat amb que començo aquesta prova.

* * *

A força de perseverancia va lograr, la Lluïseta, fer-se una modesta setmanada. Va deixar el luxós principal del carrer de Casanovas i llogà un tercer pis del carrer de Vistalegre. Al despedir l'últim dels seus amics havia despatxat també a la criada. Va vendre els mobles sobrers, els vestits de seda, els sombreros i tots els bibelots i moneries supèrflues que'ls seus amants havien agombolat en etagers, lavabo, bufet i tots els llocs on hi havia presatge o postadeta. Va pagar els petits deutes que tenia i va preparar-se per a una vida senzilla i recatada, decidint no sortir de casa més que al caure la tarde, per a tornar la feina feta i recollir la del dia següent.

Amb els diners que li havien quedat de lo que s'havia venut, comprà lo que li faltava per a tenir el nou pis arreglat amb força senzillesa no exempta de certa natural coqueteria. Guarní son balcó de flors, penjà la ga-

via d'un enjogassat canari a un clau del sostre, i posant la màquina al peu del balcó per a que'l sol l'inondés de llum, emprengué la Lluïseta sa nova vida.

* * *

Instal·lada en aquell niuet agradós, vaig continuar visitant-la per a seguir de prop aquella lluita heròica d'uns bons propòsits contra els impulsos d'un temperament de foc, les probabilitats d'una miseria no acostumada, l'esclavitut del treball en un caràcter avesat a totes les llibertats i les tentacions del seu passat que l'empenyien als braços dels amants que l'enyoraven.

Sense que n'hagués esment vaig ajudar-la en aquell camí de dolorosos sacrificis que havia emprès amb tant noble desig. L'amo de la camiseria, per on ella treballava, era un bon amic meu, i, abonant-li la diferencia, li pagava les petxeras a doble preu de la tarifa corrent, poguent-se així guanyar unes quatre pessetes diaries. Quan coneixia que li faltaven diners per a pagar el lloguer, jo comprava un dècim *premiat*, i fingint no haver-lo mirat encara, encarregava an ella que mirés les llistes, quan anés a entregar la feina, prometent-li anar a mitges si sortia *premiat*; això li donava una alegria i la treia d'un apuro. Diners no m'atrevia a oferir-n'hi perquè tampoc me'ls hauria admès, i amb aquestos i altres medis indirectes jo podia, sense ofendre-la, ajudar-la a vèncer els molts obstacles amb que s'entrebancaria en aquella vida honesta i difícil a que no estava acostumada.

Per exigències del negoci tenia d'empèndrer un viatge que havia de durar dos o tres mesos. A l'anunciar-li va semblar-me que la notícia la contrariava. Vaig deixar-li escrit l'itinerari que havia de seguir i les fondes aon, en qualsevol ocasió, podia escriure'm, si necessitava alguna cosa.

Vaig marxar, dolent-me a l'ànima la soletat en que deixava a la Lluïsa, però convençut de que, avesada ja al seu nou modo de viure, les flors, el sol i el canari, li farien oblidar del tot les seves aficions d'abans, menys pures i no tant abundoses de sana alegria.

* * *

Feia cosa d'un mes que era fóra de Barcelona. Havia enviat cinc o sis postals a la Lluïsa i no havia obtingut resposta. A Soria va portar-me el correu una carta que'm va fer saltar el cor, al veure que era lletra de la Lluïsa.

Vaig obrir-la, content, desitjós de sapiguer que a la fi la regeneració de l'antiga pecadora era un fet definitiu.

La carta deia així:

«Bon amic meu: vares fer-me un flac servei a l'arrencar-me de la vida miserable que duia. Sense seny i sense vergonya, no m'havia sentit mai desgraciada. Si el riure vol dir gosar, jo tenia hores de goig immenses quan m'entregava a folles disbauxes amb altra gent tant esbojerrada com jo; l'únic amor que coneixia, el sensual, m'havia donat estones d'un plaer febrós que arborava les meves carns; no tenia ni podia tenir consciència del meu rebaixament, perquè els homes que coneixia eren, en les nostres intimitats, encara més repugnants que jo. Fins algunes voltes havia sentit orgull d'ésser com era, per les humiliacions que imposava als viciosos que buscaven en la dona luxuriosa la satisfacció de les seves passions impures. Ja veus com en aquella vida, que a tu et donava tanta pena, jo hi trobava boges alegries, amorosos espasmes i motius de vanitoses satisfaccions.

«Tot s'ha acabat, quan tot just tinc vinticin anys, i la vida podria ésser per a mi, com ho és per altres més sortoses, un paradís. Entre alguns dolorosos aconteixements, i la teva constància, m'heu fet *bona*, i l'ésser bona per a mi vol dir estar condemnada a sofrir el pitjor dels suplicis morals. Ja no serveixo ni per a un bordell ni per a una llar virtuosa. Per a la vida alegre la vergonya m'és un destorb; per a la vida honrada la meua historia és una barrera. M'espanten igualment el passat i el pervindre, i en aquest dubte crudel opto per la covardia de fugir, matant-me.

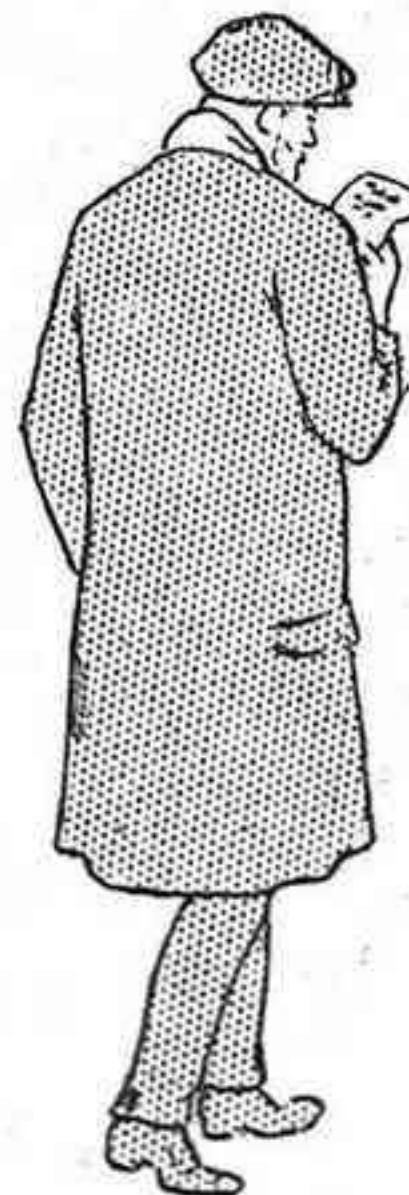
«Perquè'm faig càrrec de la teua bona intenció no sento contra tu gens d'odi. No fóra capaç de sentir-ne tampoc contra ningú, en aquesta hora en que tan necessitada'm sento del perdó de tots aquells a qui he fet sofrir.

«Voldria escriure't aquesta darrera carta llarga, ben llarga, per a dir-te moltes coses que'm bullen al cervell; però, presa la determinació de no viure, estic friso de lograr-ho, i cada minut que tardo se'm figura un segle. Sols vull que sàpigues ma darrera preocupació: Vaig a veure al Martinet, què'm dirà?

Resa per la *Lluïsa*.»

La lectura d'aquesta carta va deixar-me com atontat. Al recobrar la serenitat, els meus llavis murmuraven maquinalment un pare-nostre.

JEPH. DE JESPU

Martinet
1914

L'ART DEL PATÍ

— Agafa't amb mi, dona, i no tinguis por.
— No, no; quan són dos que s'estimen, amb un que caigui n'hi hà prou.

A TU

Recordant els teus agravis,
que no t'obriria els llavis
més, un jorn te prometí,
i no obstant vinc a parlar-te,
dic millò: a recriminar-te
el modo de procedi.

Mentres vareig pretenir-te,
idolatrar-te i tenir-te
com a reina del meu cor,
tu, que tens el cor de roure,
feres com un quan sent ploure,
despreciares mon amor.

Mes desde que sapigueres
que en ma ment ni en mon cor eres;
que n'hi tinc un altre ja,
que no'm trobes cap vegada
que amb ta penetrant mirada
no'm vulguis magnetitzà.

¿Fas això perque voldries
que retornessin els dies
aquells que't donava el cor,
o bé ho fas perque t'apena
al veure que un altre nena
és feliç amb mon amor?

Lo primer no ho puc comprendre,
car seria donà entendre
que mudes molt de pensar;
lo segon menos encara:
fóra una cosa ben rara
no volgue'l ni volgue'l dar!

Mes siga per eixa cosa
o per altra, dona hermosa,
no tinc que objectar-hi res;
solament un prec vull fer-te;
que, si possible pot ser-te,
no'm tornis a mirar més.

Això serà cosa bona
per a que mon cor, minyona,
no torni per tu a glafi,
i serà una gran pensada
per a que ma ben amada
no sospiti gens de mi.

Mes, no mudant de manera,
si ma estimada s'entera,
ai, de tont mirar ardent!
tindrà en mi confiança tanta,
o serà tant i tant santa
per no fê un mal pensament?

Ara que cicatrizada
tinc ma ferida, oh ex-amada,
no me la tornis a obrí;
mes que per res me doldria
per la dolça amada mia
que no viu més que per mi!

R. PAMONICAS

Cançó d'emigrants

Som els paries de la terra,
la desferra
d'un món vell;
carn sobrera que, apilada,
n'és llençada
an el fondo d'un vaixell.

De la vida en la revolta
ningú escolta
nostre clam.
Som la massa acorralada
i espantada
per l'espectre de la fam.

El clam d'ira que no'ns deixa
n'és la queixa
del vençut.
Nostra nòmada existencia
n'és l'herencia
d'una vella esclavitut.

Nostres cants són recordances
i enyorances
de la llar
i tots tenen la tonada
de l'onada
que a la platja va a besar.

Al xisclar de la sirena
tots amb pena
nos mirem
i uns amb altres al mirar-nos,
sens parlar-nos,
semblem dir-nos: On anem?

No sabem pas nostra vida
maleïda
quin fi haurà,
car perseguim la sort boja
que és la goja
que viu sempre més enllà.

Ai dels febles que somnién
i confien
en la sort!
que en les lluites la victoria,
com la gloria,
té el més savi o bé el més fort.

Caravana aventurera,
la nova era
que esperem,
és tornà a la pau gosada
de la terra benaurada
que anyorem.

B. RAMENTOL

Rosario de Santa Fe

Un arcalde borrego

Hi hà, a Vallmagre, un batlle nou
que és l'home més papa-nates
(si s'ha de fer-li justícia)
dels que empunyen la mangala.

Tant és així, que les seves
disposicions són tant savies,
que mereixen s'esculpeixin
amb lletres d'or en els marbres.

Ne nombraré tant sols dugues
de les seves arcaldades
que tenen de fer-lo cèlebre
per tots els recones d'Espanya.

La primera fou que un dia,
el nostre perínclit batlle
manà es posés un lletrero
del cementiri en la tanca,
concebut amb aquests termes:

«En eixa mansió sagrada,
tant sols poden enterrar-s'hi
els que visquin a Vallmagre.
Els morts que contravinguessin
les meves ordres, sens falta
pagaràn deu rals de multa.
L'arcalde, Félix Sabata.»

Ara escolteu la segona,
digna pariona de l'altra.

De Vallmagre les veïnes
van promoure una bullanga
perque'l carnicer del poble,
amb molta raó, es negava
a vendre carn de vedella.

—Que's presenti sens tardança
el carnicê a ma presència;
—manà l'arcalde. I s'entaula
entre'ls dos, aquest diàleg:

—Vols dir-me per quina causa,
a vendre vedella et negues?
—Per una raó molt clara...
Perque no'm surten els comptes.
—I això?

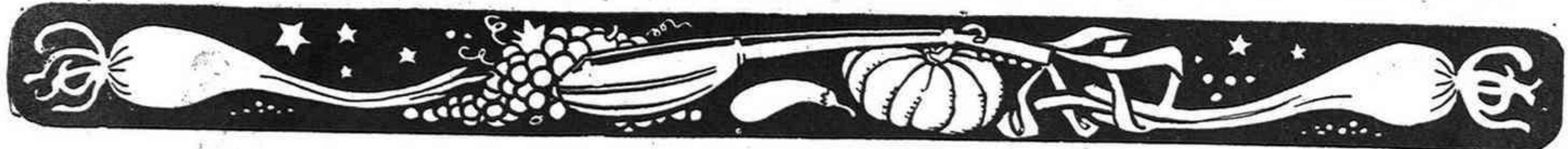
—Veureu: jo matava
cada dia una vedella;
però sempre me'n sobraven
tres quartes parts, o bé mitja,
que tenia de llençar-la
perque se'm feia dolenta.

—Es dir que tu abans, mataves
cada dia una vedella?

Doncs mira: sabs què pensava?
Que'n matis solsament mitja,
i l'altra mitja... la mates
quan ja tinguis la primera
tota venuda. Veus, ara,
quan fàcilment tot s'arregla,
sens que tu hi perdís?... Doncs... apa!—

Al sentir semblants sentencies
qui és el que no cau d'espatlles?

DOLORS MONT

Les aficions

Alts i baixos, rics i pobres,
més o menys, tothom del món,
—cada hù per llà on l'enfila—
té les seves aficions.

Per passatemp, per fer l'home,
per distreure el mal humor,
les hores que'l deixen lliure
les usuals ocupacions,
qui no toca la guitarra
pinta o fa volar coloms.

Qui no té una pianola
fa cantar un gramofón;
qui no munta en bicicleta,
retrata o és caçador.

Qui no és comediant, và als toros,
al *Polo-Club* o al *Frontón*;
qui no fa gimnasia rítmica
se diverteix fent l'amor
a tres pubilles a l'hora
(ja's veu amb quina intenció).

Qui no és sarauista, pesca
o es dedica a fê excursions,
qui no dibuixa, fa versos
o estudia per tenor.

Qui no adquireix llibres rars,
en compra d'altres pitjors;
qui no cataloga insectes,
de segells fa col·lecció.

Qui no guarda cap-i-cues,
té ferros de l'antigor,
plats i pots d'apotecari,
caixotes plenes de corcs,
pintures del segle quinze,
monedes dels visigods,
àmfores gregues d'Empuries
i vidres de Cervelló,

Qui no és president d'un Centre,
és secretari de dos;
qui no és membre d'una Junta,
és soci d'un Orfeó.

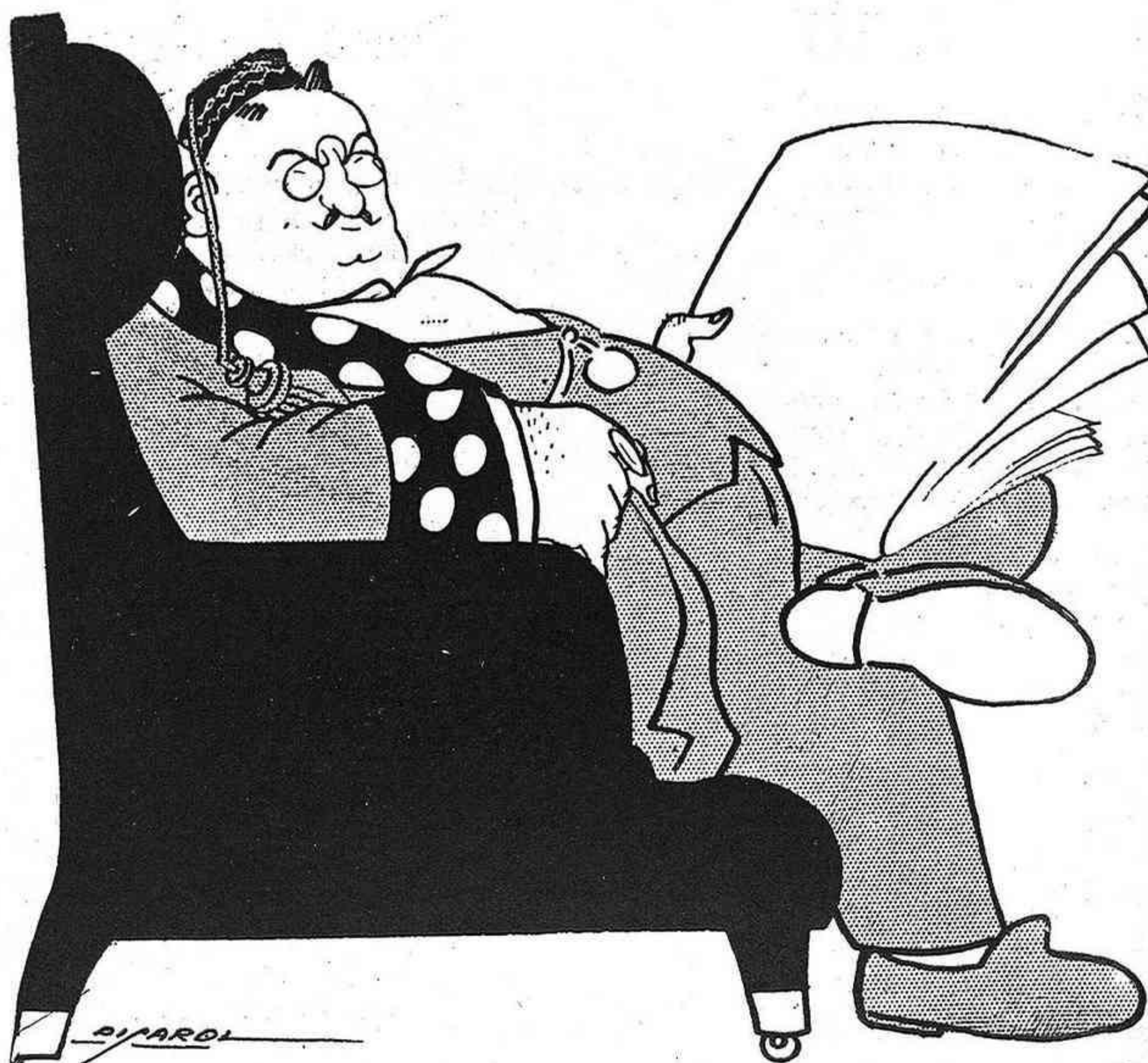
Qui no és *xofer*, tira el sabre
o és *referí* de *fut-bol*;
qui no és *boy-scout*, boxeja,
patina, o és nedador.

Qui no juga al *golf* o al *tennis*,
se dedica a criar goç
d'una raça ben estranya,
perque tingui miradors.

Qui no té joc al tresillo,
fa el vinticinc o el xapó;
qui no fa el solo fa el burro...
(que fan el *burro* són molts!).

El qui té malalts a casa
no és, potser, per afició;
mes, per costum, parla sempre
de floncos, de tumors,
de microbis, d'hemorragies,
de trencadures, de bonyes,
de sueros, d'anti-espasmòdics,
de fosfats... d'inhalacions!...

Sab anècdotes d'en Crespo,
xistos d'en Sansalvador,
casos difícils d'en Fargas,
rarses d'en Queraltó,
genialitats d'en Bartrina
i acudits d'en Raventós.

CORRELIGIONARI

—Els conservadors?... Ja era hora! Gracies a Déu
que han pujat els meus!

Retreu consultes curioses,
diagnòstics i operacions
dels Cardenal i els Esquerdo
i tots els altres doctors.

Sab que hi hà injeccions de plata,
d'or, de bronzo... i de llautó;
que, per abaixar la febre,
res com el *piramidón*.

Que la kola és un gran tònic,
la til·la un anti-nerviós,
un emolient la llinosa
i un diurètic el fonoll.

Que la cal reforça els òssos,
el iodo és bo pel dolor,
el digital pels cardíacs,
la potassa per la tos,
el colombo per la melsa,
el *yoghourt* pel pador,
i, pels atacs d'histerisme
les fulles de rave bord.

Sab com se cura un catarro,
com esclata un xarrampió,
com se trenquen les engines,
com se talla un ull de poll,
com se cuida una partera.
i com se lliga un cordó.

Aquets senyors climatèrics
són, potsê, els únics del món
que, al seu estat, ajustades
mantenen ses aficions;
perque, en general els homes
s'aficionen, quasi tots,

a lo que està amb son ofici
més en contra-posició:

El qui és forner posa timbres;
l'hortolà fa ampliacions;
el retratista, trompetes,
i el music, soldats de plom.

El qui és sastre fa rellotges;
el lampista, acordeons;
el guixaire, llits de ferro;
el manyà, mobles de jonc;
el cadiraire, llanternes,
i el paleta, biberons.

L'escribent adoba cocis;
el notari, encenedors;
l'advocat tradueix a *Xespir*,
i el metge, el *Decameron*.

L'arquitecte planta bròquils;
l'estudiant sembla melons...
(que sovint surten carbaces
per falta d'un bon adob).

D'això sembla deduir-se'n
que tothom, en lo pregón
de l'ànima, hi té una ceva...
i els grills són les aficions.

PEP LLAUNÉ

L'advocat del peix

¿Per què l'havien batejat amb aital renom, els figuerencs de mitjans del segle passat, a don Narcís Plantalamor, home molt golut, alt i sèc (hi devien posar més aigua que midó) i tant gandul que retirava tard i matinejava molt per a tenir més hores vagatives?

Senzillament: per la costum que tenia d'anar a plaça gairebé cada dia i comprar quelcom que li fes goig; no trumfes ni mongetes, que d'això ja se'n cuidava la criada, sinó qualche requisit; i com que era molt aficionat al peix que portaven de l'Escala, Roses i Cadaqués, se n'entrava a la pescateria proveint de lo que li picava a l'ull, mentres li donguessin baratet.

No pensava més que en menjar; era dels que més s'estimaven un pollastre per a les vuit que una poma per a les set; de manera que, si en aquella època s'haguessin estilat les interviews, la tinguda amb ell hauria sigut d'aquesta faisó:

- Quin és el séu autor predilecte?
- Brillat-Savarín.
- Quina musica li agrada més?
- La de la paella, quan s'hi fregeixen bons talls.
- Quin perfum prefereix?
- El del capó trufat a l'ast.
- Quina de les belles arts li és més simpàtica?

—L'art d'agafar peix.
—I del teatre, què prefereix: òperes, sarçueles, dramas...?

—Comedia.

—I els braus, li agraden?

—Estofats.

Era viudo de dues dònnes, perque se li havien mort l'una després de l'altra; la primera apenes menjava i considerant als altres com a sí mateixa, el matava de fam; la segona era tant de vida que, si ell badava una mica, se li acabava tot; així és que, escarmentat, no va voler tornar a casar-se, vivint sol amb una criada tant sorda, que ni tampoc sentia quan se li agafava l'estofat.

Quan pel camí de la pescateria el trobava qualche amic o conegut i li preguntava:

—I doncs, don Narcís, cap a passeig?

—No; al peix—solia respondre, i tantes voltes va haver de dir-ho que varen batejar-lo amb «l'advocat del peix», perque el nom de Plantalamor el trobaven massa llarg.

No era cap mal que'l bon home tingués aital costum; però, feta la provisió, se la posava a la butxaca d'un paltó que duia estiu i hivern.

Afortunadament, les provisions eren petites, perque, com s'ha dit, vivia sol amb la minyona; però com que era molt flac de memoria, tot sovint s'oblidava de buidar les butxaques a l'arribar a casa, i no era estrany veure-li

un o dos parells de caragols bovers que se li enfilaven esquena amunt i que prou s'endevinava llur procedencia per aquella especie d'estelles que deixaven darrera séu i que lluien com la via làctia.

Un vespre que don Narcís feia el tresillo, al cafè militar del carrer de la Presó, un dels companys va començar a queixar-se de certa fortor que tapava els esperits. Els altres jogadors també se n'adonaren, cridant al moço per a que digués a l'amo que fes escurar la secreta, perque aquell tuf de cluell no's podia aguantar; però el moço que, a l'acudir, s'havia posat darrera d'en Plantalamor, va sentir la bravada tant aprop, que va fer l'ullet al que's queixava, signant al nostre hèroe. I l'altre hi va caure tot seguit, exclamant:

—Vols-t'hi jugar que és l'advocat que s'ha descuidat el peix a la butxaca?

En efecte: aqueix va ficar mà i va treure, amb una fulla, una pila de popets, que va confessar que havia comprat feia dies i que, naturalment, havent-se descuidat de donar-los a la criada, s'havien descompost, produint la pesta de que s'havien queixat els séus companys.

Don Narcís treballava molt

COMPTES VELLS

—Poca vergonya!... Indecent!... Fa dos anys que me'ls deus, aquells diners!

—Bé, home, no't sulfuris. Recordat que jo te'ls valg demanar amb modos i en vèu baixa...

GENT DE CASA

Unes cetrilleres... econòmiques

poc, d'advocat, perque tothom, a Figueres, sabia els punts que calçava; que ja d'estudiant, a Cervera, era dels que se'ls indigestava el Digest; però de tant en tant qualche petit propietari d'algun poble dels voltants, que no'l coneixia prou bé, li confiava qualche assumpte, que si l'hagués conegut ja se n'hauria guardat bé prou, perque era un home del qual mai se'n podia treure l'aigua clara, ja que, si li demanaven un consell, responia vagament, com per exemple:

—Vostè repara, perque és tant com natural, vostè comprèn?; sí; ademés per la part moral i material, vui dir jo que, ben mirat, com li diré pobre de mí?.. Vagi-li a fer gastos, no troba?.. A la *cuenta* jo ho faria com vostè diu, perque'm sembla que gairebé vostè té raó.

Quan ell se veia obligat a dictar a l'escrivent, que li

cobrava la feina per hores, com les bugaderes, els escrits resultaven deliciosos, no tant pels termes pedestres i macarrònics que empleiava, com per l'encertat de la puntuació. Per a donar-ne una idea, bastarà dir, que de tant en tant, preguntava al dependent:

—Que fa molt que no hem posat coma?

—Sí, senyor.

—Doncs f.te-n'hi una.

Ara que teníem l'arrencada, i que hauríem parlat una bella estona de les qualitats de don Narcís, observem que gairebé hem traspasat el límit que concedeix l'Editor d'aqueixa publicació als treballs que en ella tenen cabuda, motiu pel qual ens veiem obligats, per avui, a posar punt final.

R. FOYÉ

AL PÍ DE CAMPLLONCH

No semblas pas el mateix,
arbre de la meva Patria.
On són, avui, la verdor
de ton cim, tant ombrejanta,
l'escorça de ton brancam
i ta reina i ta sava?

Ah, qui t'ha vist i qui et veu,
famós Pi de les Tres Branques!
Després de tanta saò
i tants segles de poixança,
com t'han deixat, brau gegant,
que fa pena el contemplar-te!

Quin mal aire t'ha ferit
que així perdessis l'ufana,
que no hakis rebrotat més,
tu, que sempre rebrotares,
oh, pobre pi de Campllonch,
símbol de la nostra causa?

És que s'estingeix amb tu
la nostra fè benhaurada,
com s'estingiren un jorn
aquelles llibertats santes,
com s'estingiràn demà,
pot-ser, la llengua i la raça?

És que amb tu desapareix
el foc sagrat, l'entusiasme,
per tot lo bell i genuí
del terror que'ns vegé nàixer,
per la seva tradició,
ses glories i sos fets d'armes?

Quina en fóra, catalans;
quina en fóra que, amb nostre arbre,
morís també el nostre amor!
Quina en fóra, patria aimada,

que, a l'assecar-se't el pi,
se t'assequés també l'ànima!

La culpa no és de ningú,
i és de tots a la vegada.
Tots hem sigut pecadors;
tots hem ajudat a abatret,
els uns amb el llur oblit,
amb llur traidoria els altres.

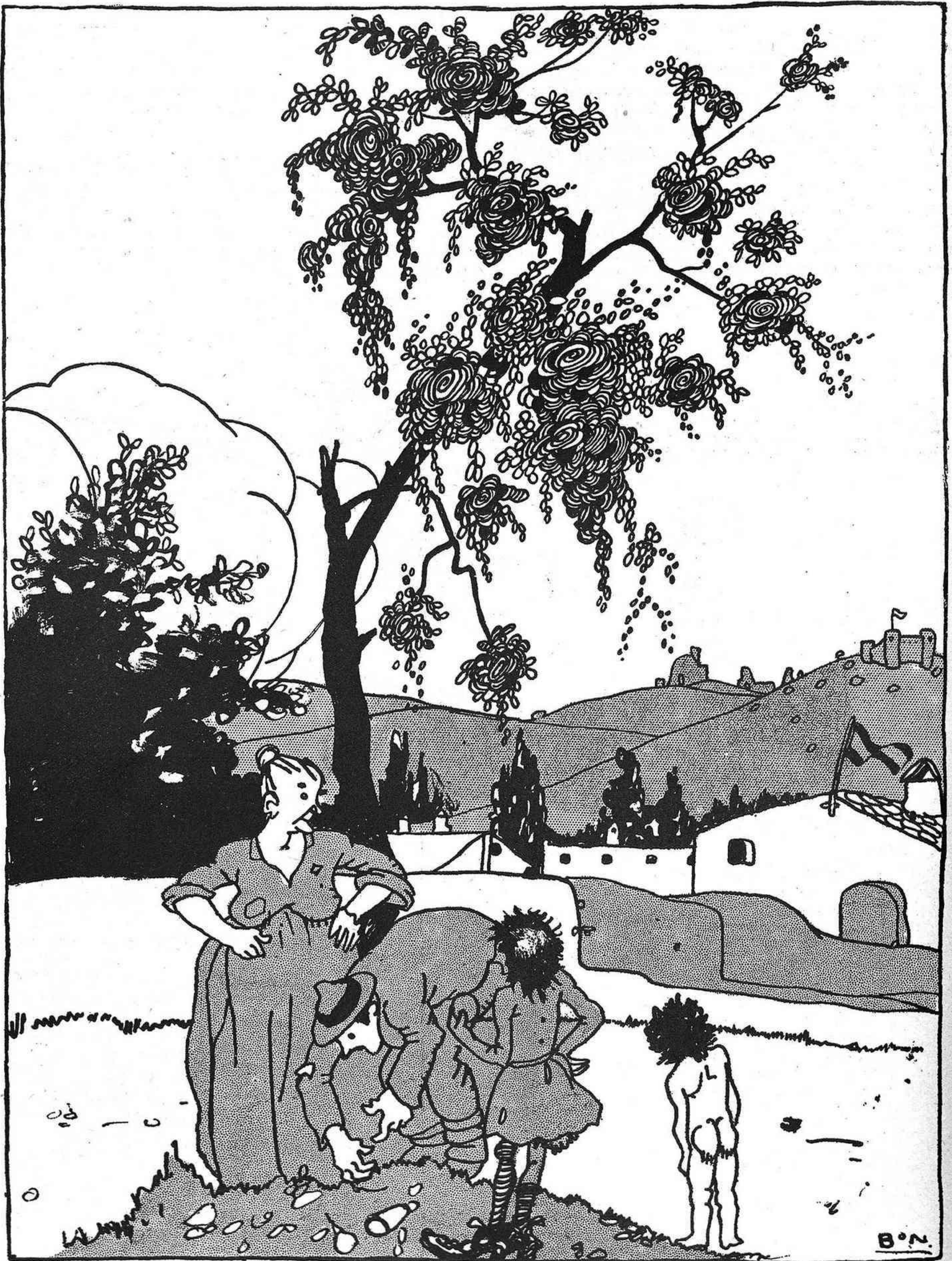
Si Déu no hi posa remei,
ah, pobre gent catalana!
del vell arbre que se'ns mor
ja ens ne poden fer la caixa.
Llenyataires de Ponent
ja s'apressen a la tasca.

Llenyataires de Ponent,
jo us ho prec, feu-me la gracia:
el primer cop de destrai
no'l dongueu a la brancada,
doneu-lo abans a mon pit
que ja's daleix per vessar-se.

Feriu en mon pit, si us plau,
i que esdevingui el miracle.
Renaix, amor al terror!
Renaix, arbre de ma patria!
Renaix, poble, amb l'ufanor
de nostres glories passades!

Del vell arbre que se'ns mor
ja ens ne poden fer la caixa...
Però ai, que'l nostre arbre vell
no se'ns moriria encara
si en el cor dels catalans
la sang fos ben catalana!

MAYET

DIA DE CAMP

—Veus, Enric?... Poguessim tenir una barraqueta aquí, a fòra, les criatures se'ns posarien fortes...
 —No, no; deixa't de barraquetes; agafarien massa gana.

Enyorament

Anem-se'n de ciutat, esposa meva;
 aquí tot és fingit, tot és falsia.
 Vull tornà a la vritat; tornem al poble
 on la flaira de flors sols se respira,
 on hi hà rostres colrats que no fingeixen,
 i mans grolleres que l'arada guien.
 Còm l'enयोoro aquell cel de casa nostra
 i còm me cansa la ciutat humida!
 Que és trist l'hivern aquí, que gris, que tètric,
 i allí que és ras el cel i el sol que brilla!
 Llença la seda amb que ton cos cobreixes
 i els guants que sens pietat tes mans captiven;
 amb el gipó et trobava més hermosa,
 quan de cotó portaves la faldilla,
 quan calçaves ton peu amb l'espardenya
 i ton negre cabell el ret cobria.
 Que eres bella allavors! Com flor boscana
 encisaves mon cor per lo bonica;
 els romanins ton rostre perfumaven
 i en ton alè flaire de bosc tenies.
 Jo també era com tu: senzill i rústec;
 de cara morenenca i mà endurida
 de tant bregar amb la feixuga aixada,
 quan amb afany la terra eixuta obría.
 Allavors érem bons; de nostres boques
 eixien mots grollers, grollers i dignes;
 eren sortits del cor, sens polideses;
 no causaven encís, mes no traïen.
 Aquí hem après el mal; aquesta atmòsfera
 de fingiments, maldats i hipocresies,
 ens ha fet presoners de ses miseries,
 i també som esclaus de la mentida.
 Tenim l'orgull de nomenar-nos cultes
 perque mots fins usem i robes fines,
 i estem més lluny de Déu, que quan l'arada
 jo amb mà ferma i segura sostenia,
 i eres tu encar la rústega pastora,
 nascuda en el terroç, pura i senzilla.
 Fugim de la ciutat; son fruit ostenten
 el sofert atmetller, la dolça vinya;
 la novella perduu pel bosc ja vola
 i el caçador ja la goçada atia.
 ¡Que dolços trobarem ara'ls cap-vespres,
 quan nos amoixi el rostre fresca brisa,
 i d'or i porpra l'horitzó es tenyeixi
 i aletegi l'alosa amorosida!
 Dessota'l cirerer on escoltares
 els mots d'amor que dins mon cor bullien,
 oblidant la ciutat que lluny s'enlaira
 i que's veu des d'allí, negra i petita,
 recordarem els jorns de l'infantesa,
 el jorn que'l sacerdot ens beneia
 tenint ambdós les mans ben enllaçades,
 les del nostre casal vetlles felices
 i el goig que vam sentir dintre de l'ànima
 quan el nostre fillet vingué a la vida.
 I allunyats de la farsa que aquí regna,
 al Déu dels cels tenint la vista fita
 amb entendrida vèu, serena i dolça,
 li pregarem que entre atmetllers i alzines,
 dessota d'aquell cel dels nostres somnis
 ens deixi dar l'últim alè de vida.

ARTUR GUASCH THOMBES

MURMURADORES

- Es dir que tornen a viure junts?... I de quan ensà han fet les paus?
- D'un dia que's van trobar casualment al cine.
- Ah, ja entenc!... i, a les fosques, ell la degué pendre per una altra...

Les Verges dels auris cabells

A en Pere Mr. Codina Soldevila

L'OBEDIENCIA

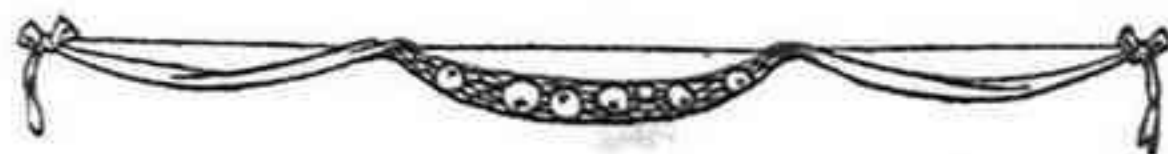
La Verge escolta al Pare que parla dolçament i tot lo que li manen serà cosa complida; ella és com una cega que và ben decidida pels llocès que li senyalen, car és obedient.

En tot lo que li diuen no dubta un sol moment per quant l'obediencia ha estat sempre agraïda; si els pares amantíssims li van donar la vida a la voluntat seva hi fa un acatament.

Si d'avançar tingués per les afroses vies, per, xò dessobre'ls llavis hi haurien alegríes, i els ulls serien clars, i el front ben lluminós.

Jamai demostraria senyals de cap desfici i s'encaminaria directa al sacrifici igual com el qui avança per un camí de flòs.

P. SALOM MORERA

Anècdotes teatrals

Una companyia, que dirigia en Joaquim Viñas, anà a Mollet a fer dues representacions de l'obra d'en Balaguer, *Don Juan de Serrallonga*. Feien la funció de la tarde.

Quan deu morir Robert, va fallar-li el tret dos cops a donya Joana, i en Viñas, donat als dimonis, va fer baixar el teló.

El públic va protestar desesperadament, demanant que's matés al traïdor, i tant malament se posava la cosa, que en Viñas se va veure obligat a fer aixecar el teló de nou, i adelantant-se al prosceni va dir: «Respectable públic: no hem pogut matar al traïdor perquè a la nit fem la mateixa obra i el necessitem; però aquesta nit morirà. Paraula de cavaller!»

En el Romea representaven *Don Juan Tenorio*. En Riutort feia el Comendador, i en Borràs el Tenorio. En el acte primer, quan «Don Juan» diu al Comendador:

«Pero dí pronto quien eres,
porque me siento capaz
de arrancarte el antifaz
con el alma que tuvieres».

En Borràs se n'adona de que'l Comendador no portava posada la careta, i sense titubejar ni un moment, digué els dos últims versos així:

«de arrancarte el antifaz...
si por suerte lo tuvieres.»

El públic va celebrar l'ocurrència d'en Borràs amb un fort i entusiasta picament de mans.

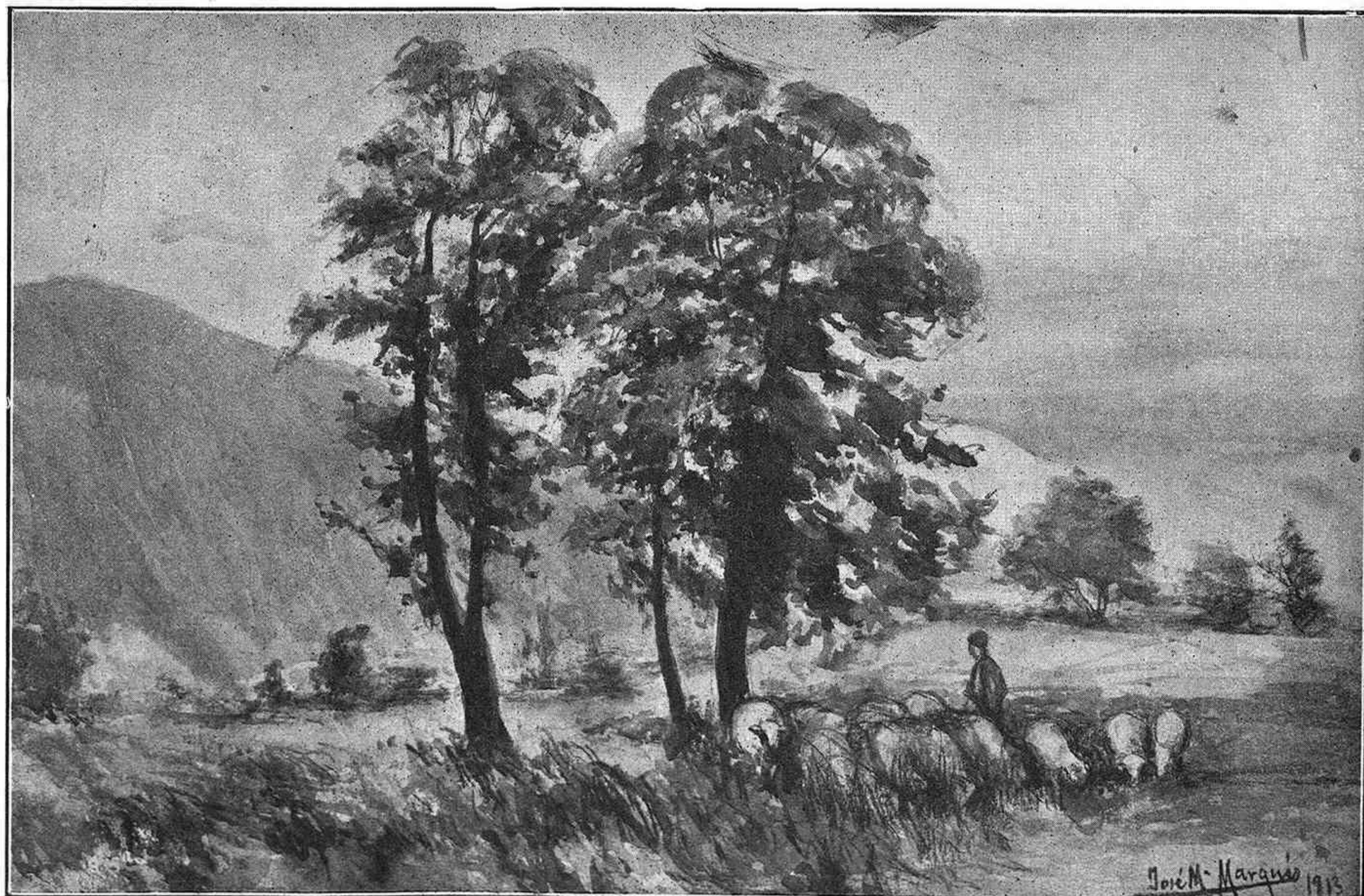
A Sant Andreu hi havia una companyia d'aficionats a l'art de Talía, de quina en formava part un jove que recitava molt bé i fins tenia bons accionats; però tenia un defecte: el d'emocionar-se. Posava tanta fè i ceguetat amb lo que li deia l'apuntador, que, mentres era en escena, el món, per ell, no existia.

Una nit estrenaren un drama en vers, i l'autor, posant tota la confiança en ell, li encarregà un dels millors papers. Es el cas que, estant en una de les escenes més culminants de l'obra, surt precipitat i comença una hermosa i interessant relació. Siga per descuit o perquè's pantalons no eren fets per ell, lo bonic és que va sortir amb quelcom descordat i bastant obert. El públic va començar a riure. Però lo bo va ésser que, tot-seguit, amb la vista ficsa com encisat, i dirigint-se a un jove del primer pis, ens enjegà les següents paraules, dites per l'apuntador en particular:

—Tu, corda't les calces, home.

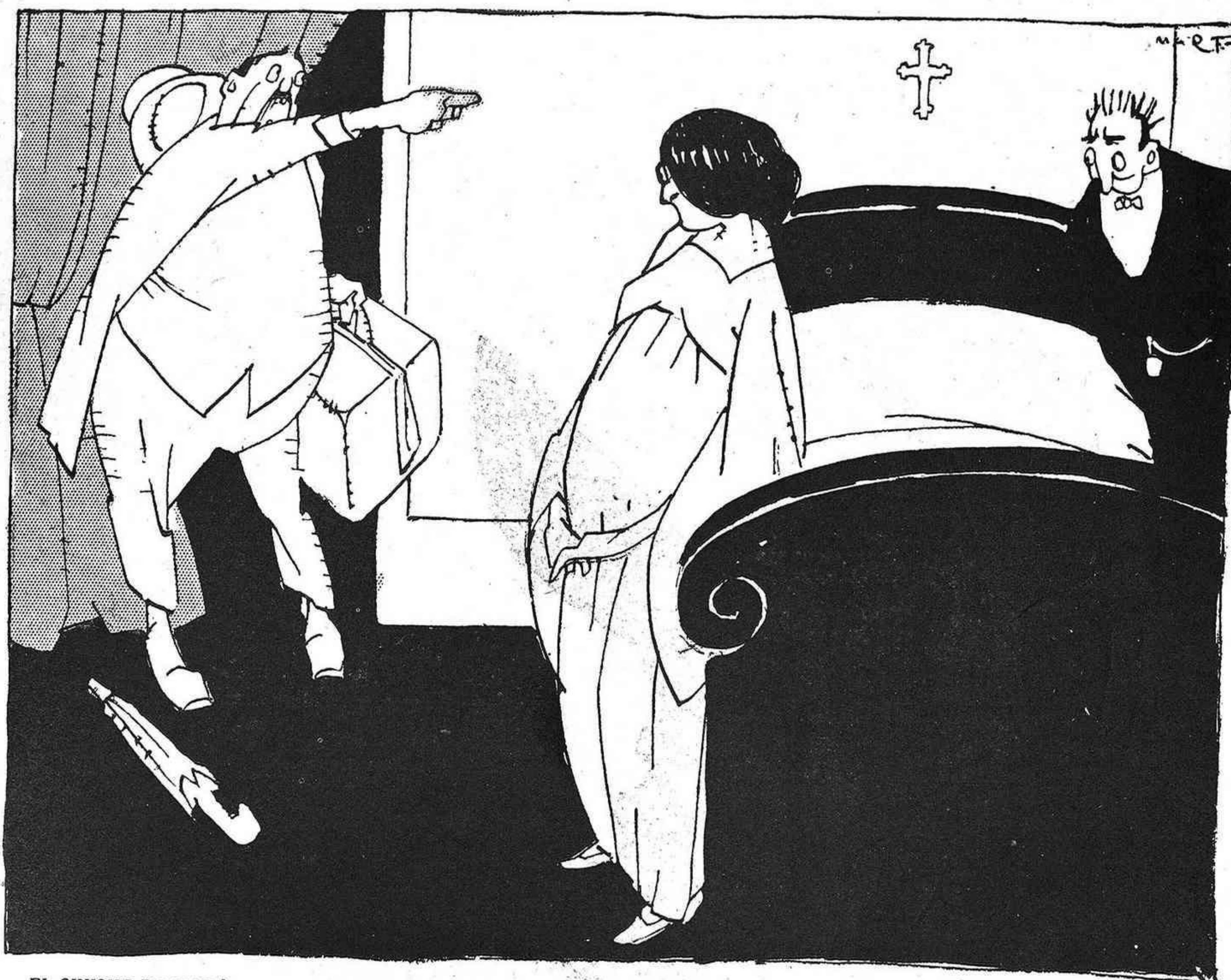
El públic, que estigué en l'intríngulis, encara riu ara.

M. MORENO OLIVÁN

AL MONTSENY

Paisatge

EL CINISME DE L'ADÚLTERA

—A vostè, miserable, demà li enviaré els padrins.

—Els padrins? Caram, que vas depressa!... Encara no és nat i ja li dius Bernat...

DEIXEU-LO ESTAR!

Sectaris de l'Amor,
del nen Cupido adeptes,
aneu-se'n lluny... ben lluny...
que mai us pugui veure!

Deixeu-lo està el cor meu
que és sord a vostres prèdiques,
deixeu-lo estar, que dorm
en dols repós. Deixeu-lo.

D'aquell intens amor,
d'aquella flama ardenta,
avui no'n queda res,
tot és un munt de cendres.

Vosaltres, maleits,
que per escarni i befa
avui l'atormenteu,
vultres me'l vàreu perdre.

D'una donzella, amor
li feren prometensa,
d'una doncella vil
que en somnis l'anomena.

Seguint vostres consells,
creient falses promeses,
deixà en etern oblit
els més sagrats afectes.

I com lleugera nau
que a la ventura es llença,
a ella s'entregà
cegat de sa bellesa.

Amor tant bell sentit,
passió més verdadera,
jamai cap altre cor
en son endins arrela.

I sempre delirant...
i sempre més volguent-la...
i anant sempre enfondint
la falsa imatge seva.

Després... pobre cor meu!
De fer-ne esment m'apena!
Després vingué l'oblit,
la burla més cruenta,

el crim més alevós
que a un cor aimant pot fer-se.

Punyal de fil agut
li obrí ferida intensa,
per on, com riu de foc,
fugí l'amor per sempre.

Calleu, genis del mal!
calleu, que ara's desperta!
Si per dissort us veu,
si sent vostres promeses
que un jorn, per ell de dol,
posà confiança cega,
sentint-se ferm i ardit
us maleirà per sempre.

Sectaris de l'Amor,
del nen Cupido adeptes,
aneu-se'n lluny... ben lluny...
que mai us pugui veure!

JOAQUÍM BORRELL

ANGOLETTA

ALEGORIA CARNAVALESCA

No hi hà res tant *bullanguero*
com un boig amb un pandero.

La cosina

Dies passats vaig anar a veure a casa seva l'Albert Vilella, el jove arquitecte, mon amic i camarada. El vaig trobar tot estrany i pertorbat. Apenes escoltava les meves paraules, i em responia amb monosílabs o amb curtes frases inconexes. Tenia la mirada esbarriada i el seu front era intensament pàl·lid.

Jo vaig pensar que l'Albert acabava de sofrir un fort contratemps. Pot-ser alguna perdua en els seus jocs de Borsa, pot-ser un disgust amb la seva muller. Mes, a l'entrar, havia vist la seva muller, la Montserrat, amable com sempre, riallera com sempre. I era evident, no obstant, que pel meu amic havia passat o estava passant una tempesta anímica.

Tot-d'una en Vilella se redreçà en la butaca, acostà aquesta més cap a mi, i en vèu baixa va dir-me:

«Vaig a explicar-te el cas que avui m'ha passat. Això que vaig a contar-te és una confidència. A tu ja t'ho puc contar...

»Aquest matí ha arribat l'Enriqueta, la meva cosina que viu a València. Venia a passar uns quants dies a Barcelona, on no havia estat desde petita.

»La meva cosina i jo ens hem portat sempre una estimació de germans. No'ns havíem vist feia molts anys, molts anys, desde quan erem criatures. Però, ja t'ho he dit, ens estimavem. Ens escrivíem sovint, ens enviavem les fotografies, ens felicitavem pel sant, ens féiem presents algunes vegades. En el temps de l'adolescència jo'm feia el pensament que la meva cosineta fóra més tard la meva esposa. I segurament hauria estat així, si els meus pares no haguessin tingut en compte que'ls oncles de València no tenien més que una fortuna modesta i que, per tant, la cosina Enriqueta no era el partit que'm convenia. Aquests vagues pensaments de matrimoni, ¿els va tenir també la meva cosina? No ho sé. No més sé que quan li vaig escriure anunciant-li el meu matrimoni, me va contestar amb una carta llarga, on me felicitava i em desitjava que fòs ben feliç. El regal de boda que ella va fer-me fou el més ric que vaig rebre. Al cap d'un any i mig me va escriure el seu torn, anunciant-me la seva boda amb un comerciant. Després de casats hem seguit cartejant-nos.

»I avui l'he vista. Ha vingut

aquest matí, sense avisar l'arribada, per a donar-me una sorpresa. Ha fet el viatge amb una família amiga. A l'hora en que ha vingut la meva muller era fóra. Aquí, en el despatx, ens hem trobat tots dos sols, l'un davant de l'altre. Un mutual impuls ens ha llençat a abraçar-nos, i a petonejar-nos. Tant que'ns havíem escrit, tant que'ns havíem enviat retrats tant que'ns estimavem fraternalment! Ara ens veiem de carn i ossos, ella dòna feta, jo home fet...

PUJAROL

L'EXIT PEL·LICOLER DE L'ANY

Petronius: — "Quo vadis, domine?", preguntà Jesús, i l'altre va respondre: Al cine!

»Però de sobte, entre mig de les abraçades i els petons de germans, hem sentit tots dos a l'ensens una mena de vèrtig... Ens hem abraçat més fort i ens hem petonejat amb furia, a les galtes, al front, als ulls, al coll, a la boca. Els meus llavis s'han posat llarg temps com un xuclador damunt els vermellíssims llavis d'ella. M'he adonat que la meva cosina, amb els seus vintissèt anys, era una dona esplèndida.

»Ail, això ja no era pas un dolç amor de cosins. Al contacte dels dos cossos, la flama de la voluptuositat s'havia encès i es retorçava dintre nostre.

»L'orgia de petons i abraçades ha durat bona estona, no sé quant, però pot-ser mitja hora. Estavem com embogits i no teniem gaire consciència del que feiem. A la fi, físicament cansats d'estrenyè'ns i de beçar-nos, ens hem deslligat de braços, ens hem assegut. A l'aclarir-se'ns el seny després de passada l'ona voluptuosa, ens hem avergonyit d'aquella escena i no hem gosat mirar-nos fit a fit.

»Aviat ella s'ha aixecat de la butaca i m'ha dit balbucejant:

»—Adeu, Albert.

»—No vols esperar la Montserrat?—li he preguntat.

»—No, no. No puc esperar-me.

»—Doncs a quina hora tornaràs?

»—A cap hora. No tornaré. Marxo avui mateix. Digues-ho així a la teva esposa i dona-li molts records.

»—Però...—

Sense deixar-me dir, va exclamar vivament:

»—Albert, tu i jo no'ns hem de tornar a veure, no ens podem tornar a veure. Adeu!—

»He alçat la vista per a mirar l'Enriqueta. Els seus ulls negres estaven plens de llàgrimes.

»Ens hem donat les mans—mans tímides que tremolaven—i ella se n'ha anat sense girar-se...»

A. ROVIRA I VIRGILI

Engruna

Va deixant al seu pas bocins de carta que'l vent gelat s'emporta enllà d'enllà, d'una carta d'amor que va entendre-li el seu cor cada dia més aimant.

Fa bocins ben petits, i, quan els llença, va dient, baix baixet, a cada troç:

—Vola prest cap a aquell que va enviar-te, i li fas de part meva un dolç petó.

Avui la neu que cau, rebot amb força sobre'l meu rostre amorat pel fret... i al cor li apar que són bocins de carta tornats volves de neu.

JOSEP ALEMANY BORRÀS

Síntoma

Transcorrent els dies amb goig i ventura,
ofegant les penes amb vi del millor,
tenint un bell somni al davant que fulgura
per dar-nos claror,
a omplir-nos de gràcia que'ns dongui allivesa
per retre amb fortuna aquells ulls foguejants
de dona encisera que'ns brinda amb dolcesa
sos llavis aimants,
demostra ara i sempre i a totes les terres
que's té un cor magnànim i ple de dalit
que's viu amb delícia i que'n gestes i guerres
s'és gran adalit;
que's té una il·lusió per cada hora que passa,
que's donen abraços amb gran efusió,
que's riu i borgeja sens fer-ne mai massa,
sentint-se a tot-hora l'esclat d'un petó...

I això, tot plegat, que'ns du goig i alegria
doblant-nos la ditxa d'un temps mai perdut,
té un nom eternal que és encís i poesia,
s'en diu... Joventut!...

J. VIVES I BORRELL

PENSAMENTS

Tant pot ésser causa de no entendre's l'enraonar poc com l'enraonar massa.

Exteriorment, no hi fa res que la gent pensi que sabs manejar una arma de foc; interiorment, és millor manejar l'arma del despreci.

Com més treballa el cervell, més se deixa descansar la llengua.

La societat, als criminals, els imposa que's podreixin en les presons i als virtuosos els concedeix llibertat per que's podreixin pels carrers.

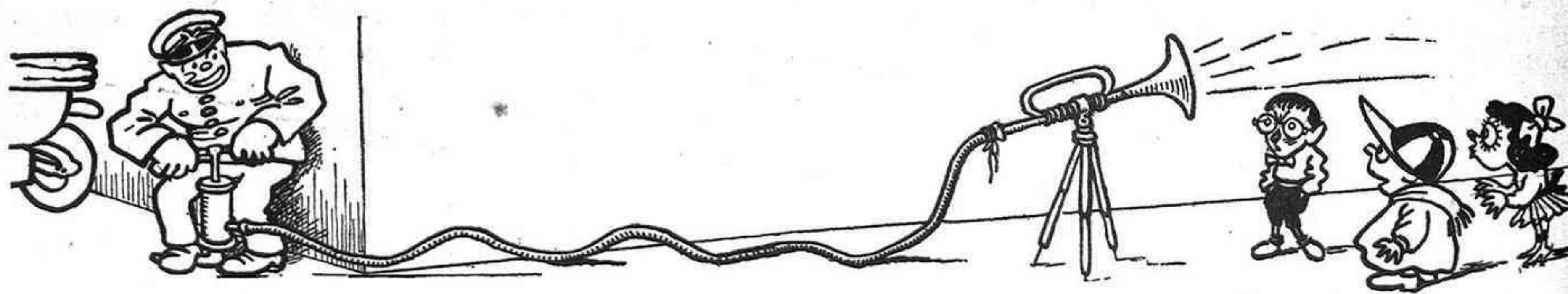
L'adulació és una font que s'ha de fer rajar més o menys, segons la cultura de qui s'hi amorra.

En el sexe fort (calificat així per ell mateix) se troben més homes de paper que papers d'home.

La gent respecta més per por que per convicció.

No's diu ni la meitat de lo que's pensa, ni es pensa la meitat de lo que's diu.

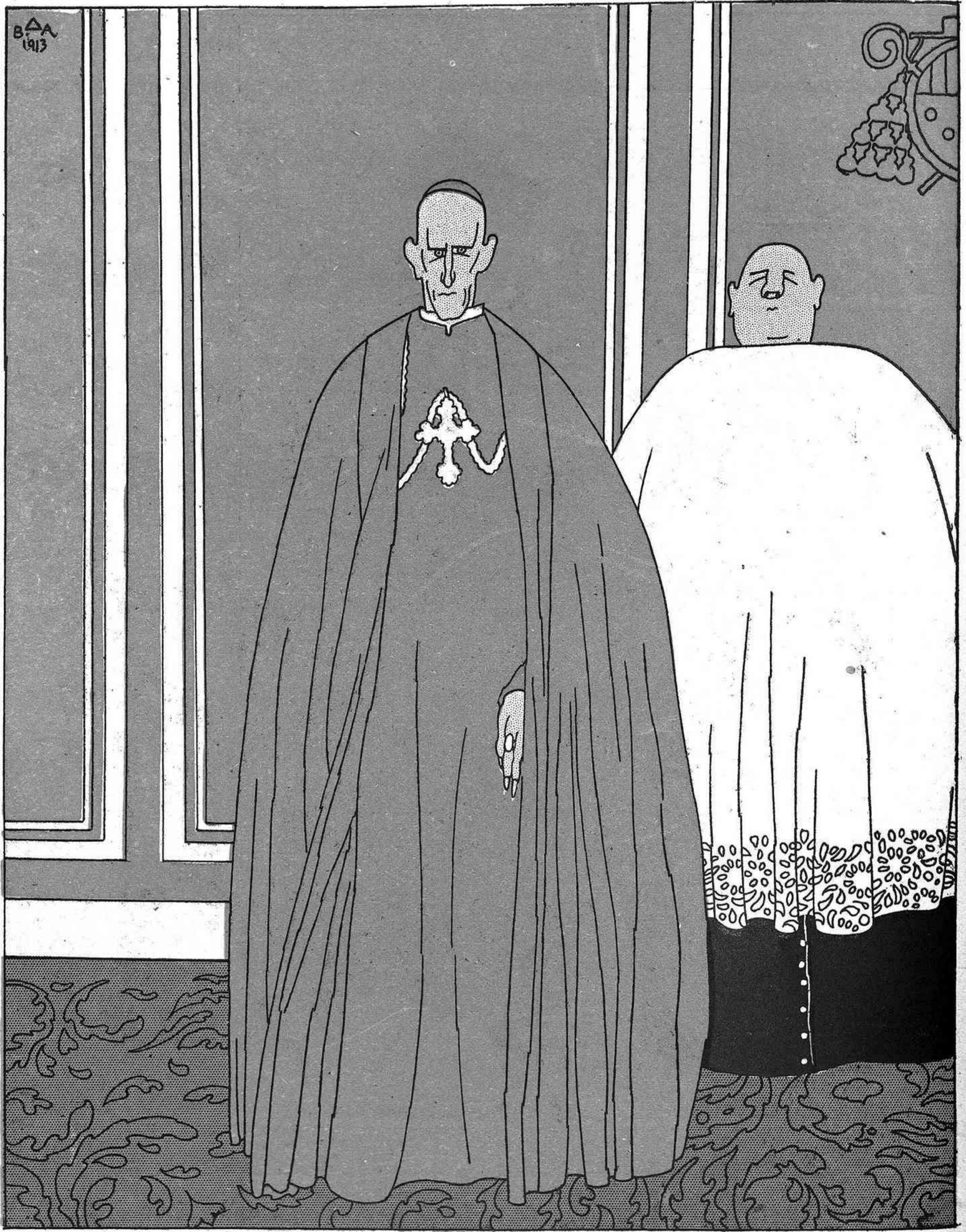
RAMÓN MASSIP

ESPIRITUALISME MODERN

— Hola, macos!... solets heu vingut a missa, avui?
— Sí, senyor. La mamà diu que altra feina té, i el papà ha hagut d'anar a presidir un mí ting anticlerical.

INTIMITAT

—Què'm recomana Sa Eminència per a l'obesitat?... el massatge?... la gimnasia sueca?
—No; per a l'obesitat no hi hà com menjar bones costelles de porc fumades.

LA CASA

De les memòries de l'Octavi Garriga.

Quan jo tenia vint anys no concebía la necessitat de que un home tingués de posar casa. Se podia viure en una d'aquelles cases de dispesa, on no'ns criden més que a l'hora del dinar, i no se n'estranyen del retràs en la percepció de la pensió, de les estranyes visites i de trobar als peus del llit cent burilles i altres cent diaris. Hi cabia la possibilitat de trenta amics que'ns oferissen les seves respectives taules per a passar el mes seient, equitatius, un dia en una i altre dia en una altra. També era possible menjar on sentíssim gana i dormir amb una dona de la vida que'ns estimés. L'alimentació no constituia cap preocupació, ni la llar pròpia una frisança.

Després... després la vida ens ha fet el present d'una llar pairal, amb mobles vells que semblaven guardar antigues levites i amples faldilles amb farbalans, immensos vanos de fustes nobles, un llibre de versos d'en Zorrilla, o d'en Selgas, i, ben amagat, un altre amb les aventures del Baronet de Faublàs. A aquest refugi pairal succeïren d'altres perentoris i fugitius. Dormitoris de vici, sales de lloguer, pisos o places, cases amb mobles fets amb motllo, llits, taules, cadires, armaris igualitaris que produeixen l'obsessió de que podem entrar per totes les cases, pensant-nos que estem en la nostra...

Avui he estat en un passatge, al mig dels carrers turbulents; apareix com un recó monacal, com una mena de claustre, on dintre de les cases, transformades en cel·les, uns quants homes selectes frueixen d'un viure epicuri i orgullós. I altra volta l'obsessió de la casa m'ha conturbat.

La meua casa seria ampla, còmoda, reposada i dilecta, una casa francesa a lo segle XVIII, més severa. La sala de bany fugiria de tota exacerbació higiènica. Un *boudoir*, i no un quarto d'hospital, amb marbres, porcel·lanes i aixetes metàl·liques. L'arcoba senzilla i el llit no gaire gran i baix. En l'arcoba, tancada amb pany i clau, una petita llibreria, amb uns sants llibres de luxuria i de vici, amb dibuixos grollers, del tot grollers, els que estessin a l'alcanç de la mà, i en els alts prestatges, l'arcana bibliografia eròtica desde l'*Ananga Ranga*, a aqueixos volums contemporanis que il·lustrà la mà perversa i atormentada de Felicià Rops. Hi serien tots els decàlegs i totes les biblies carnals, tots els tractats de llibertins, totes les històries sensuales, totes les filosofies de la voluptuositat, tots els cants al goig, tot lo que'l diví acte ha inspirat de crudel, d'atormentat, de fort, de sà, de malèfic, d'esperitual i de grotesc: Ovidi, Llucià, Marcial, l'Areti, Nercià; la literatura segle XVIII, Wilkes, Sade, Mirabeau, i els moderns Baudelaire, Verlaine, Mirbeau, Rachild... *Tout l'enfer*. En l'arcoba hi hauria tot lo que fes propici el goig, sense ombra de compliments bíblics.

El despatx fóra una mica rígid i amical. Els retrats

dels mestres i els amics ens mirarien, i algun marbre discret, un cap de serenitat, ens dictaria harmonia. Damunt la taula, unes flors senzilles, tres o quatre, i una finestra ampla donaria al camp. Al costat, la sala per a l'hivern, amb quadros, llibres, butaques baixes, coixins, pells, sofàs, una anacaleria amb les ampolles amigues, una pipa oriental i la llantia d'una apagada sumptuositat. Seria l'avant-sala de l'arcoba, allunyada de tot occidentalisme. Les meves amistats se reunirien en una altra sala, on tindrien el llibre més nou, el vi més vell i el tavac més llunyà. Als amics més estimats els faria esculpir i serien els meus déus penats.

En la taula, severa, un munt de *cuartillas* anirien recollint la meua obra, una obra plena d'anècdotes, d'escàndol, de porqueries, d'autobiografia, d'erudició, de la meua vida i la dels altres.

Si en aquestes coses tingués un fill, creuria santament, com Gil Blas, ésser-li pare. L'educarien els jesuïtes, i els diumenges assistiria a les nostres tertulies. Quan fos gran li donaria la clau de casa i la de la llibreria.

MARIUS AGUILAR

TARDOR

A Maria Mercè Amat

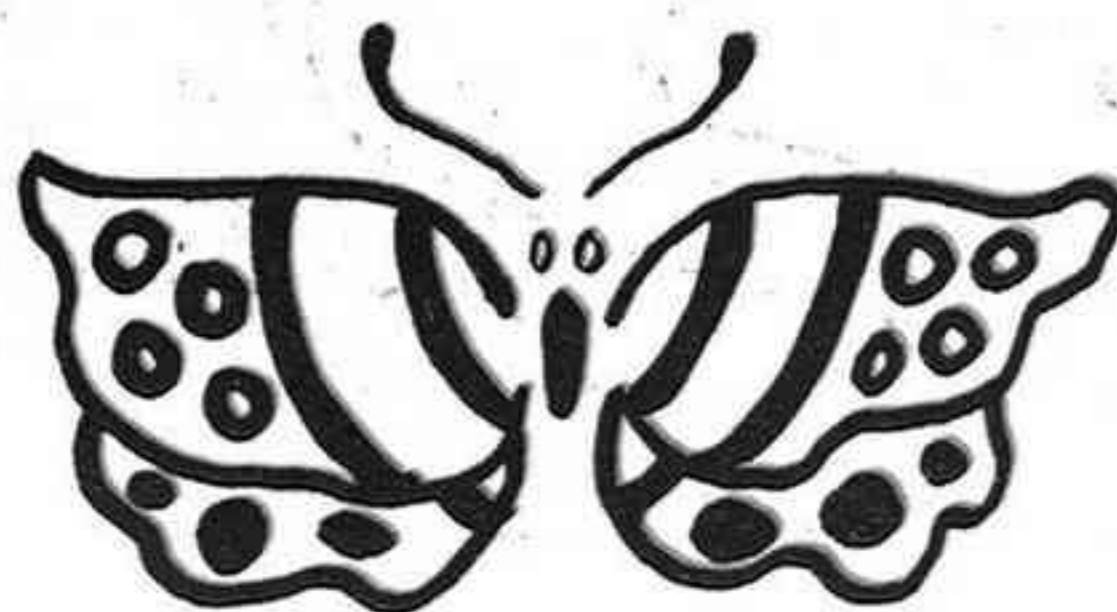
Crepuscle d'or i grana. En el jardí tranquil
regna una somnolenta quietut esmortuïda...
Reviu una quimera... S'agota una florida...
Vola el record en ales d'un ventijol humil.

Que lluny la primavera! Còm fuig la nostra vida!
Deixa en els nostres llavis com un petó subtil,
mes un petó que passa... i ja no torna. Abril
no floreix més que un cop i ja la flò és marcida.

L'ànima s'extremeix. Una gran enyorança
arriba en el corcer de la tardor que avança;
passa molt lluny, molt pàlida, una visió d'ahir,

en el jardí dormit la font diu elegies,
a dins del cor s'hi glacen totes les alegries...
Cau la primera fulla... Fuig el primer sospir...

ALBERT DE QUINTANA

La cascata

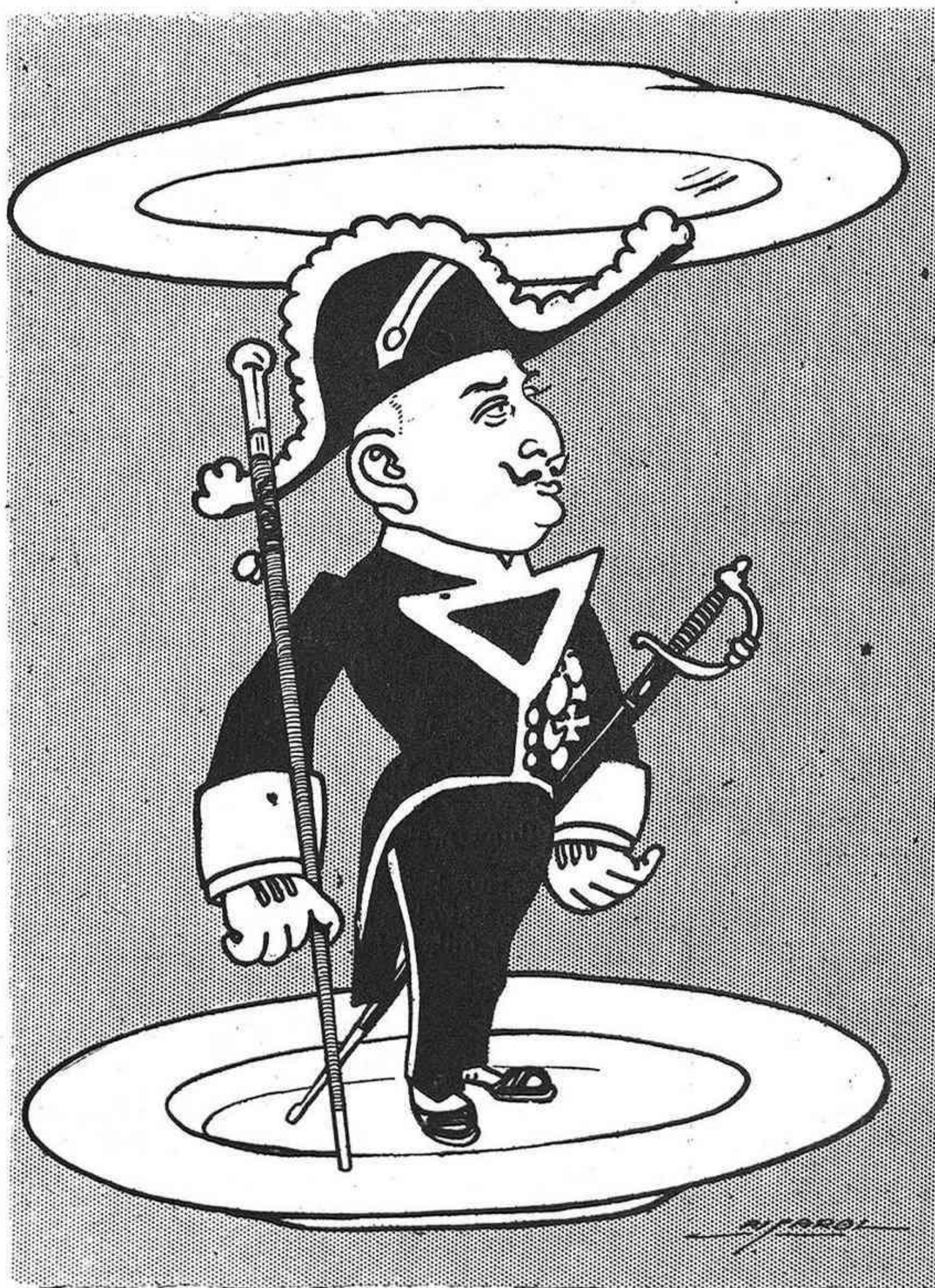
Nit d'estiu. La lluna il·lumina els boscos i les muntanyes.

Els altíssims cingles, en la nit serena, semblen grans monstres, enormes esfinxs de mons inconeguts.

Entremig dels espadats s'hi veu lluir el riu, que segueix dòcilment tots els revolts i tortuositats que'ls estimballs i turons han format durant segles i segles, i besa en son romiatge les herbes i matolls que creixen en ses vores.

Els arbres propers extenen les branques i s'abaixen, fins que la dolça corrent de l'aigua clara refresca el fullam tendre que s'extremeix frisant d'incomprensible anhel.

El llengotejant reflexe de la lluna, constantment inquiet i movediç, s'extén al llarg del riu, estripant-se i ajuntant-se i preparant-se altre cop... L'aigua té un misteriós color verd-blavós, que fa semblar-la immensament profunda i irreal, que obliga a recordar les fantàstiques llegendes de les terres del Nord; de les mirífiques elfes, les dones d'aigua i els llacs pregons...

FIGURES DECORATIVES DE L'ANY

El senyor Sánchez Anido... o "nada entre dos platos".

El riu segueix son curs amb lleu murmuri. La vall va estrenyent-se i apreta entre ses roques l'aigua del riu que, trobant-se oprimida en estreta gorja de muntanyes, trobe's de sobte, arràn d'un cingle, davant l'abisme.

No pot recular. Tota la riuada, que ve al darrera séu, l'empeny endavant amb força irresistible.

Salta amb coratge, ple de furia, a través l'espai, envers l'abisme. Arriba al fons i el raig s'esberla sobre la roca en blanquíssima escuma i ruixim de plata, que omplena de tremoloses perles les fulles i fruites dels arbres propers.

...En la silenciosa nit, el gran remor de la cascata devé imponent...

Retruny la terra sota'l titànic pès, i al lluny se sent un eco feble del sò metàl·lic de la caiguda.

¡Mireu com cau l'aigua en raig enorme, que s'eixafa sens parar en son propi pès, i s'escampa en líquid polsim cobrint les roques de freda suor, cansades de sostenir tant temps la grandiositat de tal bellesa!

¡I els regalims que, separant-se del gran bocal, llisquen formant finíssimes estalactites de marbre blanc, entre les eures que per tot s'enrosquen i amb insaciable sed aspiren l'aigua!...

A l'estimbar-se el riu, disgrega's amb estrèpit, formant mil corriols i xaragalls que amb son estrany instint prompte's reuneixen i formen altra volta el primitiu caudal que's veu després escolar-se per la rienta vall envers el mar llunyà, mai vist encara...

Què n'és de bella la cascata, al clar de lluna! ¿Qui no sent dolça emoció per la suprema bellesa de Natura? ¿Com podria restar-se indiferent, com no sentir inexplicable entusiasme davant de tant meravellós espectacle?

¡Oh rumorosa cascata, que escampes a l'entorn, escuma i plata! ¡Oh tu gentil princesa, tota argentada, que cantes sens parar cançons de fada!

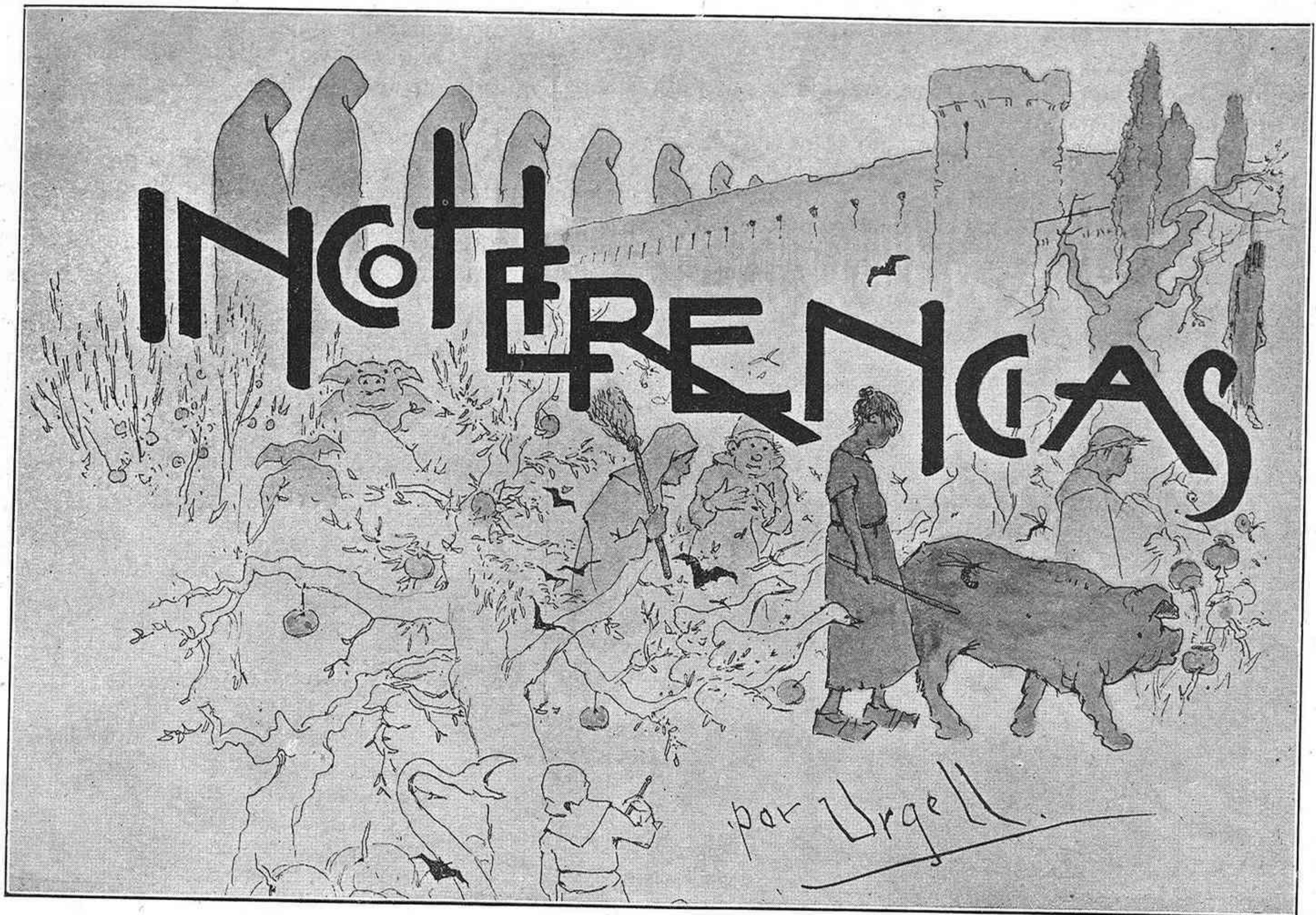
A tu jo portaré, princesa blanca, tots mos amics, tots als qui aimo, i tu els hi parlaràs, en la nit blava, de la bella grandesa de les muntanyes, dels secrets misteriosos del dens boscatge, de les grans bel·lieses de la Natura, de nostra mare.

A tots aquells que ignoren l'emoció calda, les hores d'èxtasi i d'entusiasme, els portaré jo a tu, per a admirar-te i restar muts de benaurança... I comprendran tot l'Univers; se sentiràn divinitzats... El profón misteri que embolcalla nostra vida i nostra mort no serà ja, per ells, terrible enigma, o negra temença. El misteri de dolor se convertirà en misteri de gloria, de joia inexpressable.

Sentiràn tot son ser ple d'assegurança, sentiràn la seva ànima, tota tranquila, inundada d'alegria immensa, innenarrable, i de amor immens a l'Infinit, a la Suprema Causa... I, a l'igual que jo, s'agenollaràn en ta presencia, i, en l'emoció divina, murmuraràn:

—Oh gran!, oh sublim!, oh inefable Natura!

JOSEP A. BORI

INCOHERENCIES

Quatre monges, un penjat,
dues bruixes, un castell,
un frare, un porc.. Tot plegat
una broma de l'Urgell.

Ran de la nit

He vist un aucell
deixant el castell
que una ombra estirava,
era en temps d'amor,
la tarde finava.

La font del torrent
son rim permanent
trencà una volada;
son cristall dormit
sentí una picada.

L'esposa en el niu
oí un prec festiu,
les fulles nirvioses
feien ball-rodò
vibrants, cadencioses.

L'espòs ha cercat
son arbre estimat,
deixant les arenes
pel branquilló prim,
custodia d'ofrenes.

El cor de la nit
s'ha obert d'infinit:
la nova llocada
s'acotxa d'estels
i està ben guardada.

F. GIRBAU PRATS

Cant a les verges nubils

Des del peu de ma cabanya
soc sorprès de la muntanya
més hermosa i més florida!...

Per la gloria de ma vida
jo desitjo una companya,
una verge amorosida,
una flor de la muntanya
que ha florit la llum d'aurora,
llum del sol encisadora.

Enciseres flors de llum,
verges nubils i gentils.
expliqueu-me amb cants subtils
tot el vostre heroic vesllum!
I digueu-me, flors a mils:
Quina té l'etern perfum,
quina té el superb encant
que desitjo divagant?...

Jo divago en lo ideal
d'un amor que pressenteixo,
d'un amor que concebeixo
per ma gloria terrenal.
I éssent l'ànima immortal,

serà etern el meu amor,
serà espill del meu fervor;
serà un goig per sempre escrit
en l'atzar de l'infinit!

Oh, pressentida companya!
¿Quin indret tinc de seguir,
quin indret de la muntanya
de les flors de bell cullir?

A on tinc l'amor somniat,
la puríssima deitat
del meu cor d'adolescent?...

Verges de llum esplendent,
deixeu que us miri a gratcient
per poguer-me decidir
en aquesta ruta incerta,
puix bé prou que us faig oferta,
galantment, del meu destí.

Des del peu de ma cabanya
veig les flors de la muntanya
que és eterna primavera,
traslluïnt amb fè sincera
la visió d'una companya.

A. DIVÍ PAÑELLA

La pietat dels homes

La dona be s'escarrassava en fer veure lo molt que li convenia aquell centenar de durus que havia de cobrar. Els escrivents se l'escoltaven com qui sent ploure, igual que l'escrivà, massa feinós espolsant-se de tant en quant amb la punta del mocador, una i altra vegada, les botines; remirant-se de dalt a baix per si portava una mota a la roba, o si li esqueia; arreglant-se el nus de la corbata; encantant-se amb el resplandex de son anellam a l'ésser ferit pel sol, que, donant de ple en els vidres del balcó, se n'entraven al despatx, inundant-ho d'alegría.

L'escrivà, passejant-se amunt i avall del despatx, s'aturà un moment davant de la dona, i reganyós, amb mals modals, li digué:

—Encara s'ou aquí? Que no m'heu entès? Heu de portar el document demanat... i quartos. Són coses de la llei. No hi podem res nosaltres.

I mirant-se els anells i forfollant-se la corbata de moda, continuà son passeig.

—Tantes coses que's necessiten per a cobrar lo que és meu i tant poques que se'n necessitaren quan m'enviaren

l'home a presiri—va fer la dona, amb deix d'amargor i saccejant el cap, com no poguent-ho capir.

—Mestressa—saltà l'escrivà empipat—aquí no volem sermons. Agutzil, miri que aqueixa dona...—i no acabà la frase, perque un de sos anells el distraigué.

No ho va haver de dir dues vegades. L'agutzil, sense miraments, ja se n'emportava a la dona. Ella prou demanava que la perdonessin, que la dispensessin, que no ho havia pas dit per a ofendre a ningú, però l'agutzil no parà fins a tenir-la fòra. Baixà, la dona, les escales, mig atontada, i s'amarrava a la barana perque se n'anava d'esma.

Uns vuit mesos que tenia l'assumpte aquell a l'escrivania, d'un centenar de durus que li pertocaven, i com l'assumpte era de pobre, no lograva fer-lo adelantar gens ni mica.

El sol amarava el carrer de llum i donava xardor, que era agradosa, després de la fredor humida de l'hivernot.

Al sortir de l'escaleta del jutjat semblà revifar-se amb aquella bonança del temps.

Carretera amunt, fent via cap a sa casa, per sa memoria anaren desfilant, una vegada més els dies amargants de les darreríes de sa vida.

Havien amb el seu home, lograt guanyar-se la videta; havien casat la filla, començava a gustar una bona vellesa; però desde la dolenta diada... i en son cap una clapa negra se li interposava en lo que discurría; sí desde aquella dolenta diada, com un càstic, com una maledicció, la dissort s'ensenyorí de sa familia. El seu home era'l de la por, el qui guardava les espatlles del capitost d'un dels dos bàndols polítics en que com a feres se barallaven els del poble. Succeí que al capitost l'enredaren amb un procés sobre fabricació de moneda falsa promogut i sostingut pel cacic, que figurava com a quefe del bàndol contrari. El capitost insinuà que no triomfarien els del seu bàndol, que no hi hauria pau a la població mentres visqués l'altre cacic. Sobornat el seu home pel capitost seu, una nit engegà dos trets, i un home caigué mort a l'acera. ¡Quina sorpresa i acoquinament a l'apropar-se a la víctima i adonar-se de que no era el quefe del bàndol contrari! S'havia equivocat! A la claror d'un fanal descobrí un senyor d'aspecte i trajo com lo del cacic de l'altre bàndol, i el confongué. El seu capitost prengué una grossa enquerada, amb l'equivocació, i el menaçà amb la retirada de cabals i influencia sinó se'n confessava autor únic i exclusiu. Al capitost i als amics d'aquest els hi costà molt que'l seu home, del crim, se'n declarés sols culpable sense embolicar-hi a ningú més. Hi mediaren, per a lograr-ho, moltes promeses. Se li feu entendre, ademés, que'l tribunal

EL PLET HIGIENIC

—Fuig d'aquí, ninot!... Jo sóc petit de talla, però tinc molt bona punteria.

LA NOSTRA GENT

—Mira què diu, el teu home... Que l'enganyes com a un xino.
—Deixeu-lo dir! Ell sí que quan fica la banya en un forat...

no'l condemnaria, i que, de condemnar-lo, li alcançarien el perdó, que a sa família res li mancaria, i l'home obeeí, confiant amb les promeses. Alguns anys foren els de condemna i Ceuta fou el punt on devia passar-la.

De moment, el capitost del seu home els afavorí amb alguna migrada quantitat, però quan el tingué a presiri, tornà les paus amb el cacic contrari, la causa criminal per fabricació de moneda falsa quedà sobresseída i tombà l'esquena a aquella desgraciada família. Bé ho era, de desgraciada, perquè a cada punt hi plantava les urpes amb més feresa. El pubill, quan més imprescindible era, fugí de fam i de feina, i amb una murranga, una viuda que tenia quatre quartos, se n'anà a l'Amèrica. La noia, ja de flac subjecte i amb cinc parts quasi l'un estalonant-se a l'altre, havia quedat inservible per a donar de mamar a son darrer fillet i guanyar les queixalades als demés. El de mamella era criat com qui diu de caritat, i, per un mateix faisó de caritat, els altres quatre; vivien, o gambaven, que no és lo mateix que vivien, gambaven desnarits, amb l'estampa de la necessitat a sobre de tots ells. L'avia, amb sos seixanta i pico d'anys, aclaparada del treballar, fent esforços de flaqueza, se sostenia, i amb sa mateixa debilitat sostenia als demés. Aquell esforç, ella ho sentia bé en sos dintres, mimvava continuament, i la naturalesa estava per dir prou, i quan arribés l'hora de dir prou, ¿què seria de sos néts, i de sa filla, i del seu home, allà, en la negror de presiri, on hi arribaven, de tant en quant, lo ressò de sa família amb *giros mútuos* de cinc pessetes, amarats amb la suor d'ella i de

sa filla, acompanyats de cartes de tendresa i de condol, que ni la distancia ni el temps lograven enfredorar?

Tenia el front entre-suat; no era de la calor del sol, sinó de l'angoixa, al pensar amb aquestes coses.

Seguía carrer amunt, i a l'ésser a una cantonada, tingué d'aturar-se per a deixar passar a tres nenes, vestides que ni unes marqueses, i acompanyades d'una criada tota empolainada, i amb davantal blanc. Venien del col·legi. Eren les filles del capitost del seu home.

Li vingué com un regirament; sentí impulsos d'estripar els berrets d'aquelles criatures, d'esgardissar-les, de cridar davant de tothom:—Veieu?, per a sostenir el luxe i boato d'aquesta família, tinc el gendre a l'Amèrica, l'home a Ceuta i nosaltres aterrades. El baf de riqueses i benestar que aquestes nenes escampen, ho deuen al sacrifici de l'home de casa i dels que, com l'home de casa, es deixen encaterinar per aqueixa mala gent sense cor ni pietat.

No ho cridà; tombà la cara, com si vegés un mal fàstic, i seguí carrer amunt.

Se topà amb el metge.

—I la noia?—preguntà.

El metge, de posat senyoril, semblà rumiar la resposta, i va dir:

—Està delicada, i és qüestió de cuidar-la, perquè si no...

—Vol dir que se'ns tornarà física?

—Tant com això... però podria venir... i es qüestió de cuidar-la...

—Per cuidar-la rai.

—I bons aliments...

Remogué ella el cap, i com desesperada, amb una desesperació continguda, va respondre:

—Ja ho diu vostè... Bons aliments!

—Tindreu veïns...

—Sí, mes tothom té les seves necessitats, i pel veïnat som mirades de reull, perque tinc l'home a allà..., —i qualques llagrimetes s'escaparen de sos ulls, escaldats de tant plorar.

—I a l'Ajuntament?

—Bé massa s'han cuidat de barrar-nos-hi l'entrada els cacics, avinguts.

—Mireu en alguna societat caritativa, en alguna germanadat.

—Totes tenen els séus malalts, la seva clientela menesterosa.

El metge quedà silenciós durant un moment; després digué:

—No havíeu de cobrar alguna cosa?

—Sí, senyor. Mes com pledegem de pobre, amb els pobres s'hi adorm la justícia.

—¿Per què no us arriveu a casa el capitost del vostre home?

—Se m'encenen les sangs, cada vegada que'l veig. En quant la tombaratada va ésser feta i tingué el meu home a allà..., que no ha volgut sentir parlar ni de nosaltres. Cap de les promeses ha complert. Si el meu home tornava posaria el capitost la pietat que ara li manca i de protecció la que volguessim... La por guarda la vinya, senyor metge. Però és ric i té influencia per a que l'home de casa no torni per un mai més a aquestes terres.

El metge, bregat amb tantes miseries de la vida, no s'hi enutjà; encengué un cigarret, se'n despedí, i la dona seguí sa via. S'aturà, de prompte, i repensant-se, i revestint-se de valor, encaminà sos passos dret a la casa de la vila.

No havia entrat, que l'agutzil, ferreny, li impedía el pas.

—Vull veure al senyor arcalde o al secretari. Vinc perque m'auxilïin—va poguer dir, estemordida de fatic i de vergonya.

—Ja l'altre dia us vaig dir que per vós no n'hi havia. Au, lluny d'aquí!

Forcejà ella, i dos empleats, que allí s'esqueien, ajudaren a l'agutzil, i com galifardeus la tregueren fòra.

Al ploriquejar de la dona, els veïns i els treballadors

que plegaven, hi acudiren. Veient de lo que's tractava, motxos, giraren cua. Ningú aixecà la vèu en favor d'aquella desventurada. Apretant el pas per a rescabalar el moment perdut, o ficant-se a sa casa per a no haver-hi d'intervenir, deien:—Es la dòna d'aquell que va fer aquella mort.

La dòna, arreglant-se la roba descomposta amb el garbús, posant-se amb ordre el cabell despentinat i apartant-se d'allí, entengué lo que'ls curiosos deien, i no pogué menys d'encarar-se amb un grupo, i dir-los-hi, com escupint verí:

—Si el meu home va fer una mort, perque l'ensibornà un brètol de cacic, ¿què hi tinc que veure jo, pobreta de mi, ni la desgraciada de la meva filla, ni els pobriçons dels meus néts?

Sense esperar si ses paraules havien produït efecte, què li importava a ella? abandonà la plaça, i amb energia deguda a la mateixa excitació, no poguent-se donar compte de còm li vingué la pensada, se plantà a casa del capitost del séu home. Trucà al cancell. La reixeta s'entrebri, se tornà a tancar, i sentí corredices pel passadís. Passà un rato, trucà i retrucà, i cada vegada amb més fermesa; però el cancell no s'obrí. Aleshores, fòra de sí cridà:

—¡Lladres, que haveu sigut la perdició de la meva familia!

Se vegé voltada d'homes, veïnat que havia acudit a corre-cuita, i a empentes i sense escoltar-la, la tregueren de l'entrada. El quefe de policia hi comparegué igualment, i no volguent atendre a les explicacions de la dòna ni condolguent-se de ses llàgrimes, l'amenaçà en portar-la al quarteret, si no marxava desseguida.

I marxà, arrastrant amb fatics sos seixanta i pico d'anys i la pena feixuga que l'anava acabalant.

Els veïns i quants passaven, que's detenien, ho comentaven, i tot era condoldre's del disgust rebut a casa del cacic.

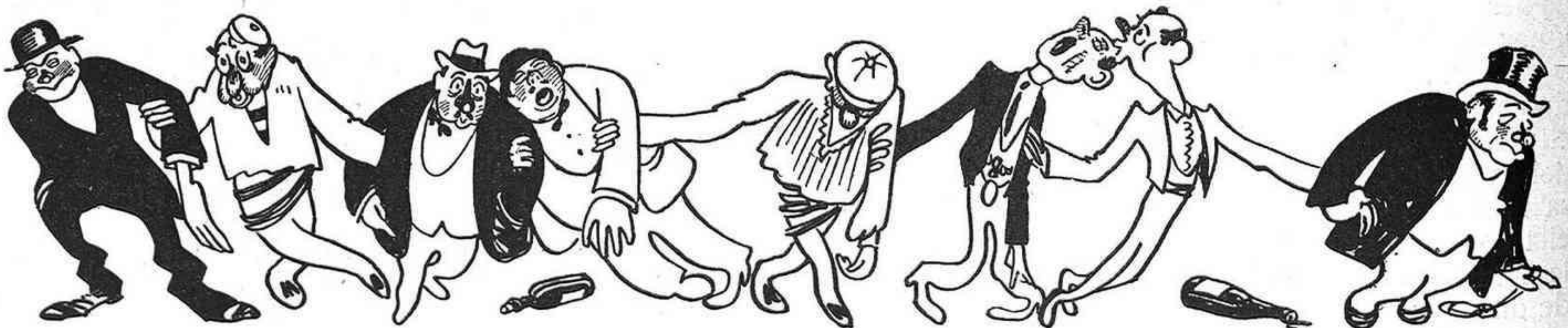
A casa seva, la dòna, en tant, hi arribava no poguent respirar. La noia, amb l'angoixa que se la menjava, va sortir a rebre-la, sabedora ja dels esvalots.

En quant foren a dintre, la filla s'abraçà desesperada, amb sa mare, qui arribà a dir, anhelosa:

—No tenen pietat de nosaltres?

—Filla meva!—barbotejà la mare—¡per als desvalguts, els homes, no'n tenen de pietat!—i arrencà en un plor, un plor que's ficava a l'ànima.

J. VIDAL I JUMBERT

La Pota de bou

És un sot; dues muntanyes s'ajunten, a l'acabar d'ésser muntanyes, per a fondre's amb el pla, com cuixes d'una fembra grassoneta, i entre-mig deixen un sot. No sé perquè la gent de la terra en diu la *Pota de bou*. Es cosa que no comprenc. Allí no hi hà ni bous ni vaques; és massa gràcil, la terra aquella, per a tant pesats animals; allí hi hà cabres, conills i goços.

A la *Pota de bou* s'hi arriba, des del nostre sojorn, primer pujant per una carretera que serpeja entre vinyes i pinars, després arribant a una carena que t'ofereix la visió de la mar blava, de la plana del Vallès, de Sant Llorenç del Montseny i Sant Mateu. Si és dia clar i els Pirineus s'oviren, se diu que la gent de vista fina, fita àdhuc les muntanyes mallorquines.

De la carena's baixa altra vegada, seguint la carretera, que's complau fent contorsions i giragonces. Ja no hi hà vinya; el bosc de tall voreja sos flancs.

Redoltes de móres verinoses, arboços amb les llurs cireretes, gatoes, estepes, eures, alzinalls i rebrots de roure, formen la cabellera de la muntanya aquella, alternant amb qualque ginestera i amb les mates de fonoll, que t'ofereixen una estoneta de saborosa picantor.

Ve una font eixoplugada per alzines centenaries. En la font hi hà un rètol: «Beu i tapa, que l'aigua s'escapa». Després, un revol agudíssim; és el començament, el montícol de Venus de la *Pota de bou*.

Es difícil baixar-hi; les bardices són allí més espesses que enlloc més; unes enredaderes amb fulles semblants a cors, i branques plenes de punxes, lliguen les branques unes amb altres. La brolla és alta, la terra humida. Tot-hom hi cau. Sortosament, la fullaraca ha fet un *humus* protector, flonjo com un matalàs.

Per fi, s'arriba a baix. Per un llit de sorra blanca corre un reguerot d'aigua puríssima; si és a la primavera, hi hà violes; si a l'estiu, unes plantes sense nom, que semblen transportades del Japó; si a la tardor, cireres dels arboços; si a l'hivern, una calma com no existeix enlloc.

Un hom s'ajeu sobre la sorra neta i mira passar núvols, que s'empaiten per sobre del cel blau.

Beu aigua, després. Després embruta l'aigua fent basses, com si fossis una criatura. Finalment, cull violes, o

copsa cireres, i marxa portant el ram enlaire, apartant les bardices amb l'altra mà, fins arribar al caminal.

Ja allí, tomba la testa, i contempla el Vallès, assoleiat, amb Mollet, amb Terrassa, amb Sabadell.

MONI

Si tant i tant va a la font...

Una noia sens temor,
sovint a la font anava
sols per veure si trobava
qui li declarés l'amor.

Per fi un jove's declarà,
dient-li que l'estimava,
però ella rezel'lava
de que l'anés a enganyar.
—No temis res, nena hermosa,
que mon amor és fidel.
T'estimaré fins al cel,
si m'estimes carinyosa.
El meu amor no t'espanti
que és un amor verdader...
Dóna'm el petó primer...—
I al dar-li, es va rompre el canti.

UN QUE NO PREN CAFÈ NI FUMA

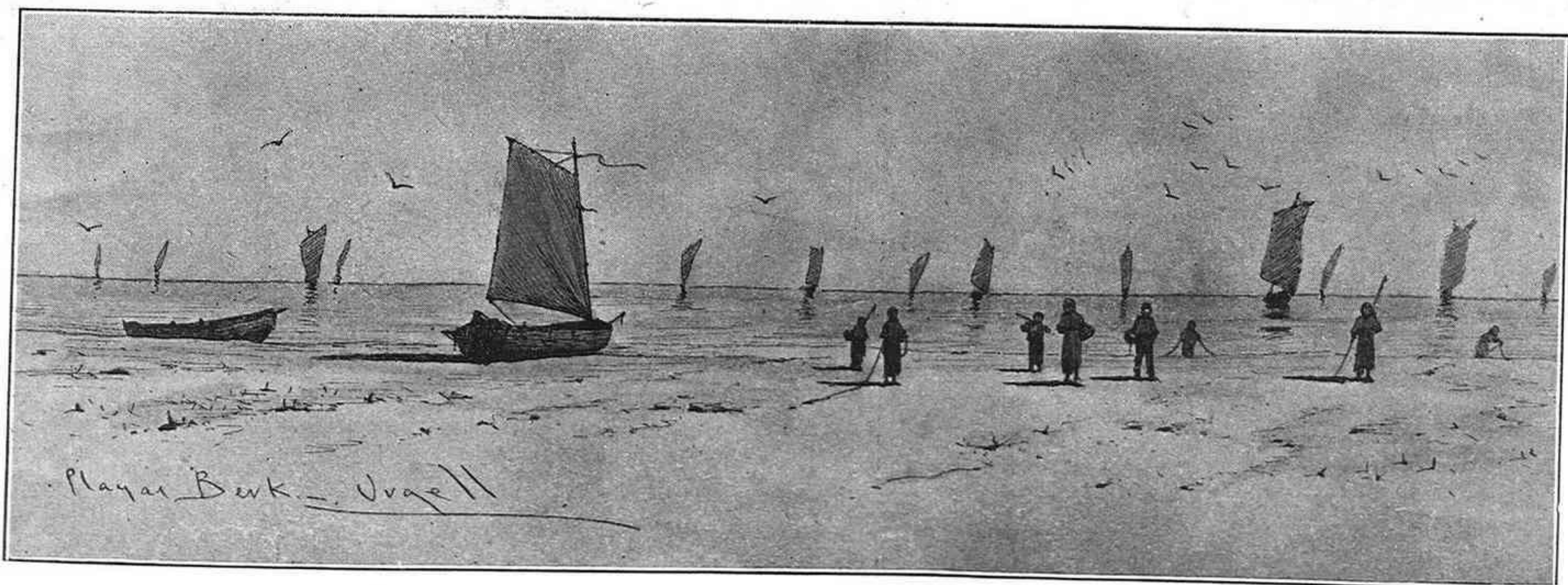
L'etern carnaval

Atret per una astuta comedianta
a un ball d'orgia el porten ses gambades,
on ella el reb amb dolces abraçades
que'l porten a sopar... La febre canta...

La copa de xampany, escumejanta,
s'enlaira com *bouquet* de flors nevades
que l'aire copsa i cauen desmaiades
damunt el lúbric bes que el most infanta...

No ha passat, just, un dia i, ella es troba
a casa un prestamista empenyant roba;
i ell demanant perdó al seu principal
d'un furt que'l dia abans feu per l'orgia...
Es la copa que's brinda cada dia,
al món... Però, amb consciència, en Carnaval.

VÍCTOR CANIGÓ

PLATJA-BERCH

La tornada de les barques.

VELLES AMISTATS

—Bé'm refio que'm dedicaràs una part del ball, "Arlequina" hermosa...
—Si; a tu et dedicaré l'intermedi, que és l'hora del ressopó.

Gran torneig de bellesa femenina

(CONCURS DE FOTOGRAFIES DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA)

Grup A

Les cent cares més boniques — ¿Quina's mereix el premi?

Gran torneig de bellesa femenina

(CONCURS DE FOTOGRAFIES DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA)

Grup B

Les cent cares més boniques — ¿Quina's mereix el premi?

Gran torneig de bellesa femenina

(CONCURS DE FOTOGRAFIES DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA)

Grup C

Les cent cares més boniques — ¿Quina's mereix el premi?

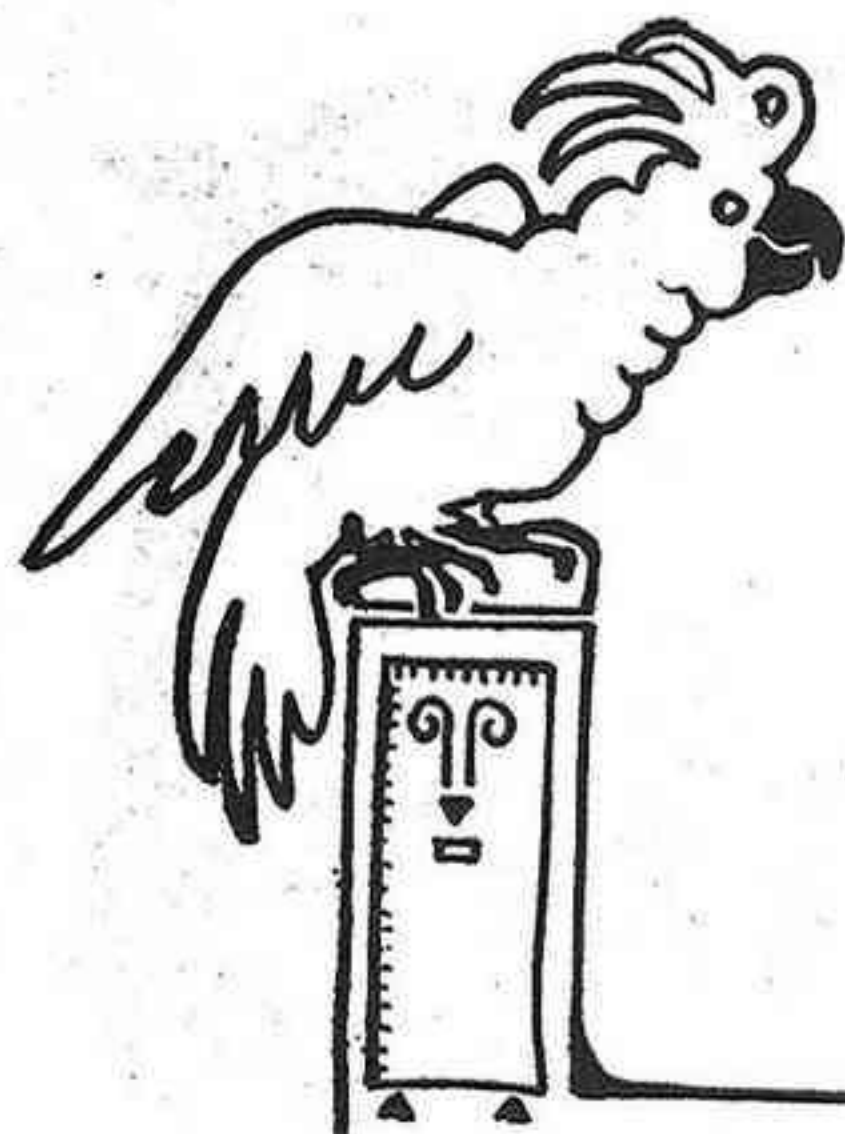
Gran torneig de bellesa femenina

(CONCURS DE FOTOGRAFÍES DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA)

Grup D

Les cent cares més boniques ¿Quina's mereix el premi?

INDEX

TEXT

PLANES

Aguilar (Marius).—La casa	89
Aguileta.—Hi hà cada pagès!....	39
Albert (Emili).—Pensaments	65
Aldavert (Pere).—S'ha de saber de comptar	44
Aleman Borràs (J.).—Engruna	86
Alsina i Clos (S.).—La filosa	64
Andrés (Vicens).—Jocs Florals	33
Ayné Rabell (J.).—La baralla	68
Badia (M.).—Sant Joan i la carabaça	26
Balmas Jordana (M.).—Fulla de claustre	22
Barceló i Bou (Ll.).—La platja de «La Fosca»	52
Bartrina (F.).—A Frederic Mistral	23
Baucells Prat (J.).—Redempció	38
Bertrana (P.).—Crònica de l'any	17
Bori (Josep A.).—La cascata	90
Borrell (Joaquim).—Deixeu-lo estar!	83
Bosch i Romaguera (J.).—Quadret	48
Brugués Berta (S.).—L'esbarzer	22
Cana (Fèlix).—Vegetació	36
Canigó (Victor).—L'etern carnaval	95
Carcassó (Julià).—Les dues mans	52
Carreras Padrós (F.).—A una dama	40
Català (P.).—La cançó d'un que ho entén	59
Coca i Collado (Emili).—Presó casolana	19
Costa i Pomés (J.).—Visió camperola	61
Diví Pañella (A.).—Cant a les verges nubils	91
Espatec.—L'amor està malalt	32
Ferré i Roig (J.).—Gelosia	48
Ferrer Gibert (Pere).—L'anell nupcial	34
Foyé (R.).—L'advocat del peix	77
Girbau Prats (F.).—Ran de la nit	91
Guasch Thombes (A.).—Enyorament	81
Homedes Mundo (R.).—Pierrot gelós	55
Jespus (Jep de).—El final	72
Joan del Noya.—Pagès!	58
Lassarte (Josep de).—Quinto gris	67
Llanas i Rabassa (S.).—La viuda jove	60
Llauné (Pep).—Les aficions	76
March (A.).—Una de tantes	62

PLANES

Massip (Ramón).—Pensaments	86
Mayet.—Al pi de Campllonch	79
Millà (Lluís).—El joc dels disbarats	56
Monclús (Josep).—Nota d'estiu	48
Moni.—Els mesos	16
» La «Pota de bou»	95
Mont (Dolors).—Un arcalde borrego	75
Moreno Oliván (M.).—Anècdotes teatrals	82
Moret de Gracia (J.).—Xistos de fonda	44
Novellas de Molins (J.).—Quadret de tardor	40
Olives (Francesc).—El repòs de les pedres	54
Pamonicas (R.).—A tu	75
Plana i Dorca (J.).—Fantasia d'estiu	39
Puig Cassanyas (J.).—Arpegis	20
Quintana (Albert de).—Tardor	89
Ramón i Vidales (R.).—Assaig de bogeria	41
Ramentol (B.).—Cançó d'emigrants	75
Redondo (Joan).—La fam	66
Revoltós (Martí).—Una joguina	19
Ribas Llagostera (A.).—A cau d'orella	54
Ribera Llovet (R.).—Els cementiris abandonats	31
Riera i Forg (Josep).—Acudit	61
Roig (Q.).—La Sió	19
Rosella (Delfí).—Sonet	61
Rovira i Virgili (A.).—La cosina	85
Rusiñol (Santiago).—El guarda-agulles	50
Sala (Eudald).—Epigrames	56
Saleta i Llorens (Emili).—A l'inconeguda	19
Salom Morera (P.).—Les verges dels auris cabells	81
Staramsa (J.).—Un mal que no té remei	37
Un que no pren café ni fuma.—Si tant i tant và a la font...	95
Vallmitjana (Juli).—En Joan Coc	27
Via (Joan).—Remembrança	40
Vidal (Romuald).—La lacertina	24
Vidal i Jumbert (J.).—La pietat dels homes	92
Vila (Lleó).—A la lluna	23
Vilaret (E.).—Shakesperianes	60
Vives i Borrell (J.).—Síntoma	86

INDEX

IL·LUSTRACIÓ

PLANES

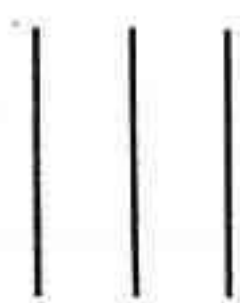
Alarma i Moragas.—Projectes de decoracions.	63
Angoleta (B.).—La serpeta	49
» Bestiesa	57
» Alegoria carnavalesca	84
» Intimitat.	88
Anònim.—Al magatzem de música.	66
Apa.—Portada	3
» Vinyeta	4
» Els mesos.	5 a 16
Atché (R.).—Símbols de fang	26
» Grup grotesc.	26
Balash (Mateu).—Els <i>potentats</i> del Parc somnién.	70 i 71
Baró (C.).—Definicions de l'amor	36 i 37
Bon —Oriental	27
» Els pràctics	31
» Bohèmia metallitzada.	43
» Dia de camp.	80
Brunet.—Peu de plana.	64
Capuz.—L'art del patí.	74
Cardona (M.).—Tipus. II	23
Cardunets (A.).—Ribes	34
» Aranjuez	35
Cora (C.).—Definicions de l'amor.	36 i 37
Emilio.—Tipus. I	23
» Dol	38
» Al restaurant.	67
Espatec.—L'amor està malalt	32
Foix (Mariano).—Esclat primaveral	53
» El Final (il·lustracions).	72 i 73
» Murmuradores.	81
» Espiritualisme modern	87
» La nostra gent	93
Fotografia.—La vèu dels anys	39
Gris (Joan).—L'humor dels pobres	25
» Velles amistats	96
Jou.—Cotxer parisenc.	65
Junyent (Olaguer).—Dançatriu eminent.	55
Marquès (J. M.).—Al Montseny	82

PLANES

Martí.—Presentiments maternals.	49
» Extrems.	60
» El cinisme de l'adúltera	83
Moragas i Alarma.—Projectes de decoracions	63
Opisso.—Banyistes.	21
» Romàntica	45
» Als cavallets de la Barceloneta.	68
» Als «cochons» de Montmartre.	69
P.—Nanada	42
» Al cafè-concert.	67
Pitus.—Estoïcisme	38
» Mediterrània	60
Picardol.—Orla	17
» Peus de plana	18, 52, 56, 75, 86, 89 i 94
» Vinyetes	19, 48, 76 i 79
» Sorpresa desagradable	22
» Probant la vèu.	27
» La grossa!	28
» Figures de l'any	29, 50, 51, 58, 59 i 90
» Els idealistes	30
» Jocs Florals.	33
» Correligionari	76
» Gent de casa	78
» L'èxit pel·lícicler de l'any	85
» El plet higiènic	92
Riera (Rosa).—Escobertes	
Rogés.—La vocació.	41
» Després de les inundacions	44
Sancho.—Dotze per 60 cèntims.	54
» Al carrer	66
Sardà (F.)—Retrat de senyora	61
Tito.—Al Parc	47
Tot.—Caritat	41
» Situació crítica	46
» Comptes vells	77
Urgell (Modest).—Incoherències	91
» Platja-Berch	95

PÀGINES
ANUNCIADORES

Qui no anuncia no ven

Aforisme mercantil

Casa Bastida

Passeig de Gracia, 18

Trajos i abrics, models anglesos, amb panyeria de gran xic
a 25, 30, 35 y 40 pessetes els més superiors

Faci el favor d'enviar-nos la seva direcció i rebrà un Catàleg amb mostres i figurins, i un sistema especial que li permetrà pendre's la mida vostè mateix. Adjuntant un segell de quinze cèntims li incluirem un centímetre.

La casa adopta el compromís formal de retocar qualsevol trajo o abric que no estiga ben perfeccionat.

Ermilles de fantasia desde 3'95 - Pantalons amb vora baix desde 5'95
Impermeables anglesos desde 29 pessetes

Gran assortit d'abrics

CONFECCIONATS PER LA CASA

CURZON BROTHERS, DE LONDRES

Camises de frac i de sport desde 2'95

Una capsa amb 6 colls i 6 punys, 2'75

Corbates le dernier crit du Boulevard, a 1'45

Gorres angleses desde 2'95

i berrets anglesos, desde 4'95

La casa regala als seus parroquians: mirallets, col·leccions de postals, cigarreres, carteres, làmpares elèctriques de butxaca, màquines d'afeitar amb brotxa i sabonera, segons la importància de les compres.

La modicitat dels preus d'aquesta casa i els regals i beneficis que ella ofereix, s'explica per la raó de que sols ven a la vestreta, condició precisa per a la major limitació dels preus i nivellació dels negocis. Se contesta la correspondència després de fet el negoci.

HORES DE VENDA:

Desde les nou del matí fins a dos quarts de sis de la tarde

NOTA.—Atenent a que la publicació d'aquest anunci és per a tot l'any, la casa manifesta que en els articles de la temporada d'estiu també compta amb novitats superables a les temporades anteriors, lo mateix en qualitats que en els preus.

¿Puede este hombre leer vuestras vidas?

El rico, el pobre, el poderoso y el humilde, consultan su opinión en negocios, casamientos, amistades, enemistades, mudanzas, especulaciones, asuntos amorosos, viajes y en todos los trances de la vida

MUCHAS PERSONAS ATESTIGUAN QUE LES HA REVELADO SUS VIDAS CON ASOMBROSA EXACTITUD

Estudios de la vida de cualquier persona, se enviarán gratis, como prueba, por un poco de tiempo, á todos los lectores de este periódico

¿Se habrá descornado al cabo el velo del misterio que envolvía desde hace tiempo á las ciencias antiguas? ¿Es posible que haya llegado á perfeccionarse un sistema que revela, con razonable exactitud, el carácter y la disposición del individuo, y de tal modo traza la conducta de su vida, que puede servirle para apartarse del error y aprovecharse de las oportunidades que le sean propicias?

Roxroy, el hombre que por veinte años ha explorado el misterio de las ciencias ocultas, haciendo un estudio científico de los varios métodos de leer la vida de las personas, parece haber alcanzado una altura superior á la de sus predecesores, en la escala de la fama. De todas partes del mundo llueven en su bufete las cartas de los que le participan los beneficios ó provechos que han derivado de sus consejos. Muchos de los que le patronizan, miranle como hombre dotado de algún extraño ó misterioso poder, si bien él modestamente asegura que sus aciertos obedecen únicamente á un claro conocimiento de las leyes naturales.

Personalmente, es hombre de tiernos sentimientos por la humanidad, y su aspecto y su palabra impresionan desde el primer momento por la sinceridad del convencimiento de sus obras. La enorme pila de cartas de gratitud, de personas que han recibido sus estudios, es una prueba convincente más, entre otras, que acreditan su mucha sabiduría. Aun los mismos astrólogos y quirománticos reconocen que su sistema supera á todo otro hasta hoy introducido.

El Rev. G. C. H. Hasskarl, de Pensilvania (Estados Unidos), en carta al Profesor Roxroy le manifiesta:

«Es usted, á no dudar, el especialista y maestro más grande que existe de su profesión. Todo aquel que le consulte se maravillará de la exactitud de sus detallados estudios individuales y de sus consejos y recomendaciones. Aún los más escépticos, le consultarán una y otra vez después de comunicarse con usted por vez primera».

Si el lector desea aprovecharse de la generosa oferta del Profesor Roxroy, y obtener un estudio gratis de su vida, envíe la fecha, mes y año de su nacimiento, manifestando sexo y estado, y al propio tiempo copia de puño y letra del interesado, de las siguientes líneas:

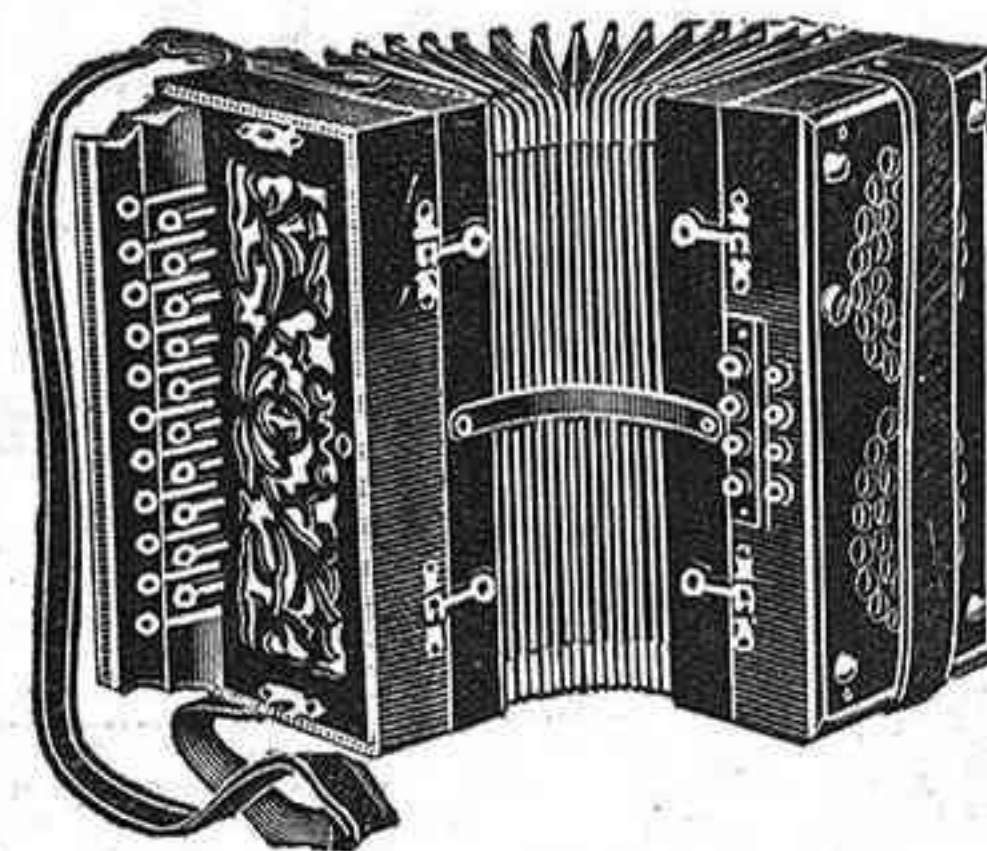
—*Sé que posees un gran poder
Para leer todas las vidas,
Y yo desearla saber
Qué me aconsejarías.*—

Escriba con claridad, y no deje el comunicante de enviar su nombre verdadero, su dirección y fecha de nacimiento con toda exactitud.

Diríjase las cartas, franqueadas con un sello de 25 céntimos, á ROXROY, Dept. 1458. Groote Markt N.º 24, La Haya, Holanda. Si lo desean, pueden los comunicantes acompañar 60 céntimos en sellos del país, para cubrir el franqueo, trabajo manual, etc. No se incluyan monedas en las cartas.

¡Última novedad! 8 francs solament

8 francs solament

Aquest acordeón vienès, de concert, costa solament 8 francs, i conté deu tecles i quatre baixos. Excel·lent instrument, amb bona manxa-ventosa, armadura i ganxo per a tancar-lo.

15 francs solament

Tal és el preu d'aquest acordeón vienès amb doble filera, segons indica el present gravat amb 21 tecles, 8 baixos, magnífica capsa amb forta manxa-ventosa, armadura i ganxo per a tancar-lo. El pagament a la bes-treta; tota vegada que a Espanya no existeix pagament contra-reembors, s'hi afegirà l'import dels ports, que són l'80 fcs.

Aquests instruments costen 10 francs més en les cases de competència.

Magnífic catàleg gratuít i franc de ports, sobre pedido.

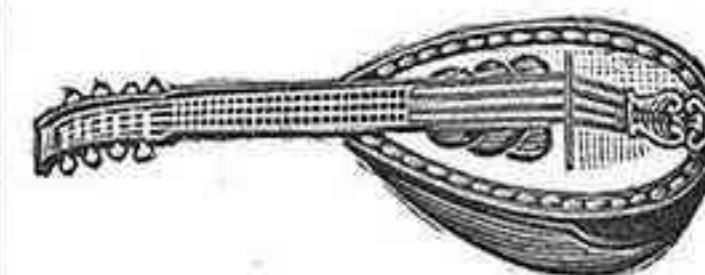
MANDOLINES I GUITARRES

MANDOLINES d'esmerada fabricació, desde 8 fins a 200 fcs. — GUITARRES d'esmerada fabricació, desde 8 fins a 200 fcs. — Dirigiu les demandes, amb tota confiança, a la casa universalment coneguda.

Severing & C.º Neuenrade, n.º 75
(ALEMANYA)

Fàbrica d'Accordeons de primer ordre
Fundada en 1894

Mandolines solament 8 fcs.

Ports: 1 franc 80

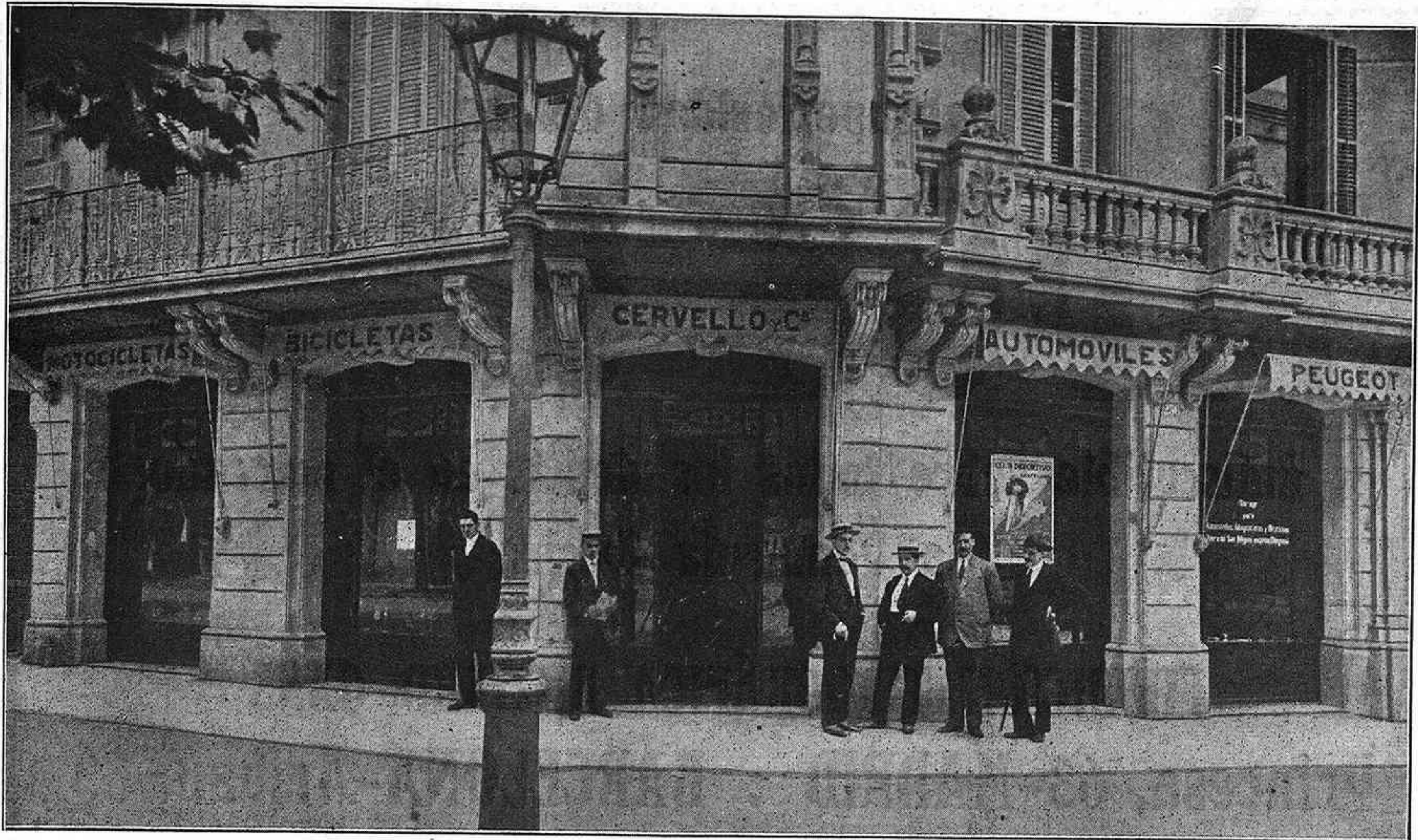
DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

PER
ANTONI ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER PRIM I INTRANSPARENT, TAMANY DE 11 ½ PER 18 ½, REL·LIGAT AMB PEGAMOID
2 centímetres de gruix! Preu 10 pessetes

ES VEN EN LA
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MIG, 20
I EN TOTES LES DEMÉS PRINCIPALS

Automóviles, Bicycletas y Motocicletas

PEUGEOT
Voiturettes LION y BEBE PEUGEOT

CERVELLO Y C. IA

BARCELONA

Paseo de Gracia, n.º 102

TELÉFONO N.º 7364

LA BENGALINE

Esmalte perfeccionado

Cortes, 653

BARCELONA

MÀQUINES PER A CUSIR FUSTER & ROSSMANN

Agent: Ll. ROURA

Carrer de l'Universitat, núm. 5

— TELEFON 3521 —

MAQUINES DE FER MITGES :: BICICLETES I ACCESSORIS DE TOTA CLASSE

SUCURSAL: Travessera, 52

TALLERS: Martínez de la Rosa, 73

BARCELONA

La superioridad de los

TIPOS GANS

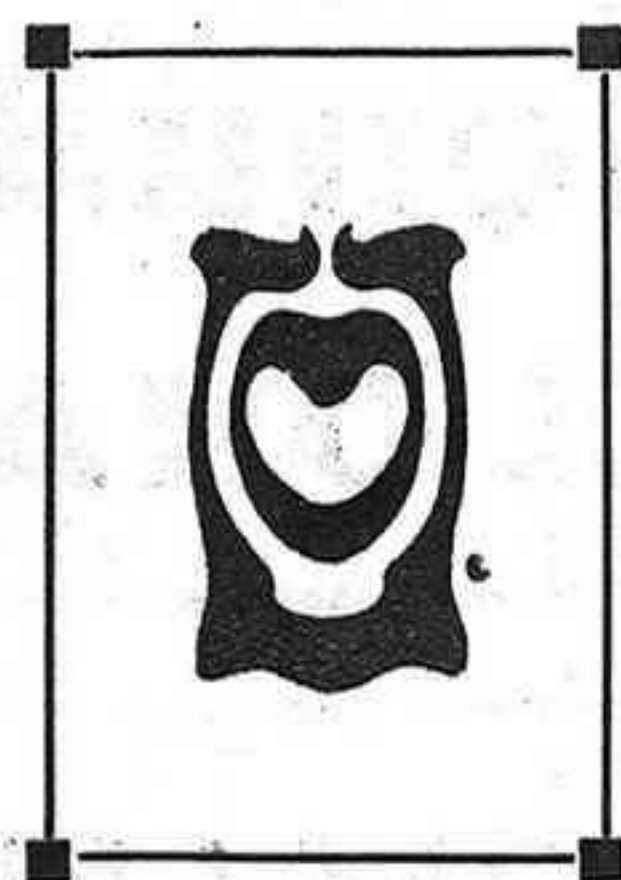
es indiscutible sobre todos los demás en el mercado de
la Península Ibérica

FUNDICIÓN TIPOGRÁFICA RICHARD GANS

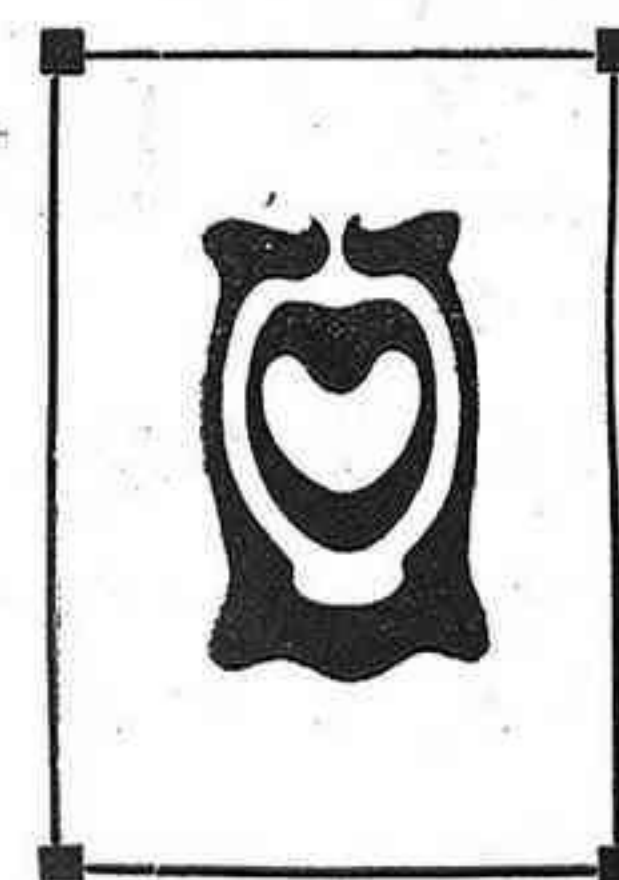
Princesa, 63-MADRID : BARCELONA-Aribau, 83

BAZAR DE LA UNIÓN

Carrer de l'Unió, 3.—BARCELONA

EFFECTES D'ESCRITORI : TARGETES POS-
TALS : TALONARIS : IMPRESSIONS RAPI-
DES : FACTURES : SOBRES : ETIQUETES
TARGETES DE VISITA : RECORDATORIS
:: :: :: :: LLIBRES RATLLATS :: :: :: ::

Para estos anuncios dirigirse á la Empresa Anunciadora

————— **“HELIOS”** —————

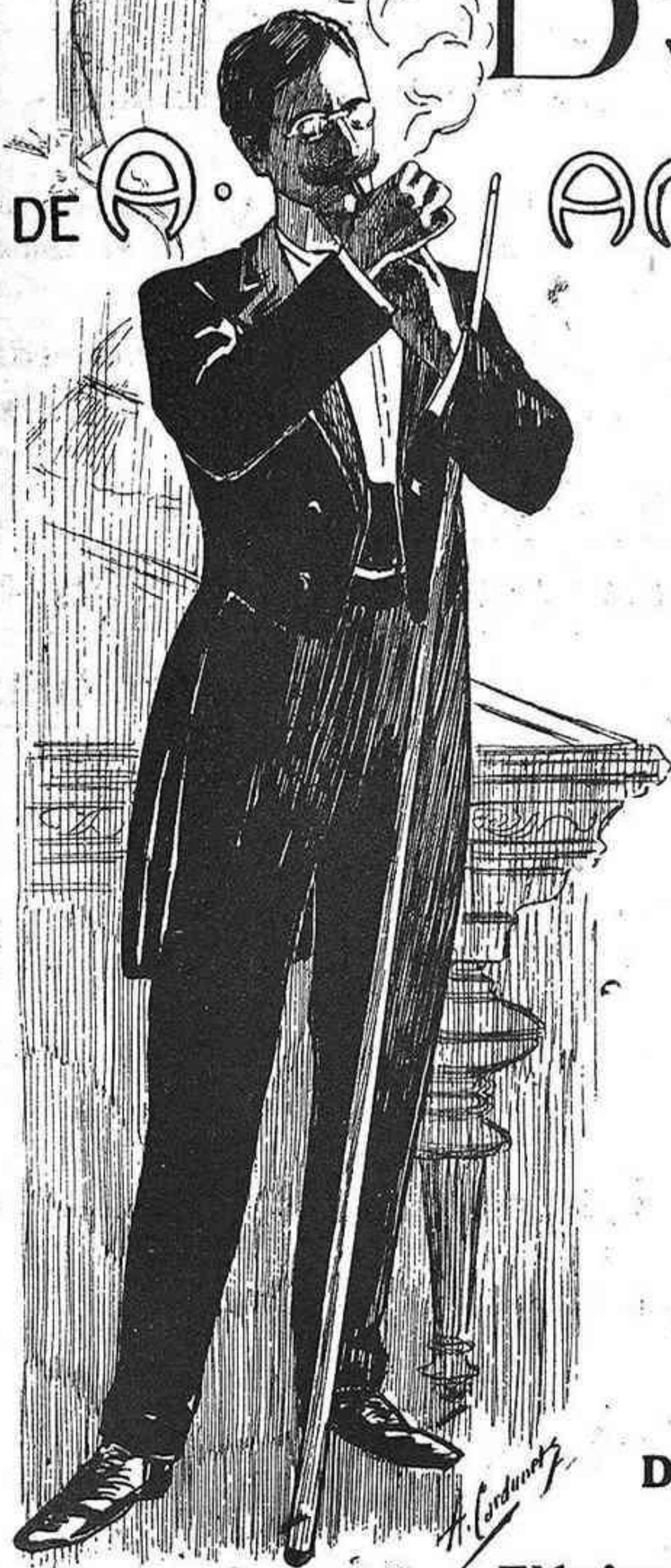
Anuncios en Revistas, telones de teatro y programas de los mis-
mos, vallias y plafones en la via pública, fijación de carteles, en
periódicos locales y de provincias

GRANDES DESCUENTOS

GRAN FÁBRICA DE TAULAS DE BILLAR

VDA. Y FILLAS

DE A. AMORÓS.

Quan jugo a billar en taules de la fàbrica «Amorós» sembla que'm trobi a la gloria, i és que hi jugo amb afició. Després d'enguixar bé'l «taco», dono petacada al «dos», faig carambola i, per taula, tiro'ls «palos» en renou. I això és que aquets billars tenen totes les grans condicions: ben nivellats, ben macisos i de ferma construcció, el material que ostenten aquets billars «Amorós», és de classe insuperable, elegant, sòlit i fort. Per cops de «taco» que hi donguis no s'espantlen poc ni molt quan el panyo és panyo bò. I, en fi, lector entusiasta d'aquest nobilíssim joc, si vols jogà guanyar sempre, pensa que'ls billars més bons són els que porten la marca VIUDA, I FILLES DE A. AMORÓS.

Exportació a províncies i Ultramar
S'envien catàlegs gratis

Despatx: Pelayo, 58, 2.ⁿ
(tocant a la Plaça de Catalunya)

Fàbrica: Blasco de Garay, 61
BARCELONA

LA Epilepsia

es una enfermedad tan grave como rebelde; ningún medicamento empleado para combatirla dará

RESULTADOS TAN RÁPIDOS EFECTIVOS Y DURADEROS

COMO LAS

GRAJEAS GELINEAU

Las personas nerviosas encontrarán inmediato alivio á sus dolores, usando el

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

De venta en las principales Farmacias.

Combatid las CRISIS NERVIOSAS la NEURASTENIA el VÉRTIGO, etc., etc. con el uso del

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

No dormir es envejecer!

Para dormir, con sueño tranquilo y reparador, tomad por la noche, al acostarse, una ó dos cucharadas del

JARABE ANTINERVIOSO del Dr GELINEAU

De venta en las principales farmacias.

VIVÓ TORRAS Y C.^A

Borrell, 71 y 73 - Teléfono, 984 - BARCELONA

TALLERES DE CONSTRUCCIÓN

DE

Electromotores trifásicos de gran rendimiento, de $\frac{1}{4}$ de caballo hasta a 300 caballos; a precios reducidos. Electromotores de corriente continua, dinamos, transformadores y alternadores : Reostatos, aparatos de arranque, amperímetros, voltímetros, etc., etc. y demás material eléctrico : Ascensores electro-mecánico-automáticos, tipo patentado, de maniobra por pulsadores de una gran seguridad personal : Ventiladores eléctricos de varios modelos para toda clase de corriente : Reparaciones de todas clases.

PÍDANSE CATÁLOCOS, PRESUPUESTOS Y LISTAS DE REFERENCIAS

Iodosán
MASCLANS

Iodosán Mascláns

Iodo orgánico Ionizado

Es el mejor preparado nacional á base de iodo que no produce **IODISMO**

Recomendado por los Médicos más eminentes contra el Escrofulismo, Linfatismo, Arterioesclerosis, Vejez prematura, Hemorragia cerebral (feridura), Enfisema pulmonar, Sífilis, : : etcétera, etcétera : :

FIMOCIDINA

Jarabe á base de Tio-
col, Arrenal, Glicero-
fosfato de Cal y Dionina

Medicación especfi-
ca para combatir la **TOS** cualquiera que sea su causa.

De gran utilidad en las enfermedades crónicas del aparato respiratorio:

BRONQUITIS

CATARROS PULMONARES

TUBERCULOSIS

FRASCO 4 PESETAS

DE VENTA: Farmacias y Centros de Especialidades, y en la del autor, **FARMACIA MASCLANS**, calle de Sans, núm. 2 **Barcelona**

REUMATISMO

EN TODAS SUS FORMAS

GOTA y CIÁTICA

POR REBELDES QUE SEAN

SE CURAN siempre radicalmente con el

ANALGÉSICO SOLER ARANDAS

FRASCO 5 PESETAS

DE VENTA: Farmacias y Centros de Especialidades, y en la del autor, **Rambla de Cataluña, 12. — BARCELONA**

Anemia, Clorosis, Inapetencia,
Debilidad general

SE CURAN tomando las

Grageas Freixinet

(á base de Protoxalato de hierro, Cuasina y tónicos)

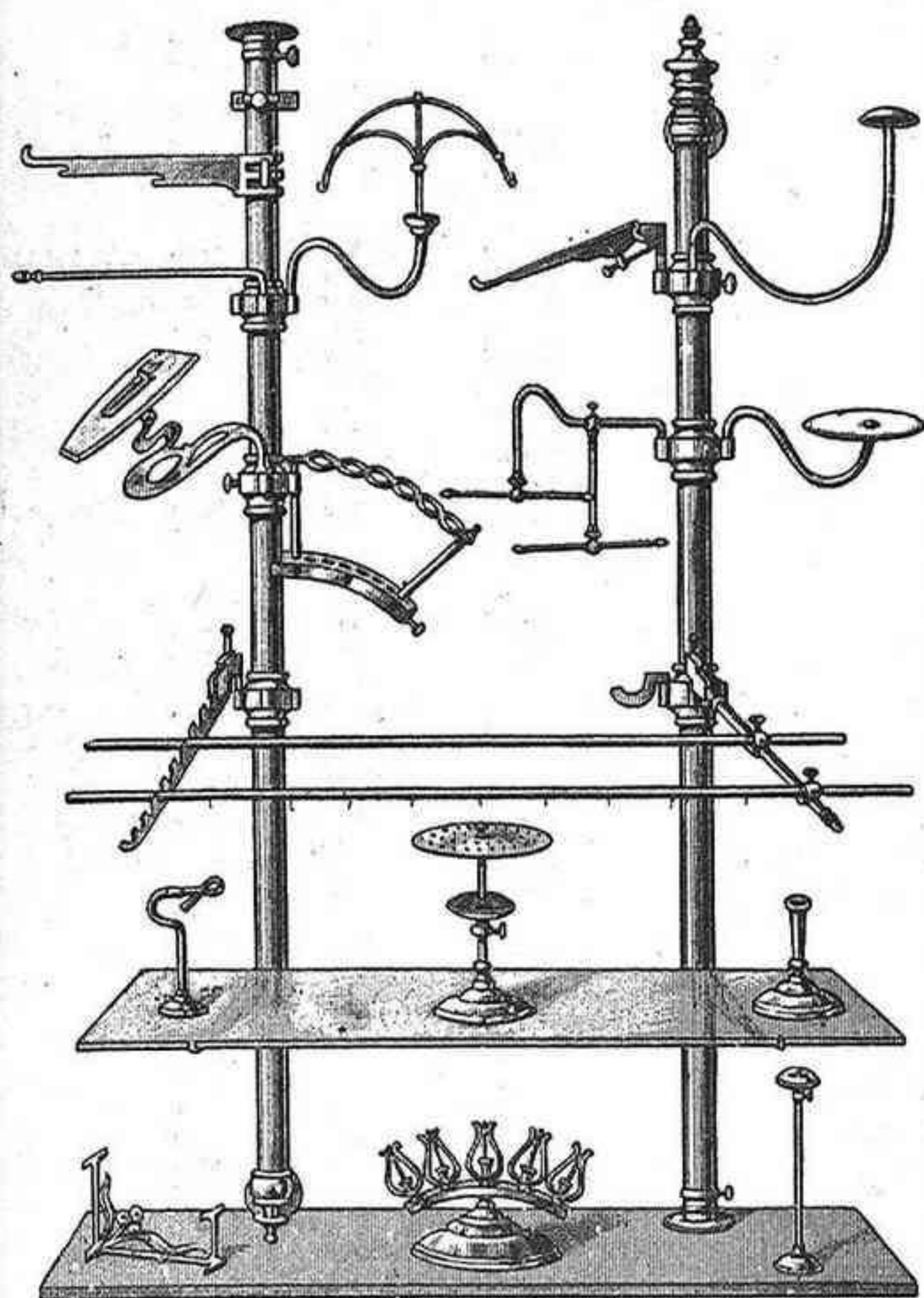
INDISPENSABLES A LAS JÓVENES
EN LA ÉPOCA DEL CRECIMIENTO

NO PRODUCE ESTREÑIMIENTO

FRASCO 2'50 PESETAS

DE VENTA: Farmacias y Centros de Especialidades, y en la del autor, **Fuente San Miguel, 2. — BARCELONA**

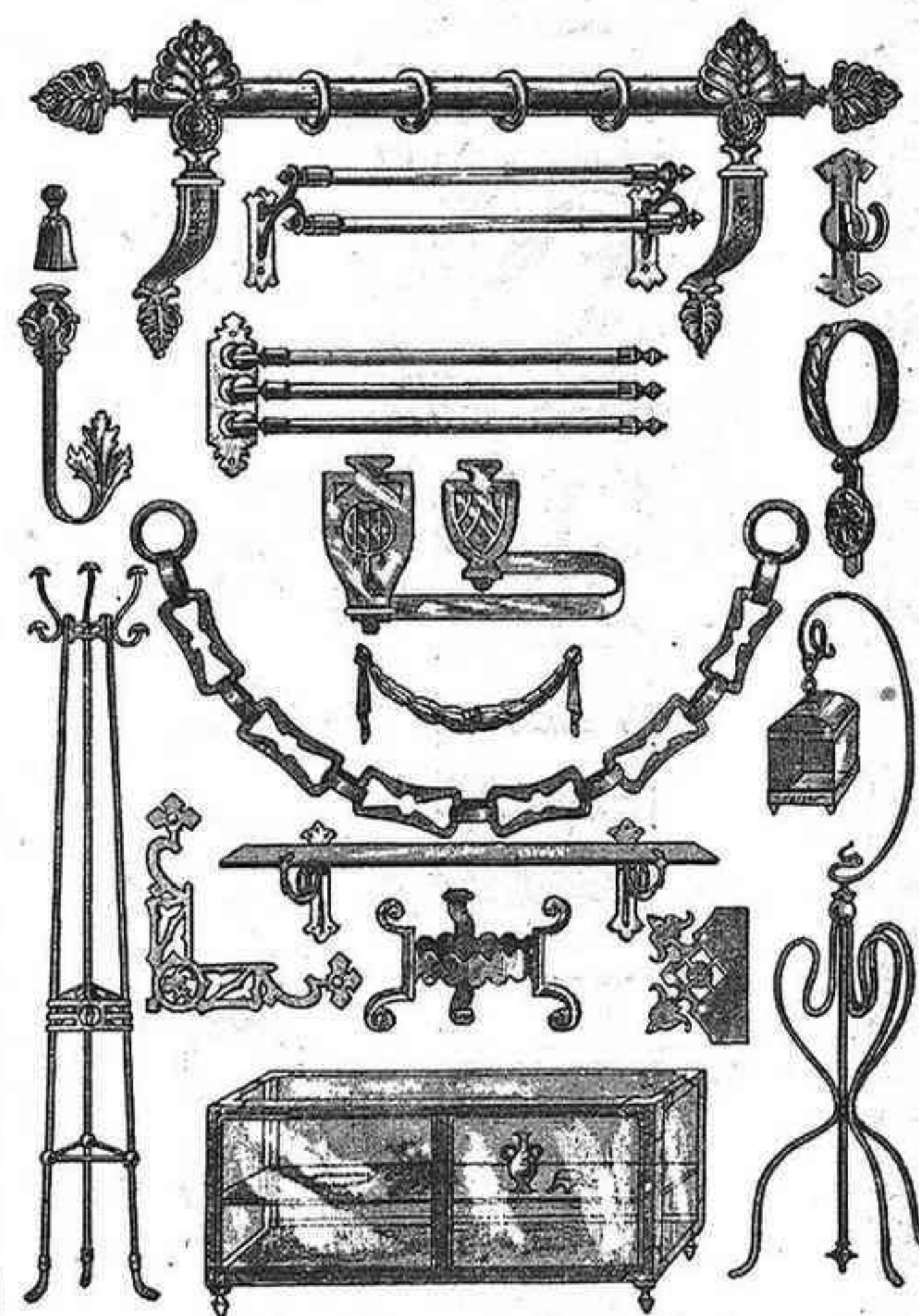
MARCELO VILÀ

Montures d'aparador
per a
tota classe d'articles

Metalls per a mobles

Elisabets, 3 i 7
Notariat, 10
BARCELONA

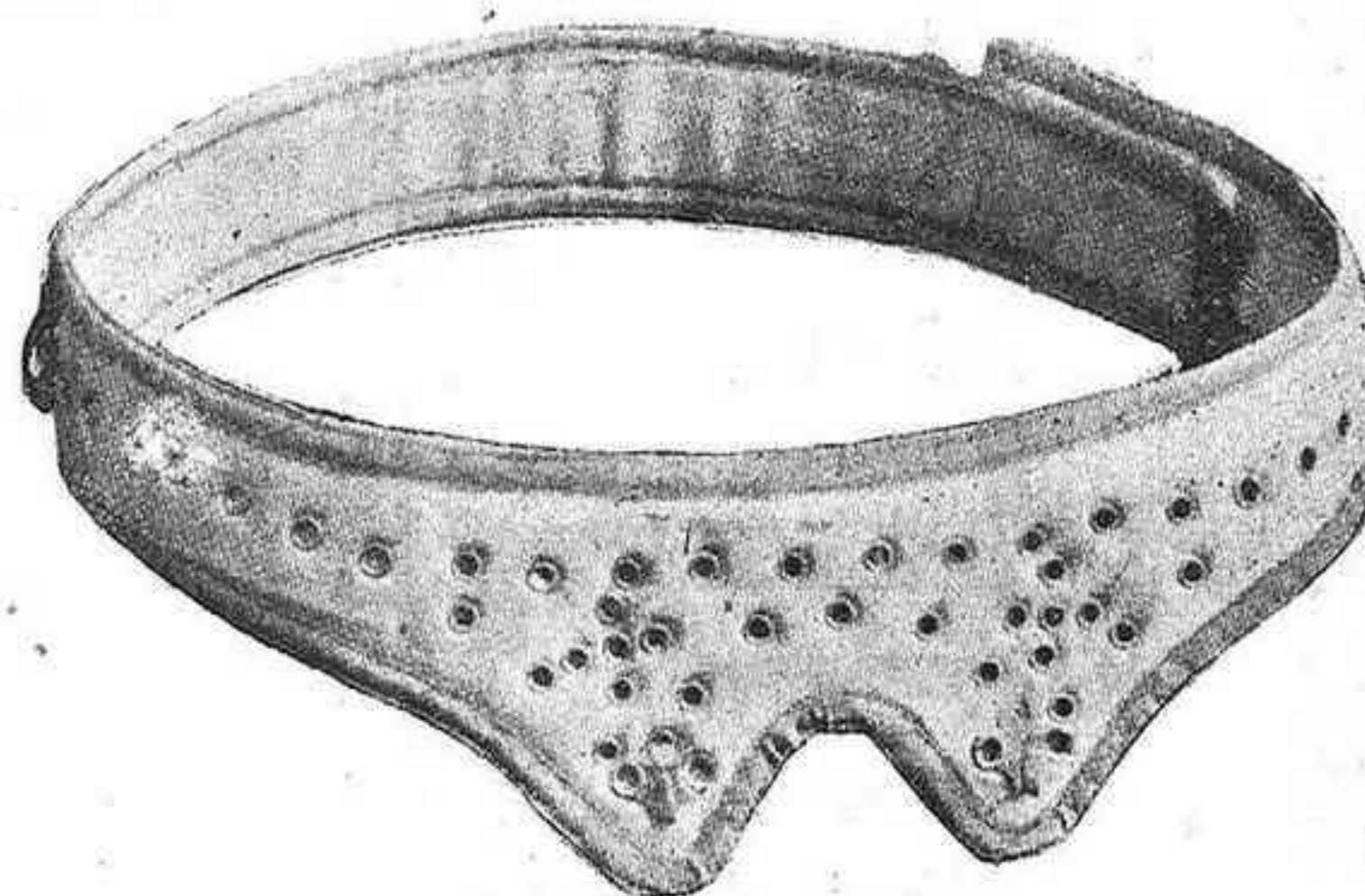

Herniados (Trencats) Braguero-Faja SECURITAS

Villarroel, 1, 1.º, 1.ª

(Chaflán Ronda San Antonio) :: Teléfono 3147

BARCELONA

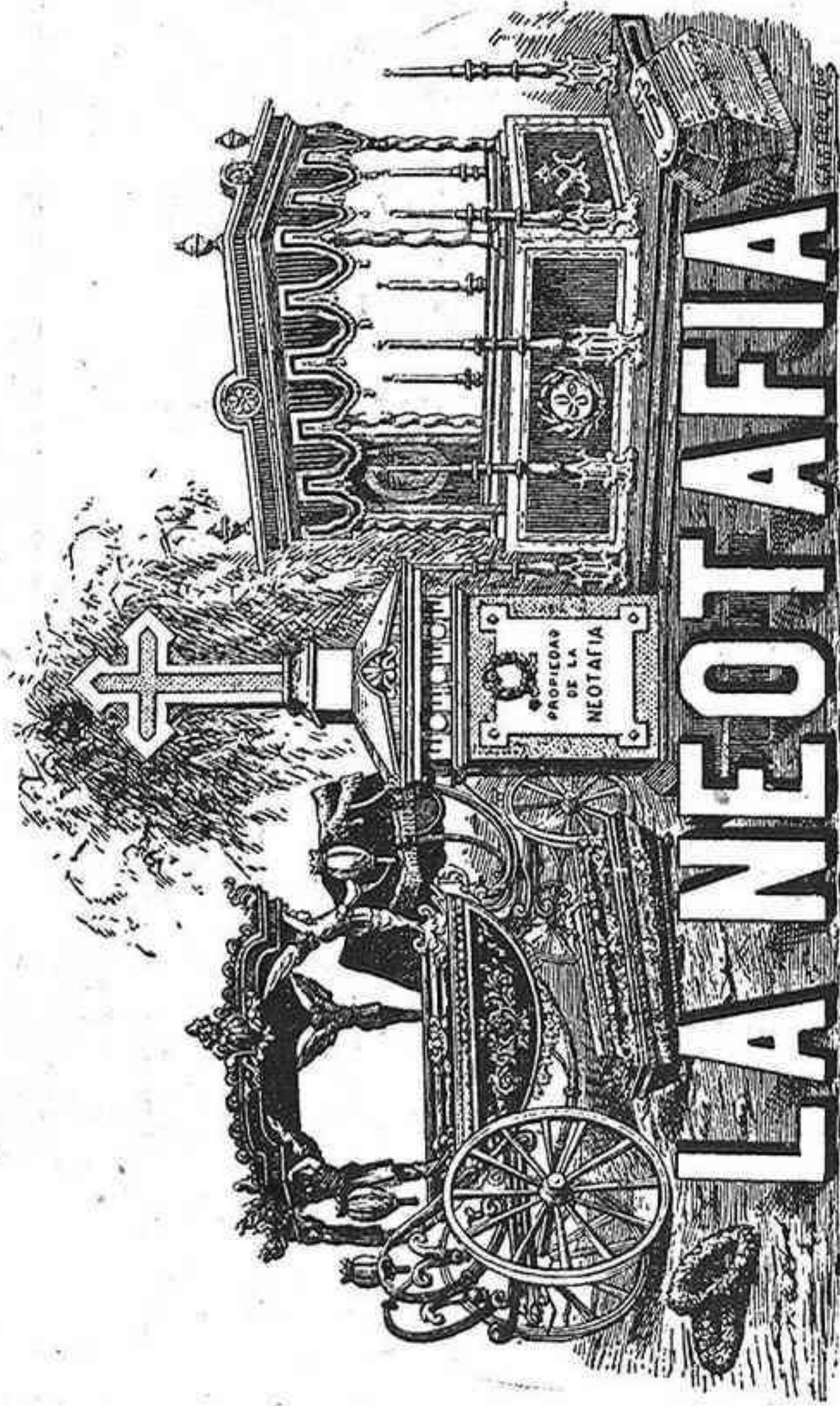

El Braguero-Faja SECURITAS, última creación de la Ortopedia, sistema distinto de todos los conocidos hasta el día—premiado con Medalla de Oro en la Exposición Internacional de Roma de 1913—y digno de ser conocido por las personas herniadas, es reputado hoy, por las ventajosas cualidades que en sí reúne, como el MEJOR BRAGUERO; por carecer de muelles, aro de acero, elásticos, etc., como el braguero más CÓMODO; por el mecanismo especial de su placa y novedades prácticas que encierran cada una de sus piezas, como el más EFICAZ en la contención de las hernias; por el sistema de ventilación para la transpiración cutánea, forro desmontable y lavable, como el más HIGIÉNICO. Recomendado por las principales eminencias médicas.

Gran Empresa Funeraria

SOCIEDAD ANÓNIMA

40 Sucursales con teléfono en Barcelona y pueblos agregados

Entierros desde el más suntuoso al más modesto, de éstos desde 25 pesetas

Central: Rambla Cataluña, 29 - Teléfono 397

Talleres, fábrica y cocheras: CAMPO SAGRADO, 24 - Teléfono 2.691
Estufa de desinfección, portátil á domicilio, única en Barcelona

GRANDES ALMACENES DE SASTRERÍA

Sección especial para la medida :: Sastrería para señoras y niñas

PANTALEONI H.^{nos}

Puertaferri, 13

Confecciones para caballeros y niños : Sur-
tido permanente en trajes, levitas, frachs,
smokings, chaqués : Ultimos modelos alta fan-
tasía para niños : Uniformes de todas clases
Equipos completos para colegiales : Guarda-
polvos é impermeables

Preu: UNA pesseta